

Meddelande

Synpunkter: Jättebra på alla sätt!
Lång tunnel = bäst
Kortare tunnel = näst bäst...
Namn: Erik Carlsson
Adress: Klockar Malms väg 22
Epost: erikcarlsson0@gmail.com

Meddelande

Synpunkter: Jag tycker att lång eller kort tunnel är bra. Men jag tycker att kortsiktiga lösningar behöver göras under tiden att tunnel byggs. Det kommer ta några år innan det är klart om man säger. Har läst andras synpunkter och håller med om att bullerskydd behöver sättas upp snarast. Runt Mörby Centrum och Danderyds sjukhus. Och även bron som går över motorvägen, mellan Mörby Centrums norra ingång och Danderyds sjukhusområdet.

Namn: Katarina Lapidoth

Adress:

Epost:

Danderyds kommun

plan@danderyd.se

Programsamråd centrala Danderyd

Kommunförbundet Stockholms Län har mottagit er inbjudan till samråd (2016-06-21).

KSL handlägger länsrelaterade ärenden som berör Stockholmsregionen och kommer därmed inte att lämna några synpunkter på samrådet.

Med vänlig hälsning

KOMMUNFÖRBUNDET STOCKHOLMS LÄN

Gunilla Weidenfors
Förbundssekreterare

Meddelande

Synpunkter: Hej,

Jag trycker definitivt att tunnel av hela E18 genom Danderyd är det bästa alternativet. Skulle öppna upp för nya parker, bostäder affärer och caféer etc. i centrala Danderyd, vilket skapar en finare atmosfär och nya jobb i vår kommun. Men framförallt tänker jag på minskade partiklar i luften och mindre buller. Jag vill att mitt barn som växer upp även i framtiden ska kunna andas frisk luft och inte riskera att få lungcancer.

Finansiering kan ske som i central Europa och i Norge med väg tullar, vilket kommer betala tillbaka sig med tiden.

Med vänlig hälsning,

Namn: Sixten Fagerström
Adress: Skogsslingan 10 Danderyd
Epost: sixten.fagerstrom@gmail.com

Meddelande

Synpunkter: Hej! Har läst om att förlägga E18 i tunnel och de olika alternativen. För alla som bor längre ut än Danderyds sjukhus är alternativet lång tunnel det enda tänkbara. De andra alternativen har jag läst medför en försämrad miljö för sträckan Danderyd sjukhus och norrut. Det är redan idag mycket svårt med bullernivån där det finns dagar då vi inte ens kan öppna fönstren pga buller. Att vistas i trädgården utan stress från bilar fungerar för oss endast de dagar då vinden blåser öster ifrån vilket är ganska få. Detta trots en bit bort från E18. Ljudet bärs dock långt över fält. Om kostnaden för tunnel är för hög, har man funderat på alternativet att bygga bullerplank längs hela sträckan? Det borde också kunna genomföras inom relativt kort tidsperiod. Vänligen Katarina Fritsch

Namn: Katarina Fritsch
Adress: Gimlevägen 16
Epost: katarina@fritsch.se

Meddelande (1)

Synpunkter: Jag röstar för en lång tunnel genom Danderyd.

Namn: Peter Liss

Adress: Kolgavägen 9, 182 65 DJURSHOLM

Epost: peter.liss@tele2.se

Meddelande (1)

Synpunkter: Hej den långa tunneln verkar klart bra!

Namn: Johan Holmgren

Adress: Hjortrongränd 19

Epost: alarikfabian@gmail.com

Meddelande (1)

Synpunkter: Jag gillar verkligen idén med tunnlarna, E18 delar av Danderyd på ett ganska tråkigt sätt och att bygga över den delningen känns som en jättebra tanke. Jag bor själv i Mörbylund och tycker att det ser väldigt tråkigt ut med en stor väg som delar, det är inte heller särskilt smidigt att ta sig över till andra sidan. Att istället se mysiga bostadsområden skulle vara en enorm förbättring. Om det blir den långa, mellanlånga eller korta tunneln spelar ingen roll. Men jag skulle nog föredra den långa och verkligen bli av med den tråkiga delningen av Danderyd.

Namn: Frida Lanhammar

Adress: Mörbylund 11

Epost: frida.lanhammar@gmail.com

P. 9

Från: Grind David
Skickat: den 30 juni 2016 11:04
Till: Kearsley Maria
Ämne: Fwd: VB: Kontakta informationsansvarig angående sidan: Program ut på remiss innan sommaren 2016

Reg på E18

Skickat från min iPhone

Vidarebefordrat brev:

Från: Djurskog Maria <Maria.Djurskog@danderyd.se>
Datum: 30 juni 2016 11:01:16 CEST
Till: Grind David <David.Grind@danderyd.se>
Ämne: **VB: Kontakta informationsansvarig angående sidan: Program ut på remiss innan sommaren 2016**

Barbro Sellman skickade ett meddelande via sidan "Program ut på remiss innan sommaren 2016".

Kontaktinformation

Namn: Barbro Sellman
E-post: barbrosellman@gmail.com
Skickat: 2016-06-30 10:59

Meddelande:

Det är oroande att kommunen anser att ekonomin helt styrs av intresse för byggnation, medan Vårdcentraler inte kan klara av sin uppgift att svara på (organisera) sin uppgift !!
Var finns pengarna ??

Sida: Program ut på remiss innan sommaren 2016 [8629], Adress:
<http://www.danderyd.se/Centrala-Danderyd/Nyheter/2016/Program-och-remiss-innan-sommaren/>

Meddelande (1)

Synpunkter: Hej,

Tycker förslaget "lång tunnel" ser bäst ut, speciellt om det går att minska expansionen och utvecklingsområdet västerut norr om sollentuna vägen in i Rinkebyskogen något. Detta område tycker jag nu ser lite stort ut på kartan.

Alternativ "kort tunnel" ser också ok ut. En tunnel kortare än så vore synd. Kanske en tunnellängd som är någonstans mellan kort och lång tunnel också kan vara bra om det är värt att överväga.

Mvh,
Johan Rignér
Namn: Johan Rignér
Adress:
Epost: J.rigner@gmail.com

Meddelande (2)

Synpunkter: Jag tycker absolut att man ska göra något åt bullret och avgaser- vi måste tänka på framtiden. Vi behöver också fler bostäder så detta är toppen. För att genomförande tiden inte ska bli så lång bör man hoppa över Enebyberg delen. Vi bör komma igång så snart som möjligt och inte utreda flera år.

Namn:

Adress:

Epost:

Meddelande (2)

Synpunkter: Mycket bra med lång tunnel genom kommunen och många bostäder! Danderyds framtid behöver fler bostäder och nya människor! Det bidrar förhoppningsvis med en förbättrad integration med övriga Stockholm och bidrar även till att minska den bostadsbrist som finns i såväl kommunen som i Stockholm.

/ung i Danderyd

Namn:

Adress: Ymervägen

Epost:

Meddelande (2)

Synpunkter: Hej,

SUPERBRA!

Bygg alternativ LÅNG och fixa tunnelbana till Rinkeby.

/Patrik

Namn: Patrik Claesson

Adress: Herrgårdsvägen 35B, Danderyd

Epost:

Meddelande (2)

Synpunkter: Hej

En tunnel vore skönt för oss i området nära vägen men att bygga hela det nya markområdet med bostäder är en dålig idé enligt mig, då resterande infrastruktur med kollektivtrafik, vägar och gångvägar skulle belastas hårdare. Ett grönområde, alternativt några lämpliga bostadshus anser jag vore det bästa alternativet då de nuvarande färdsetten som finns skulle kunna behållas.

Namn: Stefan

Adress:

Epost: stefan.odlund@hotmail.com

Meddelande (3)

Synpunkter: Självklart behövs en tunnel mellan Stocksund och Danderyds Kyrka, när trafiken har nått så höga nivåer med avgaser och buller som stör de flesta, och då speciellt alla stora skolor och dagis i E18:s närhet, Stocksundsskolan, Mörbyskolan, Fribergaskolan, Villa Solvi Förskola och Prästkragens Förskola.

Mycket hellre fräscha nya gröna kvarter med radhus och lägenheter där E18 idag är som ett öppet sår genom kommunen.

Viktigt är att man inte bygger betongbunkrar, utan blickar på alla de lyckade bostadsområden som tillkommit den senaste tiden. Numera kan man ju bygga både praktiskt, snyggt och med rätt kulörer, vilket vore ett lyft i utbyte mot en hårt trafikerad E18.

En lång tunnel genom hela Danderyd däremot, är för lång, och skulle suddas ut Danderyd från kartan.

Namn: Lennart Lilja

Adress: Skogsliden 7B, 182 73 Stocksund

Epost: s.lennart.lilja@spray.se

Meddelande (3)

Synpunkter: Tycker skatten borde bli lägre..

Vad används alla skattepengar till ???

Namn: Johan

Adress: Enebybergsvägen 40

Epost: johan.nyberg@gmail.com

Meddelande (3)

Synpunkter: Jag förordar som tidigare fortsatt utvärdering/projektering av det långa tunnelalternativet.

Motorvägen är ett sår genom kommunen som behöver läkas. De frigjorda områdena medför möjlighet att bidra till Stockholmsregionens vidare utveckling vad gäller bostäder och arbetsplatser.

MEN DEN SVÅRLÖSTA KNUTEN ÄR ATT DE NYUTVECKLADE OMRÅDEN FÅR INTE BLI EN NY BARRIÄR GENOM KOMMUNEN, UTAN DET MÅSTE FINNAS OMSORGSFULLT ANLAGDA KILAR / ÖVERGÅNGAR FÖR NATUR OCH MÄNNISKOR SOM BINDER SAMMAN KOMMUNENS NATUR- OCH BOSTADSOMRÅDEN.

Namn: Per J. Nylund

Adress: Ridvägen 31, 182 39 Danderyd

Epost: per.nylund@fortum.com

Meddelande (4)

Synpunkter: Lång tunnel känns som ett självklart långsiktigt och hållbart bästa val. Även ekonomiskt är det bästa valet, givet de stora byggrättsvärden som skapas för kommunen. Att kunna tillföra kommunen så mycket bostäder på ett bra sätt över lång tid är också ett stort plus.

Kort tunnel känns som man tar en bra idé "halva vägen" och överdäckning känns inte heller bra.

Nullalternativet känns helt iskallt.

Namn: christian

Adress:

Epost:

Meddelande (4)

Synpunkter: Det känns oroväckande att Danderyd kommer få ca 40000 fler invånare om 10-11000 lgh kommer att byggas. Vad händer med vår relativt lugna omgivning? Förmodligen kan detta innebära mer kriminalitet och oro.

Jag undrar varför inte en enkät skickats ut till samtliga hushåll . Detta är en stor fråga som samtliga borde ta ställning till och inte bara 558 personer av en befolkning på över 30.000 invånare.

Vilka kommer ta del av alla nybyggda lägenheter. Blir det våra barn och barnbarn eller....

Namn: Renée Blitz

Adress: Ekeby skogsväg 5, 18255 Djursholm

Epost:

Meddelande (4)

Synpunkter: Hej, kul att ni vill bygga centralt i Danderyd! Kan ni inte även utreda att bebygga kommunens golfbanor, särskilt Kevingebanan med sitt centrala läge. Det är ju lätt bisarrt hur man utreder att ta bort den samhällsnyttiga Bromma flygplats för (bl.a.) att bygga bostäder och att det samtidigt aldrig talas om att bebygga golfbanor. Jag känner förstås till att Kevingebanan är anrik, och gillar skarpt att spela på den, men herregud, vilket läge det skulle kunna bli för en helt ny stadsdel!

Namn: Klas Liljefors

Adress: Tallstigen 15

Epost: klas.liljefors@gmail.com

Meddelande (4)

Synpunkter: Bygg en lång tunnel och planera/investera för kommande generationer.

Namn: Magnus Granander

Adress: norevägen 57, 182 64 Djursholm

Epost: magnus@granander.net

Meddelande (5)

Synpunkter: Jag tycker att hela motorvägen ska övertäckas. Så mycket det bara går. Detta skulle bidra till en bättre boendemiljö för befintliga Danderydsbor då bullernivån skulle gå ner och det skulle bidra till fler bostäder och ökad möjlighet för motionsspår mm.

Namn: Caroline Lindgren

Adress: Bergstigen 15, 18278 Stocksund

Epost: lindgren.caroline@gmail.com

Meddelande (5)

Synpunkter: En lång tunnel känns som det bästa alternativet för att få bort bullret från bilarna och samtidigt få lite renare luft.

Namn: Mattias From

Adress: Mörbyhöjden 19

Epost: mattias.from@gmail.com

Meddelande (5)

Synpunkter: Jag tycker det skulle vara bra med en lång tunnel för det blir snyggare, det blir mer yta för att bygga bostadsrätter runt centrum, det attraherar mer folk, det blir större ytor som går att använda och det blir mindre ljud.

Namn: Manuela Alvarez

Adress: Mörbyhöjden 19

Epost: m.alvarez.alea@gmail.com

P.25

Från: Ledningsinfo [mailto:ledningsinfo@norrvatten.se]

Skickat: den 26 juli 2016 08:19

Till: Plan

Ämne: NV2016-277-1 - Svar: Översiktsplan avseende Centrala Danderyd, Stocksund och Enebyberg

Remissvar angående Översiktsplan avseende Centrala Danderyd, Stocksund och Enebyberg

Norrvatten har erhållit rubricerat program-häfte för samråd per post daterad 2016-06-21.

✓ I det aktuella planområdet, ligger Norrvattens huvudvattenledningar av dimensioner **200 - 800 mm** som är inritade på bifogade kartbilder.

✓ Norrvattens rättigheter för ledningarna anges i erhållna upplåtelser av ledningsrätter.

Ledningsrätten gäller ett område som sträcker sig minst **ca 2.5 m** på ömse sidor om ledningens mitt där Norrvatten äger vissa rättigheter. Inom detta område får t. ex fastighetsägaren utan Norrvattens medgivande ej uppföra byggnad, plantera träd eller förändra marknivå. Inom samma område får fastighetsägaren utan ledningshavarens tillstånd inte anlägga vägar, ledningar eller annan åtgärd som kan försvåra ledningsrättens utövande.

För arbeten inom Norrvattens ledningsrättsområde för huvudvattenledningen erfordras avtal med Norrvatten om utförandet samt ett godkännande av bygghandlingar och ritningar.

När projektering påbörjas av kommande anläggningar, vägar och byggnader mm inom eller intill ledningsrättsområdet, skall handläggare på Norrvatten kontaktas.

Inom planområdet finns Norrvattens huvudvattenledningar på flera platser med koppling till olika scenarier, samt eventuella arbeten för att skapa "Huvudstråk" ifall tunnlar eller överdäckning anordnas. Några exempel, från söder:

OBS!!!

Digitalt underlag skickas efter kontakt med Norrvatten på ledningsinfo@norrvatten.se

Instruktion

Kravreferens

Sid
1 (1)

Dokumentnummer

Gäller fr.o.m.

Version

Utfärdat av

1.0

Hans Gillsbro

Godkänt datum

2015-09-10

Godkänt av

Hans Gillsbro

Norrvattens krav vid vibrationsalstrande arbeten

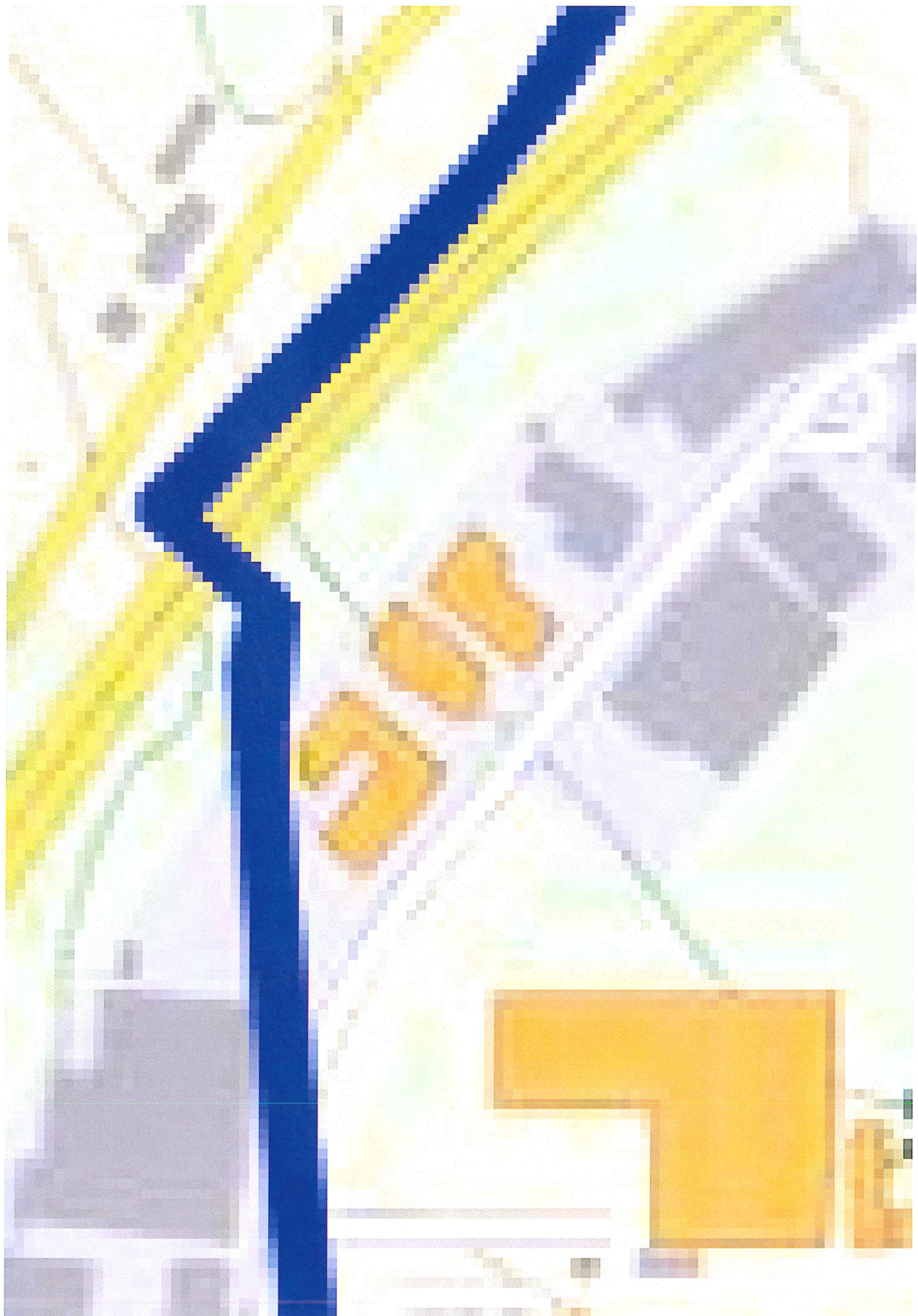
- Vid vibrationsalstrande arbeten i närheten av Norrvattens ledningar skall Norrvatten kontaktas.
- Maximala svängningstal:
  - * 20 mm/s vid sprängning
  - * 5 mm/s vid packning, pålning och spontningObservera att entreprenören alltid är ansvarig för uppkomna skador oavsett svängningstal.
- Vid all packning, pålning, spontning samt sprängning skall vibrationsmätare monteras på huvudvattenledningen.
- Larmvärden för svängningstalen skall sättas i samråd med Norrvatten i varje enskilt projekt.
- Om svängningstalen under något skede överskrids skall ledningen, efter varje sådant tillfälle, avvägas för att verifiera om sättningar skett. Hanteringen vid överskridande skall ske i samråd med Norrvatten.
- Ingen packningsöverfart med mindre än 50 cm får ske över ledning.
- Sättningsmätning ska utföras i samråd med Norrvatten. Sättningen ska vara noll mm (0mm)

En riskanalys skall upprättas i varje projekt, i vilken specifika förhållanden för projektet skall beaktas.

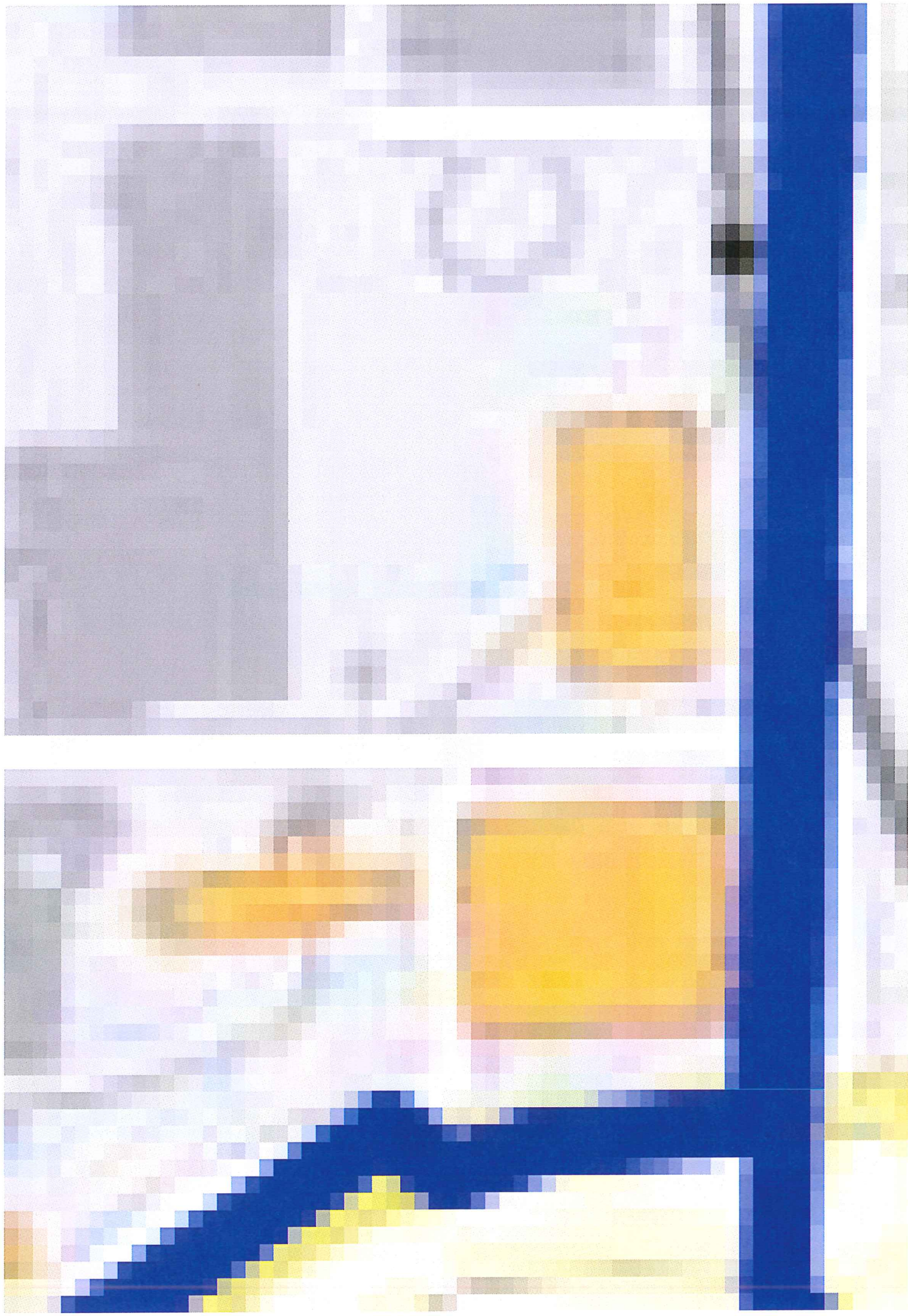
Norrvatten

Post Box 2093, 169 02 Solna Telefon 08-627 37 00 Telefax 08-627 53 30 E-post info@norrvatten.se Webbplats www.norrvatten.se
Besök Huvudkontor: Skogsbacken 6, Sundbyberg Görvälnverket: Vattenverksvägen 20, Järfälla

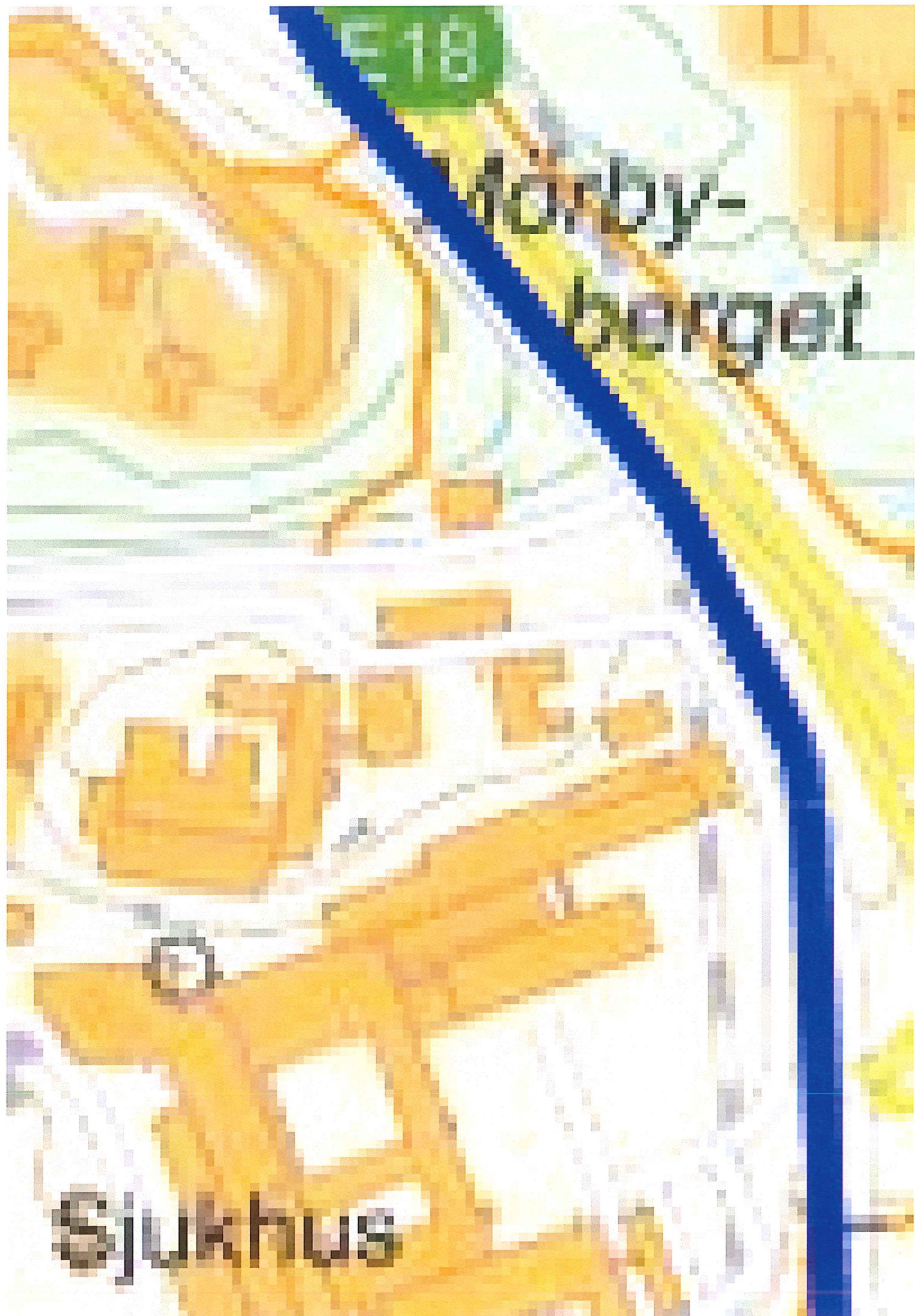

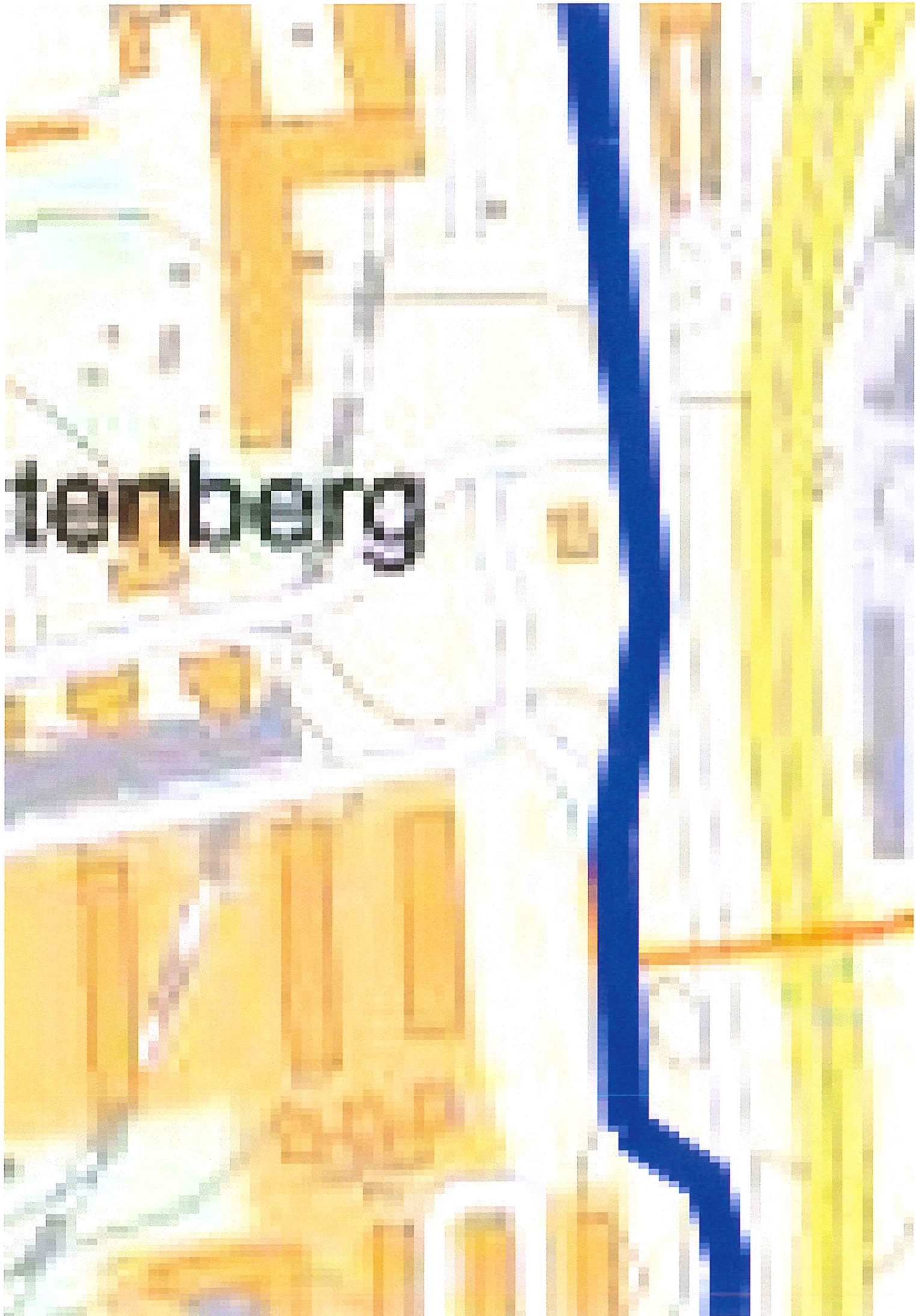

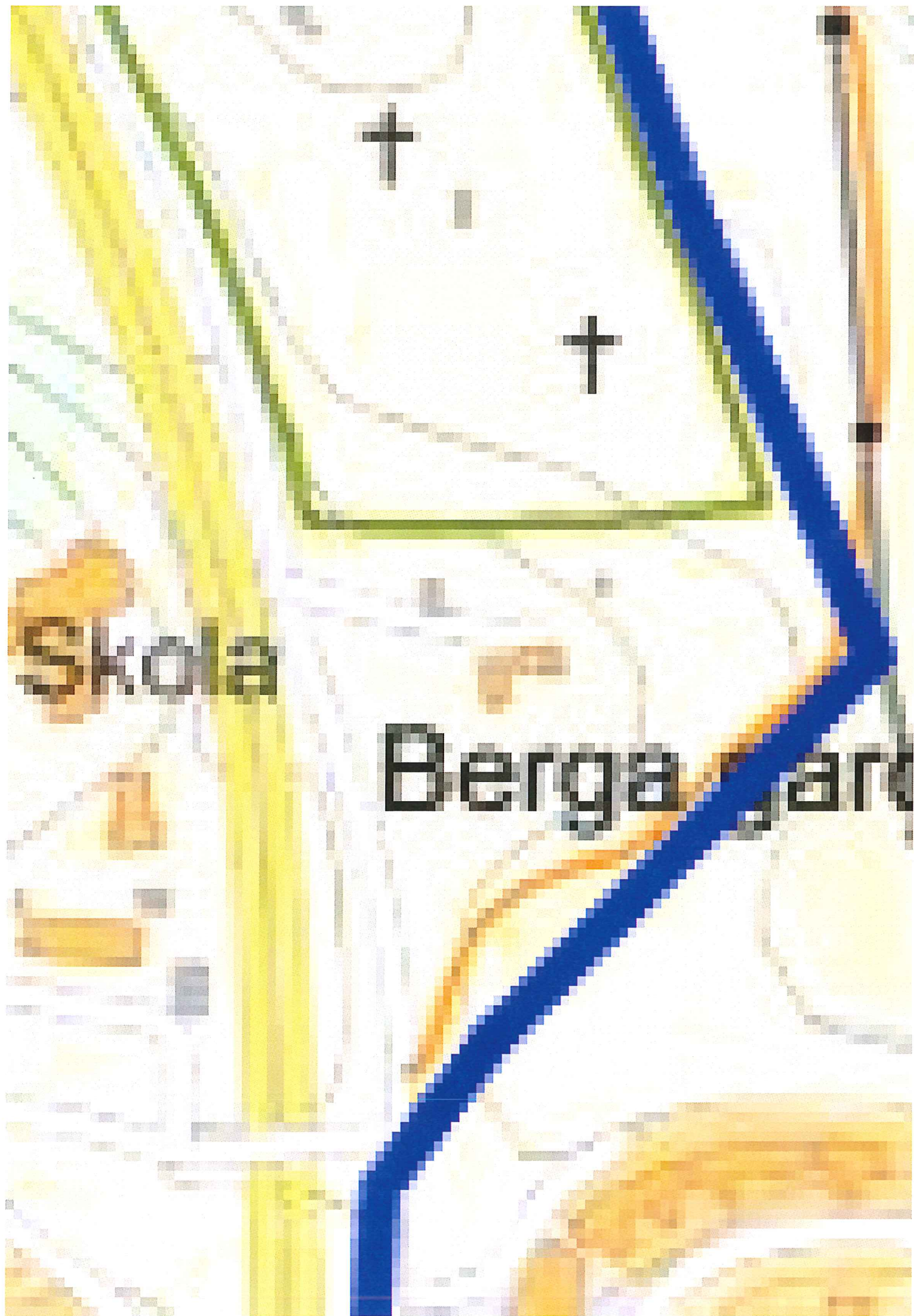

tombero

Att tänka på INNAN du gräver

Regler för markarbeten inom
Norrvattens ledningsrätt

Så här illa kan det gå. I december 2011 blev många abonnenter utan vatten i samband med en stor läcka i Spånga.

” Skador på huvudvattenledningen kan få allvarliga konsekvenser för dricksvattenförsörjningen. ”

Ett livsviktigt LEDNINGSNÄT

Norrvatten förser mer än en halv miljon människor med dricksvatten av hög kvalitet. Vi tar vatten från Mälaren och renar det i vårt vattenverk, Görvålverket. Dricksvattnet distribueras sedan vidare till våra 14 medlemskommuner via ett 26 mil långt huvudledningsnät.

Varje år inträffar ett antal skador på Norrvattens huvudledningsnät. Detta orsakar stora problem. Det medför höga kostnader och får i vissa fall allvarliga konsekvenser för dricksvattenförsörjningen.

Alltför ofta uppstår problem i samband med grävning, schaktning och andra markarbeten i närheten av Norrvattens ledningar. De här problemen hade lätt kunnat undvikas.

Norrvattens ledningsrätt

Norrvattens huvudledningsnät skyddas via ledningsrätt. Ledningsrätten gäller ett område som sträcker sig cirka 2,5 meter på ömse sidor om ledningens mitt. Inom detta område får fastighetsägaren inte utan Norrvattens medgivande exempelvis uppföra byggnad, plantera träd, förändra marknivå, anlägga vägar, ledningar eller genomföra annan åtgärd som kan försvåra ledningsrättens utövande.

För att få utföra arbete inom Norrvattens ledningsrätt krävs ett särskilt tillstånd från Norrvatten. Det räcker inte med ett schakttillstånd från berörd kommun. Att ansöka om tillstånd från Norrvatten är kostnadsfritt.

Ledningskollen.se

Innan du börjar gräva måste du alltså först kontrollera om någon ledning kan påverkas. Det gör du via webbtjänsten ledningskollen.se. Där ritar du in det aktuella området på en karta. Då skickas automatiskt en förfrågan till alla ledningsägare som har angett att de har intressen i området.

” Innan du börjar gräva måste du först kontrollera om någon ledning kan påverkas. ”

Det här gäller vid arbeten i närheten av Norrvattens huvudvattenledningar

- Innan arbetet påbörjas krävs att Norrvatten godkännt bygghandlingar och ritningar och utfärdat ett skriftligt tillstånd.
- Vid all packning, pålning, spontning samt sprängning ska vibrationsmätare monteras på huvudvattenledningen.
- Maximala svängningstal är 20 mm/s vid sprängning och 5 mm/s vid packning, pålning och spontning. Entreprenören är alltid ansvarig för uppkomna skador oavsett svängningstal.
- Mätningar kan krävas 100–200 meter från ledningen. Detta beror på ledningstyp, markförhållanden, fogar osv.
- Eventuell kontrollmätning kan komma att krävas på ledningar med rörliga fogar.
- Schaktning bakom förankringar är inte tillåtet.
- Tung trafik och tillfällig byggtrafik kan under begränsad tid få tillstånd att passera över ledning, om Norrvatten ger skriftligt tillstånd.
- Ledningsområdet ska sättas ut av Norrvatten innan arbetet påbörjas

Norrvatten är ett kommunalförbund som består av 14 medlemskommuner.
Mer information om vår verksamhet hittar du på www.norrvatten.se.

Kontakta oss!

ledningsinfo@norrvatten.se

Besöksadress: Skogsbacken 6, Sundbyberg
Postadress: Box 2093, 169 02 Solna
Telefon: 08-627 37 00 • Telefax: 08-627 53 30
www.norrvatten.se • info@norrvatten.se

Instruktion

Kravreferens

Dokumentnummer

Gäller fr.o.m.
2016-07-01

Version
1.0

Godkänt datum
2016-07-01

Utfärdat av
Hans Gillsbro

Godkänt av
Hans Gillsbro

Anvisningar för ledningsnätet

Del 1

Norrvatten

2016-06-30

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
1.1 Beskrivning av Norrvattens verksamhet.....	5
1.1.1 Norrvattens organisation	5
1.1.2 Anläggningar och uppbyggnad av ledningsnätet	6
1.2 Anvisningar för ledningsnätet	7
1.2.1 Bakgrund och syfte	7
1.2.2 Struktur, upplägg och läsanvisningar	7
1.2.3 Tillgänglighet och kontroll av dokumentversion	8
2 Förstudie	9
3 Projektering	9
3.1 Projekteringsunderlag	9
3.1.1 Allmänt.....	9
3.1.2 Koordinatsystem	9
3.1.3 Översiktskarta	9
3.1.4 Bas-/primärkarta.....	9
3.1.5 Fastighetsrätt	9
3.1.5.1 Fastighetsindelning.....	9
3.1.5.2 Planer.....	9
3.1.5.3 Bestämmelser och rättigheter	10
3.1.6 Höjddata	10
3.1.7 Geologi och geohydrologi.....	10
3.1.8 Befintliga ledningar och kablar	10
3.1.8.1 Ledningssamordning.....	10
3.1.9 Norrvattens ledningar och anläggningar	10
3.1.9.1 Befintliga ledningar	10
3.1.9.2 Slopade ledningar	10
3.1.9.3 Inventering av befintliga ledningar och anläggningar.....	11
3.1.9.4 Inventering av dokumenterade driftstörningar.....	11
3.1.10 Områden och objekt med särskilda krav	11
3.1.11 Fältundersökning.....	11
3.1.12 Kompletterande inmätning.....	12
3.2 Geoteknik.....	13
3.2.1 Insamling av befintlig information.....	13

3.2.2	Geoteknisk undersökning.....	13
3.2.3	Geotekniska åtgärder.....	13
3.2.3.1	<i>Allmänt.....</i>	<i>13</i>
3.2.3.2	<i>Grundläggningssätt .....</i>	<i>14</i>
3.2.3.3	<i>Grundvatten .....</i>	<i>14</i>
3.2.3.4	<i>Risker och riskhantering.....</i>	<i>14</i>
3.2.4	Rapportering och dokumentation.....	14
3.3	Hydraulik.....	15
3.3.1	Hydraulisk dimensionering	15
3.3.2	Hydrauliska beräkningar	15
3.3.3	Ledningsnätets uppbyggnad och funktion	15
3.3.3.1	<i>Vattentryck.....</i>	<i>15</i>
3.3.3.2	<i>Val av dimension.....</i>	<i>17</i>
3.3.4	Tryckförluster i ventiler och anordningar	17
3.4	Tekniska riktlinjer.....	18
3.4.1	Vattenledningsnätet.....	18
3.4.2	Material och dimensioner.....	18
3.4.3	Skarvtyper och fogning av ledningar	19
3.4.3.1	<i>Skarvtyper för stålrör.....</i>	<i>19</i>
3.4.3.2	<i>Skarvtyper för PE-rör .....</i>	<i>19</i>
3.4.3.3	<i>Skarvtyper för hopfogning av olika material .....</i>	<i>20</i>
3.4.4	Inkoppling till befintlig ledning	21
3.4.5	Förankring av ledningar	21
3.4.6	Placering av ledningar.....	23
3.4.6.1	<i>Placering i plan .....</i>	<i>23</i>
3.4.6.2	<i>Placering i profil.....</i>	<i>23</i>
3.4.6.3	<i>Typsektion, förläggning i förhållande till andra ledningar .....</i>	<i>23</i>
3.4.6.4	<i>Säkerhetsavstånd till andra anläggningar/objekt.....</i>	<i>24</i>
3.4.7	Anslutning	25
3.4.8	Anordningar	26
3.4.8.1	<i>Tillståndskontroll.....</i>	<i>26</i>
3.4.8.2	<i>Avstängningsventiler.....</i>	<i>26</i>
3.4.8.3	<i>Backventiler och återströmningsskydd .....</i>	<i>28</i>
3.4.8.4	<i>Luftningsanordningar .....</i>	<i>28</i>

3.4.8.5	<i>Spolposter vid luftare</i>	29
3.4.8.6	<i>Avtappningsanordningar</i>	30
3.4.8.7	<i>Flödesmätare</i>	30
3.4.8.8	<i>Tryckreduceringsanordningar och regleringsanordningar</i>	31
3.4.8.9	<i>Brunnar och kammare för vattenledning</i>	31
3.4.8.10	<i>Betäckningar</i>	33
3.4.9	<i>Skyddsror för ledningar</i>	34
3.4.10	<i>Elektrokodiskt skydd</i>	35
3.4.10.1	<i>Skydd med påtryckt ström</i>	35
3.4.10.2	<i>Projektering av katodiskt skydd</i>	36
3.4.10.3	<i>Skydd med offeranoder</i>	36
3.4.11	<i>Övriga typer av ledningsanläggningar</i>	37
3.4.11.1	<i>Sjöledning</i>	37
3.4.12	<i>Schaktfritt byggande</i>	37
4	Dokumentation	39
4.1	<i>Rapporter</i>	39
4.2	<i>Förfrågningsunderlag</i>	39
4.3	<i>Relationshandlingar</i>	39
4.4	<i>Ritningar</i>	39
4.5	<i>Inmätning och avvägning</i>	39

1 Inledning

1.1 Beskrivning av Norrvattens verksamhet

Norrvatten är ett kommunalförbund som består av 14 medlemskommuner i norra Storstockholm. Norrvatten har som uppgift att producera och leverera dricksvatten av hög kvalitet till samtliga medlemskommuner. I dagsläget producerar Norrvatten ca 44 miljoner kubikmeter dricksvatten per år som levereras till mer än en halv miljon människor.

Norrvatten arbetar enligt självkostnadsprincipen, utan vinstintresse, där verksamheten finansieras av den vattenavgift som medlemskommunerna betalar för det vatten som förbundet levererar.

I Norrvatten ingår följande medlemskommuner:

- Danderyd
- Järfälla
- Knivsta
- Norrtälje
- Sigtuna
- Sollentuna
- Österåker
- Solna
- Sundbyberg
- Täby
- Upplands-Bro
- Upplands Väsby
- Vallentuna
- Vaxholm

Figur 1. Norrvattens medlemskommuner.

1.1.1 Norrvattens organisation

Norrvattens organisation är utformad på samma sätt som i en kommun. Förbundets högsta beslutande organ är förbundsfullmäktige som bland annat utser förbundets styrelse. Styrelsen består av politiker från medlemskommunerna. Det är styrelsen som utser VD, som tillsammans med övrig personal sköter den operativa driften.

Förbundets verksamhet styrs av en förbundsordning som reglerar förhållandet mellan förbundet och ägarna, det vill säga de fjorton medlemskommunerna.

Norrvattens förvaltningsorganisation leds av VD. Totalt arbetar ungefär 50 personer på Norrvatten. För varje projekt rörande om- eller nyläggning av ledningar har Norrvatten en projektledare som ansvarar för genomförande av projektet.

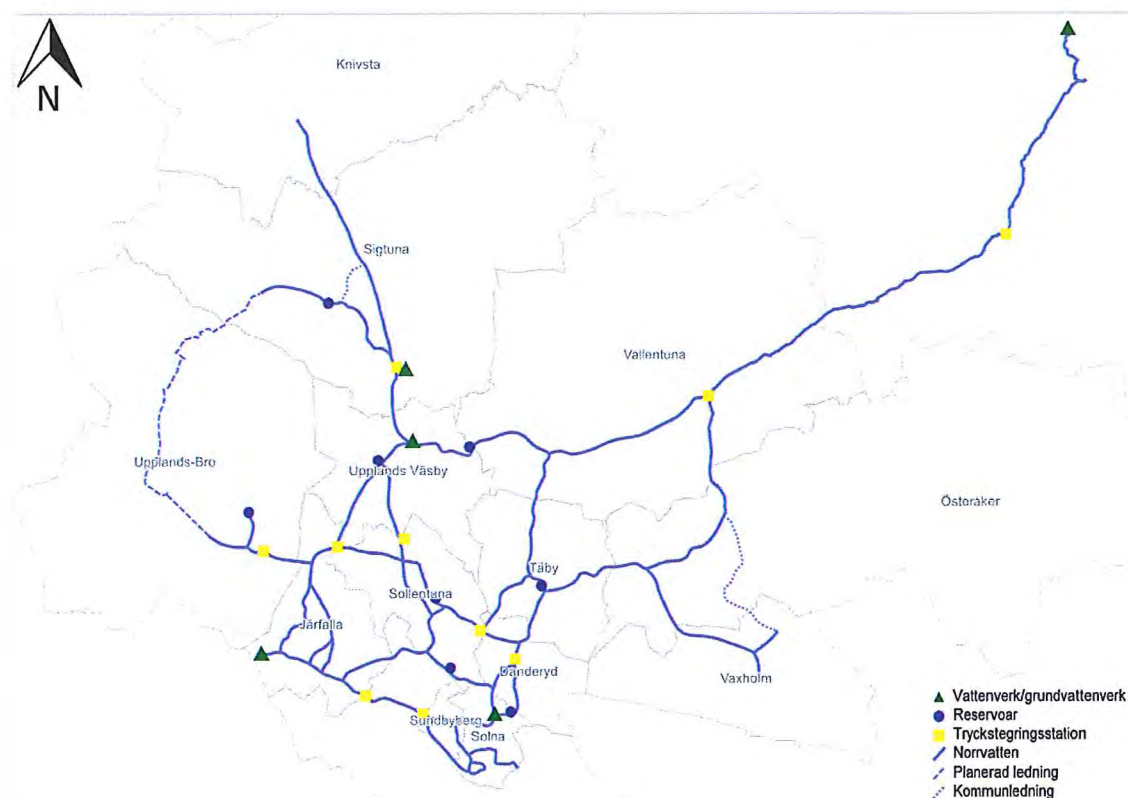
För fördjupad information om Norrvattens organisation, se Norrvattens hemsida.

1.1.2 Anläggningar och uppbyggnad av ledningsnätet

Norrvattens anläggningar består av Görvälns vattenverk, ett huvudledningsnät, reservoarer, tryckstegringsstationer och ett antal grundvattentäkter i reserv.

Huvudledningsnätet består av cirka 300 km vattenledningar. Ledningarna utgörs av grövre dimensioner än vad som normalt återfinns i en kommun. De vanligaste dimensionerna är DN600 mm, DN800 mm och DN1000 mm. Materialet i huvudledningsnätet utgörs huvudsakligen av stål- och betong. I figuren nedan visas utbredningen av Norrvattens verksamhetsområde.

Figur 2. Norrvattens verksamhetsområde 2016, för uppdaterad version se Norrvattens hemsida.

1.2 Anvisningar för ledningsnätet

Norrvattens ”Anvisningar för ledningsnätet” reglerar utformningen av Norrvattens huvudledningsnät med tillhörande anordningar och ska användas internt i det dagliga arbetet samt som ett externt ramdokument för bl.a. konsulter, entreprenörer och andra aktörer som kan komma i kontakt med Norrvattens anläggningar.

1.2.1 Bakgrund och syfte

Syftet med anvisningarna är att de skall utgöra en gemensam plattform vad gäller den tekniska utformningen av Norrvattens ledningsnät. Anvisningarnas olika delar och kapitel skall fungera som underlag både vid utredning, projektering och genomförande, dels som kravspecifikationer till konsulter och entreprenörer, dels som instruktioner till kontrollanter. Anvisningarna syftar även till att ange stöd och riktlinjer för aktörer som i sin verksamhet kan komma i kontakt med Norrvattens distributionsanläggning.

Där inget annat anges gäller förordningar och branschöverenskomna bestämmelser och anvisningar.

1.2.2 Struktur, upplägg och läsanvisningar

Anvisningarna är indelade i två delar:

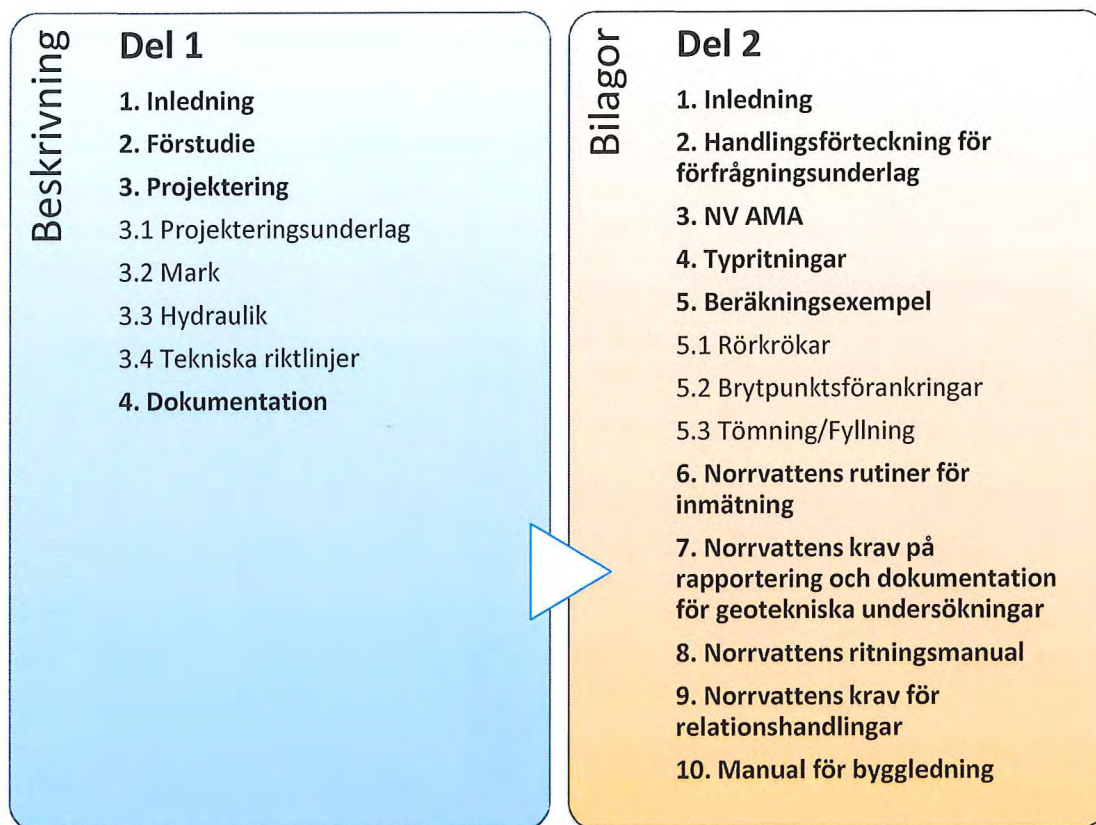
Del 1

Kapitel 1, Inledning - Innehåller en kort beskrivning av Norrvattens verksamhet, en generell beskrivning av ledningsnätets uppbyggnad samt en översiktlig beskrivning av syftet med anvisningarna och dess struktur.

Kapitel 2-5, Beskrivning - Innehåller den faktiska beskrivningen av projektsteg och anläggningsdelar indelat under faserna Förstudie, Projektering, Anläggande och Dokumentation. Varje kapitel kan vara mer eller mindre omfattande beroende på behovet av och tillgången till detaljerad information.

Del 2

Bilagor - Innehåller bilagor till dokumenten i del 1. Bilagorna består av mallar, manualer, detaljerade materialbeskrivningar och beräkningsexempel. I denna del återfinns även typritningar. Del två är under utarbetande.

Figur 3 Anvisningarnas struktur

1.2.3 Tillgänglighet och kontroll av dokumentversion

Allt innehåll i Anvisningar för ledningsnätet finns tillgängligt via Norrvattens hemsida. Anvisningarna utgör ett levande dokument och revideras vid behov. Användaren av dessa anvisningar skall därför via Norrvattens hemsida säkerställa att det är den senaste versionen av dokumentet som används.

2 Förstudie

För att stävja kostsamma ändringar i sena skeden samt att nyttan för Norrvatten säkerställs ska samtliga projekt föregås av en förstudie. Förstudien ska bland annat redovisa en översikt av förutsättningar, mål och val av lösning för projektet. Förstudiens omfattning kan dock variera och avgörs vanligen av projektets storlek samt det av projektet.

3 Projektering

3.1 Projekteringsunderlag

3.1.1 Allmänt

Detta kapitel beskriver det underlag och de förutsättningar som skall ligga till grund för det fortsatta projekteringsarbetet samt vilka underlag som Norrvatten tillhandahåller.

För närmare beskrivning av geotekniska undersökningar och hydraulik, se kapitel 3.2 och kapitel 3.3.

3.1.2 Koordinatsystem

Inom Norrvatten används följande koordinatsystem:

Plan: SWEREF 99 18 00
Höjd: RH 2000

3.1.3 Översiktskarta

Kartunderlag beställs generellt externt.

3.1.4 Bas-/primärkarta

Bas- eller primärkarta beställs genom respektive kommuns kart- och mätavdelning. Kartans aktualitet skall kontrolleras okulärt på plats.

3.1.5 Fastighetsrätt

3.1.5.1 Fastighetsindelning

Kartor med fastighetsgränser enligt fastighetsindelning beställs från Lantmäteriet.

3.1.5.2 Planer

Gällande och pågående detalj-, översikts- och fördjupade planer beställs/inhämtas från respektive kommuns planavdelning. I första hand bör digitalt material efterfrågas.

Förslag till detaljplan används som underlag inom exploateringsområden innan detaljplanen vunnit laga kraft.

3.1.5.3 Bestämmelser och rättigheter

Anlitad konsult beställer aktuella fastighetsrättsliga underlag, överenskommelser och bestämmelser (ledningsrätter, servitut etc.) från Lantmäteriet.

3.1.6 Höjddata

Norrvattens GIS-enhet tillhandahåller höjddata över ledningsnätet samt Nationell Höjddatamodell över distributionsområdet. Format LAS och ASC. Observera att detta underlag endast är för orientering. För kvalitetssäkrad höjddata som krävs för projektering behövs som regel kompletterande inmätning, se även kapitel 3.1.12.

3.1.7 Geologi och geohydrologi

En översiktlig kartläggning av jord-, berg- och grundvattenförhållanden i området genom insamling av befintlig kunskap och material ska utföras, t.ex. tidigare utförda geotekniska undersökningar i området. I Norrvattens arkiv kan finnas dokumentation över undersökningar utförda för befintliga ledningssträckningar.

Beslut skall fattas om ytterligare undersökningar är nödvändiga, se kapitel 3.2 Geoteknik.

3.1.8 Befintliga ledningar och kablar

Befintliga ledningar och kablar, exempelvis VA-, gas-, el-, tele- fjärrvärme- fjärrkylledningar, kabel TV, bredband- och optokablar, skall redovisas. Information inhämtas från respektive ledningsägare.

3.1.8.1 Ledningssamordning

I de fall Norrvatten initierar ett projekt ska Norrvatten även ansvara för eventuell ledningssamordning. Kontakt med ledningsägare skall därför tas i god tid för att bestämma handlingsplan i respektive projekt. Även berörd kommun skall informeras.

3.1.9 Norrvattens ledningar och anläggningar

3.1.9.1 Befintliga ledningar

Lägeskartor för Norrvattens ledningar beställs från projektledaren för det aktuella projektet. Lägeskartorna redovisar ledningarnas läge i plan, ej i höjd (z-koordinat) och levereras i normalfallet i dwg-format.

Delar av Norrvattens geografiska information är belagd med sekretess. Vid varje utlämnande av geografisk information sker en sekretessprövning och den som vill få ut information kan behöva teckna en överenskommelse eller ett sekretessbevis.

3.1.9.2 Slopade ledningar

Norrvattens slopade och bortkopplade ledningar är ej fullständigt dokumenterade. Via äldre arbetsritningar och dialog med Norrvatten kan en uppskattning göras i förekommande fall.

3.1.9.3 Inventering av befintliga ledningar och anläggningar

Projektör skall genom platsbesök i tidigt skede verifiera inhämtade uppgifter samt notera ev. övriga förutsättningar (träd, skyltar, stolpar, elskåp, refuger, stängsel, kantsten, vägmarkeringar etc.).

I samband med eller inför projektering av projekt som rör ny- och omläggning av vattenledningar utför Norrvatten inventering och kontroll av de ventiler som kan behöva stängas vid arbetenas utförande, d v s kontroll av att de fungerar, kan stängas och inte är överasfalterade. Det ska även utredas om en avstängning är möjlig samt om provisorisk förbikoppling krävs för att säkerställa vattenförsörjning under byggtiden. Dessa uppgifter utgör underlag till projektering.

Anslutningspunkter skall schaktas fram genom s.k. provgropar för kontroll av läge, material, dimension och beskaffenhet. För vissa ledningsmaterial bör skarvars läge och lägningsriktning (muffens riktning) kontrolleras för beslut om hur inkoppling skall ske. I vissa fall kan provgropar krävas vid korsningspunkter med andra ledningar eller anordningar.

Vid all framschaktning av Norrvattens ledningar ska personal från Norrvatten beredas tillfälle att närvara. Kontakt ska tas senast 10 arbetsdagar innan arbetet skall utföras. Observera att ingen manövrering av ventiler, besök i kammare etc. får ske av någon annan än personal från Norrvatten.

3.1.9.4 Inventering av dokumenterade driftstörningar

Inventering av tidigare rapporterade driftstörningar skall alltid göras i samband med ett projekt (förprojektering).

Norrvattens projektledare tillhandahåller dessa uppgifter.

3.1.10 Områden och objekt med särskilda krav

För olika typer av områden och anläggningar (förorenade- eller skyddade områden, väg, järnvägsspår, berg- och fjärrvärmeanläggningar med flera områden och anläggningar) finns speciella regler för kommunikation och åtgärder. Det kan även krävas tillstånd för att få utföra arbeten i- eller i närheten av dessa områden.

I samband med projektering skall kontakt tas med respektive ansvarig myndighet eller ägare till dessa områden och anläggningar för kontroll av regler och läge.

3.1.11 Fältundersökning

Kartmaterial behöver kontrolleras och kompletteras med undersökning i fält då tillgängliga kartor ej innehåller fullständig information för projektering, upprättande av kostnadskalkyler och arbetets genomförande. Projektör skall genom platsbesök i tidigt skede verifiera inhämtade uppgifter samt notera ev. övriga förutsättningar (träd, skyltar, stolpar, elskåp, refuger, stängsel, kantsten, vägmarkeringar etc.). Vid behov ska kompletterade inmätningar utföras enligt kapitel 3.1.12.

3.1.12 Kompletterande inmätning

För kvalitetssäkrad höjddata skall mark inom arbetsområdet som regel mätas in. Det kan även finnas behov av att mäta in befintliga konstruktioner, anordningar, vegetation mm som kan utgöra hinder eller som på annat sätt kan komma att påverka projektets genomförande.

Inmätning skall ske enligt Norrvattens rutiner och en kopia av utförda inmätningar, med uppgift om aktuellt koordinat- och höjdsystem, ska skickas till Norrvatten.

3.2 Geoteknik

Detta kapitel beskriver genomförande av markundersökningar samt krav på rapportering och dokumentation. Omfattning av markundersökningsarbeten är specifikt för varje enskilt projekt och ska bedömas i samarbete med Norrvatten, geoprojektör och geotekniker.

3.2.1 Insamling av befintlig information

I ett första skede samlas befintlig information om markförhållanden in och sammanställs. Informationen utgörs t.ex. av tidigare utförda geotekniska undersökningar i området, geologiska- eller byggnadsgeologiska kartor samt uppgifter om markförhållanden och grundläggningssätt inom angränsande fastigheter.

Sammanställningen används för att översiktligt bedöma de geotekniska förutsättningarna för det aktuella projektet samt för att utgöra underlag för beslut om mer omfattande markundersökningar krävs.

3.2.2 Geoteknisk undersökning

Geoteknisk undersökning ska utföras enligt gällande svensk standard och enligt vedertagen praxis.

I samband med förprojektering räcker det vanligtvis med att översiktligt kartlägga jordlagerförhållandena med ett mindre antal sonderingspunkter. Vid detaljprojektering utförs fältundersökning vanligtvis med ett avstånd på 10-20 m mellan sonderingspunkterna. Bedöms det finnas risk för markföroreningar ska alltid en miljöteknisk undersökning genomföras.

Borrning och provtagning ska ske längs med tänkt ledningssträckning. Geotekniska förhållanden som har betydelse för anläggande av den nya ledningssträckan behöver klarläggas. Det innefattar t.ex. följande:

- Jordlagerföljd, jordarter. Rådande vertikalspänningar, jordens hållfasthet och deformationsegenskaper, kornstorleksfördelning
- Föroreningar
- Bergförhållanden (nivå m m)
- Grundvattenförhållanden (trycknivå m m)

3.2.3 Geotekniska åtgärder

3.2.3.1 Allmänt

Efter utförd geoteknisk undersökning skall utvärdering och analys av de geotekniska förutsättningarna genomföras. Utifrån analysen bör särskild vikt läggas vid att utreda utförande och behov av följande aktiviteter:

- Hantering av vatten
- Utförande av jord- och bergschakter
- Fyllningar
- Pål- och spontslagning
- Jord- och bergförstärkning

3.2.3.2 Grundläggningssätt

Lämpligt grundläggningssätt för ledningar eller annat objekt skall bedömas och beslutas. En ofta avgörande faktor för ytlig grundläggning i kompressibel jord är risk för sättningar. Ledningars funktion kan påverkas på såväl kortare som längre sikt. Dessa förutsättningar måste klarläggas med hög tillförlitlighet. Konsekvenser till följd av missbedömning eller felaktigt beslut kan bli svåra såväl tekniskt som ekonomiskt.

3.2.3.3 Grundvatten

När ledningar och andra installationer anläggs ska grundvattnet påverkas så lite som möjligt. Även liten påverkan av grundvattenbalansen kan få svåra tekniska och ekonomiska konsekvenser, i synnerhet inom områden med ytligt grundlagda byggnader på lera. Permanent sänkning av grundvattnets trycknivå kan exempelvis medföra sättningar inom lerområden eller att träpålar eller rustbäddar ruttnar.

Erforderliga åtgärder i samband med schakter är beroende av jordlagerförhållanden och grundvattnets trycknivå.

3.2.3.4 Risker och riskhantering

En analys av risker skall ske som skall klargöra vilka riskobjekt som kan finnas i arbetsområdet samt en beskrivning av krav och restriktioner i anslutning till riskobjekten. Krav kan omfatta maskinval, tillåtna bullernivåer samt restriktioner avseende högsta tillåtna vibrationsnivåer i samband med t.ex. schaktning, pålning eller sprängning.

Vid nyläggning samt omläggning av ställedning skall bedömas huruvida den nya ledningen behöver skyddas extra med någon form av elektrokodiskt skydd.

3.2.4 Rapportering och dokumentation

För krav på rapportering och dokumentation, se Del 2, kap 7 Norrvattens krav på rapportering och dokumentation för geotekniska undersökningar.

3.3 Hydraulik

3.3.1 Hydraulisk dimensionering

Detta kapitel behandlar de bestämmelser som tillämpas inom Norrvatten vad gäller dimensionering av huvudledningsnätet. Vidare finns uppgifter om t.ex. vattentryck som skall vara underlag för de beräkningar som genomförs inom ramen för en projektering.

3.3.2 Hydrauliska beräkningar

Normalt genomförs samtliga dimensioneringsberäkningar genom Norrvattens försorg.

3.3.3 Ledningsnätets uppbyggnad och funktion

Norrvatten ansvarar för huvudvattenledningar och respektive medlemskommun för distributionsledningar och servisledningar. På Norrvattens ledning ansluts inga servisledningar eller brandposter. Det bör påpekas att Norrvattens ledning går igenom respektive medlemskommun, och anslutning till distributionsnätet sker utefter denna ledning.

Dricksvattnet produceras vid Görvälnverket i östra Mälaren. Vattnet distribueras sedan med hjälp av pumpar ut i ledningsnätet. På ledningsnätet finns ett antal zoner med olika trycknivåer. Transporten av vatten mellan zonerna sker med hjälp av pumpar. I varje tryckzon finns en eller flera reservoarer för lagring av reservvatten, tryckhållning och utjämning av dygnsförbrukning. Tryckzonerna redovisas i följande kapitel 3.3.3.1 samt i Tabell 1 och Figur 4.

3.3.3.1 Vattentryck

Ny ledning i samma tryckzon

Vid anläggande samt renovering av ledningar inom samma tryckzon förändras normalt inte tryckförhållandena.

Ny ledning i (mellan) olika tryckzoner

Vattentrycket i ledningsnätet kommer att påverkas om två tryckzoner sammanbinds. Detta medför att trycket måste ökas eller minskas, för att inte fel trycknivå skall sprida sig i angränsande tryckzon.

Tryckstegring sker genom pumpning och reglering sker genom reducering av flöde eller tryck. Se kapitel 3.4.8.8 för hur reducering skall utföras.

Trycknivåer för beräkning av stödblock och liknande

I Tabell 1 nedan framgår trycknivåer per tryckzon för beräkning av stödblock, förankringar och liknande.

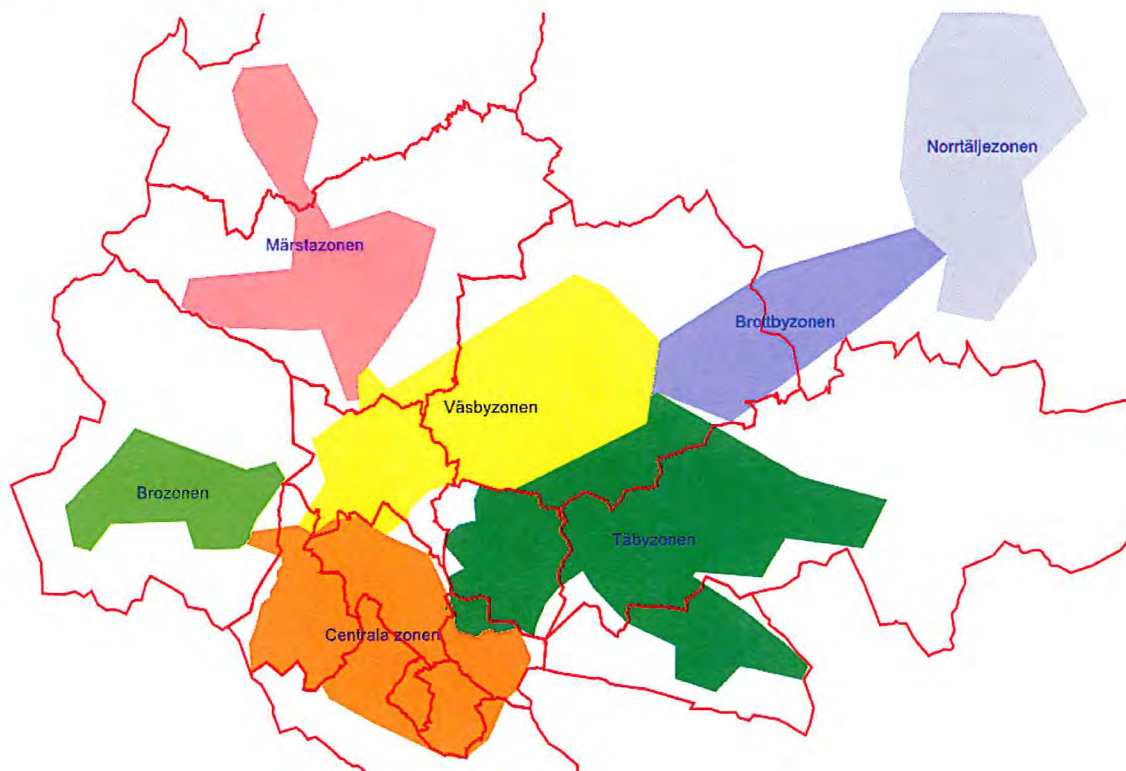
Trycknivåer för anslutningsfrågor och liknande

I Norrvattens ledningsnät bestäms trycknivån av nivån på reservoarerna. I Tabell 1 nedan redovisas förekommande lägsta trycknivåer. Respektive medlemskommun ansvarar för att anslutning sker till respektive vattenledningsnät enligt rekommendationer i Svenskt Vatten P83. Respektive medlemskommun ansvarar även för i förekommande fall tryckreducering eller tryckstegring inom det lokala nätet. Det förekommer lokala högzoner i de kommunala ledningsnäten, bl.a. i Sollentuna och Upplands-Väsby.

Tabell 1. Norrvattens tryckzoner

Zon och reservoarer	Kommuner	Högsta trycknivå (mvp)	Lägsta trycknivå (mvp)
Centrala zonen Sveden, Tunberget, Helenelund	Danderyd, Järfälla, Sollentuna, Solna, Sundbyberg	74	63
Täby-zonen Ensta	Täby, Vaxholm, Österåker	82	75
Väsby-zonen Oxberget, Runby	Upplands Väsby, Vallentuna	79	70
Bro-zonen Tibble	Upplands-Bro	74	66
Märsta-zonen Valsta	Knivsta, Sigtuna	75	67
Brottbzonen	Vallentuna, Norrtälje	79	70
Norrtäljezonen	Norrtälje	57	50

Respektive zons utbredning framgår av kartbild nedan.

Figur 4 Tryckzoner på Norrvattens ledningsnät

3.3.3.2 Val av dimension

Vid omläggning av vattenledningar väljs i normalfallet samma dimension på den nya ledningen som den gamla utgående utifrån Norrvattens standarddimensioner (se Material och dimensioner kapitel 3.4.2). Om exakt dimension saknas, väljs närmast större dimension ex DN700 ==> DN800.

Kontroll av ändrade förutsättningar sedan den gamla ledningen utfördes vad gäller dimension skall alltid utföras.

3.3.4 Tryckförluster i ventiler och anordningar

I normala fall är tryckförlusterna i ventiler och anordningar försumbara. Om frågan uppstår i specifika fall tas detta upp med Norrvatten för beslut om tillvägagångssätt.

3.4 Tekniska riktlinjer

I detta kapitel beskrivs hur Norrvattens ledningsnät bör utformas vid nyläggning och vid kompletterande omläggning inom befintligt ledningsnät.

Kapitlet behandlar även normer och regler för utförande av ledningsnätet mer i detalj, d v s hur och var brunnar/kammare och anordningar placeras, när förankring av ledningar erfordras mm. Kapitlet kompletteras av mer detaljerad information i Del 2, Kapitel 3, NV AMA samt AMA Anläggning 13.

3.4.1 Vattenledningsnätet

Vad gäller ledningsnätets övergripande funktion se kapitel 3.3 Hydraulik.

Alla Norrvattens ledningar är huvudledningar. De anslutningar som förekommer är anslutningar till respektive medlemskommun, för utformning se kapitel 3.4.7. På en huvudvattenledning ansluts normalt inga direkta servisanslutningar eller brandposter.

3.4.2 Material och dimensioner

För att kunna hantera reservdelshållning på ett ekonomiskt och utrymmesmässigt hållbart sätt har Norrvatten valt att använda utvalda standarddimensioner för olika slags rörmaterial/rörtyper enligt Tabell 2 nedan. Dessa skall normalt användas vid nyläggning och renovering.

Andra rörmaterial/rörtyper kan väljas om särskilda motiv för detta finns. Vid val av annat material eller dimension än Norrvattens standard är det dock viktigt att eftermarknaden för valt rörmaterial/rörtyp kontrolleras med hänsyn till reservdelar mm. Alla materialval (även för armaturer) ska godkännas av Norrvatten.

Tabell 2. Norrvattens standarddimensioner

	Stål P235 TR1 PN10	PE100 SDR 17 PN10	PE100 SDR 13,6 PN12,5
Utvändig isolering	PE SS EN 10288, Klass C, t= 3 mm	-	
Invändig isolering	Cementbruk enligt SS-EN 10298 CEM I N	-	
Dimensioner	DN 400 mm, (godstjocklek=6,3 mm) DN 500 mm (godstjocklek=7,1 mm) DN 600 mm (godstjocklek=8,8 mm) DN 800 mm (godstjocklek=10,0 mm) DN 1000 mm (godstjocklek=12,0 mm) DN 1200 mm	DN500 (Di=440,6 mm) DN630 (Di=555,2 mm) DN800 (Di= 705,2 mm) DN1000 (Di=881,4 mm)	DN710 (Di=605,6 mm)

3.4.3 Skarvtyper och fogning av ledningar

Nedan beskrivs olika skarvtyper för hopfogning av ledningsmaterial. Skarvar kan delas upp i dragsäkra eller icke dragsäkra. All nyläggning sker med dragsäkra skarvar, däremot består en stor del av det befintliga ledningsnätet av icke dragsäkra skarvar vilket måste beaktas vid ihopkopplingar.

Projektering med vinkeljustering i skarvar tillåts inte.

3.4.3.1 Skarvtyper för stålrör

Vid skarvning av huvudvattenledningar av stål används DIN-svetsskarv med gummiring (betecknas DIN/G-SS). Det är en skarv som svetsas från utsidan, numera tillåts inte invändig svetsning av arbetsmiljöskäl.

I Tabell 3 nedan redovisas skarvtyper för ledningar av stål.

Tabell 3. Skarvtyper för ledningar av stål som används av Norrvatten

Skarvtyp	Rörände 1	Rörände 2	Kommentar
DIN/G svets med gummiring	DIN/G muffände för DIN/G-skarv	SS	
Fläns	FL fläns	FL fläns	
Stumsvets	SL	SL	Om ovanstående skarvar ej är tillämpliga

3.4.3.2 Skarvtyper för PE-rör

Vid skarvning av huvudvattenledningar av PE skall stumsvets användas. Då problem förekommit vid skarvning med elektrosvetsmuffar på stora PE-ledningar ska dessa användas så sparsamt som möjligt. Sammanställning av skarvtyper som får användas redovisas i Tabell 4.

Tabell 4. Skarvtyper för ledningar av PE som används av Norrvatten

Skarvtyp	Kommentar
Stumsvets	
Bordring	
Fabrikstillverkade flänsrörstycken	
Dragsäker mekanisk koppling	Exempelvis Aqua-grip el likvärdigt
Elektrosvetsmuff	Används sparsamt

3.4.3.3 Skarvtyper för hopfogning av olika material

Skarvtyp skall minst ha samma hållfasthets- eller tryckklass som rörledning i övrigt. Vid hopfogning av nytt rör med gammalt rör, eller rör av olika fabrikat/typ, måste koppling eller skarvtyp anpassad för båda materialen användas. Förankring kan krävas, se kapitel 3.4.5. I Tabell 5 redovisas skarvtyper som används av Norrvatten mellan olika rörmaterial.

Viktigt att beakta vid hopfogning av olika material är risken för galvanisk korrosion, kan ex. inträffa vid rördelar av rostfritt stål.

Tabell 5. Skarvtyper mellan olika material

Nytt rör	Gammalt rör	Typ av fog	Att beakta
PE	Stål	<ul style="list-style-type: none"> * Fabrikstillverkat flänsrörstycke (PE) mot fläns. * Mekanisk koppling, tex. Aquagrip flänkoppling mot fläns. * Bordring 	Dimensionsvariationer, flänsborring. Om anslutande rör är dragsäkert. Invändigt korrosionsskydd. Fläns kan behöva monteras på stålrör.
Stål	Betong (Sentab, Premo)	Repsats stål	Anslutning måste ske i befintlig skarv. Kontroll om det anslutande röret har muff- eller spetsände, styr utformning av reparationssats. Noggrann inmätning. Förankring.
Stål	Stål	<ul style="list-style-type: none"> * Svetsfläns – Fläns+montagebox. * SS+DIN/G+montagebox 	Invändigt och utvändigt korrosionsskydd. Förankring. Efterdragning montagebox.
Stål	GRP	Mekanisk koppling, exempel Teekay, Straub,	Dimensionsvariationer, korrosionsskydd Ej dragsäker koppling förankras med boja
Stål	Bonna	<ul style="list-style-type: none"> * Svetsfläns - Fläns montagebox * Mekanisk koppling, multifix 	Stålkvalitet på Bonnarörets kärna måste säkerställas för påsvetsning av fläns (provgrop, ta fram stål i skarv). Förankring.
Samtliga material	Rostfritt	<ul style="list-style-type: none"> * Fläns - Fläns+montagebox * Fläns - dragsäker flänkoppling (< 600mm) 	Isolering av bultar i flänsförband för att undvika galvanisk korrosion.
Samtliga material	Segjärn, gjutjärn	Mekanisk dragsäker koppling, typ: Multifix DN 50-600 Multifix-Waflex DN50-600 med fläns Ultra Grip flänkoppling DN100-600 Nova fix DN250-900 koppling	Förankring

3.4.4 Inkoppling till befintlig ledning

Inkoppling till befintlig ledning sker i samråd med beställaren och detaljerade ritningar över inkopplingspunkterna skall tas fram av projektören/entreprenören.

Följande skall särskilt beaktas vid inkopplingspunkter: byggstopp, täthetsprovning, vattenprovtagning, förankring, passbitar, invändig isolering av befintlig ledning, arbetsmiljö, kontroll, lämpligt läge för inkoppling.

Inkoppling till befintlig ledning inklusive ev. förankring skall utföras inom en och samma 24-timmarsperiod. Om möjligt undviks inkopplingsarbeten under 1 maj till 31 augusti. Arbetsberedning utförs i samråd med beställaren och skall hållas i god tid före inkopplingsarbetena. Arbetsberedning skall redovisa planering av inkopplingsarbeten timme för timme. Utrustningslista och åtgärder för säker arbetsmiljö skall ingå.

3.4.5 Förankring av ledningar

Norrvattens nya ledningssystem byggs dragsäkra och förankring eller stödblock behövs vanligtvis inte i rörböjar, dock måste behovet utredas vid speciella konstruktioner. Där ny ledning ansluter mot befintligt system som är icke dragsäkert skall erforderlig förankring konstrueras.

Förankringar kan huvudsakligen delas in i stödförankringar i jord eller berg och friktionsförankringar. Normalt utförs förankringar mot horisontella förskjutningskrafter men ibland kan även förankring mot vertikala krafter krävas. Till stödförankringar räknas t.ex. stödblock i jord. Friktionsförankring kan exempelvis utgöras av boja. Vilken typ av förankring som krävs och förankringens utformning projektanpassas utifrån bl.a. utrymme, geoteknik, läggningsdjup, vinkel vid inkopplingspunkt, ledningsdimension, godstjocklek och tidsåtgång. Några exempel visas i figur 5 och 6 nedan.

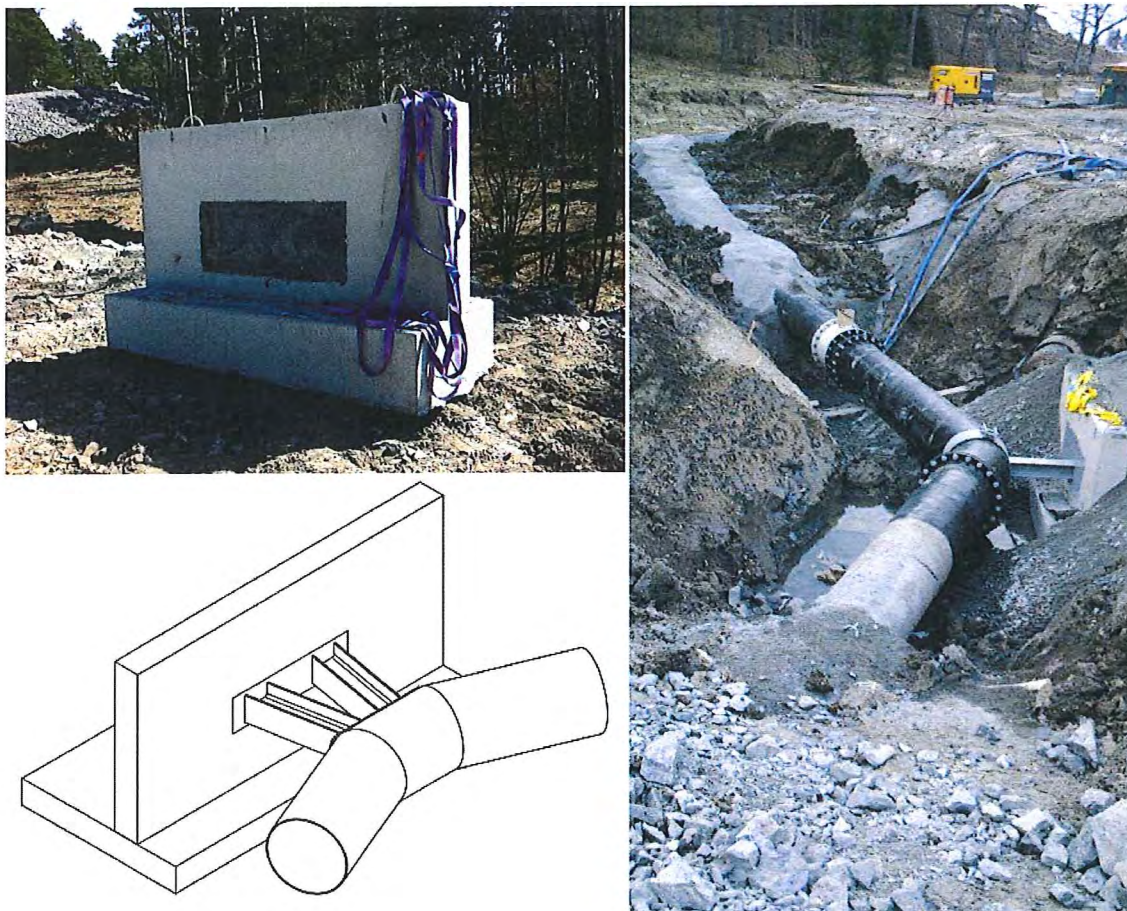
Norrvattens krav på förankringar vid inkopplingspunkter:

- * Konstruktionen ska kunna monteras och belastas inom 12h, detta medför vanligtvis att en prefabricerad konstruktion krävs. Entreprenören har 24h på sig i ett svep för att klara hela inkopplingsarbetet inklusive förankringar i båda inkopplingspunkterna.
- * Konstruktionen ska vara förlåtande, förankringen ska monteras i fält, i alla väder, ofta som nattarbete med personal som arbetat med högt fokus under flera timmar.
- * Konstruktionen ska kunna lyftas på plats, dvs. den ska vara förberedd med lyftöglor eller dylikt.

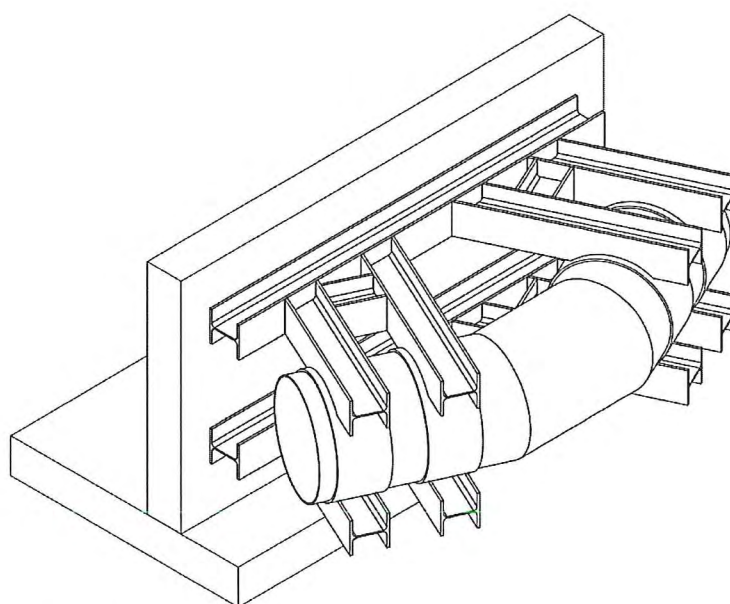
Övriga situationer där förankringar kan krävas:

- * Ventiler ska förankras vid dålig mark eller ej dragsäkra rör.
- * Ledning på konsol eller stöd i tunnel, kulvert o d kräver särskilda åtgärder.

Figur 5 Exempel på stödblock i jord, stödjande förankring

Figur 6 Exempel på dragande förankring

3.4.6 Placering av ledningar

Generellt skall eftersträvas en placering som underlättar åtkomst vid framtida drift- och underhållsarbeten.

3.4.6.1 Placering i plan

Norrvattens vattenledningar, med tillhörande ledningsrättsområde, bör i första hand placeras i kommunal mark. Ledningen skall om möjligt vara åtkomlig via allmän väg. Placering under byggnad eller inom Trafikverkets vägområde är ej tillåten. Korsningar med järnvägar eller Trafikverkets vägar ska ske vinkelrätt. Finns högspänningskablar ska arbetsmiljöaspekter särskilt beaktas.

Norrvatten säkrar åtkomst till sina ledningar genom ledningsrätt vilket ombesörjs av Norrvatten. Ledningsrätten skall normalt vara 8 m bred och förläggs excentriskt över ledningen eller ledningskomplexets mitt. Vid 8 m ledningsrätt fördelas måtten till 3 + 5 m. Hur excentriciteten skall förläggas bestäms efter förhållandena på platsen. Vid ledningskomplex skall måttet vara 5 m på ömse sidor.

3.4.6.2 Placering i profil

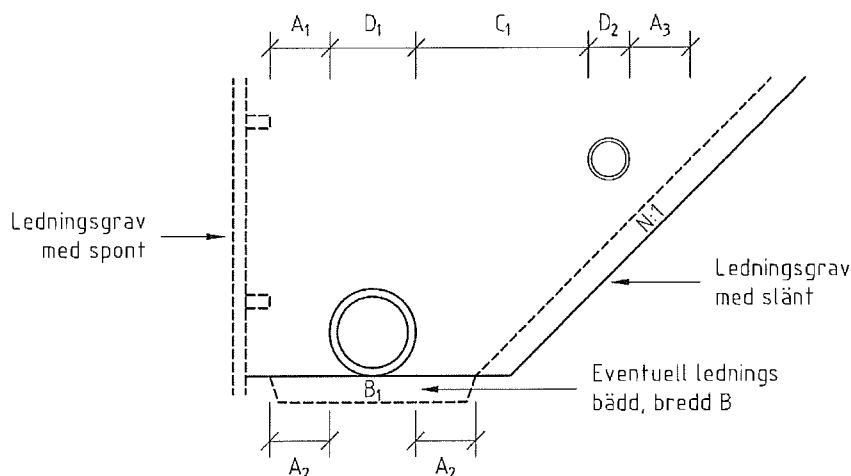
Ledningar förläggs normalt på djupet 1,1 m från projekterad/befintlig gatu- eller marknivå till ledningens hjässa.

Observera dock att Norrvatten använder markförlagda automatluftare som kräver en viss bygghöjd, vilket styr ledningsprofilen i avluftningspunkter.

3.4.6.3 Typsektion, förläggning i förhållande till andra ledningar

Fritt horisontellt avstånd

Andra ledningar/kablar skall i första hand placeras utanför Norrvattens ledningsrättsområde. Långa sträckor med längsgående kablar och ledningar ska undvikas. Normalt gäller att fritt horisontellt avstånd mellan Norrvattens vattenledningar och andra typer av ledningar/kablar ska vara minst 1 m (mellan ytterkanter rör) för att klara framtida drift och underhåll. Principritning redovisas i Figur 7 nedan.

Figur 7 Horisontella mått i ledningsgrav för vattenledningar o d. Förlaga till bild: AMA Anläggning.

- A = Fritt mått mellan ledning och schaktvägg, alternativt sponts hammarband, mätt i höjd med lednings underkant.
Mått A ska vara minst 0,35 m, för kvarliggande spont ska mått A vara minst 1,0 m.
Angivna mått skall säkerställa åtkomst till ledningen.
- B = Ledningsbädds bredd.
Mått B ska vara $D_y + 2 \cdot 0,35$ m.
- C = Fritt mått mellan Norrvattens ledning och andra vatten- och avloppsledningar samt andra typer av ledningar/kablar.
Mått C ska vara minst 1,0 m. Angivet mått skall säkerställa åtkomst till ledningen.
- D = Rörs ytterdiameter, mätt mitt mellan rörändar
- N = Mätetal för vertikalmåttet i förhållandet N:1 vid angivning av släntlutning i schakt.
Måttet projektanpassas efter de geotekniska förutsättningarna. Om detta ej är möjligt gäller släntlutning enligt AMA Anläggning.

Fritt vertikalt avstånd

Fritt vertikalt avstånd mellan korsande ledningar, rör eller rörmuffar skall normalt vara minst 0,5 m. Vid nyläggning skall Norrvattens ledning vara skarvfri i läget för korsning med andra ledningar.

Spillvattenledningar skall placeras på en lägre nivå än Norrvattens vattenledningar (spillvattenledningens hjässa max i nivå med vattenledningens vattengång), detta för att undvika eventuellt inläckage till vattenledningen (då denna är tömd).

I tätbebyggda områden kan situationer uppstå då ovanstående horisontella/vertikala mått inte kan uppnås. Som absolut minimum bör då mått enligt AMA Anläggning Principritning CBB.311:1 gälla samt vid närhet till kablar EBR-standard KJ41:09.

3.4.6.4 Säkerhetsavstånd till andra anläggningar/objekt

Vattenledningar bör ej förläggas allt för nära andra markförlagda anläggningar och objekt eller vice versa. Nedan redovisas minimiavstånd till några olika typer av anläggningar och objekt. Undantag från dessa avstånd kan göras efter överenskommelse med respektive ägare till aktuell anläggning eller objekt.

Träd

Vid nyläggning av vattenledningar skall träd och buskar vara placerade utanför ledningsrättsområdet samt ska det horisontella avståndet mellan ytterkant ledning och centrum träd vara minst 2,5 m.

Byggnadsverk

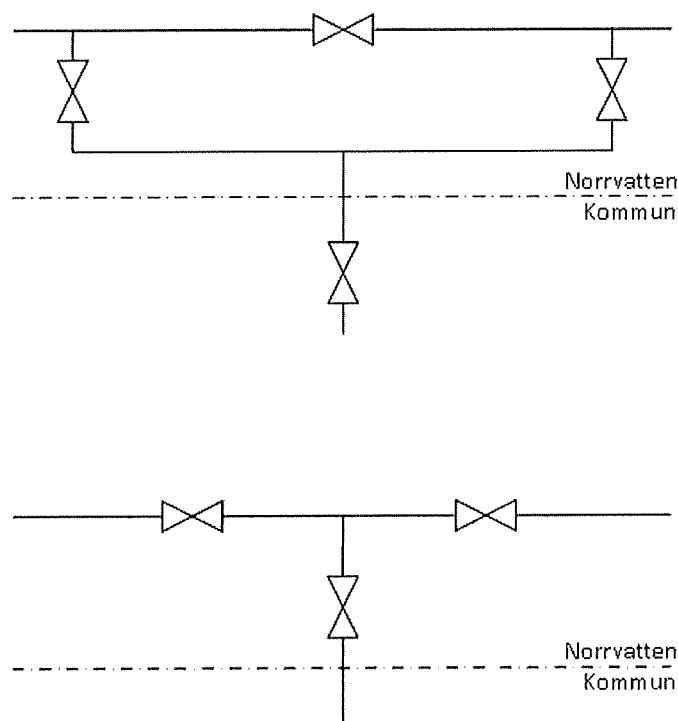
För ledning längs byggnadsverk, t ex husgrund, skall fritt horisontellt avstånd till byggnadsdel utformas enligt rekommendationer för ledningsrätt, dvs. byggnaden ska vara placerad utanför ledningsrättsområdet. Rekommendationen är dock att placering av huvudvattenledningar ej bör ske närmare byggnad än 10 meter.

3.4.7 Anslutning

Generellt gäller att antalet anslutningar på Norrvattens ledningar skall minimeras och anslutningen och tillhörande sektioneringsventil skall vara utformad så att ledningssektion kan tas ur drift utan att vattenleveransen påverkas (redundans).

Anslutningar utförs alltid i Ø300 mm eller större och alltid i kombination med en sektioneringsventil. Om ledningen inte är redundant utförs anslutningen företrädesvis enligt byxrörsprincipen, se figur 8 övre del. Enklare anslutning kan godkännas om redundans finns från annat håll eller om utrymmesbrist föreligger, se Figur 8 nedre del.

Anslutningsventil utgör gräns mot respektive kommuns ledningsnät

Figur 8 Anslutning till medlemskommun. Överst – lösning enligt s.k. byxa, som eftersträvas i första hand. Nederst - lösning i undantagsfall.

3.4.8 Anordningar

I följande kapitel beskrivs de huvudsakliga anordningar som krävs på Norrvattens huvudledningsnät ur funktionssynpunkt och för att skötsel och underhåll skall kunna utföras på ett effektivt sätt.

Varje typ av anordning beskrivs under en egen rubrik, men vid planering och projektering av vattenledningsnätet är det av största vikt att ha en helhetsbild då de olika anordningarna samverkar. Ett exempel på detta är att placering av avstängningsventiler styr var luftningsanordningar, avtappningsanordningar och spolposter behövs. I varje projekt bör en övergripande systemlösning tas fram där såväl helheten som varje enskild anordningsfunktion beaktas. Generellt gäller också att alla anordningar bör eftersträvas att placeras så torrt som möjligt där de inte riskerar att översvämmas.

3.4.8.1 Tillståndskontroll

Tillståndskontroll av Norrvattens ledningsnät genomförs med jämna intervaller. För närvarande genomförs täthetsprovning, lyssning med hydrofonbollar, samt olika typer av inre inspektioner.

Det är viktigt att planera för dessa kontroller när nya ledningar skall byggas, se kapitel 3.4.8.2 Avstängningsventiler. Norrvatten har i dag ingen fastslagen standard, hur detta skall beaktas stäms av med projektledare i varje enskilt fall.

3.4.8.2 Avstängningsventiler

Standardutförande

Vridspjällsventiler skall användas på huvudvattenledning och anslutningar. På avtappningar skall slussventiler användas.

Norrvatten har ställt upp ett antal minimikrav som ventilerna skall uppfylla t.ex. max antal varv vid öppning/stängning, miniminivå avseende korrosionsskydd, livsmedelsgodkännande, reservdelshållning mm. Kraven har ställts upp för att garantera god arbetsmiljö, god funktion, bra vattenkvalitet samt hållbar drift och reservdelshållning. Kraven beskrivs i detalj i Del 2, kapitel 3 NV AMA. I Tabell 6 redovisas en sammanställning över ventiltyper som används på Norrvattens ledningsnät.

Tabell 6. Ventiltyper på Norrvattens ledningsnät

Dimension	Funktion	Ventiltyp
200 mm	Avtappning	Slussventil
300 mm	Anslutning	Vridspjällsventil
400 mm -1200 mm	Sektionering	Vridspjällsventil

Ventiler ska förankras vid dålig mark eller ej dragsäkra rör. Montagebox skall användas vid alla ventiler med dubbelsidigt tryck för att underlätta demontering.

För att underlätta inre inspektioner bör i alla projekt där avstängningsventiler installeras övervägas avsättning $\geq$ DN100 mm placerade på båda sidor av avstängningsventiler. På samma sätt skall uttag som möjliggör anslutning av tryckmätare på båda sidor av avstängningsventiler övervägas för att möjliggöra täthetskontroll.

Fjärrstyrda ventiler

Ett antal strategiskt placerade ventiler i Norrvattens nät är fjärrmanövrerade. Om fjärrmanövrering är aktuellt bestäms av Norrvatten i varje enskilt fall. Ventil ansluts till teknikskåp med PLC, radio, antenn, UPS och tryckgivare

Vid projektering skall hänsyn tas till:

- åtkomst, placering i kammare eller stor brunn

Följande uppgifter erhålls från eller kontrolleras av Norrvattens distributionsavdelning:

- * typ av don (Auma eller likvärdigt)
- * elabonnemang
- * kommunikationsmöjligheter

Vanligtvis utförs installationer av Norrvattens personal.

Placering

Vid placering av avstängningsventiler är det viktigt att bedöma aktuell ledningssträcka i sitt sammanhang på Norrvattens ledningsnät och vilket behov av ventiler det innebär.

Placeringen och antal ventiler styrs av en rad kriterier som listas i Tabell 7 nedan. Beslut om placering grundar sig på en sammanvägning av dessa kriterier tillsammans med ovan nämnda helhetsperspektiv.

Tabell 7. Kriterier att beakta vid placering av sektioneringsventiler.

Åtkomst	Ventiler skall placeras lättåtkomligt om möjligt vid sidan av körbana.
Plan och profil	Högt belägen placering i så torr miljö som möjligt eftersträvas.
Avstånd mellan ventiler	Placering av sektioneringsventiler var 500-1000 meter i tätbebyggelse bör eftersträvas. I glesare bebyggelse kan större avstånd mellan sektioneringsventiler tillåtas.
Konsekvens av avstängning/anslutning	Målsättningen är att inga abonnenter skall påverkas vid avstängning av en ledningssektion. Är ledningssystemet till ett område inte redundant bör sektioneringsventil kompletteras med byxlösning (se avsnitt 3.4.7).
Fyllning och tömning av ledning	Beräkning/bedömning av fyllning och tömningstid skall göras. För vägledning se VAV P83. Se även kapitel 3.4.8.4 och 3.4.8.5 nedan.
Yttre omständigheter	Vid korsning med större väg eller järnväg kräver vanligtvis Trafikverket skyddsror med ventiler på en eller båda sidorna av vägen/ järnvägen.

3.4.8.3 Backventiler och återströmningsskydd

Återströmningsskydd används som samlingsbegrepp för utrustning som ämnar skydda dricksvatten från kontamination via backströmning. Backventiler byggs normalt ej i Norrvattens ledningsnät, men kan användas som extra säkerhet i vissa situationer.

Normalt ansluts inte abonnenter direkt på Norrvattens ledning. Om beslut ändå tagits om sådan anslutning skall bedömning göras om återströmningsskydd krävs enligt SS-EN 1717 och i sådant fall vilken kategori. Utifrån detta tas lämplig lösning fram för den aktuella situationen.

Ska underhåll kunna utföras på återströmningsskyddet måste det placeras i kammare.

Vid luftnings- och avtappningsanordningar kan också risk för återströmning finnas. Utformningen av dessa är därför av stor vikt för att minimera riskerna för att detta sker. Se även kapitel 3.4.8.4 och kapitel 3.4.8.6.

3.4.8.4 Luftningsanordningar

Standardutförande

Luftning av ledningar sker av två anledningar: luftning under drift (av luft i vattnet), eller i samband med tömning och fyllning av ledning.

I första hand skall jordinbyggda, dubbelverkande automatluftare användas, se exempel i Figur 9 samt typritning AT-154 A. I fall där kammare/brunn anläggs skall luftningsanordning vara av traditionell typ, se typritning AT-121. Luftningsanordningar i kammare/brunn skall kunna manövreras från mark.

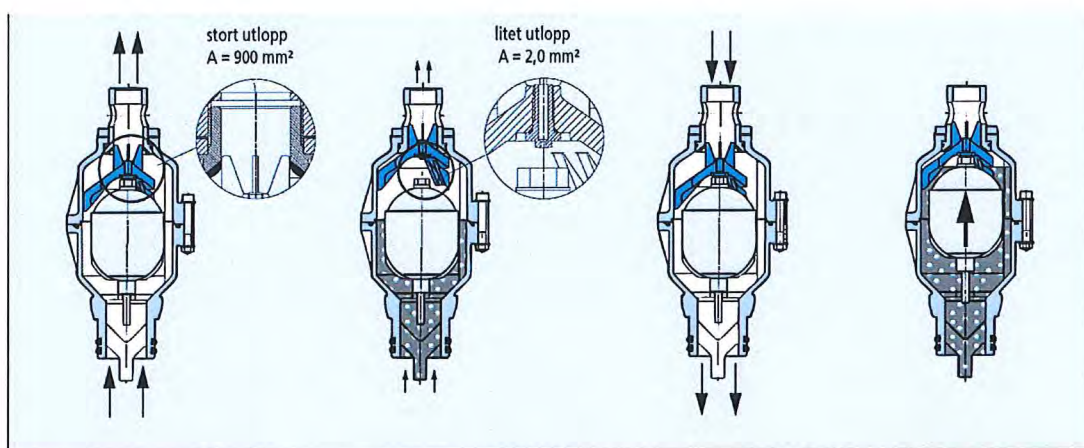

Figur 9. Exempel luftare för jordinbyggnad. (Källa: Belos)

Luftarens dimension styr tömning och fyllning av ledningen. Generellt gäller att luftningsanordningar skall placeras i alla höjdpunkter. Dimensioneringen styrs också av avstånd mellan avstängningsventiler och avtappningsanordningar, så lämplig placering av

dessa måste också beaktas för en optimal helhetslösning. Tömnings- och fyllningstid för ledningen skall beaktas vid projekteringen, beräkningsexempel finns i Svenskt Vattens publikation P83. Maximal tömningstid enligt P83 är 3 timmar och maximal fyllningstid är 1 timme, vilket bör vara vägledande. I vissa fall, t.ex. vid dämnda utlopp kan pumpkapacitet och pumpens utloppsanordning bli styrande för tömningstiden.

De luftningsventiler som används på Norrvattens ledningsnät idag är s.k. dubbelverkande och kan enligt beskrivning i Figur 10 nedan släppa ut/in olika stora mängder luft beroende på aktuell situation.

Avluftning av stora mängder luft:

När rörledningen fylls släpps luft ut genom det stora utloppet.

Avluftning av små mängder luft:

Under normal drift av rörledningen släpps luft ut genom det lilla utloppet.

Luftintag:

När rörledningen töms tas luft in genom det stora utloppet.

Stängning:

Efter luftintaget stängs ventilen automatiskt.

Figur 10. Exempel dubbelverkande avluftningsventil, (källa: Belos)

Alla luftare ska isoleras mot kyla.

Placering

För huvudledningar skall luftningsanordningar placeras i varje höjdpunkt på ledningssträckan och i punkter som vid stängning av ventil blir en höjdpunkt.

Om luftare hamnar i områden där högt grundvatten föreligger vissa tider på året ska enkelverkande luftare, alternativt luftare med överbyggnad ovan mark, väljas om inte möjlighet finns att flytta luftaren till torrare mark.

3.4.8.5 *Spolposter vid luftare*

Vid alla luftare ska spolpost anordnas. Jordinbyggda luftare kan nyttjas som spolpost med hjälp av ett separat spolrör som monteras på enheten enligt Figur 11. Spolposter anordnas främst för skötsel och underhåll av ledningsnätet. Användningsområden är täthetskontroll, läckagemätning, provtagning, fyllning och tömning av ledning.

Figur 11. Exempel spolrör för installation i avluftningsenhet. (Källa: Belos)

3.4.8.6 Avtappningsanordningar

Avtappningsanordningar placeras i lågpunkter på ledningen och i punkter som vid stängning av sektioneringsventil blir en lågpunkt. Avtappningsanordningar utformas enligt typritning AT-091-F. I jordbruksmark får i vissa fall avtappningsbrunn och beteckning inte dras upp till marknivå utan ska ligga ca.70 cm under markytan, se AT-091 X.

Det är av största vikt att det avtappade vattnets avrinningsmöjlighet beaktas så att inte översvämningar uppstår.

Från brunnen dras en ledning med utlopp mot dike eller dagvattenbrunn/ledning där möjlighet finns. I annat fall måste pumpning från brunnen ske.

För beräkning av tömningstid finns vägledning i Svenskt Vattens publikation P83.

3.4.8.7 Flödesmätare

Flödesmätare skall alltid placeras i kommungräns på Norrvattens ledning för mätning av vattenleverans till medlemskommun. Det uppmätta flödet ligger som grund för debitering av vattenförsäljning till kommunerna.

Standardutförande

Norrvatten använder induktionsmätare av märket Siemens. Mätare ansluts till teknikskåp med PLC, radio, antenn, UPS och tryckgivare.

Vid placering av flödesmätare skall hänsyn tas till:

- raksträcka före och efter flödesmätare för att säkra laminärt flöde (sträcka 5* diameter både före och efter flödesmätare)

Följande uppgifter erhålls från eller kontrolleras av Norrvattens distributionsavdelning:

- * dimension
- * flöde/ flödesriktning
- * elabonnemang
- * kommunikationsmöjlighet

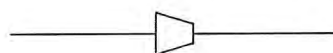
Vanligtvis tillhandahåller Norrvatten flödesmätare och skåp och installationen i skåpet utförs av Norrvattens personal.

3.4.8.8 Tryckreduceringsanordningar och regleringsanordningar

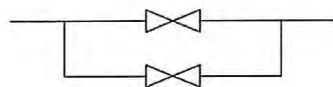
Vid passage av tryckzonsgränser kan tryck och flöde behöva regleras med tryckreduceringsventiler. Anordningen skall placeras i kammare vid tryckzonsgräns. Lösning tas fram i samråd med Norrvatten. Exempel på lösningar redovisas i figur 12 nedan:

Placering

Anordningen skall placeras i kammare vid tryckzonsgräns. Detta genomförs enligt principen nedan

Alternativ 1: Tryckskillnad mer än 10 mvp
Reducering skall ske genom en ringkolvsventil.

Alternativ 2: Tryckskillnad mindre än 10 mvp
Reducering skall ske genom hästsko och vridskivventil.

Figur 12. Principer för reducering/reglering

3.4.8.9 Brunnar och kammare för vattenledning

Kammare

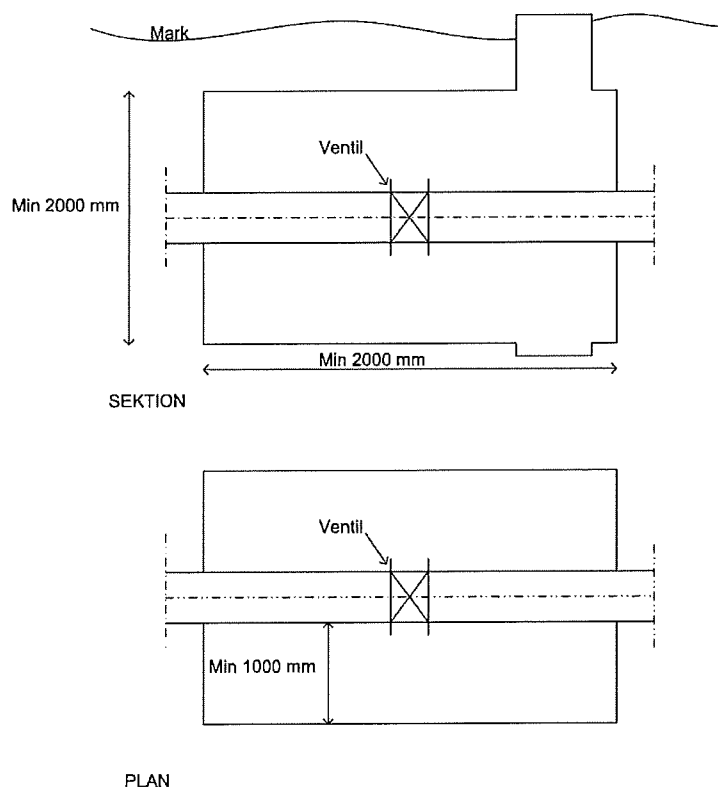
Kammare byggs sällan i Norrvattens ledningsnät. Vissa undantagsfall förekommer, främst av arbetsmiljöskäl i stadsmiljö. Vid nybyggnad av kammare gäller följande krav:

- Öppningar skall utföras med luckor, ej brunnskona eller liknade.
- Arbetsutrymme på båda sidor av rör, ståhöjd mm skall finnas och uppfylla god arbetsmiljö, se Figur 13.
- Pumpgrop för urpumpning med egen lucka ovanför grop
- Om möjligt, dränering med backventil

- Stege av glasfiber monteras i kammaren
- Tätt tak
- Täta genomföringar
- Utformning i vattentät betong vid byggnad under grundvattenytan
- Taket skall vara lyftbart
- Flänskoppling/montagebox

Följande funktioner skall finnas i kammaren:

- Avstängning av huvudledningen
- Uttag för tryckmätare och avluftning (för tömning/fyllning)
- Ev. manhål för inre åtkomst
- Spolmöjlighet
- Automatisk luftare
- Tömningsmöjlighet (vid lågpunkt, placering utanför kammaren).

Figur 13. Minimimått vid utformning av kammare

3.4.8.10 Betäckningar

De betäckningar som används inom Norrvatten är ventilbetäckningar, brunnslock och luckor. Krav på betäckningar redovisas i Tabell 8 nedan:

Tabell 8. Norrvattens krav på betäckningar

Placering	Betäckning	Krav
Körbar yta	Ventil	<ul style="list-style-type: none"> – Fyrkantig – Teleskopisk – Enkel att öppna
	Brunnslock	<ul style="list-style-type: none"> – Typ A6 – Teleskopisk – Enkel att öppna – Behov av fallskydd
	Luckor, till kammare	<ul style="list-style-type: none"> – I trafikerad yta: körbar, exempelvis Rödhammar eller likvärdigt – Användarvänlig – Inga specialverktyg för öppning – Tät mot inläckande vatten – Aluminium – Behov av fallskydd – Låsbar
Naturmark	Ventil	<ul style="list-style-type: none"> – Fyrkantig – Teleskopisk – Enkel att öppna
	Brunnslock, som dragits upp max 30 cm ovan mark	<ul style="list-style-type: none"> – Typ A6, ram bultas fast i brunnskonan – Teleskopisk – Enkel att öppna
	Brunnslock som dragits upp mer än 30 cm ovan mark	<ul style="list-style-type: none"> – Betonglock 10 cm tjockt
	Luckor, till kammare	<ul style="list-style-type: none"> – Exempelvis Abat eller likvärdigt – Användarvänlig – Inga specialverktyg för öppning – Tät mot inläckande vatten – Aluminium – Behov av fallskydd – Låsbar

Figur 14. Exempel på lucka till kammare

3.4.9 Skyddsror för ledningar

Vid korsning med järnväg eller större vägar kräver Trafikverket att vattenledningen ska förläggas i tätt skyddsror och förses med ventiler på båda sidor utanför spår/vägområde. Skyddsror skall i första hand utföras av stål utan invändig isolering och med utvändig PE-beläggning. Vid schaktfria metoder används rör utan utvändig PE-beläggning. Behov av att skydda skyddsror av stål genom aktivt korrosionsskydd bör beaktas. PE-rör och GAP accepteras också som material i skyddsror.

Rörstöd skall vara av typen Torsby eller släpskor typ IBECO eller likvärdigt. Är mediaröret av stål förses det med extra korrosionsskydd i form av PE-beläggning, tjocklek 6 mm.

Nedstigningsbrunn (inspektionsbrunn) av betong sätts på den sida av skyddsroret som ligger lägst. Avstängningsventil placeras utanför inspektionsbrunn. Brunnen skall vara anpassad efter mediarörets diameter, minst 1400 mm i diameter, utan kona, med platt lock och aluminiumlucka typ ABAT 60*80 cm eller likvärdigt samt en mindre lucka 50*50 cm för pump centrerad över pumpgrop. Väggenomföring skall utföras med någon typ av tät manschett och det skall finnas möjlighet till åtkomst in i ledningen för reparation samt inspektion via manhål.

Åtgärder skall alltid utföras i samråd med Trafikverket. Särskilt beaktas att Norrvatten bereds tillträde till marken för drift och skötsel.

3.4.10 Elektrokatodiskt skydd

Utvändiga korrosionsangrepp på ledningar av stål och gjutjärn (gråjärn och segjärn) kan bl a orsakas av:

- Kemiskt aggressiv jord genom förhöjd halt av klorid eller svavelföreningar eller lågt pH-värde såsom blöta lerjordar eller jordar som en gång utgjort sjö- eller havsbotten. Jorden blir också kemiskt aggressiv vid vägsaltning oavsett jordart.
- Heterogen jord som ger upphov till luftningsceller såsom fast schaktbotten av lera med återfyllning av uppluckrad jord.
- Galvanisk korrosion genom kontakt med ädlare metall som koppar och mässing, koks i jord eller ledande kontakt med stålarmring i betongkonstruktion i mark eller vatten.
- Likströmmar ("läckströmmar") i marken.
- Mikrobiell korrosion. Sker på grund av närvaron av mikroorganismer (bakterier). Det finns ett flertal slags bakterier som kan förorsaka problemet. Vanligast är så kallade sulfatreducerande bakterier som förekommer i syrefattiga miljöer som exempelvis lerjordar.

Katodiskt skydd mot utvärdig korrosion på jordförlagda gjutjärns- och stålledningar bygger på att en svag likström matas genom jorden till järn- eller stållytan som ska skyddas. Därvid sänks ytans potential vilket hindrar eller reducerar korrosionen. Skyddsströmmen kan alstras med två olika typer av katodiskt skydd:

- Skydd med påtryckt ström med strömmatning från nätansluten transformator/likriktare via strömmatade anoder - vanligtvis av kiseljärn eller magnetitjärn. Används vid längre sträckor vid nyläggning. Kan även användas för att skydda äldre ledning. Förutsättning för att skydda längre sträcka är att alla rörsektioner inom sträckan sitter sammankopplade (har elektrisk kontakt).
- Skydd med strömgivning från offeranoder (galvaniska anoder) av magnesium eller zink. Används vid punktinsatser, tex. skydda ventilpaket på PE-ledningar i korrosiv mark, reparationer. Kan även användas för att skydda längre ledningssträcka. Förutsättningen för lyckat skydd är att det dimensioneras med tillräckligt många offeranoder för att täcka skyddsobjektets behov och för att få lång livslängd samt att det monteras och förläggs rätt för att få tillräcklig spridning av skyddsströmmen.

Skyddet installeras antingen i samband med nyanläggning av en ledning eller på en befintlig ledning i samband med inkoppling eller reparation.

Vid omläggning där rostfritt stål ingår skall risken för galvanisk korrosion särskilt beaktas då rör och kopplingar av olika materialtyp sammanfogas. Även gamla sammanfogningar skall ses över i samband med omläggning.

3.4.10.1 Skydd med påtryckt ström

Vid skydd av en längre ledningssträcka av stål vid nyanläggning eller vid skyddsror i stål, är skydd med påtryckt ström vanligtvis mest effektiv. Skydd med påtryckt ström fordrar dock tillsyn.

3.4.10.2 Projektering av katodiskt skydd

Ledningsprojektör och projektör av det katodiska skyddet ska på ett tidigt stadium samråda om skyddets utformning och om åtgärder som är av betydelse för installation och drift av det katodiska skyddet. Stålrörets utsträckning begränsas med hjälp av isolerande rördelar (ofta i PE) eller materialbyte. Den entreprenör som sköter underhåll av Norrvattens anläggningar med påtryckt ström ska kontaktas.

3.4.10.3 Skydd med offeranoder

Skydd med offeranod är enklare att anordna än skydd med påtryckt ström och fordrar ingen eller liten tillsyn. En nackdel med offeranoder är dock att deras skyddsverkan (strömavgivning) är starkt beroende av jordens ledningsförmåga. I jord med dålig ledningsförmåga, såsom grova och torra jordar ovan grundvattenytan, fungerar offeranoder dåligt eller inte alls. Under perioder med mycket torr jord kan man dock anta att behovet av korrosionsskydd är begränsat. Magnesiumanoder används i jord med resistivitet lägre än ca 7 000 ohm·cm (70 ohm·m) och zinkanoder om jordresistiviteten är lägre än ca 2 500 ohm·cm (25 ohm·m).

Offeranoder är lämpliga vid lokalt skydd av en kortare ledningssträcka och vid skydd av enstaka rördelar av gjutjärn (segjärn och gråjärn) men kan även användas för att skydda längre sammankopplad ledningssträcka under förutsättning att skyddet dimensioneras och monteras rätt. Anoderna förläggs ofta som näranoder, dock minst 1 meter från röret och parallellt med röret. Vid skydd av längre rörsträcka kan det vara fördelaktigt att med jämna avståndsintervall förlägga anoderna vinkelrätt ut från röret för att få bättre strömspridning till längre rörsträcka. Det är viktigt att anoder förläggs så blött som möjligt.

Tabell 9 Sammanställning elektrokatodiskt skydd

Typ av skydd	Lämplighet	Typ av ledning	Kommentar
Skydd med påtryckt ström	Nyläggning och äldre sammankopplad ledning (elektriskt sammanfogade rörsektioner)	Nya och äldre stålledningar, skyddsror	<ul style="list-style-type: none"> – kräver elabonnemang (med elskåp) och årligt underhåll – isolering av sträckan som ska skyddas krävs – andra metallkonstruktioner kan påverka skyddet och skyddet kan påverka närliggande metallkonstruktioner negativt.
Offeranoder av magnesium	Punktinsats på ledning eller anordning	Rördelar, ventiler eller skarvar i stål, gjutjärn.	<ul style="list-style-type: none"> * jord med resistivitet inom ca 2500-7000 ohm*cm (25 – 70 ohm· m) * lokal effekt
Offeranoder av zink	Punktinsats på ledning eller anordning och längre ledningssträcka.	Rördelar, ventiler eller skarvar i stål, gjutjärn.	<ul style="list-style-type: none"> * jord med resistivitet lägre än ca 2500 ohm*cm (25 ohm· m) * lokal effekt, kan skydda längre sträcka beroende på dimensionering och hur anoderna förläggs.

3.4.11 Övriga typer av ledningsanläggningar

3.4.11.1 Sjöledning

Sjöledningar ska stumsvetsas. Flänsförband, mekaniska kopplingar och elsvetsmuffar godtas ej. Sjöledningar utförs i stål, segjärn eller polyeten. Sjöledningar ska normalt dubblas för att skapa redundans.

Bottenundersökning i ett tidigt skede är viktigt för optimal placering och identifiering av andra ledningar eller kablar. Korsningar med andra ledningar kräver noggrann projektering och planering.

Noggrann beräkning kring behov av viktning krävs. Såväl utformning som placering ska utredas för att ledningen ska ligga stabilt på botten.

Vid landfästen förses ledningen med sektioneringsventil, luftnings- och avtappningsanordning. Dessa anordningar skall placeras ovan högsta vattennivån (inkluderande vårflod) så att åtkomst säkras och återströmning undviks. Erosionsskydd i form av sprängmatta kan krävas vid landfästen för att skydda ledningen.

3.4.12 Schaktfritt byggande

I förstudien skall studeras om det finns möjliga schaktfria lösningar och vilken metod som i sådana fall är mest lämpad för projektet. Schaktfria metoder kan med fördel användas vid dåliga markförhållanden, komplexa passager, korsning av vägar, järnvägar, kron diken etc.

Vid schaktfria metoder begränsas ofta åtkomsten till ledningen. Noggrann projektering krävs dels för att förlänga livslängden på den del av anläggningen som inte kan nå dels placering av anordningar så att funktionen av ledningssystemet säkras (tömning och luftning av ledningen).

Norrvatten har satt upp en rad parametrar som skall beaktas vid val av schaktfri metod.

- Förläggning skall kunna ske med $\leq 1,7$ m djup till ledningens hjässa
- Ledningen skall gå att reparera med känd teknik
- Finns metoder för läcksökning?
- Hydraulisk kapacitet
- Ev. specialrördelar som kan krävas för inkoppling och anslutning
- Slutprodukten skall vara en självbärande konstruktion (kan utgöras av nytt + gammalt rör)

Teknikutvecklingen avseende anläggningsmetoder går snabbt framåt inom området varför inga ingående beskrivningar av metoder görs här. Rekommendationen är att söka aktuell information för varje enskilt projekt där schaktfria lösningar kan vara möjliga.

I Tabell 10 visas en översikt över renoveringsmetoder och schaktfria metoder som har använts inom Norrvatten.

Tabell 10. Översikt av renoveringsmetoder och schaktfria metoder som används av Norrvatten

	Har använts av Norrvatten
Schaktfria metoder	
Nyanläggning	
Rörspräckning	
Styrd borrhning	x
Hammarborrhning	
Ramning	
Raiseborrhning	
Augerborrhning	
Renovering	
<i>Renovering av ledningar som inte förväntas bära yttre belastningar</i>	
Infodring med kontinuerliga rör, sk. sliplining	
Infodring med bärande formpassade rör typ U-liner, Swagelining	
<i>Renovering av ledningar som förväntas bära yttre belastningar</i>	
Cementbruksisolering	x
Infodring med flexibel slang - Primus Line	x

4 Dokumentation

4.1 Rapporter

Rapporter avser dokument som redovisar resultat från utredningar och undersökningar. Det som redovisas ska vara av betydelse för kalkyler, anbudsgivning och utförande av planerade arbeten.

Rapporter skall utformas i enlighet med Norrvattens rapportmall.

4.2 Förfrågningsunderlag

Förfrågningsunderlag tas fram enligt krav angivna i ABK09, AB04 och ABT06.

Ingående dokument tex. Teknisk beskrivning och Administrativa Föreskrifter ska utformas enligt gällande AMA Anläggning och AMA AF samt kompletteras med Norrvattens specifika krav beskrivna i *NV-AMA*, Del 2, Bilaga 3.

Mall för Handlingsförteckning finns i Del 2 som bilaga 2.

4.3 Relationshandlingar

Krav för relationshandlingar finns i Del 2, Bilaga 9 *Norrvattens krav för relationshandlingar*.

4.4 Ritningar

Ritningar avser planer, profiler m.fl. som redovisar förhållanden, förutsättningar eller krav på visst utförande. Det som redovisas ska vara av betydelse för kalkyler, anbudsgivning och utförande av planerade arbeten. Norrvattens krav för upprättande av ritningar anges i Del 2, Bilaga 8 *Norrvattens ritningsmanual*. Det finns även en dwg-fil med Norrvattens stämplar, ramar, block etc.

4.5 Inmätning och avvägning

Krav för utförande och dokumentation vid inmättnings- och avvägningarbete framgår av Bilaga 6 - Norrvattens rutiner för inmätning i Del 2 av dessa anvisningar.

YTTRANDE
2016-08-17
Dnr LMV 404-2016/3043

Kommunstyrelsen
Box 66
182 05 Danderyd
plan@danderyd.se

Program till fördjupad översiktsplan - Centrala Danderyd

Vid genomgång av den fördjupade översiktsplanens granskningshandlingar har följande noterats.

Planfrågor som berör Lantmäteriets kommande arbete

Lantmäteriets arbetsuppgifter, efter det att planen har vunnit laga kraft, är att med stöd av detaljplanen bilda och ändra fastigheter och inrätta ev gemensamhetsanläggningar, skapa ledningsrätter mm.

Synpunkter på programmet

Lantmäteriet har inga synpunkter på förslaget men vill framföra att det i fortsatta detaljplanarbeten är viktigt att tidigt i planskedet redovisa samtliga tekniska, organisatoriska, ekonomiska och fastighetsrättsliga frågor och en konsekvensbeskrivning av dessa. Detta ska redovisas i ett så tidigt skede som möjligt för att genomförbarheten i förslaget ska kunna bedömas. Det är därför även viktigt att utredningar inom ovanstående frågor görs inför samrådsskedet i detaljplaneprocessen.

För Lantmäteriet

Malin Larsson

Kopia till

Länsstyrelsen

Malin Larsson

Lantmäteriet Box 47700 117 94 STOCKHOLM
Besök: Årstaängsvägen 17 Tel. växel: 0771-63 63 63
E-post: malin.larsson@lm.se Internet: www.lantmateriet.se

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

REMISSVAR

Datum
2016-08-18
Ert datum
2016-06-21

Diarienum
2016-4048
Er referens

1 (1)

Avdelningen för utveckling av samhällsskydd
Enheten för brand- och olycksförebyggande arbete
Cecilia Alfredsson
010-240 50 82
cecilia.alfredsson@msb.se

Kommunstyrelsen
Box 66
182 05 Danderyd
plan@danderyd.se

**Program för fördjupning av översiktsplanen
Centrala Danderyd**

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap avstår från att yttra sig i ärendet.

Cecilia Alfredsson

MSB Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

MSB-108.3

Postadress:
651 81 Karlstad

Besöksadress:
Stockholm: Fleminggatan 14
Karlstad: Norra Klaragatan 18
Sandö: Sandövägen 7
Revinge: Revingeby

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00
registrator@msb.se
www.msb.se

Org nr.
202100-5984

Meddelande (6)

Synpunkter: Jag tycker att hela motorvägen ska byggas in i en tunnel. Lika bra att göra det bästa alternativet från början.

Namn: Christin Lundqvist

Adress:

Epost: barabajen@gmail.com

Meddelande (5)

Synpunkter: Danderyd har alltid varit en trädgårdsstad och så var det sagt tidigare att det alltid skulle förbli.

Danderyd ska inte bli någon storstad!

Tågtrafiken från Roslagsbanan hörs mycket mera in i lägenheten än trafiken från Norrtäljevägen så det finns ingen anledning att förvandla Danderyd till en storstad pg av trafiken.

Vi anser att det ska förbli som det är nu och ingen tunnel och inte den enorma föreslagna utbyggnaden av bostäder. Det kommer att förstöra den lugna och trygga atmosfären som vi nu har i Danderyd.

Namn:

Adress: Mörbydalen

Epost:

Meddelande (6)

Synpunkter:

Jag tycker man skall bygga in/under E18 så vi blir mindre störda av vägen och får renare luft samt bygga fler bostäder. Få in mer restauranger så vi kan få mer liv och "stadskänsla". Få hit en biograf. Danderyds kommun är mycket attraktiv men kan bli ännu attraktivare genom ett trevligare centrum med fina butiker och inte bara stora kedjor. Ett utbud av trevliga resturanger som Melanders fisk, skulle passa sig bra här. Kommunen har en väldigt köpstark målgrupp.

Namn:

Adress:

Epost:

Meddelande (6)

Synpunkter: Jag anser INTE att E 18 skall grävas ner.

Jag anser INTE att fler bostäder behövs i Danderyd än de som nu är planerade.

Namn: Anders Lindell

Adress: Burevägen 6 A 182 63 Djursholm

Epost: lindell.a@telia.com

Meddelande (7)

Synpunkter: Det känns mycket viktigt att man i det nya centrala Danderyd även har en plats för gamla kulturbyggnader som ju kan framhävas genom kringliggande ny bebyggelse. T.ex. de gamla lokstallarna med tillhörande mycket vackra tegelbyggnader som säkert kan användas i kulturella sammanhang såsom kulturhus, utställningslokaler m.m. Det känns viktigt att det gamla Danderyd ska kunna möta det nya i en fin harmoni. Vi har upplevt tillräckligt av rivningshysteri sedan 60-talet.

Det vore fantastiskt om motorvägen kunde ledas i en borrhåld tunnel så långt som möjligt genom/under kommunen! Vilka möjligheter som då öppnar sig! Fler öppna gröna mötesplatser/parker i kombination med ny och gammal bebyggelse.

Jag hoppas att ni även kommer att försöka få till det med billigare hyresbostäder så att våra barn har råd att bo kvar i kommunen medan de pluggar eller har sitt första jobb. Som det är nu måste de söka sig till andra landsändar för att ha råd att bo, eller över huvud taget hitta något. Även om många icke-Danderydsbor tror att vi har råd, så har faktiskt inte alla möjlighet att köpa bostadsrätter till alla sina barn!

Namn:

Adress:

Epost:

Meddelande (6)

Synpunkter: Vi tycker det är självklart, att E18 ska dras i en tunnel och att det är den absolut bästa lösningen. Då frigörs mycket mark för bostäder och bullerproblemen försvinner. Jämför södra och norra länken.

PS Vi bodde tidigare i Åkersberga som också har en trafikerad väg genom centrala delen(276:an) Efter många och långa diskussioner lades vägen ner i tunnel och det blev jättebra.

Namn: Madelaine & Heinz-Georg Holzapfel
Adress: Karlsrovägen 31, 18253 Danderyd
Epost: fam.holzapfel@gmail.com

Meddelande (7)

Synpunkter: Satsa absolut på en lång tunnel. Allt annat blir en halvmesyr!

Namn: Victoria Marklund

Adress: Noragårdsvägen 36

Epost: v_marklund@fastmail.fm

Meddelande (7)

Synpunkter: Jag är för en lång tunnel för att få bättre luft, mindre buller samt binda ihop kommundelarna, sälja marken ovan tunneln för att finansiera bygget. Ytterligare fördel blir att slippa långa och krångliga omvägar för att korsa motorvägen och kanske få bättre framkomlighet för alla som ska bo i det 'nya Stor-Täby', som håller på att byggas.

Ytterligare en önskan är att få bra restauranger i det nya centrumet (jämför med Djursholms Torg).

Namn: Kirsti Kansbod

Adress:

Epost: kirsti@kansbod.se

Från: Clara Blidmo <Clara.Blidmo@solna.se>
Skickat: den 13 september 2016 10:33
Till: Plan
Kopia: Kommunstyrelsen; Anders Offerlind; Carolina Pettersson
Ämne: Solna stad angående Program för fördjupning av översiktsplanen centrala Danderyd

Hej,

Enligt uppdrag meddelas för Solna stads räkning att staden inte avser inkomma med några synpunkter på planförslaget *Program för fördjupning av översiktsplanen centrala Danderyd, Danderyds kommun.*

Med vänlig hälsning

Clara Blidmo
Stadssekreterare

SOLNA STAD
Stadsledningsförvaltningen
Solna stadshus

Kontaktcenter 08 746 10 00
Fax 08-83 64 63
solna.se

Stadshusgången 2, 171 86 Solna

Meddelande (8)

Synpunkter: Som jag i och för sig redan sagt i referensgruppen tycker jag att Lång tunnel är överlägset bästa alternativet. Det löser miljöaspekten, att få bort partikelutsläppen vid våra skolor. Det ger möjligheten att bygga bostäder, både hyresrätter och bostadsrätter och på så sätt öka rörligheten på bostadsmarknaden och ge vår yngre vuxna och även våra gamla möjlighet till ändrat boende. Ökad skattekraft för utbyggnad av barnomsorg, skolor och äldreomsorg. Är övertygad om att vi kommer att få en vacker ny sammanlänkande stadsdel och bättre kollektivtrafiksknut med detta förslag.

Namn: Anita Haglund

Adress: Mörbyhöjden 21, 182 32 Danderyd

Epost: anitahaglunds@gmail.com

Meddelande (7)

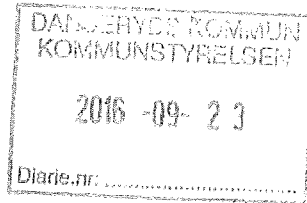
Synpunkter: Jag tycker "Lång Tunnel" är det bästa alternativet. Vi får bort buller och avgaser samt ser till att få fler bostäder. Våra barn/barnbarn måste kunna bo i kommunen.

Namn: Inger Stierner

Adress: Östbovägen 3b Danderyd

Epost: inger.stierner@tele2.se

Danderyd 2016-09-21

Danderyds kommun

Synpunkter på Centrala Danderyd

Det helt klart bästa alternativet är en lång tunnel. Bullerproblem och andra problem kommer då minskas avsevärt och det frigörs mark för bostäder, kontor, kulturhus mm. Troligtvis blir det även bättre förhållanden för djur och natur i exempelvis Ekebysjöns naturreservat. Tyvärr verkar Trafikverket hellre vilja bygga ut den befintliga vägen ovan jord, bland annat med planerna på kollektivkörfält mellan Danderyds kyrka och Arninge. Kommunen bör rimligen avstyrka fler körfält ovan jord och istället föreslå en tunnel.

A handwritten signature in cursive script that reads "Staffan Obel".

Staffan Obel
Bergavägen 5
182 53 Danderyd
tel 0768562102

Meddelande (9)

Synpunkter: Har med stort intresse tagit del av delar av det omfattande materialet!

Några synpunkter:

Den påfrestning på trafik och miljö i kommunen som själva byggandet medför måste också beaktas i de olika scenarierna. Både i tid/pengar/påfrestning vid ökade köer och trassligare trafik under tiden, men även ev. ökat buller, svårframkomlighet och allmänt "kaos".

Bebyggelse med 5-6 våningar eller t o m mer i de centrala delarna, är alldeles för mycket för att passa i kommunen. 3-4 våningar, och kanske något enstaka högre, är mer lämpligt-. Tänk centrala Sunbyberg, om än modernare.

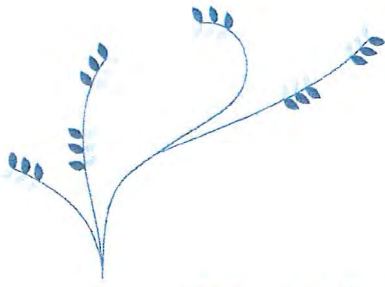
Grönska, parker, lekplatser, fotbollsplaner m m är viktigt, liksom att skolor, förskolor, äldreboenden m m planeras in från början tillsammans med nya bostäder. Inga skolbaracker eller trånga förskolelokaler för att man glömt att det flyttar in barn i nya bostäder. En av Danderyds profilområden är skolan, och kommunen ska vara en bra plats för barnfamiljer att leva på.

Jag ser gärna tunnel, längre eller kortare, men med en rimlig bebyggelse i både höjd och täthet. Det innebär också en mer hanterbar ökning av antalet invånare än nästan en fördubbling. Vad jag kan se fanns det stora marginaler i kalkylen för lång tunnel, den borde då gå att genomföra även med något mindre omfattande bebyggelse.

Oavsett vilket alternativ det blir, och allra helst genast och under tiden, behövs bullerskydd längs Enebyängen. Vi som bor i de södra delarna av Enebyberg störs av bullret, och det borde kunna i

Meddelande (9)
vart fall minskas med ganska små medel.
Namn: Ulrika Ersman
Adress: Ringvägen 11 B, Enebyberg
Epost: uersman@gmail.com

Yttrande

Program för fördjupad översiktsplan för centrala Danderyd

Vallentuna kommun har beretts tillfälle att yttra sig över samrådsförslag för program för fördjupning av översiktsplanen för centrala Danderyd i Danderyds kommun.

Programmet skisserar fyra olika scenarier som alla i olika utsträckning möjliggör för ökat bostadsbyggande samt nya arbetsplatser. Ambitionen överensstämmer väl med Vallentuna kommuns ambition att tillsammans med övriga Nordostkommuner ta ansvar för en stor del av Stockholmsregionens tillväxt och skapa förutsättningar för 100 000 nya invånare och 50 000 nya arbetstillfällen.

Väg E18 utgör idag huvudstråket för vägtrafik i Nordostsektorn och är av stor betydelse för trafikförsörjningen då större delen av sektorn saknar kapacitetsstark kollektivtrafik. Vallentuna kommun ser positivt på att bytespunkt Roslagsbana, tunnelbana och bussar utvecklas samt att åtgärder för att förhindra problem med köer och trängsel för fordonstrafiken hanteras i det fortsatta arbetet med den fördjupade översiktsplanen. Kommunen ser positivt på att programmet har tagits fram parallellt med åtgärdsvalstudien som utgör underlag till lösningar för trafiksituationen idag och på längre sikt för aktuell sträcka av E18.

För kommunstyrelsen i Vallentuna kommun

Parisa Liljestrand
Kommunstyrelsens ordförande

§78

Program för fördjupad översiktplan för centrala Danderyd, Danderyds kommun (KS 2016.326)

Beslut

Näringslivs- och planutskottet godkänner granskningsyttrande daterat 2016-08-08 och överlämnar det till Danderyds kommun.

Ärendebeskrivning

Vallentuna kommun har av Danderyds kommun fått Program för fördjupning av översiktplanen, centrala Danderyd på samråd. Handlingarna finns att tillgå via: <http://www.danderyd.se/sv/Centrala-Danderyd/Nyheter/2016/Nu-far-allmanheten-tycka-till-om-framtiden-for-området-kring-E18/Samhallsbyggnadsforvaltningen> ha tagit fram ett förslag till samrådsyttrande daterat 2016-08-08. Samhallsbyggnadsförvaltningen föreslår att Vallentuna kommun ställer sig positiv till programmet som bland annat innebär ökade möjligheter till bostadsbyggande och nya arbetstillfällen.

Yrkanden

Ordförande, Parisa Liljestrand (M) yrkar att näringslivs- och planutskottet godkänner granskningsyttrande daterat 2016-08-08 och överlämnar det till Danderyds kommun.

Beslutsgång

Ordförande, Parisa Liljestrand (M) ställer proposition på sitt eget yrkande och finner att näringslivs- och planutskottet beslutar i enlighet därmed.

Beslutsunderlag

27. Yttrande Program för fördjupad översiktplan för centrala Danderyd
28. Tjänsteskrivelse Program för fördjupad översiktplan för centrala Danderyd
29. Remissbrev, programsamråd av översiktplanen Centrala Danderyd

Expedieras till

Akten Handläggare

Justerandes sign	Justerandes sign	Utdragsbestyrkande
------------------	------------------	--------------------

Meddelande (8)

Synpunkter: Hej!

Jag väljer Ingen tunnel av följande skäl:

- alla stora projekt är osäkra
- mindre risk för att Danderyd ändrar karaktär från villastad
- teknisk utveckling gör att problemen påverkas positivt och kan angripas på billigare, mer småskaliga sätt
- fokus på åtgärder som kan genomföras inom kort tid

Namn: Anders Hultgren

Adress: Rättarens väg 16

Epost: a@allocation.se

Meddelande (9)

Synpunkter: Efter att jag tagit del av programmet för fördjupning av översiktsplanen är min uppfattning att "Scenario Lång tunnel" är bäst. Tunneln bör dock byggas med 4 filer i vardera riktningen för framtida behov. Den stadsmässiga miljön skall anpassas till nuvarande villa bebyggelse vilket innebär att höjden fastigheterna skall maximeras till 5 våningar

Namn: Lars Sjöo

Adress: Karlsrovägen 12

Epost: lars.sjoo@tildas.se

Meddelande (8)

Synpunkter: Jag föreslår övertäckning av den södra delen.

Namn: Gunnar

Adress: Mörbyleden 14 182 32 Danderyd

Epost: gunnar.liljegren@netsales.se

Meddelande (8)

Synpunkter: Jag anser att alternativet
överdäckning

blir det bästa mht alla omständigheter.

Namn: Sten Dybeck

Adress: Lokevägen 31

Epost: sten@dybeck.com

Koncessioner och kommunikation
Planhandläggare
Mats Borrie
010-475 87 82
mats.borrie@svk.se

Länsstyrelsen i Stockholm
stockholm@lansstyrelsen.se
Danderyds kommun
plan@danderyd.se

2016-09-29

2016/1462
2016/1427

YTTRANDE

Yttrande angående samråd för program till fördjupning av översiktsplanen för centrala Danderyd

Svenska kraftnät har tagit del av handlingarna för rubricerat ärende och har följande synpunkter:

Nuläge – utbyggnadsplaner

Inom aktuellt planområde har Svenska kraftnät en 220 kV-ledning, en 400kV-markkabel samt en kraftstation i Danderyds kommun. Utöver dessa nyttjar även Svenska kraftnät ledningar med andra huvudmän i kommunen.

Svenska kraftnät har av regeringen fått i uppdrag att, tillsammans med elnätsföretagen Vattenfall och Fortum, utreda en helt ny struktur för Stockholmsregionens elnät. Utredningen går under namnet Stockholms Ström och har resulterat i ett femtiotal stora och små projekt som när de genomförs leder till ett elnät som säkrar elförsörjningen i regionen för en lång tid framöver. Projekten innebär att drygt 20 kommuner kommer att beröras av nybyggnationer och ombyggnationer där en del befintliga luftledningar kommer att rivas och nya anläggningar kommer att byggas.

Inom ramen för Stockholms Ström planerar Svenska kraftnät att förlägga en ny 400 kV-kabel i tunnel mellan stationerna Anneberg och Skanstull. För att förverkliga detta behöver flera delprojekt genomföras, för mer information se:

<http://www.stockholmsstrom.net/vad-hander-i-din-kommun/>

Frågeställningen om framtida ombyggnadsplaner för E18 i Danderyd och eventuella konflikter med tunneln mellan stationerna Anneberg och Skanstull har tidigare varit uppe för dialog mellan Svenska kraftnät och Danderyds kommun. Bland annat i möte 2014-09-05 angående Svenska kraftnäts kommande detaljplane- och bygglovsärenden. Svenska kraftnät framförde då synpunkten att någon konflikt inte bör föreligga då Anneberg-Skanstull Tunnel går på stort djup i området, cirka 80 meter under markytan.

Svenska kraftnät har i tidigare samråd med Danderyds kommun mottagit synpunkten att det är av stor vikt att kabeltunneln inte hindrar framtida infrastrukturprojekt såsom tunnelbana och nedgrävning av E18. Tunnelns placering har anpassats efter bland annat befintliga tunnlar. Största möjliga hänsyn har även tagits till framtida infrastrukturplaner. Svenska kraftnät har även i ett bemötande på Stockholms läns landstings yttrande beskrivit hur framtida tunnelbaneutbyggnad har beaktats.

Inom kommunen finns i dagsläget flera tunnelanläggningar. City Link etapp 2 kommer att hamna på ett större djup än dessa tunnlar och någon konflikt med framtida nedgrävning av E18 bedöms inte som sannolik.

För ventilationsschaktet i Mörby och området mellan påslaget i Anneberg och Kyrkskolan gäller dock andra förhållanden. Ventilationsschaktet förbinder kabeltunneln med markytan och i området söder om påslaget i Anneberg är bergtäckningen endast cirka 10-50 meter. Eventuella bergarbeten i dessa områden måste utredas mer i detalj för att kunna bedömas.

Det bör påpekas att Svenska kraftnäts nyligen anlagda 220 kV-kabeltunnel mellan Berga Backe och Klubbvägen (Mörbytunneln) som korsar E18 är förlagd på avsevärt mindre djup och därmed måste beaktas vidare. Tunnelbanans röda linje följer nära Anneberg-Skanstull Tunnel längs en lång sträcka i Danderyds kommun men med avsevärt grundare läge. Även Käppalatunneln befinner sig på grunt läge i området. Således är närheten till dessa tre tunnlar en frågeställning som Danderyds kommun rekommenderas gå vidare med.

Skyddszonen längs den planerade kabeltunneln mellan Anneberg och Skanstull kommer att vara 10 meter utanför tunneln. Samråd med Svenska kraftnät måste dock även ske för de fall en ny tunnel ska byggas även utanför denna zon (inom cirka 30-50 meter).

Slutsats

Svenska kraftnät har ledningsrätt för de befintliga kraftledningarna som är av betydelse för rikets elförsörjning. Ledningsrätten innebär att åtgärder som på något sätt inskränker Svenska kraftnäts verksamhet, inte får vidtas på fastighet som belastas av ledningsrätten.

Vad gäller Anneberg-Skanstull Tunnel-projektet (City Link etapp 2) hänvisar Svenska kraftnät till tidigare samrådsredogörelse i tillståndsprövningarna.

Svenska kraftnät förutsätter en fortsatt god dialog och samråd med kommunen och vill att våra intressen beaktas i det fortsatta planeringsarbetet.

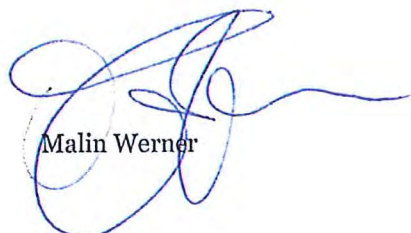
Svenska kraftnät vill passa på att informera om att våra anläggningsobjekt finns att hämta via Geodataportalen (www.geodata.se) som WMS eller som en shapefil. Informationen innehåller den geografiska positionen för Svenska kraftnäts ledningar, stolpar, stationer och stationsområden. Utöver den geografiska positionen finns uppgifter om förläggningssätt (luftledning, kabel etc) och spänningsnivå för våra ledningar. Vid produktion av kartor där Svenska kraftnäts geografiska anläggningsinformation används ska följande copyrighttext framgå: "© Affärsverket Svenska kraftnät".

För övergripande information rörande Svenska kraftnäts framtida planer för stamnätet för el hänvisar vi till **Perspektivplan 2025** och **Nätutvecklingsplan 2016 – 2025**. Dessa dokument finns publicerade via vår hemsida:

<http://www.svk.se>

Detta yttrande har beslutats av avdelningsdirektören Malin Werner efter föredragning av samhällsplanerare Mats Borrie. Vid ärendets handläggning har även Helen Broström, Magnus Leander, Kristina Arrehag och Sofia Högfeldt deltagit.

Med vänliga hälsningar

Malin Werner

Mats Borrie

Information angående remisser till Svenska kraftnät

Svenska kraftnät önskar att ni vid remittering av kommande ärenden sänder fullständigt material till oss via: registrator@svk.se alternativt till: Svenska kraftnät, Box 1200 172 24 Sundbyberg.

YTTRANDE
2016-09-07

TRN 2016-0093

Danderyds kommun
Kommunstyrelsen
Box 66
182 05 Danderyd

Yttrande över Program för fördjupning av översiktsplanen för centrala Danderyd, Danderyds kommun

Inledning

Stockholms läns landsting yttrar sig över rubricerat program och lämnar nedanstående synpunkter på förslaget till fördjupning av översiktsplanen centrala Danderyd, Danderyds kommun. Yttrandet utgår från ett samlat regionalt utvecklingsperspektiv utifrån landstingets roll som regionplaneorgan för Stockholms län samt som ansvarig för den strategiska trafikplaneringen. Landstingets trafikförvaltning har medverkat i remissarbetet och avger inget eget yttrande.

Synpunkter

Landstinget är positivt till idén om en förläggning av E18 i en lång tunnel genom kommunen, liksom den bebyggelseutveckling det kan medföra. Landstinget vill samtidigt poängtera att det är angeläget att fortsatt studera konsekvenserna och utvecklingsmöjligheterna för övriga delar av kommunen, oavsett vilket scenario som blir av och när i tiden det sker.

Från ett regionalt perspektiv vill Landstinget understryka det positiva med att kunna förlägga E18 i tunnel eller att överdäcka del av sträckan, både för de påtagliga miljöförbättringar som kan uppnås, men också för att minska barriäreffekten mellan stadsdelar och utveckla centrala Danderyd till en attraktiv stadsmiljö. Potentialen att utveckla Danderyds sjukhus och Mörby centrum från både ett stadsutvecklings- och kollektivtrafikperspektiv bedöms som stor.

De fyra olika scenariorna medför alla olika möjligheter till bostadsbyggande. Alternativen lång och kort tunnel leder till störst potential för stadsutveckling och till ett påtagligt bostadstillskott, och är ur den aspekten och från ett regionalt perspektiv därmed mest fördelaktiga. Befolkningen i länet beräknas öka med ca 1,1 miljoner fram till 2050. Det talar för behovet av en stadsutveckling där bland annat användandet av

YTTRANDE
2016-09-07

TRN 2016-0093

regionens befintliga resurser, däribland kollektivtrafiksystemet, kan effektiviseras och utvecklas.

Landstinget noterar att ett tydligt resonemang kring tunnelns betydelse för framtida prioriterade led för farligt gods saknas i samband med att den gamla motorvägen görs om till stadsgata. En tydlig beskrivning kring hur tunneln skulle påverkas av att vara prioriterad led för farligt gods, och hur den gamla vägen ska hanteras är angeläget att redovisa.

En förläggning av E18 i tunnel skulle, enligt programmet, innebära en ändring av vägens sträckning och därmed även kräva en förflyttning av Roslagsbanan. Landstinget konstaterar att E18 är en regionalt viktig förbindelse för kollektivtrafiken till och från nordostsektorn, med en viktig bytespunkt vid Danderyds sjukhus, och ser positivt på möjligheten att koppla Roslagsbanan till tunnelbanan för att skapa en ännu bättre bytespunkt. Frågan behöver dock utredas ytterligare och möjligheten till finansiering belysas.

Landstinget vill poängtera att Roslagsbanan har pekats ut som riksintresse för kommunikationer, vilket bland annat innebär att Roslagsbanan skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningen. Ytterligare aspekter att beakta i det kommande arbetet är buller, vibrationer och elsäkerhet. Detta gäller även från tunnelbanan som finns i södra delen av planområdet.

Kollektivtrafikkörfält krävs på E18 för en godtagbar kollektivtrafik, liksom god framkomlighet för busstrafiken i trafikplatser och övriga vägnätet. Landstinget ser därför positivt på den riktlinje som anger att gående, cyklister och kollektivtrafik ska ges prioritet. Det är i enlighet med miljömålsberedningens klimatstrategi för Sverige där kollektivtrafik, gång- och cykeltrafik är normgivande i stadsutveckling. Landstinget saknar ett resonemang kring hur det regionala cykelstråket genom kommunen kan förbättras.

Landstinget tolkar programmet som att de två tunnelscenerierna och överdäckningen skulle kräva en flytt av spårdepån i Mörby och vill betona bedömningen att en flytt av Mörbydepån är möjlig om tidigast 15 år.

Givet att programmet är av mycket övergripande karaktär, och att kommunen är i ett tidigt skede av sin planering, ser landstinget fram emot en fortsatt planprocess med ett tydligt fokus på vikten av en blandad och mångfunktionell stadsmiljö som krävs för en god livsmiljö för invånarna. Landstinget ser även fram emot en miljökonsekvensbeskrivning,

YTTRANDE
2016-09-07

TRN 2016-0093

samverkan med grannkommuner samt en redogörelse för hur riksintresset för kulturmiljövård och övriga värden och samband ska säkerställas och bevaras.

Meddelande (10)

Synpunkter: Jag tycker man ska ha en vision på minst 30 år i byggandet. Att bygga alla bostäder som möjligtvis går så fort som möjligt är inte rätt. Danderyd är en av Sveriges bästa, finaste och mest exklusiva kommuner, och ska så förbli. Därför är det viktigt att man på ett sansat sätt bygger, analyserar och följer upp, därefter genomförs nästa bygg etapp. Dessutom är det av största vikt att det som byggs är snyggt. Jag tycker att Danderyd ska vara de som startar den nya trenden med mer detaljrika byggnader. Ösby station är bara en gammal trend av Hammarbysjöstad. Otroligt avskalat och kallt. Så ska de nya husen inte se ut. Det finns en hemsida på Facebook "arkitektupproret" där finns många fina byggnader som skulle vara helt fantastiska att bygga, och inte dyrare.

Namn: Pia-Lena Moller

Adress: Eketorpsvägen 23

Epost: pialena.moller@gmail.com

Meddelande (9)

Synpunkter: Jag tycker man ska bygga en central gata som går från Mörby Centrum, förbi Danderyds sjukhus och leder vidare ner mot Stocksund och fortsätter till Stockholmsvägen. Husen ska ha affärsverksamheter, caféer, restauranger på nedre botten. Området ska gå från lägenhetshus till stadsradhus till villastad. När vi pratar stadsradhus så ser jag framför mig äppelviken, eller engelska radhus, inte kala tråkiga hus. I närheten av sjukhuset och t-banan så ett äldreboende byggas för de som är 70+. Med lägenheter upp till 100 kvm, alla med egna enklare kök. Det ska finnas dagis och hunddagis i anslutning, detta för att bygga en brygga mellan olika generationer, och dessutom så påverkar djur människor positivt vilket gör att vi blir friskare.

Namn: Pia-Lena Moller

Adress: Eketorpsvägen 23

Epost: pialena.moller@gmail.com

Meddelande (8)

Synpunkter: Hej, jag är en av boenden som kommer flytta snart in i Danderyds kommun i den pågåendeproduktionen bygge The Garden. Att a lösning kring E18 enligt scenario Kort tunnel eller Lång tunnel är det bästa för kommunen. Det kommer attrahera flera invånare till kommunen.

Namn: Anjelika Karlsson

Adress: Tappgränd 24

Epost: anjelika.karlsson@yahoo.com

Meddelande (11)

Synpunkter: hej, Eftersom vi skall nästa år flytta i vår nya lägenhet i The Garden så är förstås mycket angelägna att man göra något åt buller. Bullerskydd eller vad som helst. Just nu verkar det vara väldigt bullrigt.
med vänlig hälsning
Marzena Makomaski
Namn: Marzena Makomaski
Adress: just nu i Gribbylund men maj 2017 The Garden
Epost: marzenamakomaski@hotmail.com

P.50
Kompl,

Meddelande (11)

Synpunkter: Glömde skriva att vi är för lång tunnel.

Namn: Marzena Makomaski

Adress: i The Garden nästa år

Epost: marzenamakomaski@hotmail.com

Meddelande (10)

Synpunkter: Hej,
Jag är tycker förslaget "lång tunnel" låter bäst.
Både ur miljösynpunkt men även ur trivselsynpunkt
och kommande möjligheter att bättre nyttja
värdefull mark med så bra kommunikationer.
Namn: Yvonne Spong
Adress: Bunkervägen 4, 18752 Danderyd
Epost: yvonnehaggstrom79@yahoo.se

Meddelande (9)

Synpunkter: scenario Ingen tunnel
Namn: Milles Lindgren
Adress: Grimv 4 Djursholm
Epost: milles.lindgren@gmail.com

Meddelande (12)

Hej

Jag anser att man bör gå vidare med förslaget om den kortare varianten av tunnel.

MEN framförallt tycker jag att man GENAST bör sätta upp den senaste varianten av HÖGA bullerskydd på båda sidor av Stocksundsbron (saknas helt mot Invernessidan idag!) samt för tunnelbanebron.

TA en studietur till Kista/Rinkeby och se hur man har gjort vid de nya påfarterna till E18.

Det är inte vidare demokratiskt att Inverness inte får njuta av bullerskydd som övriga Stocksund har
!!!!

Mvh

Sven Åkesson

M.Sc. E.E.

Klostervägen 1C

18276 Stocksund

Meddelande (10)

Alternativet med den långa tunneln förefaller mig vara det absolut bästa och ge goda framtidsmöjligheter för kommunen.

Hälsar

Stig Holmqvist
Skogsslingan 6

Meddelande (13)

Synpunkter: Hej!

Spännande projekt! Spontant när jag läste om det första gången så tänkte jag på detta:

- Det pratas om att det eventuellt ska bli stadslig bebyggelse på den mark som frigörs när vägen läggs i tunnel. Det är säkert bra, men kanske att man inte ska titta alltför mycket på områden så som t.ex. Hammarby Sjöstad och Täby Centrum. Dessa och många andra nybyggda stadsliga områden är enligt mig alltför sterila och "kvadratiska" och saknar i stor utsträckning den mänskliga dimensionen. Jag ser gärna att en ny stadslig bebyggelse i Danderyd snarare hämtar inspiration från gamla stadskärnor så som Visby eller Gamla Stan än från nya och semina stadskärnor så som New York och Hammarby Sjöstad. Snirklande gränder med oregelbundet formade torg och där bilarna så långt det går parkeras utanför stadsbebyggelsen ger en trevligare stadsbild.

- När man bygger en ny stadsdel så är det ofta bra att ha en signaturbyggnad, dvs en byggnad som ger området stolthet och karaktär och som dessutom fungerar som reklampelare för området. Tänk Operahuset i Oslo eller Dokk 1 i Århus, fast då såklart i en mindre skala anpassad för Danderyd.

- Kanske går det att skapa parkeringar för de boende samt besökare under mark med infart från den nya vägtunneln? Dvs du svänger av från vägtunneln direkt in till det nya områdets underjordiska parkering och sedan går det hiss/trappor upp. Kanske hissen kan gå direkt upp i bostadshuset?

- Kollektivtrafiken ska prioriteras. Kanske Danderyd kan bli först med att låta alla kommuninvånare åka gratis buss inom kommunen?

Meddelande (13)

mvh
Oskar
Namn: Oskar
Adress:
Epost:

Meddelande (12)

Synpunkter: Hej,
förslaget med lång tunnel är att föredra för att hela Danderyd, inklusive Enebyberg ska få bättre miljö. Efter att Enebyängens handelsplats byggdes har bullernivåerna i Enebyberg ökat. En lång tunnel skulle ta bort känslan av att bo på E18 (för oss som bor i södra Enebyberg) och ev nya bostäder i anslutning till Enebyängen skulle bli attraktiva. Om man kunde få Täby kommun att ansluta i en ännu längre tunnel skulle det bli ännu bättre!

Namn: Cecilia Thurell

Adress: Bergvägen 3, Enebyberg

Epost: cecilia.thurell@gmail.com

Meddelande (12)

Hej

Ju mer tunnel desto bättre!

Den längsta tunneln skulle inte bara förbättra centrala Danderyd utan även friluftsmiljön vid Ekebysjön, Altorpskogen och Rinkebyskogen. I dessa miljöer bullrar det dag som natt.

Era förslag om "grön förtätning" av centrala Danderyd ser bra ut; fler bostäder, knyter ihop kommundelarna och förbättrar miljö.

Håller tumarna för långa tunneln.

M v h Anders Åkerlind

Skickat från min iPhone

Meddelande (14)

Synpunkter: Detta vill jag ha:

- Stadsradhus
- Park med fontän
- Cafeer, trevliga barer och restauranger som på Djursholms torg och mindre butiker, ej butikskedjor, så att man inte behöver åka in till stan
- Säkra cykelvägar för barn, inför hastighetsbegränsning för hysteriska cykelpendlare (män 40+)
- Bygg vackert och med hög kvalitet!

Detta vill jag inte ha:

- Höghus
- Full bebyggelse, såsom Mörbylund och Mörbyledens höghus, Rinkeby, Kevingeringen och de flesta fastigheter runt Mörby centrum, inkl. centrumet
- Nedskräpning (håll rent och bötfäll nedskräpning, töm återvinningsstationer oftare)
- Tiggeri (hjälp de utsatta med vad som behövs istället, här eller i hemlandet. Ingen ska behöva sitta och tigga i vår kommun).

Namn: Sofia

Adress:

Epost:

Från: Bengt Strokirk <bengt@hammar-strokirk.se>
Skickat: den 5 oktober 2016 23:21
Till: Plan
Ämne: entré från öster i nya Mörby Centrum

Centrala Danderyds utveckling

Hej,

jag anser att det är viktigt att det blir en ordentlig entré till nya Mörby Centrum även från öster. Som det har varit har det enbart funnits garageinfart/utfart från öster, som för cyklister och fotgängare inte har varit bra alls – snarare rentav farlig, inte minst vintertid, med spårigt och isigt väglag på de sliriga ramperna. Danderyds mest tätbebyggda område – Mörbyhöjden – ligger öster om Centrum, något som verkar ha glömts bort vid projekteringen av det hittills befintliga Mörby Centrum. Alla ankommande från hela den östra kommundelen behöver en entré från öster.

Många hälsningar,
Bengt Strokirk

Bengt Strokirk
+46-705-97 16 34
bengt@hammar-strokirk.se

Meddelande (11)

Synpunkter: Hej!

För framtiden är det långa tunnelalternativt ett naturligt nästa steg för en kommun och närliggande kommuners i behov av mark för bebyggelse i kombination med förbättrad miljö. Ser gärna att plats som möjligörs i om tunneln även används till att ge kommunen ordentliga och ändamålsenliga sporthallar till gagn för alla åldrar.

/Med vänlig hälsning,
Max
Namn: Max Bachrach
Adress: Åsevägen 21 A
Epost: Max@bachrach.se

P.61

Från: Sonja Rendert <sonja.rendert@gmail.com>
Skickat: den 6 oktober 2016 09:36
Till: Plan
Ämne: E18 under jord

Hej!

Apropå kommunens fina informationsblad är min starka övertygelse att Danderyd utvecklas bäst om **E18 förläggs i det längsta tunnelalternativet** och får en stadsliknande miljö kring Mörby Centrum. Jag bor i Mörby backe och har tidigare bott i Mörbydalen.

Sonja Rendert, född 1942 i Enebyberg

Meddelande (13)

Synpunkter: Jag förordar alternativet lång tunnel.

Binder ihop kommunen, skapar en stadskärna och bättre fungerande kollektivtrafik. Dessutom blir skog och grönområden i närheten av dagens motorväg både mer tillgängliga och framförallt tystare, vilket även bör uppskattas av alla som bor inom motorvägens ljudzon.

Att vi gör vårt för att skapa nya välbehövda bostäder samtidigt som det ger det bästa ekonomiska utfallet för kommunen bör ej underskattas som argument för en lång tunneldragning.

Namn: Joakim Sellberg

Adress: Svalnäs allé 24, 182 67 Djursholm

Epost: info@08bygg.se

Plats och tid	Socialkontoret Mörby centrum, 2016-09-15, kl. 17.00 – 18.50	
Närvarande	Mats Nilsson, ordförande	SN
	Eva Hiort	FN
	Inger Fabian	KFN
	Johan Henriques, tj ers	BN
	Cecilia Åhlander, tj ers	UN
Ersättare		
Föreningsrepresentanter	Gunvor Freiburghaus	RF
	Inger Jerstedt Ahl	HRF
	Margareta Zettergren	DHR
Övriga deltagare	Mikael Nylander, punkt 1-4 + 9	Socialkontoret
	Margareta Heimer, punkt 1-4 + 9	Socialkontoret
	Maria Finsen	Socialkontoret
	Kjell Hesselgren, punkt 1-5 + 9	Miljö- och stadsbyggnadkontoret
Utses att justera	Inger Jerstedt Ahl	
Justeringens plats och tid	Socialkontoret, Mörby centrum 5 oktober kl. 10:00	
Underskrifter		
Sekreterare	<hr/>	
	Maria Finsén	
Ordförande	<hr/>	
	Mats Nilsson	
Justerare	<hr/>	
	Inger Jerstedt Ahl	

8. Remiss – Program för fördjupning av översiktsplanen centrala Danderyd

Handikapprådets svar är att den långa versionen av tunnelalternativet är det bästa utifrån tillgänglighet.

Det är viktigt att man inte gör tillgänglighet som bara gäller vissa behov utan att man från början gör lösningar som fungerar för alla.

Danderyd har olika kommundelar utan känsla av samhörighet i vår gemensamma kommun eftersom motorvägen idag går genom kommunen.

Meddelande (12)

Synpunkter: Jag vill rösta för den korta tunneln mellan Stocksund och Danderyds kyrka.

Namn:

Adress:

Epost:

P. 65

Från: sverre.eriksson@telia.com
Skickat: den 6 oktober 2016 17:28
Till: Plan
Ämne: Tunnel under E18

För utvecklingen av ett dynamiskt, sammanhållet, Danderyd är utan minsta tvivel alternativet lång tunnel det enda alternativet.

På sikt är lång tunnel också det alternativ som ger den största samhällsekonomisk vinsten. Självklart är det också ur miljösynpunkt det mest gynnsamma.

Jag vet eftersom jag bor på den mycket bullerstörda delen av Klockar Malms väg.

Med vänlig hälsning
Sverre Eriksson

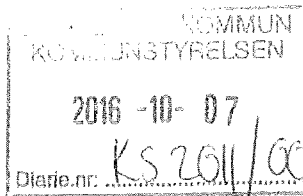
Skickades från E-post för Windows 10et

This email has been checked for viruses by Avast antivirus software.

www.avast.com

Djursholen 6/9 2016

Jag vill hälsa för den korbare tunneln
mellan Stodssund och Dunderöds kyrka.

Hälsningar
Agneta Enggård

YTTRANDE

Program för fördjupad
översiktsplan för centrala
Danderyd, Danderyd
socken, Danderyds
kommun
2016-10-07

Danderyds kommun
Kommunstyrelsen
Box 66
182 05 Danderyd

Museets dnr: 2016:128

Länsmuseets yttrande

Stockholms läns museum ser positivt på Danderyds kommuns avsikter att förlägga E18 i tunnel och därmed förbättra förutsättningarna för de befintliga kulturmiljöerna. Detta gäller särskilt området invid Danderyds kyrka. Länsmuseet delar även de slutsatser som görs angående kulturmiljöer i "Inledande analys av stads- och landskapsbild", 2015-10-12. Särskilt viktigt är att Danderyds kommun tar fram ett kunskapsunderlag för bebyggelsen som tillkommit efter 1950. Det saknas dock två specificerade miljöer som har högt kulturhistoriskt värde och ligger i direkt anslutning till nuvarande E18, Mörby verkstäder och vagnhallar samt Danderyds sjukhus.

Stockholms läns museum ser fram emot att ta del av Danderyds kommuns fortsatta analyser av sina centrala delar.

Med vänlig hälsning

Albin Uller
Bebyggelseantikvarie
Kulturmiljö & dokumentation
Stockholms läns museum
08-586 194 58
076-526 94 58
albin.uller@stockholmslansmuseum.se

Meddelande (15)

Synpunkter: Jag förordar Ingen tunnel -
Nollalternativet.

Att bygga bostäder i den utsträckning som de båda tunnelalternativet anger betyder att Danderyd fördubblar sin befolkning och karaktären av trädgårdsstad försvinner för evigt och vår kommun blir som vilken förortskommun som helst. Bilderna ni visar förskräcker! Nya Vällingby? Det blir dessutom stora påfrestningar på infrastrukturen och kommunala servicen. Det blir troligen också skattehöjningar då kommunen under många år måste ligga ute med pengar för finansieringen av bygget. I era förslag finns inte finansieringen eller era kalkyler med alls! Lagg i stället krut på att förbättra framkomligheten i hela kommunen då Roslagsbanans trafik utökas - hur ska vi komma fram? Alltid nedfällda bommar?

Med vänlig hälsning Birgit

Namn:

Adress:

Epost:

Meddelande (13)

Synpunkter: Den långa tunneln möjliggör för första gången ett enat Danderyd som inte särskiljs av E18 med ett boendeklimat mer anpassat efter 2000-talets klimatsmarta lösningar och förbättrad livskvalitet utan avgaser.

Namn: Lars Litzen

Adress: Klockargrän 3

Epost: larslitzen@hotmail.com

Meddelande (13)

Synpunkter: Hej! Här kommer mina synpunkter på planerna för utveckling av centrala Danderyd.

1. Givetvis är lång tunnel det bästa alternativet - det skapar en stor mängd bostadsmöjligheter på mark som idag "bara" används för E18 och ger en god ekonomisk utveckling för kommunen och dess skattebetalare. Kommunen har ju annars en utmaning avseende försörjningskvoten - allt färre ska försörja allt fler. Med alternativet "lång tunnel" kommer regionens trafik till och från nordostsektorn att fungera, och Danderyd kommer att kunna växa befolkningsmässigt och mer än väl ta sin del av ansvaret för regionens tillväxt. Samtidigt innebär byggande av såväl bostäder (och tillhörande funktioner som skolor mm) som företagslokaler, i första hand på mark som idag används främst för genomfartstrafik, stärkta möjligheter att bevara och utveckla Danderyds unika villastäder och grön/blå karaktär i citynära läge.

Danderyd är enligt en Länsstyrelseutredning redan den kommun som har högst exploateringsgrad mot vattnet. Vi behöver både bygga bostäder/företagslokaler, och värna den miljö med grönska och vatten som finns kvar. Särskilt i den södra delen - människor där ska inte behöva ha och använda bil för att nå grönområden för vardagsrekreation som ju ligger i norra delen, detta har landstinget i Stockholm visat är en viktig folkhälsofaktor.

2. Denna långa tunnel består ju i söder av en överdäckning av praktiska/fysiska skäl. Den ska ju ansluta till befintlig bro över sundet. Där är inriktningen i förslaget att av- och påfarter mellan E18 och lokaltrafiken (Stockholmsvägen, Invernessvägen?) inte ska gå under, utan över, vägen. Lämpligt är ju att generellt lägga dessa

Meddelande (13)

Lokalgator ovanpå överdäckningen (som ju inte får bebyggas med bostäder) vilket frigör mark på Mörbygårdsvägen, ovanpå den nya underjordsdragningen av Roslagsbanan mm, för bostäder och kontor/butiker. Stadsutveckling på mark som idag ändå inte kan "användas" står knappast någon.

3. Men, denna överdäckning och stadsutveckling som sker vid trafikplats Inverness och norrut ska mötas med bevarande och utveckling av strandområdet nedanför vid Stocksundet. Därför borde överdäckningen dras ut på själva Stocksundsbron, både för att skapa bullerskydd längs stränderna på bägge sidor och för att man ska kunna anlägga gång - och cykelstråk ovanpå i denna trånga passage, kanske en buss-/lokalgata till Bergshamra?

4. Utveckling av ett trevligt gångståk längs vattnet under bron kräver en del arbete - miljön under bron är allt annat än vacker. Detta stråk hänger samman med promenadvägen längs hela Stocksundskusten och upp till sjukhusängen. Och mellan Inverness och sjukhusängen ligger ett grönområde som fortfarande har "kritisk massa" som skog där man kan jogga, plocka svamp, se rådjur och bäver, och som biologiskt är ett viktigt stöd för nationalstadsparken, dess ekar, gamla tallar och djurlivet i stort på andra sidan Edsviken här där viken är som allra smalast och nationalstadsparken har ett så kallat "svagt samband", dvs hänger ihop lite dåligt ur biologisk synvinkel. Större delen av området omfattas av strandskydd på 100 meter (eller kommer att omfattas vid en eventuell ny deltaljplan), här gäller dock att hålla ihop en lite större yta för alla gamla och nya invånares rekreation, ytor som idag är "prickmark" utan byggrätter. Så ingen tomtägare kan "förvänta" sig att få bygga något här. Här har även många boende i området

Meddelande (13)

föreslagit bevarande och utveckling som rekreativsområde med återställning av det förfallna el-ljusspåret, utegym och utsiktstorn.

5. Finansiering. Hela utvecklingen måste ju bekostas. Bland intressenterna finns givetvis byggbolagen som kan betala utvecklingen via exploateringsrätter, men även Trafikverket och omkringliggande kommuner.

Med "lång tunnel" går det att bygga 9000 - 11000 lägenheter, och därmed skapa utrymme för nästan en fördubbling av Danderyds folkmängd. Det är svårt att säga i dagsläget om detta blir "lagom" eller "överexploaterat" - Danderyds karaktär bygger ju på gamla villastäder, görint och vatten.

Därför är det viktigt att driva denna utveckling stegvis. Och se till att medfintressenterna bidrar. Trafikverket ansvarar för E18. Förutom buller, som är en "komfortstörning" och barriäreffekten, sprider vägen hälsofarliga partiklar som påverkar flera dagis/skolor invid vägen, bussterminal, sjukhus med mera. Dessa partiklar överskrider gällande gränsvärden. Effekten för våra barn är sämre utveckling av växande lungor - de når inte upp till full kapacitet vilket leder till men senare i livet. För äldre är risken akut infarkt. Detta är givetvis fullkomligt oacceptabelt!

Trafikverket har infört lägre hastigheter vintertid (partiklarna hänger samman med dubbdäck) vilket i laboratorier ger minskade partikelhalter, men mätningar i Danderyd visar att halterna samvarierar med trafikvolymen - halterna fortsätter stiga när bilarna är så många att det blir köer och därav sänkta hastigheter. Sannolikt hänger detta samman med olika luftomblandning och utspädning vid olika hastighet på bilarna. Så, Trafikverket överskrider gränsvärden med

Meddelande (13)

allvarliga hälsoeffekter som följd och de åtgärder man vidtagit har inte avsedd effekt. Som jämförelse kan nämnas att trafiken i Södra länken stängs ner vid kö/låg fart och därmed sämre luftkvalitet i själva tunneln, detta trots att de som exponeras inte är omgivningen utan de som själva genererar den dåliga luftkvaliteten och tunnlar saknar gränsvärden för luftkvalitet.

Så, redan nu räknar Trafikverket med att trafiken på E18 ökar kraftigt i framtiden. Kommunen bör inte acceptera detta, utan snarare kräva minskning av trafikvolymen om Trafikverket inte kan få ner giftspridningen på annat sätt. Därmed blir en tunnelförläggning av E18 en strategisk nödvändighet för att Trafikverket ska kunna åstadkomma den tillgänglighet samhället behöver. Och de bör därför betala åtminstone halva kostnaden. Intressenter är därmed även övriga nordostkommuner. Och för Solna skulle en lokalgata ovanpå bron skapa bättre möjligheter för Bergshamra, som är en inte särskilt välintegrerad del av Solna.

Trafikverket är dessutom en statlig myndighet och bör som sådan stödja regeringens intentioner om ökat bostadsbyggande.

6. nedan är saxat ur utredningsmaterialet och stödjer ovanstående resonemang:

"Om E18 läggs i tunnel enligt scenarierna Lång tunnel och Kort tunnel kan en ny stadsmiljö skapas i södra delen av Danderyd. Den nya bebyggelsen skulle kunna koppla ihop Inverness med Stocksund och bilda en ny tyngdpunkt i kommunen, med bebyggelse, parker, torg och mötesplatser. Ett nät av gång- och cykelbanor kan länka samman angränsande områden på ömse sidor om befintliga E18. Strandområdena vid Edsviken och grönområden inom Inverness skulle därmed bli mer tillgängliga

Meddelande (13)

från kommundelarna öster om E18, liksom Danderyds sjukhus som målpunkt och arbetsplats. Centrala Danderyd präglas av stora inslag av natur och parker. En sammanhängande grönstruktur av parker, gårdar och omgivande naturområden bör utvecklas och kopplas samman med planterade gaturum och gröna stråk. Grönskan bör möjliggöra spridning av lokalt förekommande arter och vara av tillräcklig omfattning för att kunna erbjuda ekosystemtjänster som gott mikro klimat, rening av luft och vatten, biologisk mångfald, skönhetsupplevelser, varierad rekreation och sociala mötesplatser. "

"Än idag utgör Edsviken ett dramatiskt landskapsrum, som bland annat upplevs från E18 när Stocksundsbron passeras. Landskapsrummet vid Danderyds sjukhus, som är präglad av infrastruktur, har en vacker grön strandzon som vetter mot Edsviken och Ulriksdals slott. I söder på andra sidan Edsviken möter den kungliga nationalstadsparken med Ulriksdals slott. Herrgårdslandskapet med grova ekar återfinns idag rikligt både i Djursholm och inom Nationalstadsparken. E18 utgör idag en barriär, som delar kommunen i två delar. Bebyggelsen längs E18 utsätts för buller och luftföroreningar." (Kommentar: Under avsnittet om det historiska landskapet talar man om stenåldern och om många fynd från järnåldern, men missar helt den äldsta fornlämningen i kommunen - Bromsåldergraven på Mörbyberget.)

"Allmänhetens tillgång till strandområdena och möjligheter till vattenkontakt behöver värnas, då detta är ett utmärkande geografiskt drag för kommunen, men då stränderna idag till stora delar är ianspråktaga som tomtmark. "

"Det är också brist på naturområden i kommunens södra delar. Naturområden i kontakt med strandlinjer har högsta grad av attraktivitet från

Meddelande (13)

rekreationssynpunkt. Väster om Danderyds sjukhus öppnar sig ett skålformat landskapsrum, som vetter mot Edsviken. Idag är denna del av kommunen dominerad av E18 med dess avfartsramper samt sjukhusets storskaliga byggnadskomplex, men västerut, vid strandzonen finns alltså rester av ett småskaligt kulturlandskap samt i söder en skogsklädd kulle.

Detta område har ett mycket gynnsamt och exklusivt syd/västläge vid Edsviken och en stor potential från rekreationssynpunkt. Området har visuell kontakt med Ulriksdals slottsområde. Utblickarna från strandzonen vid Ulriksdals slott är av betydelse för upplevelse inom nationalstadsparken. Idag framträder Danderyds sjukhus som en dominerande, och i landskapet avvikande, byggnad sedd från Ulriksdal."

Namn: Jan Lindqvist

Adress: Invernessvägen 22

Epost: flygperspektiv@gmail.com

Meddelande (12)

Synpunkter: Danderyd skall inte växa i denna enorma utsträckning som föreslås.

Som mest bör det tillkomma ca 10000 inv. Danderyd var tänkt som en mindre stad med villabebyggelse utanför storstaden Stockholm. Vi skall inte bli ett Täby med höghus.

Skall genomfartsleden överdäckas skall det vara på en ytterst liten bit.

Sänk dessutom hastigheten och lägg på tyst asfalt på vägbanan.

Namn: Inga von Corswant-Naumburg
Adress: Eneby torg 13, 18248 Enebyberg
Epost: voncorswant-naumburg@telia.com

Meddelande (16)

Synpunkter: Ingen tunnel för centrala Danderyd och ingen storstads bebyggelse .Danderyd ska behålla villastads karakter.

Alternativ 4 är bäst för kommunen.

Namn: Agneta Dybeck

Adress: Lokevägen 31 182 64 Djursholm

Epost: agneta@dybeck.com

Meddelande (14)

Synpunkter: Danderyd har idag en stark prägel av välmående villasamhälle med närhet till vatten och insprängda grönområden. Lokalt finns även flerbostadshus t.o.m. ganska höga sådan. Men i dessa områden ligger huskropparna långt ifrån varandra, åtskilda av grönområden. Även här äger de flesta sina bostäder. Det är detta, jämte det goda kommunikationsmöjligheterna med Stockholms innerstad, som utgör det attraktiva med Danderyd. Det är därför folk vill bo kvar här och det är därför folk vill flytta hit.

För att finansiera en tunnelförläggning av E18 tvingas kommunen låta bygga ett stort antal bostäder på den mark som därmed frigörs.

Bebyggelsen blir med nödvändighet tät och stadsliknande. Befolkningen kommer att öka väsentligt, med en allt större belastning av de återstående grönområdena till följd.

Jag vill inte se en sådan utveckling av Danderyd. Jag är också övertygad att de flesta av de boende i kommunen vill behålla det relativa lugn som råder och den homogenitet beträffande befolkning som kommunen idag erbjuder. Att sätta detta på spel är helt enkelt inte värt fördelarna med att slippa E18.

Den främsta nackdelen idag med E18 inte är att den delar kommunen. Jag tror att detta är ett konstruerat pseudoproblem. De tunnlar och broar som redan idag finns i centrala Danderyd räcker gott. Ett verkligt problem är dock det buller som de närboende drabbas av. Detta kan emellertid sannolikt lösas med bullerskydd m.m. på ett mycket billigare sätt än att förlägga vägen till en tunnel.

Jag tror därför att de som idag bor i Danderyd, alltså de vars intressen Kommunfullmäktige måste värna, inte har något att vinna på att E18 grävs ned och ersätts med en tät, stadsliknande bebyggelse. Min slutsats blir därför: tänk på

Meddelande (14)
Danderydsbornas bästa, gräv inte ned E18!

Namn: Christer Lidgard
Adress: Sveastigen 2B, 182 60 Djursholm
Epost: christer.lidgard@gmail.com

Socialnämnden 2016-09-28

Svar på samråd angående Centrala Danderyd, program för fördjupning av översiktsplan

Ärendet

Socialkontoret har utarbetat ett svar på kommunledningskontorets uppdrag från kommunstyrelsen att genomföra samråd av program för fördjupning av översiktsplanen – centrala Danderyd, program för fördjupning av översiktsplan.

Socialkontorets förslag till beslut

Socialnämnden godkänner socialkontorets tjänsteutlåtande SN 2016/0135 daterat 2016-09-20 och överlämnar detta till kommunledningskontoret som sitt svar på samråd om program för fördjupning av översiktsplanen - centrala Danderyd, program för fördjupning av översiktsplan.

Bakgrund

Utifrån kommunstyrelsens tidigare uppdrag har ett förslag till program för fördjupning av översiktsplanen i centrala Danderyd tagits fram. Programförslaget har utarbetats i samverkan med berörda aktörer, såsom Trafikverket, landstingets trafikförvaltning och länsstyrelsen samt i dialog med kommuninvånare.

Inom ramen för programarbetet har ett antal rapporter tagits fram som utgör underlagsmaterial till programmet. Parallellt med framtagandet av programmet har Danderyds kommun, Trafikverket och landstingets trafikförvaltning gemensamt tagit fram en åtgärdsvalsstudie för E18 genom Danderyd.

Programförslaget har föreslagits bli föremål för samråd under perioden juni-17 oktober. Efter genomfört samråd sammanställs inkomna synpunkter. Beslut kan därefter fattas om inriktning för den fortsatta processen.

Socialkontorets yttrande

Socialkontoret har granskat översiktsplanen utifrån socialnämndens ansvarsområden. Några synpunkter eller nya förutsättningar som bedöms påverka översiktsplanens aktualitet, och som inte redan nämnts i programmet finns inte.

Socialkontoret konstaterar dock att det är viktigt att i det fortsatta arbetet beakta behovet av utbyggnaden av äldreomsorg och social omsorg oberoende av vilket alternativt som beslutas.

DANDERYDS KOMMUN
Socialkontoret
Jonas Sundling

Tjänsteutlåtande
2016-09-20
Dnr: SN 2016/0135

2(2)

Utökning av personalresurser på socialkontoret i takt med att kommunens invånarantal ökar behöver påbörjas redan i ett tidigt skede med anledning av den aktuella såväl som den prognostiserade fortsatta bristen på socionomer i Sverige.

Margareta Heimer
Socialdirektör

Bilaga. Program för fördjupning av översiktsplanen, 2016-06-20

Exp. Kommunstyrelsen

§ 99

SN 2016/0135

Svar på samråd angående Centrala Danderyd, program för fördjupning av översiktsplan

Ärendet

Utifrån kommunstyrelsens tidigare uppdrag har ett förslag till program för fördjupning av översiktsplanen i centrala Danderyd tagits fram. Programförslaget har utarbetats i samverkan med berörda aktörer, såsom Trafikverket, landstingets trafikförvaltning och länsstyrelsen samt i dialog med kommuninvånare.

Inom ramen för programarbetet har ett antal rapporter tagits fram som utgör underlagsmaterial till programmet. Parallellt med framtagandet av programmet har Danderyds kommun, Trafikverket och landstingets trafikförvaltning gemensamt tagit fram en åtgärdsvalsstudie för E18 genom Danderyd.

Socialkontoret har granskat översiktsplanen utifrån socialnämndens ansvarsområden. Några synpunkter eller nya förutsättningar som bedöms påverka översiktsplanens aktualitet, och som inte redan nämnts i programmet finns inte.

Socialkontoret konstaterar dock att det är viktigt att i det fortsatta arbetet beakta behovet av utbyggnaden av äldreomsorg och social omsorg oberoende av vilket alternativt som beslutas.

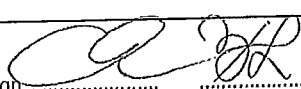
Utökning av personalresurser på socialkontoret i takt med att kommunens invånarantal ökar behöver påbörjas redan i ett tidigt skede med anledning av den aktuella såväl som den prognostiserade fortsatta bristen på socionomer i Sverige.

Socialkontoret har i tjänsteutlåtande daterat 2016-09-20 lämnat en redogörelse i ärendet.

Socialnämndens beslut

Socialnämnden godkänner socialkontorets tjänsteutlåtande SN 2016/0135 daterat 2016-09-20 och överlämnar detta till kommunledningskontoret som sitt svar på samråd om program för fördjupning av översiktsplanen - centrala Danderyd, program för fördjupning av översiktsplan.

Exp:
Kommunstyrelsen

Meddelande (17)

Synpunkter: Hej !

Att utveckla centrala danderyd är en viktig uppgift men det finns utrymmen som inte riktigt ryms i nuvarande arbete. I området som ligger mellan Charlottenberg och Mörbylund och Edsviken finns ett stort grönområde som inte har någon officiell plan för hur det skall hanteras. På direkt förfrågan så hör vi bara att det inte finns några konkreta planer för det grönområdet.

Vi som bor där vet att det med största sannolikhet kommer bli mycket mera tätbebyggt och mera trafikerat när Östra Mörbylunds byggs och vi kommer bli än mer beroende av att få behålla detta idag orörda grönområde. Det finns många goda förslag till hur man kan utveckla denna gröna park till de boendes bästa men att bygga bostäder så grönområdet minskas är INTE rätt väg.

Vi som bor hör önskar klart och tydligt besked att kommunen avser bibehålla skogen vid mörbylund/edsviken/charlottenberg oexploaterad och att man i samråd med de boende planerar för framtiden.

Namn: anders olsson

Adress: Mörbylund 27

Epost: anders.s.olsson@gmail.com

Sanderyd 7, okt. 2016

Ang. tunnel för
Norrtäljevägen!

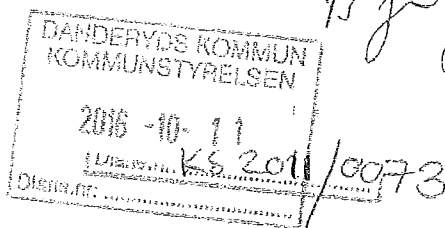
Vi lider mycket av
bullret från Norrtäljevägen och
vi kan inte ha all nuvarande
bullnivå hålla de tillåtna
normerna. Bygg tunnel!!
Vg. i.

Vänligen
Lillemor och Björn Jakobson

B: A Kyrkv. 14

18253 Danderyd.

Björn Jakobson

Dnr 2016/0450 KS-4
Diarietkod: Diarietkod: 321

Svar på remiss / samråd ang. program för fördjupning av översiktsplanen Centrala Danderyd, Danderyds kommun

Sollentuna Kommun har inte några synpunkter på Program för fördjupning av översiktsplanen Centrala Danderyd i dagsläget.

När arbetet med planen kommit längre ser vi gärna att vi får ta del av den och ges möjlighet att yttra oss.

Meddelande (13)

Synpunkter: Jag röstar på överdäckning

Namn: Philipp Happe

Adress:

Epost: philipp.happe@dybeck.com

Meddelande (18)

Synpunkter: Kort tunnel

Namn:

Adress:

Epost:

Meddelande (14)

Synpunkter: Försök tänka på hur solen skiner på den nya ytan framför centrum, känns som att den bästa ytan för eventuella uteplatser kan hamna i skugga annars.

Gör gångstråket från 'baksidan' trevlig. Nu känns det väldigt trist att gå åt det hållet. Den nyttjas av oss som jobbar på Tobii i Posten huset och även alla som går till Sats.

Vi önskar en större skateyta (hellre än en till små barns lekplats) ungefär som det finns i Täby vid Åva gymnasium för ungdomar och barn. Det ska vara lätt att ta sig till och det är faktiskt kul för äldre att titta på! Alternativ plats för det är bredvid Coop Enebyängen.

Namn: Cecilia Strömberg
Adress: Åsevägen 21B
Epost: ceciliastr@gmail.com

Meddelande (16)

Hej,

Vi är en barnfamilj på Hästhagsvägen som uppskattar att kommunen vill förbättra boendemiljön i kommunen samt efterfrågar våra åsikter.

Ljudet från E18 stör oss ibland i trädgården och alltid på kyrkskolan där vår dotter går. Nedgrävning av E18 är en god tanke. Dock missar projektet tre poänger:

* projektet kommer färdigställas om många år, kanske 20. Vid den tidpunkten kommer elbilar med största sannolikhet tagit över helt och ljudnivån har gått ned till ett minimum.

* forskning kring tyst asfalt tar stora kliv framåt och kommer minska ljudet ytterligare

Och sist men absolut inte minst:

* Danderyd är en unik villakommun vars sammansättning skulle ändras på ett brutalt sätt om man byggde höghus mitt i kommunen som en barriär mellan den östra och västra sidan. Här skulle hyresrätter vara extra illa för kommunen då man på nationell nivå skulle kunna tvinga in nya medborgare vilket vore väldigt önskat.

Täby har idag ställt upp bullerplank längs E18, det skulle vi kunna göra omgående för att få ned bullernivån nu och inte om 20 år. "Bullerplanken" mellan Danderyds kyrka och gamla klockaregården är ruttna gamla bräder och tjänar inte sitt syfte.

Hälsningar,

Knut och Susanne Waltré
Hästhagsvägen 17a
Danderyd

Meddelande (14)

Synpunkter: Självklart ska man utföra åtgärder så att Danderyds kommun blir en del av utvecklingen. Kommunen måste ta ett större ansvar när Storstockholm växer. D v s öka möjligheten att bygga bostäder genom att däcka över så mycket som möjligt. Att detta även ger pluseffekter för närmiljön i form framförallt minskat ljud och ett trevligare centrumområde är ingen nackdel. Bäst vore om man även kunde skapa en rejäl infartsparkering nära kommunikationer där inte bara Danderydsbor kan parkera. Då tar man även ett ansvar för hela regionen och kanske kan man hitta fler som vill vara med att finansierar projektet.

Snart Danderydsbo igen.

Namn: Karl-Axel Björkehag

Adress:

Epost:

Meddelande (19)

Synpunkter: I nya projekt är hållbarhet alltid ett ledord. Det första många tänker på då är miljön och tanken bilarna måste bort! Och det är sant att bilarna har en negativ påverkan på miljön (precis som många andra av mänskliga vanor och beteenden som man inte tar lika stor hänsyn till). Men hållbarhet innebär också att människors vardag ska vara hållbar. Vi som arbetar heltid och inte bor vid tunnelbanan och försöker få vardagen att gå ihop behöver tyvärr bilen. Alla har inte möjlighet att bo på gångavstånd till tunnelbanan. De som inte gör det pendlar bort sina liv och använder därför bilen delar av sträckor till arbete för att minska restider. Jag hoppas därför att man i utvecklingsarbetet för centrala Danderyd tänker även på de Danderydsbor som inte bor så nära tunnelbanan och ger plats för bilen. Det måste finnas plats för parkering och avlämning för att vår vardag ska fungera. Tack!

Namn: Linnéa

Adress: Danderyd

Epost:

Stockholm 2016-10-12 1 (1)

Kommunstyrelsen

Box 66
182 05 Danderyd

Inbjudan till samråd om förslag till program för fördjupning av översiktsplanen, Centrala Danderyd, Danderyds kommun

Ellevio AB har erhållit rubricerade förslag för yttrande och har följande synpunkter.

Åtgärder i Ellevio AB:s befintliga anläggningar utförs efter beställning till Ellevio AB samt bekostas av byggherren.

Ellevio AB har ett 220 kV ledningsstråk förlagt i tunnel och i mark inom området som pekas ut i programsamrådets scenarier Lång tunnel och Kort tunnel. Kablarna är försedda med koncession och ledningsrätt.

Ellevio's anläggningar kan påverkas genom exempelvis sprängning, borrhning, vibrationer och sättningar. Vi utgår från att denna påverkan inte kommer att ske. Ellevio AB vill bli kontaktade i god tid innan ledningssamordning inleds.

I övrigt har Ellevio AB ingen erinran avseende elanläggningar.

Kontaktperson Ellevio: Stina Byfors tel. 08-695 13 30 eller Sanaz Lavasani tel. 08-671 83 28.

Med vänliga hälsningar
Bo Alfredsson

Meddelande (17)

Synpunkter: Jag har svårt att se ett av alternativen som bättre än de andra. Jag måste bara poängtera vikten av att behålla villastaden Danderyd. Tider ändras och förändras men det behöver inte medföra att alla förorter runt Stockholm behöver bebyggas på samma sätt. Miljön kring Danderyd är mycket speciell och det är av största vikt att värna om alla grönområden och öppna ytor. Om en tunnel är det bästa alternativet så är jag starkt kritisk till att så mycket bostäder måste byggas. Självklart en del men inte i denna proportion. Redan nu saknas äldreomsorg till kommunens äldre invånare och de föreslagna bostadsalternativen kräver enorma resurser vad gäller skolor och förskolor.

Parallellt med detta pågår en oerhört snabb förtätning av framför allt västra Danderyd. Tomter styckas av och blir till två eller flera som innebär mycket små tomter. Tidigare fanns regler i Danderyds kommun hur stor en tomt måste vara.

Hoppas nu att våra Danderyds politiker verkligen värnar på bästa sätt om ett Danderyd som erbjuder den miljö vi har haft under alla år.

Namn:
Adress:
Epost:

Meddelande (15)

Synpunkter: Så lång tunnel som möjligt!
Helen och Göran Crafoord
Valls backe 5
Danderyd
Namn: Göran Crafoord
Adress: Valls backe 5, 18239 Danderyd
Epost: goran@thebrandmanual.com

Meddelande (20)

Synpunkter: Jag välkomnar definitivt det radikala förslaget scenario lång tunnel som möjliggör en bättre kontakt mellan kommundelarna och en central del med stadskaraktär. Det viktiga är att bygga bort motorvägsdelaren och ska de bli bra så är de bara långa tunnel som löser det. Förändringen är så krävande så det är lika bra ta i rejält och inte välja halvdana lösningar som riskerar att inte hålla måttet långsiktigt.

Namn: Irene Agerkvist

Adress: Ridvägen 31, 182 39 Danderyd

Epost:

Meddelande (15)

Synpunkter: Jag välkomnar definitivt det radikala förslaget scenario lång tunnel som möjliggör en bättre kontakt mellan kommundelarna och en central del med stadskaraktär. Det viktiga är att bygga bort motorvägsdelaren och ska de bli bra så är de bara långa tunnel som löser det. Förändringen är så krävande så det är lika bra ta i rejält och inte välja halvdana lösningar som riskerar att inte hålla måttet långsiktigt.

Namn: Irene Agerkvist

Adress: Ridvägen 31, 182 39 Danderyd

Epost:

§ 27

PU 2016/116

Svar på remiss avseende program för fördjupning av översiktsplanen centrala Danderyd

Ärendet

Ett program för fördjupning av översiktsplanen centrala Danderyd har tagits fram. Syftet med programmet är att visa olika handlingsalternativ för att åstadkomma en bättre miljö i området längs E18. Programmet pekar ut och belyser strategiska utvecklingsfrågor för det centrala stråket genom Danderyd samt visar på olika alternativa tunnelloösningar och vad de olika alternativen innebär. Programmet visar också på möjligheter och konsekvenser.

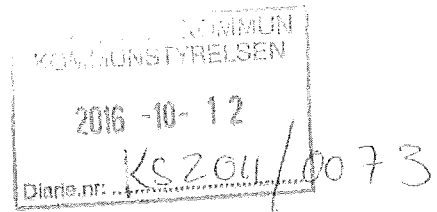
Programmet har skickats ut på samråd och produktionsutskottet har getts möjlighet att komma in med synpunkter. Efter samrådstiden sammanställs inkomna yttranden. Produktionskontoret har tagit del av programmet för fördjupning av översiktsplanen centrala Danderyd och anser att det ger ett bra underlag för fortsatta samtal kring den framtida utvecklingen av centrala Danderyd.

Produktionsutskottets beslut

1. Produktionsutskottet antar produktionskontorets yttrande och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Exp: Kommunstyrelsen

Danderyds Kommun
 Djursholms Slott
 Box 66
 182 05 Djursholm

Besökte utställningen "Programmet för centrala Danderyds utveckling" i Information Danderyd Mörby Centrum. Såg då att mycket stora förändringar ev. kan ske i kommunen.

Vill därför lämna några synpunkter på hur jag ser på den trakt jag växt upp i och bott i hela livet bortsett från några år.

Djursholm/Danderyd är en villastad/förort med unik miljö och en oöverträffad plats att leva på.

Anser att det enda alternativet är "Ingen tunnel nollalternativet" eftersom

- a) Tekniken i dag har medfört att flertalet bilmärken nu bygger elbilar med tyst gång och inga utsläpp av avgaser.
- b) Vi vill behålla den unika miljön.
- c) Vi inser att de omfattande byggprojekt som ev. kan bli, inte bara kommer att förstöra miljön utan även sätta mycket stora ökade krav på skola, omsorg och sjukvård.
- d) Kostnadsmässigt är det en katastrof eftersom nollutsläpp för elbilar (som säkert kommer innan projektet är klart) gör huvudanledningen till hela programmet onödigt.

DET ÄR LÄTT ATT BYGGA MEN OMÖJLIGT ATT ÅTERSTÄLLA

Danderyd den 12 oktober 2016

Gunilla Spens

Gunilla Spens (född 1937)
 (Mörbydalen, Danderyd)

Catharina Hammar-skjöld
 Catharina Hammar-skjöld
 Skandiavägen, Djursholm

Danderyds Kommun
Djursholms slott
Box 66 182 05 Djursholm

Djursholm den 13 oktober 2016.

Centrala Danderyd – Översiktsplan, Yttrande

Nedan mina tankar om det program för fördjupning av översiktsplan för Danderyd som tagits fram för samråd.

Utgångspunkten synes vara att E18 utgör en barriär och störningskälla i stadslandskapet med negativ miljöpåverkan.

Dessa problem avses lösas med en tunnel, alternativt övertäckning av hela eller delar av E18 vägområde.

Min syn på detta är följande;

(i) De framförda problemen med störningar i form av utsläpp, buller och barriär, är hanterbara med betydligt enklare och mindre kostnadskrävande metoder, alternativt kommer de att minska väsentligt i omfattning framöver.

Inom överskådlig tid kommer dagens biltrafik att huvudsakligen vara baserad på El-drift, varför utsläppen kommer att minska radikalt, likaså buller.

Problem med partiklar från väg-slitage kan lösas med annan typ av vägbeläggning alternativt minskade hastigheter. Det senare kan säkerställas med ex. vis fartkameror.

Partikel-bildning uppstår ju för övrigt både med och utan tunnel, måhända kan de hanteras bättre i en tunnelloösning med filter eller dylikt.

Bullernivån kan, även om den också minskar med El-bilar, också sänkas radikalt med bullerskydd till en väsentligt lägre kostnad.

(ii) Att vägen utgör en "barriär" är ett trafiktekniskt problem som kan hanteras med fler broar också det till väsentligt lägre kostnad.

Någon har sagt att vägen "delar kommunen". Om än lite tillspetsat, kan detta lösas genom att kommunen delas och kommundelen V om vägen tillförs Sollentuna och delen Ö om vägen tillförs Täby. Detta skulle dessutom medföra väsentliga kostnadsminskningar genom rationalisering av administration o drift.

(iii) Argumenten att en tunnel/övertäckning skulle frigöra stora markområden för bostadsbebyggelse och stadsutveckling med som det beskrivs nya torg, parker och gator, kan säkert vara riktiga och skulle möjligen kunna vara ett mål i sig själv alldeles oavsett de framförda problemen ovan.

Dock, det tål att tänka lite på vad en sådan förändring av kommunen skulle medföra totalt sett. Det har nämnts uppemot 15 000 nya bostäder, vilket skulle innebära en minst sagt kraftig befolkningsökning om uppemot 30 000 personer eller fler.

Alltså en fördubbling av kommunens nuvarande innevånarantal!!!

Detta skulle, som säkert alla kan se, medföra en mycket stor samhällsmässig förändring av Danderyds karaktär, det skulle helt ändra populationen i kommunen, det skulle medföra en helt annan befolkningsammansättning och struktur av kommunens geografi och bebyggelse, med effekter på transporter, kollektiva och allmänna, vägnät, samt social-, affärs- och kommunal verksamhet.

Kort sagt en kraftigt förtätad miljö, som i sig kommer att medföra nya miljöproblem att lösa. Det skulle förmodligen också ändra på den politiska situationen i kommunen.

Var och en kan själva fundera på och föreställa sig hur alla dessa förändringar kan slå och vad det kan medföra.

Det skulle med stor sannolikhet bli en kommun av helt annat slag än den vi alla bor i idag. Man kan måhända tycka att det är positivt och bra eller man kan tycka något annat.

Frågan är, vill Danderydsborna verkligen detta?

(iv) Kostnad och Finansiering av projektet. Vem skall stå för detta, vem skall driva det och vem i slutändan ansvarar när projekt- och byggtid är kanske 10-15 år eller längre. Både politiker och tjänstemän hinner bytas flera gånger under denna tid. Risken är stor att det blir kommuninnevånarna som får stå risken i form av kostnader, fördröjningar och obehaget att under kanske under många år leva i en byggarbetsplats.

(v) I de planer och tankar som presenterats i kommunens informations-materiel har i sammandrag och i detalj redovisats tekniska förutsättningar och lösningar för olika alternativa tunnel och överdäckningar av vägområden. Detta med målande beskrivningar i form av kartor, vällovliga ordalag m.m. Emellertid har effekter och konsekvenser av en förändring av kommunen med 30 000 nya innevånare och allt det kan medföra (jmf ovan) inte beskrivits alls, utom i allmänna svepande och positiva ordalag som "mötesplats för människor", "stadsgata", "binder samman Danderyd", "miljövänligt" och "stadsutveckling" m.m. En fullödlig analys och utredning av konsekvenser och effekter såväl positiva som negativa av en den omdaning av kommunen som kan bli av om planerna genomförs, saknas helt.

(vi) Ett intressant exempel på utveckling av ett övertäckt motorvägsområde och hur man kan skapa en fantastisk "mötesplats för människor" som man säger sig vilja göra, kan man se av det som gjorts med Klyde Warren Park i Dallas, Texas. Där har man gjort just det vi nu talar om, nämligen byggt över en motorväg som tidigare gick rätt genom staden. (www.klydewarrenpark.org). Se gärna på detta, kan öppna tankar och visioner.

Sammanfattningsvis;

Projektet är, med den problemformulering som angetts, inte nödvändigt.

De angivna problemen kan lösas på annat sätt och väsentligt billigare, eller är inte aktuella i en nära framtid.

Den lösning som föreslås medför så stora förändringar att den med stor sannolikhet skapar nya, större och idag svåröverblickbara problem.

Förslag;

Utred och beskriv de samhällsmässiga konsekvenserna för kommunen och dess innevånare av en omfattande bostadsbebyggelse och stadsutveckling med kanske uppemot 30 000 nya innevånare i kommunen.

Belys hur utsläpp och buller kan se ut med framtidens E-bilar och hur det påverkar förutsättningarna för projektet.

Benkt Lindström

Meddelande (16)

Synpunkter: HEJ, JAG TYCKER DET ÄR BRA ATT NI GÅR UT MED DETTA UNDERLAG. DET ÄR VIKTIGT ATT I GOD TID TA ETT STORT GREPP OM VÅR FINA KOMMUN.

En lång tunnel från Inverness till fram mot kommun gränsen måste vara det bästa med en stadsliknande bebyggelse kring Mörby med omnejd även om det tar lång tid och kostar så går vi på plus i kommunen. Vi kommer att få en stor inflyttning fortsättningsvis hur vi än gör och det är lika bra att vara ordentligt förberedd så att våra barn har någonstans att bo när de blir vuxna. Det är också viktigt att bebyggelsen sker sammanhållet så at det inte byggs lite här och där. Nu kan man planera för park, hus, affärer , vägar, torg etc vilket är strålande.

tack!

Namn: Cecilia Ålander

Adress: Ekbacksvägen 44 182 38 Danderyd

Epost: cecilia.alanders@helakroppen.se

Danderyds kommun
Djursholms slott
Box 66
182 05 Djursholm
plan@danderyd.se

Synpunkter på Centrala Danderyd, Program för fördjupning av Översiktsplanen 2016-06-20.

I den fördjupade översiktsplanen har det utvecklingsområde, som i princip tidigare endast bestod av motorvägen och områden i tät anslutning till denna utökats till att omfatta t.o.m. privatägda villa- och radhusområden. Jag/vi har noterat att området mellan Edsbergsvägen och Sätträängsvägen, från kraftledningsgatan till Örtvägen, ingår som utökat utvecklingsområde i Scenariot Lång tunnel. Området består av 12 privatägda radhus och 44 privatägda villafastigheter och det kan finnas skäl att uttrycka oro över konsekvenserna för dessa fastigheter.

Jag/vi undrar varför man utökat utvecklingsområdet till att omfatta även privatägda villa- och radhusfastigheter och vilka konsekvenser detta kommer att få för oss som fastighetsägare/hyresgäster.

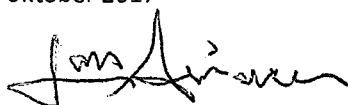
Givetvis motsätter jag mig/vi oss åtgärder som leder till negativa effekter för oss som fastighetsägare såsom kostnader, värdesänkning, expropriationshot, expropriation, minskad attraktivitet på säljmarknaden, förfall, förslumning och inte minst försämrad miljö och trivsel. Åtgärder mot störningar från den nya bebyggelsen och ökande trafik skall i första hand vidtagas utanför privatägda villa- och radhusfastigheter.

Övriga synpunkter:

Jag/vi förbehåller oss rätten att komma in med ytterligare synpunkter under den kommande planprocessen.

Danderyd, den oktober 2017

Namnsteckning:

Namnförtydligande: Lars Alinder

Personnummer: 530403-8330

Gatuadress: Ollanvägen 2

Postnummer och ort: 182 56 Danderyd

Fastighetsbeteckning: Plommonet 12

Meddelande (18)

Hej!

Det har varit intressant att att läsa Rapporten Program för fördjupning av översiktsplanen 2016-06-20. Helhetsintrycket från skrivningen är att man skall stödja Lång tunnel scenariet. Att läsa mellan rader behöver man inte göra för det är tydligt vad man vill. Och skälen härför är naturligtvis goda. Men några saker att fundera på för den fortsatta processen.

1. Bind er inte för bara ett scenario efter denna omgång. Lång erfarenhet har lärt mig att det är bättre att lägga pengar i det tidiga stadiet på rätt långtgående genomarbetning av två alternativ än att för tidigt fastna i " det enda alternativet". Genom att ha två huvudspår , olika till sin karaktär med skilda projektgrupper, får man fram en ökad "konkurrens och kreativitet även i detaljanalyserna" till gagn för det slutligt valda huvudspåret.

2. Det bör finnas en mer genomarbetad idé vad det är för ett centralt Danderyd kommunen söker. Vad ska göra centrala Danderyd till den plats där man både vill bo och arbeta som behåller den unika karaktären som finns i Danderyd. Vad det inte får bli är ett mini Täby centrum. Det betyder att kommunen måste fundera på avvägningen mellan antalet bostäder/kontor, materialval trä-betong-stål, och karaktären av arbetsplatser; life science företag, it- företag, kunskapsföretag, utbildning, eller annat. Vill man skapa en miljö för kreativa människor kräver det en Centrumidé som bör redovisas innan beslut, inte bara allmänna kriterier. Det är ju så att det finns en ekonomisk konsekvens för byggherrarna av så mycket uthyrbar/försäljningsbar yta som möjligt som kanske inte är vad vi i kommunen vill ha utan vi får kanske ge avkall på en maxad kalkyl för att istället skapa en miljö som man vill vallfärda

Meddelande (18)

till för att uppleva och leva i. Jag skulle lägga ner mer arbete än brukligt för att med arkitekter och kreativa företrädare för näringsliv och boende skapa rätt väl genomarbetade centrumbilder kring en centrumidé. Däri ingår också naturligtvis kopplingarna mellan kommunens delar. Studier på annat håll rekommenderas.

3. En erfarenhet i Stockholmsområdet senaste decenniet är att stadsutvecklingen och kommunikationsutvecklingen ligger i otakt. Denna gång måste en mycket mer detaljerad, överenskommen plan och tidplan för kommunikation inklusive tvärkommunikation och kommunikation med angränsande kommuner finnas att tillgå innan beslut fattas om vald inriktning.

4. I rapporten tas upp gränssnitten mot tex Stocksund. Naturligtvis väldigt viktigt inte bara byggnadskaraktär utan också hur man hanterar buller/partiklar, genomluftning av avgaser, vid respektive tunnelmynning och från tunneln i sin helhet, så vi inte skapar nya koncentrerade problem. Det måste klart framgå hur gränssnitten samt infarts/utfarts och avgas problematiken hanteras.

5. Arbeta utan stress. Inriktningen är lovvärd. Konsekvenserna är för generationer. Det har alltid visat sig värt att lägga ner mer arbete i förstudierna så blir också genomförandet billigare och konsekvenserna inte en överraskning. Processen är på rätt väg men det är min bedömning att fler hållplatser till behövs innan kommunen bör välja huvudspår, som redovisar resultaten av punkt 1-4 ovan.

Med vänlig hälsning

Mats Ringesten

Meddelande (18)
Stocksundsbo sedan 1980

0708-694 777

Meddelande (17)

Synpunkter: Förslagen ovan innebär en total förändring av vår bostadsmiljö och dessutom ett löpande "naggande i kanten" av våra så värdefulla grönområden.

Att vi i familjen valde att bosätta oss just i den här kommunen, har vi aldrig ångrat (hittills), även om det var ekonomiskt kännbart.

Det vi uppskattar är:

- Stora grönområden, nåbara till fots, oavsett kommundel.
- Närheten till Stockholm.
- Blandad bebyggelse, med stor tonvikt på villor.

Snälla ni som har makten att fatta beslut om allas vår framtid; Fler bostäder behövs, men bygg med den här kommunens bästa för ögonen! Förtätningen som nu tillåts, särskilt i västra Danderyd, bidrar föga till ökat bostadsbestånd.

Den bästa framtidsvisionen är ibland att se det fina man har omkring sig och vara noga med att värna det.

Namn:

Adress:

Epost:

Handläggare
Daniel OlssonTill
Danderyds kommun
Kommunstyrelsen
plan@danderyd.se

Yttrande om underlag för program för fördjupning av översiktsplanen Centrala Danderyd, Danderyds kommun

Storstockholms brandförsvär (SSBF) har av Kommunstyrelsen (KS), Danderyds kommun, fått möjlighet till yttrande avseende rubricerat ärende. Detta yttrande behandlar hantering av olycksrisker samt möjlighet till räddningsinsatser. Olycksrisker samt möjlighet till räddningsinsats ska beaktas i planprocessen för att tillgodose krav på hänsyn till människors hälsa och säkerhet samt risken för olyckor, enligt plan- och bygglagen (SFS 2010:900). Olycksrisker är dessutom att betrakta som en olägenhet enligt miljöbalken (SFS 1998:808) och ska beaktas i behovsbedömningar för planer och program samt eventuella miljökonsekvensbeskrivningar (MKB).

Syftet med programmet är att visa olika handlingsalternativ för att åstadkomma en bättre miljö i området längs med E18. Programmet pekar ut och belyser strategiska utvecklingsfrågor för det centrala stråket genom Danderyd, samt visar på olika alternativa tunnelloseringar och vad de olika alternativen innebär. SSBF kommer inte i detalj kommentera eller lämna synpunkter inom respektive alternativ som föreslås i detta tidiga skede. Generella synpunkter lämnas i detta yttrande som bör vägas in i vidare process oberoende vilket utvecklingsalternativ som väljs.

Riskhantering i fysisk planering

SSBF anser att riskhantering bör utgöra en central del i den fysiska planeringen inom det berörda utvecklingsområdet. SSBF saknar resonemang och ställningstagande kring riskhantering i föreslaget program. För en effektiv och konsekvent hantering av risker behöver detta starta i ett tidigt skede. Målet bör vara att riskhanteringen börjar i den fördjupade översiktsplanen och sedan fortsätter i detaljplaner med en stegvis ökande detaljgrad. Initialt bör en översiktlig riskbedömning utföras där hänsyn tas till det aktuella området. Riskbedömningens detaljnivå bör speglas utifrån den befarade risken, det vill säga om risknivån befaras vara hög bör riskbedömningen med tillhörande riskanalys vara av detaljerad karaktär och vice versa.

Miljöbalk (SFS 1998:808) 2 kap. 6 § stipulerar att "För en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön". Denna paragraf, benämnd lokaliseringsprincipen, utgör en hörnsten i riskhantering i fysisk planering.

Lokaliseringsprincipen gäller all bebyggelse och i denna bedömning behöver ett antal faktorer beaktas. Det långsiktigt robusta samhället kan endast uppnås om denna princip tillämpas strikt och kontinuerligt. Lokaliseringsprincipen är särskilt viktigt vid planering av skyddsvärd verksamhet, såsom skolor etc. SSBF anser att skyddsvärd verksamhet ej bör lokaliseras i riskutsatta områden såsom i närheten av farligt godsleder etc.

Olycksrisker

Vidare ska inte några av de föreslagna handlingsalternativen medföra några oacceptabla risker/olägenheter. Dessa förutsättningar behöver belysas och beslutas tydligt. Vad som är acceptabelt bör samrådats med flera intressenter i varje enskilt fall men eventuella kriterier bör ha en tydlig linje i processen.

E18 är en transportled för farligt gods vilket måste tas i beaktande vid val av utvecklingsalternativ samt vid aspekten att exploatera ovanför tunnel eller överdäckning.

Liknande utvecklingsprojekt inom Stockholmsområdet

Inom Stockholmsområdet finns i dagsläget en rad liknande projekt som genomförts vilket SSBF anser Danderyds kommun skulle ha stor nytta av att titta på med avseende på riskhantering. De utvecklingsområden som arbetat med just tunnellsättning är:

- Hagastaden
- Rinkeby – Hjulsta
- Mälardalensregionen

Möjlighet till räddningsinsatser

Utifrån förutsättningen att programmet är i ett så pass tidigt skede samt att det inte är klarlagt utvecklingsalternativ har SSBF valt att inte i detalj kommentera utformningen utifrån ett räddningsinsatsperspektiv. Ett par punkter som SSBF bedömt som generella nog att lyfta fram och särskilt beaktansvärda i tidiga skeden beskrivs dock nedan.

Det kan nämnas att föreslagna utvecklingsalternativ kommer att påverka förutsättningar för räddningsinsatser vilket kan generera förutsättningar för projektet. SSBF ser gärna att detta samråds tidigt i processen.

Framkomlighet/Tillgänglighet

För att SSBF:s fordon ska kunna framföras krävs normalt BK2-väg. Ibland behöver så kallade räddningsvägar upprättas för att brandförsvarets fordon ska kunna nå fram till byggnader och anläggningar. I SSBF:s vägledningsdokument VL2014-098 beskrivs de förutsättningar som krävs för en räddningsväg.

Stegutrymning/Åtkomlighet

Enligt föreslagna utformningsalternativ bedömer SSBF det som troligt att räddningstjänstens utrustning kommer nyttjas vid utrymning från den planerade bebyggelsen. Om så är fallet bör det i planprocessen säkerställas att framkomlighet och åtkomlighet för SSBF:s stegfordon och stegutrustning är möjlig. Detta kräver även att uppställningsplatser för höjdfordon eller bärbara stegar anordnas. SSBF:s möjligheter att hjälpa till vid stegutrymning beskrivs närmare i vägledningsdokument VL2014-099.

Tekniska installationer

De utvecklingsförslag som omnämns i programmet förväntas bli komplexa ur ett insatsperspektiv (undermarknanläggningar så som tunnlar eller överdäckade tunnlar). Komplexa konstruktioner ställer speciella krav på både utrymningslösningar och på hjälpsystem för räddningstjänstens insats. Dessa krav måste uppfyllas i projekteringen, men det är av vikt att förutsättningarna för att lösa dessa aspekter utreds tidigt. Det är viktigt att dialog förs med SSBF kring förutsättningarna för räddningsinsats under projektets gång.

För undermarknanläggningar (tunnlar eller överdäckade tunnlar) bör det i planprocessen tas hänsyn till dessa anläggningars behov av utrymningsvägar/angreppsvägar samt behov av brandgasventilation. Om exempelvis utrymningstrapphus eller brandgasventilation från en undermarknanläggning mynnar i markplan måste dess placering möjliggöras i detaljplan. Vidare bör även placeringen av brandgasventilation utredas ur ett olycksriskperspektiv. Exempelvis kan en storbrand i undermarknanläggningen påverka omgivningen runt brandgasventilationens placering.

Övrigt

SSBF rekommenderar en tidig samverkan kring riskfrågorna samt i resterande del av processen. En tidig samverkan kring riskfrågorna bidrar till att minska projektrisken samt för att rätt frågor ska komma i rätt ordning i riskhanteringsprocessen.

Underlag för yttrande

Som underlag för yttrandet har SSBF tagit del av följande handlingar:

- *Program för fördjupning av översiktsplanen, Centrala Danderyd. Danderyds kommun. 2016-06-20.*

Intern kvalitetssäkring

Detta yttrande har granskats internt av annan handläggare inom SSBF. Internkontrollant för detta yttrande är Robin Haglund, tf. enhetschef.

Storstockholms brandförsvär

Daniel Olsson
Brandingenjör

Meddelande (16)

Synpunkter: Samrådsyttrande avs. centrala Danderyd
- Ikano Bostad

Som fastighetsägare och förvaltare av bostäder i kommunen ser vi positivt på en omdaning av E18-stråket. Ur vår synvinkel är den investering som ger störst samhällsnytta en förläggning under jord av så lång sträcka av E18 som möjligt. Det är en investering i samhällsbyggandet i kommunen och i regionen. Det skulle ge Danderyd förutsättningar att bygga ihop kommunen och skapa ett centralt, urbant och hållbart stadsområde som skulle bli ett bra komplement till dagens bebyggelsestruktur. Danderyds makroläge är ett av de bästa i Stockholm, och att göra en investering i samhällsbyggandet är den bästa investeringen man kan göra.

Pga den befintliga infrastrukturen skulle ny byggnation i anslutning till tunneln/överdäckningen kunna göras helt eller i mycket stor utsträckning bilfri. Förstärk befintliga vägnätet i anslutning till tunnelområdet och gör sedan de nybyggda områdena i så stor utsträckning som möjligt bilfria.

Man bör fokusera på att exploatera relativt hårt där man väljer att exploatera för att sedan ha ordentliga parkrum där man väljer att ha sådana. Vi tror att man i tidigt skede ska engagera både näringslivet, medborgare och potentiella exploatörer för att få en sammanvägd bild av vad som efterfrågas och behövs i fråga om kulturutbud, bostadsformer, näringsliv, natur, infrastruktur osv i de nytillskapade exploateringsområdena.

Vi ser fram emot en vidare utveckling av Danderyd, och vi hoppas att vi kommer att vara en viktig del av den.

Meddelande (16)

Namn: Mikael Berg

Adress:

Epost: mikael.berg@ikano.se

Kommunstyrelsen
Box 66
182 05 Danderyd

E.ON Sverige AB (Publ)

205 09 Malmö
www.eon.se

Pär Hultberg
Tel 040-25 52 49
Fax 040-25 52 17
par.hultberg@eon.se

Malmö 2016-10-13

Yttrande över program för fördjupning av översiktsplanen avseende centrala Danderyd

E.ON äger och driver elnät inom planområdet genom sitt dotterbolag E.ON Elnät Stockholm AB (fortsättningsvis E.ON Elnät eller bolaget). På uppdrag av E.ON Elnät vill jag framföra följande synpunkter på planförslaget.

E.ON Elnät har nätkoncession inom Danderyds kommun och enligt ellagen är bolaget skyldigt att ansluta nya elanläggningar. För mer generell information kring detta, se bifogat informationsblad.

Byggnation nära elanläggningar: byggnation och bygglov eller annan exploatering nära en elanläggning medför att vissa restriktioner kan komma att införas i markanvändningen i det aktuella området. Dessutom skall arbete i närheten av starkströmsanläggningar utföras i enlighet med Elsäkerhetsverkets föreskrifter om elsäkerhet vid yrkesmässig verksamhet samt de av elbranschen framtagna Elsäkerhetsanvisningarna. Det är därför viktigt att E.ON Elnät kontaktas för samråd vid exploateringar och i samband med bygglov i närheten av bolagets kraftledningar.

Magnetfält: Hittills har inga svenska centrala statliga myndigheter identifierat sådana risker som kan motivera införandet av gränsvärden för begränsning av allmänhetens exponering för kraftfrekventa elektromagnetiska fält, härrörande från produktion, överföring, distribution och användning av el. Eftersom hälsoeffekter kopplade till långvarig exponering för kraftfrekventa magnetfält inte helt kan uteslutas, rekommenderar emellertid svenska centrala statliga myndigheter, vid samhällsplanering och byggande, att försiktighet tillämpas. Det har även tillkommit myndighetsråd beträffande barns exponering för lågfrekventa magnetfält. E.ON Elnät har för avsikt att efterleva dessa råd och uppmanar kommunen att göra detsamma i den fysiska planeringen. Se bifogat informationsblad för mer information.

Elanläggningar i kommunen: E.ON Elnät har inom kommunen ett regionalt ledningsnät för elförsörjning. Detta ledningsnät består av 70 kV ledningar/kabel samt fördelningsstationer i Sökvabäck, Rinkeby samt Kevinge

Bankgiro: 5395-9821
PlusGiro: 604148-7
Org.Nr: 556006-8420
Säte: Malmö

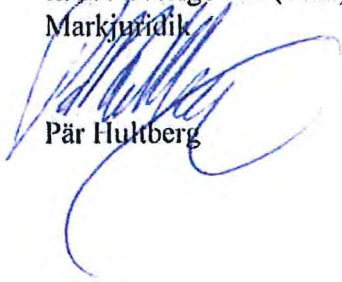
Därutöver finns ett förgrenat distributionsnät för den lokala elförsörjningens behov.

Gällande utbyggnader i samband med bebyggelseutveckling och exploateringar önskar E.ON Elnät återkomma med mer specifika synpunkter i samband med upprättandet av detaljplaner.

Då regionnätledningarna samt fördelningsstationer har stor betydelse för regionen yrkar E.ON Elnät på att dessa ska redovisas såväl i planens verbala del som i dess kartdel, se bifogad karta över bolagets anläggningar i kommunen.

Med vänlig hälsning

E.ON Sverige AB (Publ)
Markjuridik

Pär Hultberg

Informationsblad

Elförsörjning

Elförsörjningen är en mycket viktig samhällsfunktion. Knappast någon samhällsverksamhet kan fungera utan tillgång till el. Ett omfattande och långvarigt elavbrott kan lamslå samhället som få andra händelser. Tillgången till el är också av stor betydelse för den framtida krishanteringen. Dels kan långvariga och omfattande elavbrott i sig leda till svåra påfrestningar för samhället, dels kan elavbrott försvåra samhällets krishanteringsinsatser.

För näringsidkare kan ett avbrott leda till att verksamheten stannar vilket orsakar ekonomiska förluster. För enskilda personer kan strömavbrott leda till påverkan på säkerhet och välbefinnande genom att det blir problem med värme, matlagning, trygghetslarm, vatten och avlopp mm. Utöver de rent fysiska konsekvenserna finns det idag också en syn på eltillgången som en självklarhet och det är en låg acceptens mot avbrott.

Samhällets syn på elförsörjning innebär höga krav på leveranssäkerhet. Riksdagen har tydligt markerat leveranssäkerhetens stora vikt för samhället, genom att lagstifta att elkunder har rätt till ersättning efter längre än tolv timmars sammanhängande avbrottstid, samt att nätkoncessionsinnehavare ska se till att avbrott vid överföring av el till en elanvändare aldrig överstiger 24 timmar.

En åtgärd som E.ON Elnät gör för att förebygga elavbrott är att träsäkra ledningsgator för våra viktigaste överföringsledningar. Vilket sker enligt Energimarknadsinspektionens Handbok för tillämpning av föreskrifter om leverans kvalitet (EIFS:2011:2).

Elnätets uppbyggnad

Det svenska elnätet kan delas in i tre olika typer: stamnät, regionnät och lokalnät. Stamnätet ägs av staten genom Svenska Kraftnät. Det består av ledningar med spänning på 220 eller 400 kV som är de kraftigaste ledningarna. Region- och lokalnäten ägs av elbolagen.

Regionnätet består av mellanstora ledningar som har en spänning mellan 40 och 130 kV, och varje ledning förser stora områden med el. Frågan om huruvida en specifik ledning ska utföras som luftledning eller jordkabel måste avgöras från fall till fall. Med tanke på samhällets och lagstiftarens syn på strömavbrott, är det av avgörande betydelse att avbrottstid på denna typ av ledningar minimeras. Hur nätstrukturen ser ut i området där den aktuella ledningen är belägen är också betydelsefullt, samt vilken roll och betydelse ledningen har inom området.

Lokalnätet består av mellanspänningsnätet som har en spänning mellan 10 och 20 kV och lågspänningsnätet som har en spänning på 0,4 kV. Lokalnätet är den yttersta delen av nätet och förser kunderna med el. En skada på lokalnätet får inte samma konsekvenser på samhället som en skada på regionnätet, och man bör därför kunna utforma detta som jordkabel om det inte föreligger särskilda skäl.

Magnetiska fält

Alla elektriska apparater och ledningar omges av magnetiska fält. Det innebär att magnetiska fält inte bara förekommer kring kraftledningar och ställverk utan finns nästan överallt i vår miljö och i hemmen. Oklarhet beträffande dessa frågor kan orsaka oro och rädsla. I denna typ av frågor där det kan vara svårt för den enskilde att bevaka forskningsläget är det extra viktigt att myndigheter och innehavare av elektriska anläggningar agerar sakligt, balanserat och ansvarsfullt.

Kring kraftledningar alstras elektromagnetiska fält. Elektromagnetiska fält är ett samlingsnamn för elektriska och magnetiska fält. Kring kraftledningar uppkommer elektromagnetiska fält med den nominella frekvensen 50 Hz. De elektromagnetiska fälten uppkommer vid generering, överföring och distribution samt slutanvändning av el och påverkas av fasledarnas inbördes avstånd, strömmen i ledarna och avståndet mellan ledarna.

Magnetfält uppkommer vid generering, överföring och distribution samt slutanvändning av el. Magnetfältet från en kraftledning har en styrka som beror på hur mycket ström som transporteras i ledningen, avståndet till ledningen samt faslinornas höjd och inbördes placering. Magnetfältets styrka mäts och beräknas i enheten mikrottesla (μT) och styrkan avtar snabbt med avståndet från ledningen.

I dagsläget har forskningen inte entydigt kunnat fastställa om det finns några negativa hälsoeffekter av magnetfält från kraftledning. Därför har svenska myndigheter inte kunnat fastställa några gränsvärden för allmänhetens exponering för magnetfält. Inte heller har några skyddsavstånd avseende magnetfält tagits fram.

Eftersom negativa hälsoeffekter inte kan uteslutas rekommenderar ansvariga myndigheter i Sverige att försiktighet tillämpas. E.ON Elnät beaktar den av Strålsäkerhetsmyndigheten rekommenderade försiktighetsstrategin avseende barns exponering för lågfrekventa magnetfält:

"Magnetfält som är kraftigt förhöjda bör reduceras i miljöer där barn vistas varaktigt om det kan genomföras till rimliga kostnader och med försumbara konsekvenser. I vanlig boendemiljö är magnetfältsnivåer över $2 \mu\text{T}$ i årsmedelvärde att betrakta som kraftigt förhöjda.

För nya elektriska anläggningar bör man redan vid planeringen beakta teknikval och placering för att sträva mot att barn inte exponeras för förhöjda magnetfältsnivåer om det kan genomföras till låga kostnader och med försumbara konsekvenser. Detsamma gäller vid utformning och uppförande av nya byggnader i närheten av befintliga elektriska anläggningar. I vanlig boendemiljö är magnetfältsnivåer upp till $0,2 \mu\text{T}$ i årsmedelvärde att betrakta som normala."

Master och vindkraftverk

För att E.ON Elnät ska kunna efterleva lagstiftarens krav på att avbrott aldrig får överstiga 24 timmar, är det nödvändigt att snabbt kunna lokalisera var ett tillbud på elnätet har skett. Detta

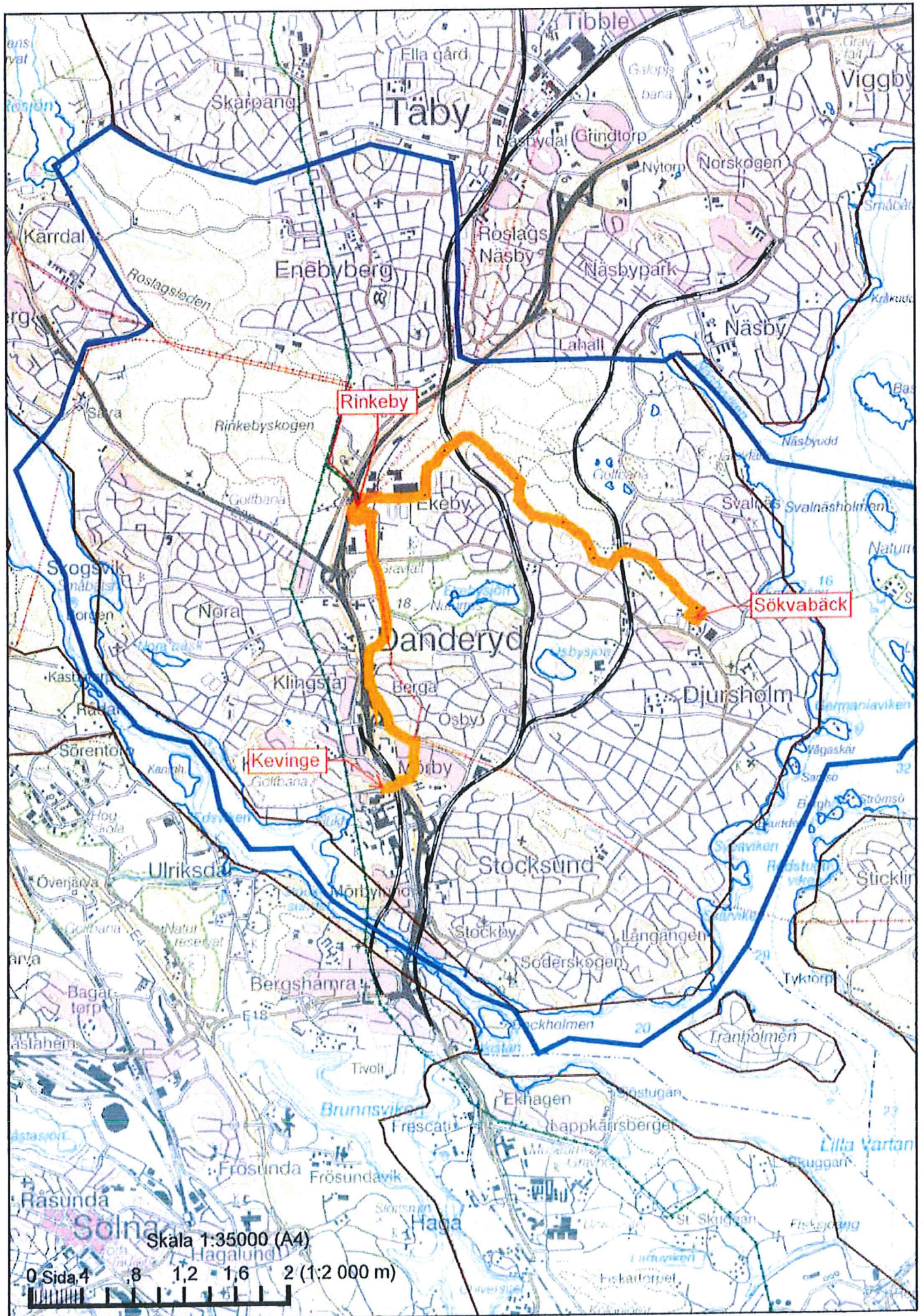
2016-10-14

görs lämpligast med helikopter som flyger över ledningarna. Helikopter används också för att på ett effektivt sätt kunna utföra det föreskrivna kravet på besiktning av alla ledningar med spänning på 10 kV och uppåt.

Transportstyrelsens rekommendationer

För att upprätthålla en god flygsäkerhet vid besiktningar enligt ovan anser Transportstyrelsen att ur flygsäkerhetssynpunkt master och vindkraftverk placeras minst 100 meter från kraftledning vid en totalhöjd under 50 meter, och minst 200 meter från kraftledning vid en totalhöjd över 50 meter samt för master och vindkraftverk med stag. Avståndet för vindkraftverk beräknas med utgångspunkt från kraftverksrotorns periferi.

Från: "Bokström, Karin" <Karin.Bokstrom@eon.se> för EVS Värme Stockholm
<varmestockholm@eon.se>
Skickat: den 14 oktober 2016 15:18
Till: Plan
Ämne: Yttrande över program för fördjupning av översiktsplanen Centrala Danderyd

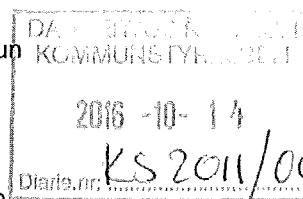
Stockholm 2016-10-14

Yttrande över program för fördjupning av översiktsplanen Centrala Danderyd

E.ON Värme i Stockholm har inget att erinra.

Med vänlig hälsning
Karin Bokström
E.ON Värme Sverige AB
Stockholm
varmestockholm@eon.se

Danderyds kommun
Djursholms slott
Box 66
182 05 Djurholm
plan@danderyd.se

Synpunkter på Centrala Danderyd, Program för fördjupning av Översiktsplanen 2016-06-20.

I den fördjupade översiktsplanen har det utvecklingsområde, som i princip tidigare endast bestod av motorvägen och områden i tät anslutning till denna utökats till att omfatta t.o.m. privatägda villa- och radhusområden. Jag/vi har noterat att området mellan Edsbergsvägen och Sätträängsvägen, från kraftledningsgatan till Örtvägen, ingår som utökat utvecklingsområde i Scenariot Lång tunnel. Området består av 12 privatägda radhus och 44 privatägda villafastigheter och det kan finnas skäl att uttrycka oro över konsekvenserna för dessa fastigheter.

Jag/vi undrar varför man utökat utvecklingsområdet till att omfatta även privatägda villa- och radhusfastigheter och vilka konsekvenser detta kommer att få för oss som fastighetsägare/hyresgäster.

Givetvis motsätter jag mig/vi oss åtgärder som leder till negativa effekter för oss som fastighetsägare såsom kostnader, värdesänkning, expropriationshot, expropriation, minskad attraktivitet på säljmarknaden, förfall, förslumning och inte minst försämrad miljö och trivsel. Åtgärder mot störningar från den nya bebyggelsen och ökande trafik skall i första hand vidtagas utanför privatägda villa- och radhusfastigheter.

Övriga synpunkter:

Jag/vi förbehåller oss rätten att komma in med ytterligare synpunkter under den kommande planprocessen.

Danderyd, den 13 oktober 2016

Namnsteckning:

Ulla Sterner

Johan Sterner

Namnförtydligande: ULLA STERNER

JOHAN STERNER

Personnummer: 460705-8585

480302-1056

Gatuadress: SKILJEV. 24

Postnummer och ort: 18256 DANDEBYD

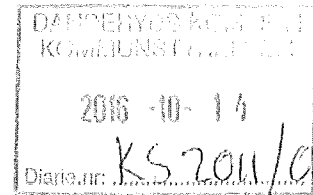
Fastighetsbeteckning: EKOLLONET 1

SVENSKA
TURISTFÖRENINGEN

Stockholm

2016-10-13

Kommunstyrelsen
Box 66
182 05 DANDERYD

Program för centrala Danderyd – Viktigt grönområde kan bli berört!

STF Stockholm lokalavdelning lämnar följande utvalda synpunkter på programmet för fördjupning av översiktsplanen över centrala Danderyd.

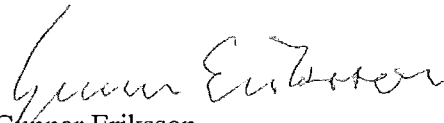
Vi har ingen erinran mot tunnelloseringar för E18 genom centrala Danderyd.

En tunnel får dock inte innebära att det blir bebyggelse som påverkar miljön kring Roslagsleden, Båtsmanstorpet, eller skogen däromkring, eller Rinkebyskogens naturreservat.

En passage önskas för Roslagsledens eventuella förlängning österut förbi E18 och Ekebysjöns naturreservat fram till Bråvallavägens hållplats. Det finns förslag om det. En förlängning till en bra start- och målplats skulle öka attraktionskraften hos Roslagsleden.

Vi är i och för sig positiva till att ni även har med en grön passage vid Gymnasievägen mellan Rinkebyskogen och Ekebysjöns grönområden, men vi är undrande över hur ska ni genomföra det.

För STF Stockholm lokalavdelning

Gunnar Eriksson
styrelsen/omvärldsbevakning

Kopia till: styrelsen, SNF,
Nätverket Ny Grön Stad

P.101

Från: Johan <johan.vonschantz@telia.com>
Skickat: den 15 oktober 2016 13:52
Till: Plan
Ämne: Synpunkter på Centrala Danderyd, Program för fördjupning av
Översiktsplanen 2016-06-20

Synpunkter på Centrala Danderyd, Program för fördjupning av Översiktsplanen 2016-06-20

I den fördjupade översiktsplanen redovisas för scenariot Lång tunnel ett utvecklingsområde som innefattar privatägda villor och radhus i området mellan kraftledningen – Örtvägen och Edsbergsvägen – Sätträängsvägen.

Vi motsätter oss åtgärder som leder till negativa effekter för oss som fastighetsägare såsom kostnader, värdesänkning, expropriationshot, expropriation, minskad attraktivitet eller andra miljöförsämrande åtgärder.

Utveckling av Centrala Danderyd anser vi skall ske på ytor utanför privatägda fastigheter.

Hälsningar
Johan och Frida von Schantz
Ollonvägen 5
182 56 Danderyd

070-7863877

Från: Björn Waltré <bjorn@waltre.se>
Skickat: den 15 oktober 2016 16:55
Till: Plan
Ämne: Synpunkter på program för centrala Danderyd

Danderyds kommun

Synpunkter på program för centrala Danderyd

Vi skulle härmed vilja lämna våra synpunkter på projektet Översiktsplan för centrala Danderyd:

A. Vad är syftet med den föreslagna översiktsplanen?

Som vi ser det finns två huvudsakliga syften med förslaget:

1. Minska buller och partikelpåverkan från trafiken på E18 genom kommunen
2. Öka möjligheterna att bygga och förtäta byggnationen i Danderyd

B. Buller och partikelpåverkan

Det är riktigt att trafiken på E18 genom Danderyd medför negativ påverkan på miljön runtom trafikleden.

1. Utvecklingen av bilar och fordon går mot alltmer tyst trafik och partikelminskande – elfordon kan möjligtvis bli dominerande inom 10 – 20 år. D.v.s. den tidsperiod som projektet spänner över.
2. "Tyst" asfalt och andra metoder kan minska ljud- och partikelnivåerna ytterligare
3. Moderna bullerplank kan effektivt minska ljudnivåerna från trafiken på E18.

Sammanfattningsvis så kan buller- och partikelproblemen minskas och neutraliseras med andra metoder utan att behöva bygga en tunnel genom Danderyd.

C. Nybyggnation i Danderyd

Danderyds kommun vill frigöra ytor för att möjliggöra byggnation av upp till 11 000 nya bostäder inom flerbostadshus i centrala Danderyd. Detta scenario skulle medföra en befolkningsökning med 24 700 invånare till en total befolkning om 57 000 invånare, en befolkningsökning om med nästan 80 % . 30 % av bostäderna skulle upplätas som hyresrätter.

1. Danderyd skulle fortsatt bli en tudelad kommun med en central stadskärna som skiljer den västra och den östra delen av kommunen.
2. Varför behövs det byggas nytt i Danderyd över huvud taget? Befolkningsökningen, främst via invandring, borde kunna spridas mer jämt över landet och inte enbart fördelas på storstadskommunerna.
3. Bostäderna skulle enbart vara i form av flerfamiljshus, vilket är avvikande från den övriga karaktären av Danderyd
4. Hur skulle befolkningsstrukturen i Danderyd förändras? Hur stor del av hyresrätterna kommer att erbjudas sociala förturer, nyanlända migranter mm. Hur kommer detta att påverka kommunens ekonomi med ett stort antal – 7 500 ? – som har behov av sociala bidrag av olika slag.
5. Kan kommunen garantera att inte centrala Danderyd utvecklas till No-Go zoner, medförande ökat personlig osäkerhet för kommunens invånare.

D. Trafiksituationen i Danderyd

Den föreslagna lösningen med en lång tunnel innebär också att ett Resecentrum vid Danderyds sjukhus utvecklas och kan bli " ett av Storstockholms största noder för resande". Förslaget minskar således buller och partikelstörningar via E18, men ökar samtidigt trafikmängden inom kommunen.

E. Kostnader för projektet

1. Kommer kostnaderna för projektet att fördelas på stat, landsting och Danderyds kommun, eller kommer samtliga kostnader att belasta Danderyds invånare?
2. Kan det uppkomma behov av skattehöjningar för att bekosta infrastruktur och tunnel

samt ökade sociala kostnader som en följd av de olika tunnelalternativen?

F. Sammanfattning

1. Vi önskar således en lösning enligt förslag 4, ingen tunnel eller övertäckning. Dock bullerdämpande åtgärder utefter E18.
2. Bibehåll Danderyds karaktär som en i huvudsak villaförstad till Stockholm. Ändra inte befolkningsstrukturen i Danderyd.

Bästa hälsningar

Björn och Kristina Waltré
Kassmans väg 8
182 38 Danderyd
Tel: 070 710 45 95
bjorn@waltre.se

Från: Wilhelm Lundborg <wilhelm.lundborg@gmail.com>
Skickat: den 15 oktober 2016 17:33
Till: Plan
Ämne: Medborgarfeedback: trafik runt centrala Danderyd

Hej,

I egenskap av medborgare i Danderyds kommun vill jag att mina synpunkter tas i beaktning vid behandling av översiktsplanen för centrala Danderyd:

Trafiksituationen längs Edsviksvägen

Redan idag lider Edsviksvägen av ökande trafikvolymerna samt trafik som inte håller gällande hastighetsgränsen 40km/h. Fordon som utan vidare kör 60-70km/h eller mer genom villakvarter. Vägen blir mer och mer av en genomfartsväg för trafik till och från Sollentuna.

Detta skapar en otrygg känsla och jag vill jämföra med Danderyds kommun egna rapport om Enebybergsvägen, där samma problembeskrivning och lösning identifierades (1):

"Idag upplevs Enebybergsvägen av närboende som en genomfartsväg med partier som mer liknar en landsväg än en stadsgata. Det föreslagna konceptet bidrar till att gaturummet upplevs ha en mer småskalig karaktär. Buskage, säkerhetszoner, mer stadsmässiga belysningsstolpar och beläggning med mera bidrar till denna effekt. Föreslagna åtgärder väntas bland annat få positiva effekter för trafiksäkerheten och minska genomfartstrafiken." - Ur Utredning Enebybergsvägen, Danderyds Kommun/ Atkins

Oavsett vilket förslag som genomförs för centrala Danderyd kommer ett utvecklat och mer attraktivt Danderyds Centrum, öka tillströmningen och därmed trafiken till området. Danderyds kommun har i "Rätt hastighet- för en attraktiv kommun" sagt att de har för avsikt att minska genomfartstrafik i kommunen(3).

Ännu idag är Edsviksvägen en öppen och trevlig väg med öppna villaträdgårdar med enkla, lågastaket. Om trafiken tilltar och faktiska hastigheten inte begränsas till 40km/h finns risk att utvecklingen går mot en ond cirkel, med mer bullerplank, stängda trädgårdar, mer genomfartskänsla och ännu mindre omtänksamhet och respekt i trafiken.

Helst ser jag att hastighetsbegränsningen sätts till 30 km/h längs hela Edsviksvägen, men bara genom att säkerställa att nuvarande hastighet hålls skulle varit ett första viktigt steg!

Förslag på lösning:

Genom att:

- a) förbättra lämpliga tillfartsvägar och knytpunkter som vid Danderydsvägen/E18, och
- b) genomföra aktiva trafikåtgärder för att sänka den verkliga hastigheten och förhindra att Edsviksvägen blir den föredragna vägen till och från Sollentuna/Edsberg

kommer känslan av stadsgatan bibehållas.

På andra ställen i kommunen har jag sett hur hastighetsgränserna följs upp med åtgärder som:

- Farthinder som serpentinsvängar, vägbreddsminskningar, blomlådor mm: (Bråvallavägen, Skogsviksvägen, Ösbyvägen, Danarövägen)
- Ta bort vägmarkeringarna i mitten: (Ösbyvägen)
- mm

Jag vill att hänsyn till detta tas i planeringen av centrala Danderyd, samt att åtgärder likt de som görs för Stockholmsvägen (2) och Enebybergsvägen.

Med vänlig hälsning,

Wilhelm Lundborg
0708-55 08 08

Källor:

1. [Utredning Enebybergsvägen, Danderyds Kommun Webbplats](#)
2. [Hastigheten på Stockholmsvägen ifrågasätts, Danderyds Dagliga,](#)
3. [Rätt hastighet - för en attraktiv kommun, Danderyds Kommun Webbplats](#)

--

Wilhelm Lundborg

Skype ID: wlundborg
Mobile +46 708 55 08 08

Meddelande (22)

Synpunkter: Av de fyra alternativen verkar alt.1
lång tunnel vara det mest fördelaktiga
alternativet

Namn: Peter och Lena Laséen

Adress: Slånärsvägen 3 18236 Danderyd

Epost: peter.laseen@gmail.com

P. 105

Från: Ingrid Hellsing <IngridHellsing@hotmail.com>
Skickat: den 16 oktober 2016 11:57
Till: Plan
Ämne: Danderyds utveckling

Hej!

Motsätter mig planerna, som beskrivs i Danderyds aktuellt nr 6, oktober 2016, där beskrivs en förtätning av Mörby Centrum, E18 under jord, nya höga och låga hus och bebyggelse av Rinkebyskogen.

Alla förstäder i Stockholms län kommer att se lika dana ut, vår unika karaktär i kommunen med småhus bebyggelse ska vi vara rädda om och vårt fritidsområdet Rinkebyskogen som utnyttjas i mycket hög grad ska bestå.

Med vänlig hälsning
Ingrid Hellsing

Meddelande (20)

Synpunkter: Danderyds kommun
Danderyd 2016-10-16
Djursholms slott
Box 66
182 05 Djurholm
plan@danderyd.se

Synpunkter på Centrala Danderyd, Program för fördjupning av Översiktsplanen 20160620 I den fördjupade översiktsplanen har det utvecklingsområde som i princip tidigare endast bestod av motorvägen och områden i tät anslutning till denna utökats till att omfatta t o m privatägda villa- och radhusområden. Jag har noterat att området mellan Edsbergsvägen och Sättraängsvägen, från kraftledningsgatan till Örtvägen, ingår som utökat utvecklingsområde i scenariot Lång tunnel. Området består av 12 privatägda radhus och 44 privatägda villafastigheter och det kan finnas skäl att uttrycka oro över konsekvenserna för dessa fastigheter.

Jag undrar varför man utökat utvecklingsområdet till att omfatta även privatägda villa- och radhusfastigheter och vilka konsekvenser detta kommer att få för oss som fastighetsägare/hyresgäster?

Givetvis motsätter jag mig åtgärder som leder till negativa effekter för oss som fastighetsägare såsom kostnader, värdesänkning, expropriationshot, expropriation, minskad attraktivitet på säljmarknaden, förfall, förslumning och inte minst försämrad miljö och trivsel. Åtgärder mot störningar från den nya bebyggelsen och ökande trafik skall i första hand vidtagas utanför privatägda villa- och radhusfastigheter.

Att utveckla Danderyds centrala delar kan ju bara ske enligt min mening från nuvarande Mörby C och söderut. Det kan inte komma på frågan att man

Meddelande (20)

skulle exploatera omgivningarna längre norrut mer än vad som redan är gjort, och involvera även Danderyds kyrka. Vi måste värna öppna ytor i vår kommun och inte "förbygga oss".

Jag förbehåller mig rätten att komma in med ytterligare synpunkter under den kommande planprocessen.

Mariana Möller
Örtvgen 28
182 56 Danderyd
0707546883

Namn:
Adress:
Epost:

Meddelande (16)

Synpunkter: Danderyds kommun
Danderyd 2016-10-16
Djursholms slott
Box 66
182 05 Djursholm
plan@danderyd.se

Synpunkter på Centrala Danderyd, Program för fördjupning av Översiktsplanen 20160620 I den fördjupade översiktsplanen har det utvecklingsområde som i princip tidigare endast bestod av motorvägen och områden i tät anslutning till denna utökats till att omfatta t o m privatägda villa- och radhusområden. Jag har noterat att området mellan Edsbergsvägen och Sättraängsvägen, från kraftledningsgatan till Örtvägen, ingår som utökat utvecklingsområde i Scenariot Lång tunnel. Området består av 12 privatägda radhus och 44 privatägda villafastigheter och det kan finnas skäl att uttrycka oro över konsekvenserna för dessa fastigheter.

Jag undrar varför man utökat utvecklingsområdet till att omfatta även privatägda villa- och radhusfastigheter och vilka konsekvenser detta kommer att få för oss som fastighetsägare/hyresgäster?

Givetvis motsätter jag mig åtgärder som leder till negativa effekter för oss som fastighetsägare såsom kostnader, värdesänkning, expropriationshot, expropriation, minskad attraktivitet på säljmarknaden, förfall, förslumning och inte minst försämrad miljö och trivsel. Åtgärder mot störningar från den nya bebyggelsen och ökande trafik skall i första hand vidtagas utanför privatägda villa- och radhusfastigheter.

Att utveckla Danderyds centrala delar kan ju bara ske enligt min mening från nuvarande Mörby C och söderut. Det kan inte komma på frågan att man

Meddelande (19)

Synpunkter: Ang. CentralaDanderyd/ E18:
Bland de förslag som publicerats finner jag att
"Lång tunnel" är det bästa - utan jämförelse -
för människor och miljö.

Namn: Christina Hammarström

Adress: Frejavägen 28 Djursholm

Epost:

Meddelande (18)

Synpunkter: BEVARA VILLASTADEN

Danderyd har idag ca 32 000 invånare.
En ökning med 9 000 - 11 000 bostäder innebär en enorm förtätning. Detta medför en rad olika komplikationer, samt gör att kommunen helt förlorar sin unika identitet.

Danderyd fördärvas från ett extremt fint villaområde till något helt annat.

Man behöver inte låta bygga bostäder till varje pris utan att tänka på konsekvenserna.

Vi protesterar mot förslaget med denna förtätning.

2016-10-16

Namn: Margaretha och Jan Cardelius

Adress: Alfhemsvägen 18, 182 62 Djursholm

Epost: margaretha@cardelius.com

Meddelande (23)

Synpunkter: Jag tycker en överdäckning av E18 vore bra, vilket alternativ av överdäckning kan vi i nuläget inte ta ställning till. En överdäckning skulle samla kommunen och därtill tillkommer behövliga bostäder. Man behöver dock verkligen ta hänsyn till arkitekturen så att det blir en fin övergång av byggnader mellan de två delar som ska sammanfogas. Idag råder enligt mitt tycke en "lådlik" glas- och stålrörs- arkitektur som känns väldigt kall och ej välkomnande.

Enligt de olika scenarior i översiktsplanen så finns delar vid Danderyds sjukhus som benämns som utvecklingsområde. Vad betyder detta?

Som invånare i kommunen och boende på Bunkervägen i Kevinge, sedan 36 år tillbaka, så är vi väldigt rädda om sjukhusparken och dess tillhörande skogs- och grönområde. Detta är för oss viktigt att värna om för att kunna ta promenader vid vattnet vid Edsviken och upp i skogen via löpslingan bakom sjukhuset. Byggandet av Chalottenlund tog en del av skogen och en parkering vid sjukhuset tog en del av ängen. Så därför vill vi värna den lilla gröna plätt som finns kvar och tänka på att den finns kvar. Vi valde bort betong och bilar när vi valde att lämna Sthlms innerstad för ett grönare liv i Danderyd. Förändra med förnuft, tack.

Namn: Inger Vedin

Adress: Bunkervägen 9

Epost: ingervedin@allt3.se

Danderyds kommun
Djursholms slott
Box 66
182 05 Djursholm
plan@danderyd.se

Synpunkter på Program för fördjupning av översiktsplanen: Centrala Danderyd

Miljöproblemen från E18 är omvittnat stora och det är angeläget att en långsiktig hållbar lösning snarast kommer till stånd.

Äntligen har vi fått det bekräftat att det blir förmånligare att utnyttja urberget och dra en bergtunnel genom hela Danderyd än att genomföra andra föreslagna alternativ. Ser man på höjdskillnaderna vore det fördelaktigt att fortsätta tunneln ända ner till Roslags Näsby. Vi ser alltså fram emot att E18 tunnelförläggs genom hela Danderyd.

E18 är en av Sveriges mest trafikerade vägar och betjänar hela nordostregionen samt trafiken till och från Finland och Baltikum. Det är alltså fler utsocknes än Danderydsbor som belastar trafiken genom Danderyd. Trafiken kommer att avsevärt öka på grund av den stora bebyggelse som planeras i Nordostkommunerna Täby (Täby Park och Arninge bl.a.), Vallentuna, Vaxholm, Österåker och Norrtälje. Därför bör urberget också utnyttjas till att förlänga tunnelbanan från Mörby Centrum till Täby. En förlängning av tunnelbanan till Roslags Näsby skulle skapa omstigningsmöjligheter till Roslagsbanan, som ju förgrenar sig strax efter Roslags Näsby. Vi ser givetvis gärna att tunnelbanan förlängs åtminstone till Täby Centrum och gärna ända till Arninge eller än längre.

En totalfinansiering av projektet genom bebyggelse av området måste dock ifrågasättas av flera olika skäl. Dels är E18 en statlig väg där staten/trafikverket borde stå för kostnaderna. Dels skulle den föreslagna bebyggelsen drastiskt förändra Danderyds karaktär av grön villastad. En bullrande motorväg, som delar kommunen i två delar skulle ersättas av en bullrande stadsmiljö som riskerar permanenta eller t.o.m. ytterligare försvaga de redan svaga gröna sambanden mellan våra grönområden: Rinkebyskogen, Altorpsskogen och Stora Värtan samt Ekebyskogen och Ekebysjön.

Naturskyddsföreningen har konsekvent betonat betydelsen av gröna samband i geografin, inte bara som spridningsyta för biodiversitet utan även för rekreation genom vandring/promenad och skidåkning mm. Vi vill redan i detta tidiga skede betona att för sin funktion räcker det inte med en smal remsa såsom en allé utmed en gata: det krävs rejält breda förbindelser som inte enbart har karaktär av öppen klippt gräsmatta med enstaka träd utan verklig natur. Enligt expertis bör gröna samband ha en bredd på minst 500 m för att fungera som spridningskorridorer.

Vi har med förundran konstaterat att det ursprungliga utvecklingsområdet enligt ÖP2030 nu utvidgats till att omfatta mer av våra grönområden och t.o.m. enskilda villaområden. Vi har inte i tillgängligt material kunnat tolka betydelseerna av de tre olika nyanserna av lila som markerar utvecklingsområde. Vi noterar dock att sådana områden omfattar betydande antal privata villor med trädgårdar. Naturskyddsföreningen har till uppgift att värna om våra grönområden och ser inte heller att de berörda villakvarteren bör omvandlas från dagens gröna trädgårdsmiljö till någonting som mer liknar en stenstad. Tiden för genomförande av dessa visioner sträcker sig även över hela 34 år varför osäkerhet om framtiden vore förödande för de boende i dessa områden.

Naturskyddsföreningen känner oro inför en bebyggelse som gör stora områden närmast till en stenstad av innerstadskaraktär. Föreningen efterlyser vad det gäller dessa aspekter djupgående analys av alternativ med mindre grad av bebyggelse med bevarad grönska mellan.

En bebyggelse på 9.000 – 11.000 bostäder åstadkommer i sig störningar i form av ianspråktagande av grönytor, ökad trafik på lokalgatorna och därmed följande trafikbuller, avgaser och partiklar samt också ökad belastning på våra grönområden. En bebyggelse på 9.000 – 11.000 bostäder skulle leda till att Danderyds befolkning fördubblas, vilket får konsekvenser även på andra områden: vård, skola, omsorg, trafik etc. Även en halvering av bebyggelsen, vilket enligt programmet skulle räcka för en totalfinansiering av tunnelförläggningen, ter sig på tok för stor.

Förvisso tål området en viss exploatering, men en sådan bör ske så att Danderyds karaktär av grön villastad bibehålls och de gröna sambanden förstärks. En finansiering av projektet bör i första hand ske via statliga medel. I dagsläget planerar trafikverket kostsamma åtgärder för att bredda bussfilerna. Varför inte i stället använda de pengarna som delpost för tunnelförläggning. Och förhandla med Täby och Trafikverket om en förlängning av den planerade tunneln så att den inte behöver gå upp på högsta punkt.

Naturskyddsföreningen delar förslagets syn att ett fullständigt genomförande omfattar en mycket lång tidsrymd; fram till 2050 förefaller rimligt. Föreningen noterar därvid att visionen sträcker sig betydligt längre fram i tiden än nuvarande regionala överenskommelser om kollektivtrafikens utbyggnad. Därför anser föreningen att föreliggande vision skyndsamt måste kompletteras med en vision för god kollektivtrafik för nordostsektorn med fokus på dess utbyggnad 2030-2050 i ett Stockholm med inte bara betydligt större befolkning utan i ett samhälle med mycket högre krav på hållbarhet i alla dess dimensioner. Detta kräver enligt föreningen väsentligt högre ambition på bekväm flexibel och snabb kollektivtrafik.

Vi vill bevara Danderyds karaktär av villaområde och passa på att knyta ihop de olika kommundelarna med varandra genom starka gröna samband med en tunnelförlagd motorväg genom hela kommunen och förlängd tunnelbana till Täby. Vi vill att Danderyd förblir en grön lunga i en alltmer växande storstad.

Det är nu, när planerna börjar konkretiseras som kommunen behöver gå ut i brett samråd och kalla till offentliga möten, där alternativen presenteras och allmänheten bereds tillfälle ge synpunkter och ställa frågor och få svar från styrande tjänstemän och politiker. Hittills har medborgardialogen varit lam och av många nog upplevts som ostrukturerad och svår att greppa. Förläng tiden för samråd. Vi deltar gärna i en fortsatt dialog och yrkar i enlighet med våra synpunkter.

Danderyd, den 16 oktober 2016

Naturskyddsföreningen i Danderyd

Eivor Niklasson, ordf.

Eivor Niklasson
Ekbacksvägen 33B
182 38 Danderyd
Eivor.niklasson@telia.com

Tfn 08 / 755 42 46

P. III

Från: Guje Kontin <guje.kontin@hotmail.com>
Skickat: den 16 oktober 2016 17:25
Till: Plan
Ämne: Synpunkter på Översiktsplanen Centrala Danderyd

Vi har tagit del av de fyra alternativen avseende E18s påverkan på kommunen.

Vi anser att **alternativet med lång tunnel** ger en likabehandling av alla nästan kommuninnevånare som bor i närheten av E18, dvs de/vi slipper störning från E18. Med succesivt ökad trafik så är det inte försvarbart att satsa på ytterligare bostäder längs E18 utan en tunnel för genomfartstrafiken – jfr ex vis planerna på Östra Mörbylund.

Det ger oss i kommunen åter vårt Danderyd och inte som nu en stor genomfart och bussterminal för människor som inte bor i kommunen men måste passera för att komma till sina arbeten.

Alternativ 4 borde kunna kombineras med en utvecklad bussterminal under jord. Naturligtvis är en förlängning av tunnelbanan också prioritet – detta skulle avlasta Roslagsbanan som nu håller på att öka turtäten till orimliga nivåer för att serva de som bor utanför vår kommun främst men det är innevånarna som bor i Danderyd som får bullret.

En utveckling av Centrala Danderyd med i huvudsak lokaltrafik blir ett mycket grönare, trivsammare och lugnare Danderyd - där hela kommunen blir vinnare. Fler bostäder kan byggas så våra barn får en möjlighet att stanna i kommunen. Bostäder bör givetvis byggas över hela kommunen men det är trots allt i Centrala Danderyd som mark frigörs enklast och med närhet till tunnelbana. Kommunen kommer att få friskare innevånare utan påverkan av partiklar och avgaser.

Med vänlig hälsning
Guje Kontin Claes Molund
Skogsslingan 3
182 30 Danderyd

P.112

Från: Christine Hellsing <christine.hellsing@gmail.com>
Skickat: den 16 oktober 2016 18:09
Till: Plan
Ämne: Danderyds utveckling

Hej,

jag tycker inte att E18 ska tunnelförläggas!
Dessutom vill jag inte att ni bygger i Rinkebyskogen.

Om ni har tänkt bygga 10 000 nya bostäder, undrar jag verkligen hur ni tänker?? Nej tack till höghus och 10 000 nya boenden, som antagligen ger 20 000 nya invånare i en kommun som det idag bor ca 32 000 invånare i. Ni vill nästan dubblera antalet boende i kommunen vilket är helt sjukt!
Kan ni inte ge oss i kommunen den grundservice som vi faktiskt betalar skatt till!?

Tänk realistiskt och varför vi danderydsbor vill bo i Danderyd och just ingen annanstans- tillgången till naturen och lugnet!

Mvh
Christine Hellsing

Meddelande (16)

Synpunkter: Har bott i Danderyd i hela mitt liv, men inte tidigare upplevt en sådan eftergivenhet som nu. Byggnadsregler är borttagna för Västra D-ryd o Enebyberg, fina ekar kan tas ned utan tillåtelse.

Jag anser att våra politiker är ansvariga för att värna det fina vi har i vår kommun, därför bör det byggas i rimlig omfattning och takt. Bygg en kort tunnel och lägenheter på detta område, sträva efter att bevara villasamhället i övrigt. Lämna Rinkebyskogen så orörd som möjligt.

Namn:

Adress:

Epost:

Några synpunkter på programmet för utveckling av centrala Danderyd

Vi har med intresse läst kommunens programdokument "Så kan vi utveckla centrala Danderyd - Program för fördjupning av översiktsplanen" och vill härmed delge våra egna tankar och åsikter. Det är glädjande att den evighetslånga visionen om en motorvägstunnel genom Danderyd äntligen omsatts till ett seriöst försök att få den förverkligad. Tidigare utredningar verkar mest haft till syfte att visa kommunens goda vilja och samtidigt förklara för medborgarna att visionen är orealistisk. Kommunen har denna gång inte bara gjort en gedigen och förutsättningslös utredning, utan redan från början involverat Trafikverket, SL och Danderydsborna själva. Det visar att kommunledningen nu äntligen tar visionen om ett nytt centralt Danderyd utan motorvägens buller och barriäreffekt, på allvar.

Medborgardialogen

I en sådan här avgörande fråga för kommunens framtid, är det viktigt att olika åsikter och idéer får komma till tals och att kommuninvånarna känner sig delaktiga så att de slutgiltiga besluten politiskt förankras. Kommunen ska därför ha en eloge att man redan i ett tidigt skede aktivt försökt engagera Danderydsborna och bemött oss med respekt och lyhördhet. Möjligheten att framföra sina synpunkter och påverka kommunala beslut är viktig för att öka den politiska medvetenheten och undvika politikerförakt. Vi uppskattar kommunpolitiker som inte är maktfullkomliga och tror sig veta bäst, utan ser kommuninvånarna som sina uppdragsgivare och tycker det är ett hedersuppdrag att få företräda oss. De medborgaråsikter som kommit fram under medborgardialogen har varit relativt samstämmiga vilket ger dem legitimitet även om beklagansvärt få av Danderydsborna valt att engagera sig aktivt.

Lång tunnel är det mest intressanta alternativet

I programmet presenteras fyra scenarier; nollalternativet utan varken tunnel eller överdäckning, överdäckning vid Danderyds sjukhus, kort tunnel respektive lång tunnel. Vi förordar det sistnämnda alternativet med en lång tunnel genom hela kommunen från Inverness till kommungränsen mot Täby. Täbyborna får sedan besluta om de vill fortsätta tunneln i sin kommun. Om de principer som beskrivs i kapitel 5 följs när det gäller exploateringen av den frigjorda ytan (se nedan) kommer det långa tunnelalternativet göra Danderyd till en än mer attraktiv kommun att bo och arbeta i. Det skulle vara en slutgiltig lösning på buller- och partikelproblematiken, det skulle läka det sår som delat kommunen under decennier och det skulle ge Danderyd en levande och trivsamt stadskärna med nya bostäder för både yngre och äldre.

Finansieringsfrågan

Inom programmet har kommunen anlitat företaget PwC för att göra en långsiktig analys till år 2050 av kommunens ekonomi vid tre av de olika utvecklingsalternativen av centrala Danderyd; nollalternativet (som innefattar nödvändiga investeringar utan tunnel), mellanalternativet med kort tunnel och höga alternativet med lång tunnel. Utredningen visar att en lång tunnel är det alternativ som är ekonomiskt fördelaktigast på lång sikt även om det innebär att kommunen kommer vara skuldsatt en längre tid än vid nollalternativet. Maximalt beräknas låneskulden per invånare för långa alternativet vara ca 120.000 kr år 2030 innan lånet successivt betalas tillbaka via exploatering av den frigjorda marken så att kommunen är skuldfri år 2038. Efter detta år är alternativet med en lång tunnel en ren vinst. Man bör tillägga att detta alternativ dessutom skulle innebära en betydande privatekonomisk vinst för många kommuninvånare då den förbättrade boendemiljön ökar värdet hos befintliga fastigheter. Det torde därför finnas en acceptans hos Danderydsborna att delfinansiera projektet även om det skulle kräva en något förhöjd kommunal skattesats.

Det är samtidigt viktigt att kommunen är tuff i förhandlingarna om den statliga medfinansieringen. Stockholms geografi gör att Danderyd kommer förbli en genomfartskommun och E18 en viktig trafikled även i framtiden. Trafikverket är skyldig att se till att trafiksystemet fungerar utan att miljögränsvärdena överskrids. Det är en svår utmaning redan idag och mätningar har visat att partikelhalterna vid E18 under vissa tider ligger över gränsvärdena vid Fribergaskolan och Kyrkskolan. Nu när Stockholm expanderar norröver så har därför Trafikverket inte mycket val; en tunnel behövs om dagens gränsvärden för buller och partikelutsläpp långsiktigt ska kunna hållas. Trafikverket inser nog att det förr eller senare är ohållbart att en sådan stor trafikpulsådra av riksintresse går rakt igenom ett tätbebyggt kommuncentrum. Då tunneln kommer vara nödvändig för att Trafikverket ska klara rådande miljökrav och vägen är av riksintresse bör även finansieringen av tunnelbygget avspegla detta. Danderyds kommun bör även söka stöd av övriga Nordostkommuner i förhandlingarna om statligt stöd så att Danderyd kan fortsätta stödja deras expansionsplaner utan att det drabbar Danderydbornas miljö och hälsa.

Snålheten får inte bedra visheten

Även om finansieringsfrågan är viktig för att projektet ska kunna realiseras, måste man hålla i minnet att det inte är ekonomiska skäl som är motivet till tunnelförläggningen. Det är istället de barriär- och miljö-problem som motorvägen skapar och som beskrivs i kapitel 1:

”Vägen utgör idag en barriär och störningskälla i stadslandskapet och står för en negativ miljöpåverkan i centrala Danderyd. Trafiken på E18 orsakar

bullerstörningar och luftföroreningar bland annat i form av hälsofarliga partiklar.”

De olika alternativen ska därför främst utvärderas utifrån hur väl de kommer tillrätta med dessa problem. Även här är alternativet med en lång tunnel mest intressant.

En grön och människovänlig kvartersstad

När det gäller exploateringen av den frigjorda marken instämmer vi med de principer som är beskrivna i kapitel 5 av utredningen: ett kommuncentrum som sammankopplar kommunens olika delar. En stadskärna med sammanhållna kvarter, bostadshus med affärer i gatuplan och stora inslag av natur och parker som sätter fotgängarna, miljön och trivseln i främsta rummet. Det är dessa principer som bör vara vägledande när centrala Danderyd bebyggs, inte de krasst ekonomiska.

Den frilagda marken bör inte exploateras hårdare än nödvändigt för att projektet ska vara ekonomiskt genomförbart. Det finns inte heller någon anledning att exploatera den frigjorda marken hårdare än annan central mark i Danderyd och en allmän översyn av markanvändningen i kommunen bör därför ske. Det är viktigt att det finns plats för öppna ytor som torg, parker, uteserveringar och lekplatser så att man skapar en attraktiv stadskärna med mycket grönt och ej för höga hus. Danderyd ska även i fortsättningen förknippas med Henrik Palmes vision om den naturnära villastaden och inte med höghus, buller, stress och avgaser.

Vi är positiva till idén att flytta Roslagsbanans sträckning vid Danderyds sjukhus för att bygga ihop nuvarande Mörby station, tunnelbana och bussterminal till en av Stockholms största resandenoder för kollektivtrafiken. Vi stödjer även planerna att utveckla Norra Danderyd och anläggandet av en ny tunnelbanestation som en del av en förlängd tunnelbanelinje till Täby/Arninge.

Åtgärder i närtid

Eftersom buller- och luftkvalitetsproblemen längs E18 är akuta och det dröjer tills åtminstone 2029 innan en tunnel kan vara klar, behövs kompletterande åtgärder (åtgärdstyp 1-3 i åtgärdsvalstudien på sidan 15) för att klara miljömålen i närtid, t.ex. bullerskydd och lägre/variabla hastighetsgränser kombinerat med automatisk hastighetsövervakning.

En investering för framtida generationer

Arbetet med centrala Danderyd måste ses ur ett långsiktigt perspektiv. Om en tidigare generation varit mer förutseende och investerat i en tunnel redan när Mörby Centrum byggdes och landsvägen gjordes om till motorväg, så hade vi

sluppit de problem med buller och dålig luftkvalitet som vi idag har i centrala Danderyd. På samma sätt kommer de beslut som tas idag vara avgörande för kommunens utveckling det kommande seklet. Därför är det värt att kämpa för en bra framtidslösning även om det initialt är kostsamt och tar flera decennier att genomföra. Då får dagens kommunpolitiker ett bättre eftermäle än de politiker på 60-talet som planerade en motorväg rakt igenom kommunens centrala delar.

Med vänliga hälsningar,

Richard och Mahshid Schatz
Berguddsvägen 4
18253 Danderyd
Telefon: 08-640 96 47
Mobil: 073-6672485
E-mail: rschatz@kth.se

Vänsterpartiet Täby-Danderyd

Till
Danderyds kommun

2016-10-15

Synpunkter på Programmet för centrala Danderyds utveckling.

Vänsterpartiet Täby-Danderyd vill lämna följande synpunkter på Programmet för centrala Danderyds utveckling angående att lägga E18 i tunnel.

Vänsterpartiet anser att alternativet med lång tunnel är det bästa alternativet. För att det förbättrar miljön inom kommunens centrala delar. I dagens läge är stora delar av området bullerstört och hälsofarliga partiklar orsakar luftföroreningar även i områden relativt långt från själva vägen. Dessutom utgör E18 en barriär mellan olika kommundelar vilket försvårar för kommuninnevånarnas rörlighet. Kanske främst för barn och ungdomar.

Alternativet med lång tunnel möjliggör också att ytor skapas för byggande av bostäder, service och fritidsverksamhet. Geografiskt ligger Danderyds kommun som en närförort till Stockholm, men det är ändå viktigt att våra barn och ungdomar får tillgång till fritidsverksamhet inom den egna kommunen. I Danderyds kommun finns vackra trädgårds- och villaområden som är unika och uppskattas mycket av innevånarna. Det vill vi inte ändra på. Men geografiskt tillhör kommunen en storstadsregion med en gemensam bostads- och arbetsmarknad och bostadsbristen är fortfarande mycket stor. Att komplettera trädgårds- och villastaden med en mer stadslik bebyggelse i vissa delar av centrala Danderyd bör kunna bli "ett riktigt lyft" för kommunen i flera avseenden. Tekniskt sett bör så stor del som möjligt byggas som bergtunnel och betongtunnel minimeras.

När E18 läggs i tunnel ökar också möjligheterna för att förbättra kollektivtrafiken. Det finns dock en risk för att även biltrafiken ökar, vilket skrivs i programmet. En förbättrad kollektivtrafik motverkar detta och bör

medföra att andelen kollektivtrafikresenärer ökar och de som reser med bil minskar. Genom att öka framkomligheten i separata busskörfält och en större angoringsplats under jord t ex vid Danderyds sjukhus samt förlänga tunnelbanan till Enebyängen och Täby möjliggörs detta. I programmet tar man också upp en flyttning av Roslagsbanan för en lättare omstigning vid t ex Danderyds sjukhus. Även detta tillstyrker vi. Vi ser fram emot det fortsatta arbetet med att utveckla kommunens olika delar i Översiktsplanen.

Lasse Gottfriedz, Vänsterpartiet Täby-Danderyd, ordförande

Marianne Ramström, Vänsterpartiet Täby-Danderyd, remissansvarig

Danderyd 20161016

Synpunkter på programmet för utveckling av centrala Danderyd

Danderyds Villaägareförening (DVÄF) överlämnar följande synpunkter på kommunens programdokument "Så kan vi utveckla centrala Danderyd - Program för fördjupning av översiktsplanen".

DVÄF förordar att E18 genom kommunen tunnelförläggs enligt det långa alternativet. Vi anser att den frigjorda marken ska omvandlas till en grön och människovänlig kvartersstad som knyter samman kommunen och inte exploateras hårdare än vad som krävs för att projektet ska vara ekonomiskt genomförbart och för att skapa en levande stadsmiljö. DVÄF påpekar även vikten av kompletterande åtgärder i närtid såsom bullerskydd, en automatiskt övervakad hastighetsbegränsning på E18 och förbättrad kollektivtrafik.

Våra detaljerade synpunkter på programdokumentets olika avsnitt, återges nedan.

Bakgrund och Danderyd idag

Programdokumentet beskriver väl de barriär- och miljöproblem som motorvägen skapar:

"Vägen utgör idag en barriär och störningskälla i stadslandskapet och står för en negativ miljöpåverkan i centrala Danderyd. Trafiken på E18 orsakar bullerstörningar och luftföroreningar bland annat i form av hälsofarliga partiklar."

Trafiken och miljöproblemen runt E18 kommer med stor sannolikhet öka när Stockholm expanderar åt nordost. Inflyttningsstrycket till Stockholm län är stort och det finns ingen etablerad teknik för tyst asfalt som hållbart klarar av att sänka bullernivåerna, klarar av vårt vinterlag och samtidigt minskar partikelutsläppen. Även i ett scenario där urbaniseringen mattas av och det kollektiva resandet ökar procentuellt, är det troligt att den vägburna trafiken kommer fortsätta att öka i absoluta tal. Införandet av elbilar kommer endast marginellt reducera buller och partikelproblematiken. Stockholms geografi gör att Danderyd trafikmässigt kommer att förbli en genomfartskommun och E18 en viktig trafikled även i framtiden. En tunnel är därför en utmärkt och troligtvis nödvändig samhällsekonomisk investering på lång sikt, inte minst då det frigjorda marken ger möjlighet att skapa en funktionell och trivsamt stads kärna som binder ihop Danderyds kommun med ett stort antal nya bostäder för både äldre och yngre, gärna med olika upplåtelseformer och fastighetsägare. Med dagens brist på bostäder i Stockholmsområdet är detta en av de bästa och mest ekologiskt hållbara lösningar som står till buds.

Arbetet med centrala Danderyd måste ses ur ett långsiktigt perspektiv. De beslut som tas idag kommer vara avgörande för kommunens utveckling minst ett sekel framåt. Därför är det värt att kämpa för en bra framtidslösning även om det initialt är kostsamt och tar flera decennier att

genomföra. Då får dagens kommunpolitiker ett bättre eftermäle än de politiker på 60-talet som planerade en motorväg rakt igenom kommunens centrala delar.

Processen fram till program

Det är glädjande att den evighetslånga visionen om en motorvägstunnel genom Danderyd omsatts till ett seriöst försök att få den förverkligad. Tidigare utredningar har stundtals förefallit syftat till att visa kommunens goda vilja och samtidigt förklara för medborgarna att visionen är orealistisk. Kommunen har denna gång inte bara gjort en gedigen och förutsättningslös utredning, utan redan från början involverat Trafikverket, SLL och Danderydsborna själva. Det indikerar glädjande att kommunledningen nu äntligen tar visionen om ett nytt centralt Danderyd utan motorvägens buller och barriäreffekt på allvar.

I en sådan här avgörande fråga för kommunens framtid, är det viktigt att olika åsikter och idéer får komma till tals och att kommuninvånarna känner sig delaktiga så att de slutgiltiga besluten politiskt förankras. Kommunen ska därför ha en eloge att man redan i ett tidigt skede aktivt försökt engagera Danderydsborna och bemött dem med respekt och lyhördhet!

Centrala Danderyd - olika scenarier för utveckling

I programmet presenteras fyra scenarier; nollalternativet utan varken tunnel eller överdäckning, överdäckning vid Danderyds sjukhus, kort tunnel respektive lång tunnel.

DVÄF förordar det sistnämnda alternativet med en lång tunnel genom hela kommunen från Inverness till kommungränsen mot Täby. Täby får sedan besluta om de vill fortsätta tunneln i sin kommun. Vi hoppas att Täby griper denna möjlighet, då de annars under lång tid kommer att belastas av genomfartstrafik av den typ Danderyd gör idag och i en inte alltför avlägsen framtid, liksom vi i dag, undra varför inte en mer hållbar lösning valdes.

Om de principer som beskrivs i kapitel 5 följs när det gäller exploateringen av den frigjorda ytan (se nedan) kommer det långa tunnelalternativet göra Danderyd till en än mer attraktiv kommun att bo och arbeta i. Det skulle vara en slutgiltig lösning på buller- och partikelproblematiken, det skulle läka det sår som delat kommunen under decennier och det skulle ge Danderyd en levande och trivsamt stadskärna med nya bostäder för både yngre och äldre.

Riktlinjer för framtida stadsutveckling

DVÄF menar att endast alternativet med lång tunnel kan komma tillrätta med miljöproblemen och samtidigt frilägga ett betydande markområde inom kommunen för bebyggelse och eliminera de barriäreffekter som motorleden tillsammans med Roslagsbanan utgör. Vi kommenterar därför inte övriga alternativ.

När det gäller exploateringen av den frigjorda marken, instämmer DVÄF med de principer som är beskrivna i programdokumentet: ett kommuncentrum som sammankopplar kommunens olika delar. En stadskärna med sammanhållna kvarter, bostadshus med affärer i gatuplan och stora inslag av natur och parker som sätter människorna, stadsmiljön, hållbarheten och trivseln i främsta rummet. Det är dessa principer som bör vara vägledande när centrala Danderyd bebyggs, inte de kortsiktigt krasst ekonomiska. DVÄF anser därför att den frilagda marken inte bör exploateras hårdare än nödvändigt för att projektet ska vara ekonomiskt genomförbart och som krävs för att skapa en levande stadsmiljö. Det finns inte heller någon anledning att exploatera den frigjorda marken hårdare än annan central mark i Danderyd och en allmän översyn av markanvändningen i kommunen bör därför ske. Det är

viktigt att det finns plats för öppna ytor som torg, parker, uteserveringar och lekplatser så att man skapar en attraktiv stadskärna med mycket grönt och ej för höga hus. Danderyd ska även i fortsättningen förknippas med Henrik Palmes vision om den naturnära villastaden och inte med höghus, buller, stress och avgaser.

DVÄF stödjer idén att flytta Roslagsbanans sträckning vid Danderyds sjukhus och att nuvarande Mörby station, tunnelbana och bussterminal byggs ihop till en av Stockholms största resandenoder för kollektivtrafiken. En trafiknod av denna storlek och med denna centrala lokalisering kan rimligen bara placeras under mark och vi vill därför starkt bifalla den tanke som återges i programmet att utforma den på sådant vis. Det kringliggande trafiksystemet bör sedan utvecklas utifrån ordningen; gående (1), cyklister, (2), varutransporter(3) och sist privata personbilar(4). Resultatet från medborgardialogen är mycket klart på den punkten.

Anläggandet av ett nytt gatusystem som bättre knyter samman de olika stadsdelarna välkomnas med säkra skolvägar och med god framkomlighet för äldre och rörelsehindrade. Vi ser däremot en risk att den trädkantade boulevarden som ersätter E18 utvecklas till en bullrande, hårt trafikerad gata med nya miljöproblem. Istället för en stor boulevard förordar vi ett mer småskaligt gatunät med inspiration av Paris med radiella gator som leder ut från stadens samlingspunkter. Därutöver krävs åtgärder i form av låga hastighetsgränser och många övergångsställen för att minimera onödig genomfartstrafik och skapa en trivsam och trygg stadsmiljö.

DVÄF ser även en risk med att servicen centreras alltför mycket till de föreslagna målpunkterna. Målet bör vara en blandad stadslig bebyggelse i hela området med bostäder, arbetsplatser, butiker och restauranger så att folkliv skapas till ökad trygghet och trivsel under flertalet av dygnets timmar. Dessutom behöver inte all service vara lokaliserad till centrala Danderyd; fler närbutiker i villaområden skulle minska bilåkandet och förenkla människors vardag.

Parkeringar bör anläggas under mark för att undvika den typ av döda ytor som idag tas upp av stora parkeringsplatser som är öde på kvällar och helger t.ex. längs Kevinge Strand, vid Danderyds sjukhus och kring våra skolor. Markytan bör istället användas till grönska, rekreation, småföretag, butiker och restauranger. Utifrån områdets givna topografi och övriga förutsättningar måste den uttalade ambitionen med en hållbar utveckling innebära att parkeringsytor övervägande förläggs under mark.

Vi instämmer i att övergången mellan en tätare bebyggd central miljö och omkringliggande villaområden, Danderyds kyrka och naturområden (t.ex. Rinkebyskogen) kräver en varsam hantering. Delar av området, särskilt kring Danderyds sjukhus har goda förutsättningar för att nyttja befintlig vattenkontakt bättre. Detta önskar vi beaktas i det fortsatta arbetet.

DVÄF är mycket positiva till utvecklingen av Norra Danderyd och anläggandet av en ny tunnelbanestation som en början av en förlängd tunnelbanelinje till Täby/Arninge. Enebyängens handelsområde kan fungera som en knutpunkt för detta område. Onödig genomfartstrafik bör även här begränsas för att göra området bättre anpassat för gående och skapa en mer attraktiv stadsmiljö. Dagens Enebyängen tas till oproportionerligt stor del upp av parkeringsytor. Inriktningen för detta centrala område bör omprioriteras för att även här ge utrymme för en mer blandad bebyggelse, inklusive bostäder.

Genomförande

Kommunen har låtit PwC göra en långsiktig analys av kommunens ekonomi fram till år 2050 vid de

olika utvecklingsalternativen av centrala Danderyd. Utredningen visar att en lång tunnel är det alternativ som är ekonomiskt fördelaktigast på lång sikt även om det innebär att kommunen kommer vara skuldsatt en längre tid än vid nollalternativet. Efter 2038 är alternativet med en lång tunnel en ren vinst. Man bör tillägga att detta alternativ dessutom skulle innebära en betydande ekonomisk vinst för många kommuninvånare och andra lokala fastighetsägare då den förbättrade och attraktivare miljön ökar värdet hos befintliga fastigheter. Det torde därför finnas en acceptans hos Danderydsborna att delfinansiera projektet även om det skulle kräva en något förhöjd kommunal skattesats. En uppskattning av det tillförda värdet bör genomföras och ingå i ärendets fortsatta behandling.

Det är viktigt att kommunen är målinriktad i förhandlingarna om den statliga medfinansieringen. Stockholms geografi gör att Danderyd kommer förbli en genomfartskommun och E18 en viktig trafikled även i framtiden. Trafikverket är skyldigt att se till att trafiksystemet fungerar utan att miljögränsvärdena överskrids. Det är en svår utmaning redan idag och mätningar har visat att partikelhalterna vid E18 under vissa tider ligger över gränsvärdena vid Fribergaskolan och Kyrkskolan. Nu när Stockholm expanderar norröver så har därför Trafikverket inte mycket val; en tunnel behövs om dagens gränsvärden för buller och partikelutsläpp långsiktigt ska kunna hållas. Det är ohållbart att en sådan stor nationell trafikpulsådra går rakt igenom ett tätbebyggt kommuncentrum. Eftersom vägen är nödvändig ur ett regionalekonomiskt perspektiv och Stockholms expansion åt nordost är av riksintresse så ska även finansieringen av tunnelbygget avspegla detta. Danderyd bör därför ta hjälp av övriga Nordostkommuner och uppvakta regeringen gemensamt med krav på statligt stöd.

Även om finansieringsfrågan är viktig för att projektet ska kunna realiserats, måste man hålla i minnet att det inte främst är ekonomiska skäl som är motivet till tunnelförläggningen utan de barriär- och miljö-problem som motorvägen skapar och som beskrivs i kapitel 1.

Parallellt med arbetet för att få till stånd en framtida tunnelförläggning, krävs åtgärder (åtgärdstyp 1-3 i åtgärdsvalstudien på sidan 15) för att klara miljömålen i närtid. Buller- och luftkvalitets-problemen längs E18 är akuta och det dröjer tills åtminstone 2029 innan en tunnel kan vara klar. Lågre/variabla hastighetsgränser kombinerat med automatisk hastighetsövervakning, mer bullerskydd och förbättrad kollektivtrafik bör prioriteras för att utan dröjsmål hålla de gränsvärden som idag överskrids vid våra barns skolor. Genom utökad lokaltrafik och små närbutiker i villaområdena skulle dessutom fler människor klara sin vardag utan bil, vilket skulle göra Danderyd till en ännu grönare och mer ekologiskt hållbar kommun.

Danderyds Villaägareförening

Adress:
Danderyds Villaägareförening
c/o Ordförande Siewerth Karlsson
Skogsslingan 7
182 30 Danderyd

Danderyds kommun
 Djursholms slott
 Box 66
 182 05 Djursholm
plan@danderyd.se

Synpunkter på Centrala Danderyd, Program för fördjupning av Översiktsplanen 2016-06-20.

I egenskap av berörd fastighetsägare vill jag ange följande yttrande:

I den fördjupade översiktsplanen har det utvecklingsområde, som i princip tidigare endast bestod av motorvägen och områden i tät anslutning till denna utökats till att omfatta t.o.m. privatägda villa- och radhusområden. Jag/vi har noterat att området mellan Edsbergsvägen och Sätträngsvägen, från kraftledningsgatan till Örtvägen, ingår som utökat utvecklingsområde i Scenariot Lång tunnel. Området består av 12 privatägda radhus och 44 privatägda villafastigheter och det kan finnas skäl att uttrycka oro över konsekvenserna för dessa fastigheter.

Jag/vi undrar varför man utökat utvecklingsområdet till att omfatta även privatägda villa- och radhusfastigheter och vilka konsekvenser detta kommer att få för oss som fastighetsägare/hyresgäster.

Givetvis motsätter jag mig/vi oss åtgärder som leder till negativa effekter för oss som fastighetsägare såsom kostnader, värdesänkning, expropriationshot, expropriation, minskad attraktivitet på säljmarknaden och inte minst försämrad miljö och trivsel. Åtgärder mot störningar från den nya bebyggelsen och från ökande trafik skall i första hand vidtagas utanför privatägda villa- och radhusfastigheter.

Övriga synpunkter:

Generella synpunkter framgår av två bilagor: "**Och hälften kan prutas genast**" och "**Läge att kalla Danderydsborna till stormöte om Centrala Danderyd**" som är inkopierade i texten nedan:

Och hälften kan prutas genast!

Utredningen om Centrala Danderyd synes peka på att det mest rationella alternativet är en tunnelförläggning av E18 genom hela Danderyd.

Äntligen har man kommit fram till att utnyttja urberget till att tunnelförlägga infrastruktur. Synd att man då det begav sig inte tog till sig propåerna om tunnelförläggning av kraftledningarna, som nu tyvärr ringlar sig som markkabel 60 cm under mark genom Rinkebyskogen.

Paradoxalt nog så diskuterades inte tunnelförläggning av E18 hela sträckan nämnvärt på medborgardialogerna utan synes ha utkristalliserats under eller efter processens gång och synes vara en produkt av kommersiella intressen. Medborgardialogen har varit lam och av många nog upplevts som en ostrukturerad lekstuga.

En bebyggelse av föreslagen storlek ändrar strukturen i hela Danderyd och riskerar i sig att skapa olägenheter i form av trafik, buller och andra miljöstörningar. Tacknämligt nog så visar det sig att det räcker med hälften så stor exploatering ifall Danderyd skulle tvingas stå för hela kostnaden. Men E18 är ju en statlig väg och man bör väl kunna kräva att förorenaren står för kostnaderna! Det är trafiken från norrortskommunerna som belastar E18 mest och där finns stora exploateringsplaner (Täby Park och Arninge bl.a.). Rationellt vore också att utnyttja höjdskillnaderna så att tunneln förlängs ända fram till Roslags Näsby.

Och varför klåfingrigt tumma på befintliga privatägda villaområden. Det är dumt, rättsvidrigt och ger inget bidrag till ekonomin. Bevara Danderyds karaktär av villaområde och passa på att knyta ihop de olika kommundelarna med varandra med starka gröna samband. Låt Danderyd få bli den gröna lunga som blir allt mer angelägen ju mer storstaden växer.

Danderyd, den 25 september 2016

Anita Enflo

Läge att kalla Danderydsborna till stormöte om Centrala Danderyd

Förslaget till program för fördjupning av översiktsplanen är nu ute på remiss fram till 17 oktober.

Programmet säges ha utarbetats i brett samråd med olika intressenter: medborgarna, statliga myndigheter, kommersiella intressenter etc.

Medborgardialogen har dock hittills varit lam och många har nog upplevt processen som en ganska så ostrukturerad lekstuga, som inte skapat särskilt engagemang. När nu planerna konkretiserats borde kommunen kalla till ett offentligt stormöte där alternativen presenteras och allmänheten ges tillfälle till frågor, svar och synpunkter till/från styrande tjänstemän och politiker. Det är nu medborgardialogen skall intensifieras. Låt inte kommersiella intressen styra bakom ryggen på Danderydsborna under parollen "ju mer man bygger – desto bättre för kommunens ekonomi". Ansatsen att utnyttja urberget till infrastruktur är säkert välkommen, men skall man klåfingrigt knäpa t.o.m. på befintliga privata villafastigheter. Vill vi knyta ihop kommundelarna genom en storstadsmiljö eller återupprätta de gröna samband som skurits av genom E18. Eller något mitt emellan.

Danderyd, den 27 september 2016

Anita Enflo

Jag/vi förbehåller oss rätten att komma in med ytterligare synpunkter under den kommande planprocessen.

Jag/vi yrkar i enlighet med ovan.

Danderyd, den 16 oktober 2016

Namnsteckning:

Namnförtydligande: Anita Enflo

Personnummer: 430802-9265

Gatuadress: Skiljevägen 27

Postnummer och ort: 182 56 Danderyd

Fastighetsbeteckning: Lingonet 9

Meddelande (21)

Synpunkter: Frågan är lite felställd. Det blir fel att koppla ihop frågan om en överdäckning av E18 så tätt med exploatering av kommunen. Jag tror att en stor del av invånarna i kommunen är skeptiska till en kraftig utbyggnad. Vi har redan tillgång till ett väldigt stort affärsutbud i närområdet och att bygga en ny stadsdel av Hammarby Sjöstadtyp skulle snarare öka rikriktningen i Stockholmsområdet. Alla kommuner ser snart likadana ut, på samma sätt som alla städer byggde likadant på 60- och 70-talen. Låt Danderyd vara den unika, gröna villastadspärta som det är. Jag är övertygad om att det finns en majoritet för detta synsätt i kommunen.

När det gäller E18 så finns det många synpunkter. Givetvis är det bra med en överdäckning. Åtminstone till viss del. Det finns frågetecken om beräkningar och analyser om t.ex. avgasutsläpp fortfarande är korrekta. Det sker nu en kraftig ökning av antalet elbilar i kommunen, något som sannolikt kommer att öka ännu mer de kommande 10 åren. T.ex. har redan länder som Tyskland och Norge satt upp datum då det inte längre kommer att vara tillåtet att sälja nya bränsledrivna bilar. Elbilar är dessutom avsevärt tystare än förbränningsbilar, vilket minskar problemen med buller. Ljudet från elbilar är även mer högfrekvent, vilket är lättare att dämpa än det mer lågfrekventa ljudet från dagens bilar. Ska vi då göra en drastisk och dyr ombyggnad av kommunen när en stor del av problemet kommer att minska ändå på några få års sikt?

Lägg gärna ner en del av E18 i tunnel, men gör det endast för att förbinda kommundelarna. Inte för att tredubbla kommunens storlek och bygga köpcentrum som inte behövs och som invånarna inte vill ha.

Meddelande (21)

Ett förslag skulle kanske kunna vara att däckas över eller gräva ner E18 någonstans och anlägga en kombination av park och idrottsanläggning. Vi har redan brist på idrottshallar i kommunen och detta tror jag att det skulle finnas starkt stöd för i kommunen.

Tack för att ni tar er tid att läsa detta.

Namn:

Adress:

Epost:

Synpunkter på Centrala Danderyd, Program för fördjupning av Översiktsplanen 2016-06-20.

I den fördjupade översiktsplanen har det utvecklingsområde, som i princip tidigare endast bestod av motorvägen och områden i tät anslutning till denna utökats till att omfatta t.o.m. privatägda villa- och radhusområden. Jag/vi har noterat att området mellan Edsbergsvägen och Sätträängsvägen, från kraftledningsgatan till Örtvägen, ingår som utökat utvecklingsområde i Scenariot Lång tunnel. Området består av 12 privatägda radhus och 44 privatägda villafastigheter och det kan finnas skäl att uttrycka oro över konsekvenserna för dessa fastigheter.

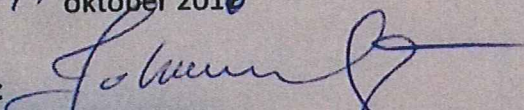
Jag/vi undrar varför man utökat utvecklingsområdet till att omfatta även privatägda villa- och radhusfastigheter och vilka konsekvenser detta kommer att få för oss som fastighetsägare/hyresgäster.

Givetvis motsätter jag mig/vi oss åtgärder som leder till negativa effekter för oss som fastighetsägare såsom kostnader, värdesänkning, expropriationshot, expropriation, minskad attraktivitet på säljmarknaden, förfall, förslumning och inte minst försämrad miljö och trivsel. Åtgärder mot störningar från den nya bebyggelsen och ökande trafik skall i första hand vidtagas utanför privatägda villa- och radhusfastigheter.

Övriga synpunkter: I grunden är vi positiva till en nedgrävning av E18. Vi vill dock veta vad "utvecklingsområde" innebär. Vi ser också att detta kombineras med åtgärder som är avsedda att reducera växthusgaserna i grunden, genom exempelvis ökad tillgänglighet för elbilar, kollektivtrafik och cykel.

Jag/vi förbehåller oss rätten att komma in med ytterligare synpunkter under den kommande planprocessen.

Danderyd, den 17 oktober 2016

Namnsteckning:

Namnförtydligande: Johanna Ståhl

Personnummer: 830316-0561

Gatuadress: Örtvägen 24

Postnummer och ort: 18256

Fastighetsbeteckning: Smultrotet 1

Meddelande (23)

Synpunkter: Lång tunnel : inte önskvärt enligt förslaget Detta leder inte till en bättre Danderyd utan till en radikalt förändrad Danderyd med nya problem som tillförs.

Alldeles för många bostäder, för tät bebyggelse. Innerstadskaraktär är inte lämpligt och skulle radikalt förändra Danderyd med avvikande miljö som inte passar i förorten.

Leder till radikalt utökad bil- och busstrafik på lokala gator i omgivningen av Mörby centrum, dels pga. omfattande ny bebyggelse och dels pga. avsaknad av av- och påfarter till E18 direkt vid Mörby Centrum.

Mörby Centrums utbyggnad blir meningslös då kommunikation intensifieras till lokala gator, särskilt all busstrafik mot Täby-området.

Luftkvaliteten blir sämre pga. att E18 finns kvar och att bilköer kommer att förbli och öka, dels pga. ökad bebyggelse i norra delen och dels pga. Täbys kraftig utbyggnad. Tunneln minskar inte utsläpp utan bara kanaliserar den till skorstenar.

En 3-4 fars motorväg krävs norr om Mörby Centrum för att hantera den framtida trafikmängden.

Budgeterad kostnad bygger på att ge byggföretag fria händer att bygga hur de vill, oavsett vad som är bäst för kommunens befintliga befolkning. Kan inte se hur gröna stråk kommer att känneteckna området - det blir istället betong/glas och höga husväggar som dominerar.

Förslaget verkar styras främst av politikernas önskan att öka skatteintäkter till kostnad av livskvalitén.

Kort tunnel : ej önskvärt enligt förslaget vad gäller centrala Danderyd/Mörby innehåller detta förslag i stort sett alla de nackdelar som det långa tunnel-alternativet gör.

Överdäckning Danderyds sjukhus : möjligt alternativ Ger mindre bebyggelse men löser inte

Meddelande (23)

problemet med E18 buller.

Måste kompletteras med betongtunnel fram till Danderyds kyrka.

Nollalternativ - ingen tunnel

Varför föreslås ett nollalternativ då det finns andra alternativ?? T.ex.

betongtunnel/överdäckning kombinerat med bullskärmar.

Bli förhållandevis dyrt utan koncessioner till byggföretag men kan omvandla central Mörby till attraktivt grönområde med begränsad bostadsbebyggelse.

Eller som billigaste alternativ, bara satsa på ordentliga bullerskärmar som kortsiktig lösning, dock kommer E18 att behöva utbredas oavsett, detta pga. Täbys expansiva bostadsbebyggelse.

Bättre egentligen att satsa pengar på kraftig utbyggnad av spårbunden kollektivtrafik och införande av genomfartstullar för biltrafik.

Namn: stephen archer

Adress: Mörbydalen 36, 182 52 Danderyd

Epost: stephen.archer001@gmail.com

Meddelande (24)

Synpunkter: ingen tunnel
Namn: c-w. liljencrantz
Adress:
Epost:

Meddelande (17)

Synpunkter: Hej, jag tycker alternativ lång tunnel verkar bra! Jag föreslår byggstart snarast möjligt!

Namn: Per Mannerford

Adress: Blomsterstigen 9, 18238 Danderyd

Epost: permannerford@gmail.com

Danderyds kommun
Kommunstyrelsen
plan@danderyd.se

Datum
2016-10-14

Handläggare
Amanda Folkö

Vårt diarienummer
KF2016-267

Ert diarienummer

Program för fördjupning av översiktsplanen Centrala Danderyd i Danderyds kommun

Ett program för fördjupning av översiktsplanen i centrala Danderyd har tagits fram. Syftet med programmet är att visa olika handlingsalternativ för att åstadkomma en bättre miljö i området längs med E18. Käppalaförbundet har givits tillfälle att yttra sig gällande ovanstående ärende.

Programmet anger förläggning av E18 i bergtunnel som ett framtida scenario. Käppalaförbundet vill framföra att förbundets spillvattentunnel löper genom Danderyds kommun och korsar E18 i området kring Danderyds sjukhus.

Följande gäller för arbete i tunnelns närhet:

"Sprängning, pålning eller borrhning är förbjuden närmare än 12,5 m på vardera sidan om tunnelns mittlinje och närmre än 7 m över tunnelns tak. Det åligger entreprenören att säkerställa att dessa gränser inte överskrids."

Käppalaförbundet förutsätter att eventuellt tunnelarbete kommer utföras på ett sådant sätt att Käppalatunnelns integritet och funktion inte riskeras.

Länshållningsvatten

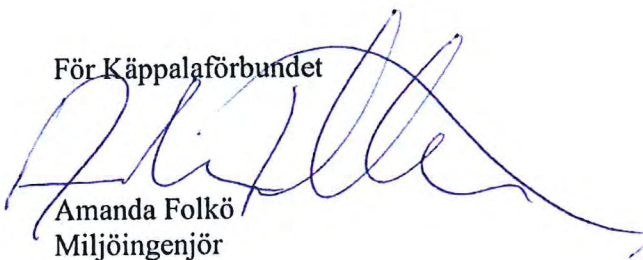
Programmet redovisar inga negativa miljöeffekter till följd av de olika alternativen. Käppalaförbundet vill poängtera att alternativet bergtunnel kan orsaka uppkomst av annat vatten än spill- och dagvatten som kommer behöver avledas. Käppalaförbundet har riktlinjer för hur länshållningsvatten, som kan uppkomma vid sprängning, ska hanteras och inget länshållningsvatten får avledas till Käppalaverket utan Käppalaförbundets skriftliga medgivande. Riktlinjerna finns på förbundets hemsida, www.kappala.se.

Förbundet har i övrigt inget att erinra.

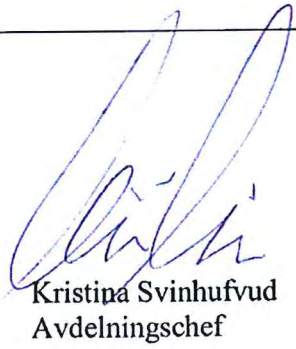
Käppalaförbundet

Post Box 3095, 181 03 Lidingö Telefon 08-766 67 00 Telefax 08-766 67 01 E-post kappala@kappala.se Webbplats www.kappala.se
Besök Södra Kungsvägen 315, Lidingö

För Käppalaförbundet

Amanda Folkö
Miljöingenjör

Kristina Svinhufvud
Avdelningschef

Carolina Danderup

Vid flera platser i området planeras nybyggnation, vilket medför ökad belastning på E18 och behov av förbättringsarbete. Utbyggad av tunnelbanan är ett önskemål, för det inte behov av ytterligare utbyggnader? Spåra kraftledningsgatorna, där finns reservkraft mark för framtiden, Spårfästheten är en möjlighet, även påverkan lågt gods till bygglovsplan kan de resurser till närtillräckande vid östra station finns också 4:an och 5:an. Det var förre resurser, men på för mer till. Lågg program på kommunale kommunikationer i skötsel för kommunen,

Danderup den 14/10 2016

Per Lindberg

 DANDERYDS KOMMUN
Inkom 2016 -10- 17
Dnr K5 2011/0073

Jag ser framför mig ett centrala Danderyd som bär med sig tradition och anda från det som utgör det unika med Danderyd, speglat i arkitektur och formspråk, där nyfikenhet och möten med såväl kontraster och sinne för det finstämda bygger upp vardag såväl som eftertanke.

 DANDERYDS KOMMUN
Inkom 2016 -10- 17
Dnr Ks 2011 / 0023

§ 61

TN 2016/0295

Remiss - Program för fördjupning av översiktsplanen, Centrala Danderyd

Ärendet

Ett program för fördjupning av översiktsplanen har skickats ut på samråd där fastighetsägare, myndigheter, organisationer, föreningar och privatpersoner ges möjlighet att komma in med synpunkter på programmet. Syftet med programmet är att visa olika handlingsalternativ för att åstadkomma en bättre miljö i området längs med E18. Programmet pekar ut och belyser strategiska utvecklingsfrågor för det centrala stråket genom Danderyd, samt visar på olika alternativa tunnelloseringar och vad de olika alternativen innebär. Programmet redovisar också möjligheter och konsekvenser.

Tekniska kontoret ser positivt på program för fördjupning av översiktsplanen för Centrala Danderyd. Kontoret har varit delaktig i programarbetets samtliga skeden och varit representerat i kommunens projektgrupp för programmet.

Yrkanden

Jörgen Elfving (C) yrkar återremiss med komplettering av kontorets syn på hur infrastrukturen – VA, gatunät m.m. – påverkas av vart och ett av förslagen.

Inger Olsson-Blomberg (M) yrkar att beslut ska fattas idag.

Tekniska nämndens beslut

Ordförande Bengt Sylvan (M) ställer Jörgen Elfving (C) yrkande om återremiss mot Inger Olsson-Blombergs (M) yrkande att besluta idag och finner att nämnden bifaller Inger Olsson-Blombergs (M) yrkande.

Tekniska nämnden beslutar att lämna tekniska kontorets tjänsteutlåtande, TN 2016/0295 som svar på remissen från Kommunstyrelsen.

Exp: Kommunstyrelsen

§ 52

FN 2013/0088

Svar på remiss Fördjupad översiktsplan Danderyd

Ärendet

Översiktsplanen för centrala Danderyd visar på olika handlingsalternativ för att åstadkomma en bättre miljö i området längs med E18. Programmet pekar ut och belyser strategiska utvecklingsfrågor för det centrala stråket genom Danderyd, samt visar på olika alternativa tunnelloösningar och vad de olika alternativen innebär.

Tekniska kontorets utredning/yttrande

Tekniska kontorets fastighetsavdelning ser positivt på Program för fördjupning av översiktsplanen Centrala Danderyd. Tekniska kontoret har varit delaktig i programarbetets samtliga skeden och varit representerat i kommunens projektgrupp för programmet.

Fastighetsnämndens beslut

Fastighetsnämnden beslutar att godkänna remissyttrande avseende Program för fördjupning av översiktsplanen för Centrala Danderyd, Danderyds kommun.

Exp: Kommunstyrelsen

_____

DANDERYDS KOMMUN	
Inkom	2016 -10- 17
Dnr	KS 2011/0073

Danderyds kommun
 Djursholms slott
 Box 66
 182 05 Djursholm
plan@danderyd.se

Synpunkter på Centrala Danderyd, Program för fördjupning av Översiktsplanen 2016-06-20.

I den fördjupade översiktsplanen har det utvecklingsområde, som i princip tidigare endast bestod av motorvägen och områden i tät anslutning till denna utökats till att omfatta t.o.m. privatägda villa- och radhusområden. Jag/vi har noterat att området mellan Edsbergsvägen och Sätträngsvägen, från kraftledningsgatan till Örtvägen, ingår som utökat utvecklingsområde i Scenariot Lång tunnel. Området består av 12 privatägda radhus och 44 privatägda villafastigheter och det kan finnas skäl att uttrycka oro över konsekvenserna för dessa fastigheter.

Jag/vi undrar varför man utökat utvecklingsområdet till att omfatta även privatägda villa- och radhusfastigheter och vilka konsekvenser detta kommer att få för oss som fastighetsägare/hyresgäster.

Givetvis motsätter jag mig/vi oss åtgärder som leder till negativa effekter för oss som fastighetsägare såsom kostnader, värdesänkning, expropriationshot, expropriation, minskad attraktivitet på säljmarknaden, förfall, förslumning och inte minst försämrad miljö och trivsel. Åtgärder mot störningar från den nya bebyggelsen och ökande trafik skall i första hand vidtagas utanför privatägda villa- och radhusfastigheter.

Övriga synpunkter:

Det är anmärkningsvärt att inte ha fått ta del av detta på ett personligt plan.

Jag/vi förbehåller oss rätten att komma in med ytterligare synpunkter under den kommande planprocessen.

Danderyd, den 16 oktober 2017

Namnteckning: *Ann-Charlotte Eng*

Namnförtydligande: *Ann-Charlotte Eng*

Personnummer: *470607-1661*

Gatuadress: *Ollonvägen 18*

Postnummer och ort: *18256 Danderyd*

Fastighetsbeteckning:

Ploumonet 7

2016-10-17

LOC 1606-0867

Affärsutvecklingsdirektör
Marie BoestadDanderyds kommun
Kommunstyrelsen
Box 66
182 05 DanderydFör kännedom
Thomas Karlsson SFI SLL**Program för fördjupning av översiktsplanen
CENTRALA DANDERYD, DANDERYDS
KOMMUN****Remissvar**

Locum AB har tagit del av Program för fördjupning av översiktsplanen och har i detta tidiga skede inga synpunkter på programmet.

Stockholm 2016-10-17

Patrik Emanuelsson
VdVI ÄR EN DEL AV
STOCKHOLMS
LÄNS LANDSTING

Kommunstyrelsen
Box 66
182 05 Danderyd

TeliaSonera Skanova Access AB
Accessnätplanering Stockholm
Box 3010
169 03 SOLNA

www.skanova.se

Centrala Danderyd Program för fördjupning av översiktsplan

Bakgrund

TeliaSonera Skanova Access AB (Skanova) har tagit del av förslag till program enligt ovan, och låter framföra följande:

Yttrande

Skanova är den ledande leverantören av nätkapacitet till teleoperatörer för dagens och framtidens slutkundstjänster i Sverige. Skanovas målbild är en effektiv telekommunikationsmarknad, präglad av öppenhet, konkurrens och minsta möjliga detaljreglering. Vi vill att så många som möjligt ska få ta del av de möjligheter - i form av tjänster - som en modern infrastruktur ger. En sådan marknad gynnar alla parter - grossister, operatörer och slutkunder.

Danderyd tillhör en av de kommuner i landet som Skanova ser som intressant att prioritera vid en satsning med fiberinfrastruktur, som möjliggör bredband till medborgare och näringsliv.

Skanova önskar i ett tidigt skede medverka i planarbetet, det vill säga när detaljplanarbete påbörjas, för att få med befintliga ledningar i planeringsunderlaget. På så sätt kan oförutsedda hinder i planeringen som berör Skanovas nät undvikas för att få en smidigare och snabbare planprocess.

Om så önskas kan ledningarna skickas digitalt i dwg-format för att infogas på planeringsunderlaget. Kontakta <https://www.ledningskollen.se>

För ledningssamordning kontakta Skanovas Nätförvaltning för det aktuella området på tfn (vxl): 08-604 04 90.

För Skanova

Lars Segerholm

Yttrande

SIDNR

1 (1)

DATUM

2016-10-17

DOKUMENT ID

Remiss2016nord0522

Objekt

Centrala Danderyd

ERT DATUM

2016-06-23

ER REFERENS

HANDLÄGGARE

Lars Segerholm

lars.segerholm@skanova.se

08-604 04 90

Meddelande (18)

Synpunkter: Hej!

Efter att ha läst igenom förslagen så ser jag att samtliga förslag, förutom förslaget att inte göra något alls, missgynnar stadsdelen Enebyberg.

Detta trots att stora delar av Enebyberg är drabbade av både trafikbullret och de föroreningar som de orsakar.

Buller från motorvägar är beroende av vindförhållanden och den vanligaste vinden på sommaren är sydlig samt sydvästlig. Med det i åtanke så är det just de kommundelar som ligger norr om motorvägen som är de mest utsatta.

Därför är det obegripligt för mig att man planerar att lägga själva mynningen av tunneln/överbyggnaden precis söder om Enebyberg. Så förutom att vi inte får ett skydd så får vi även ett ökat buller pga placeringen av öppningen. Detta då det är allmänt känt att bullret ökar just vid mynningar av vägtunnlar

Det är fall för någon typ av diskriminering när det gäller en så pass stor satsning och en hel stadsdel inte får ta del av det alls.

Enligt 2 kap. 2 § kommunallagen (1991:900) ska kommuner och landsting behandla sina medlemmar lika om det inte finns sakliga skäl för något annat och här finns det inget sakligt skäl till att missgynna Enebyberg så mkt som man gjort i dessa förslag.

Namn: Cathrin Fogelberg
Adress: Fenixvägen 13
Epost: catsve@gmail.com

Meddelande (22)

Synpunkter: Roslagsvägen - E 18 - överdäckning eller tunnelförläggning.

Av de tre alternativen förordar jag tunnelförläggning av sträckan Danderyds sjukhus till Täby kommungräns.

De positiva effekterna bör vara följande:

- . ett stort antal bostäder tillkommer
- . ljudnivån från trafiken försvinner
- . ett snabbcykelspår till city kan byggas

Nackdelar och svagheter:

. det stora antalet nya kommuninvånare förändrar Danderyd . i dagsläget är troligen inte kommunen och invånarna medvetna om vad det innebär . grönområden kommer att naggas i kanten. Frågan är bara hur mycket.

. höjden på husen och arkitekturen samt planeringen av området avgör om det blir ett område som kan inlemmas i Stocksunds, Noras, Enebybergs och Djursholms karaktär.

Med avvikande stadsbebyggelse kommer inte de nya planerna att bygga igen det sår som E18 utgör i kommunen, vilket var en målsättning med projektet.

Bostäderna bör tillkomma under följande förutsättningar:

. att byggrätter inte delas ut och godkänns innan det arkitektoniska programmet och husen godkänts av kommunen.

(Att tro att en intressant och spännande arkitektur uppstår bara för att man i god tid ger byggrätter till flera av varandra oberoende företag är ingen garanti för en upplevd positiv bebyggelse. Danderyd kan och vill mer än så.) . det finns lösa konturangivelser var man avser att gå in i grönområdena längs vägen. Jag har tyvärr

Meddelande (22)

inte kartunderlaget så jag kan inte yttra mig detaljerat här.

Dock kan jag med emfas säga att ingen mark bör tas av beteshagarna och markerna på den östra sidan vid Danderyds kyrka utan hela detta kulturhistoriska område måste kraftfullt skyddas ytterligare.

Hela området vid Danderyds sjukhus med alla busslinjer är idag djupt disharmoniskt. Tankarna som nu skissas med förändring av spårvagnsstallarna, Roslagsbanans dragning och tunnelbanans läge känns positiva.

Utgångspunkten för den arkitektoniska utformningen bör vara att den fortfarande knyter an till trädgårdsstaden och inte blir en förlängning av Stockholms stads utmarker.

Danderyds kommun bör dock aktivt arbeta för att intresset för en förbindelse med Roslagsvägen och en tunnelförläggning på Stockholms sidan hålls levande, vilket även skulle möjliggöra snabbcykelväg ända in till Stockholm city.

Fall inte i fällan att fokusera på att försöka bygga något tjusigt!

Försök bygga in småskalig trivsel och överblickbarhet. Med dagens skenande psykiska ohälsotal är dessa aspekter viktiga för att kompensera för andra brister i samhället.

Många önskar idag djärva utformningar och stadslig bebyggelse. Men genom att fortsätta på trädgårdsstadens idéer, dock här i modern tappning, skulle vi förhoppningsvis även kunna nå nämnda målgrupp, som behöver dessa värden för att må bra.

Djursholm 2016-10-17

Namn: Märtha Angert Lilliestråle

Meddelande (22)

Adress: Vendevägen 13, 182 69 Djursholm

Epost: mal@caloma.se

Meddelande (19)

Synpunkter: Vi ser positivt på att Danderyd utvecklas och självklart på att E18 kommer att överdäckas.

Oavsett hur E18 kommer att se ut i framtiden anser vi att nybebyggelsen sker i anslutning till E18 och att nuvarande grönområde bakom Mörbylund, Charlottenberg och sjukhuset klassas som grönområde och EJ kommer att bebyggas utan behållas som den enda gröna lungan i södra delen av Danderyd.

Redan med befintlig bebyggelse och den nära förestående nybyggnationen i Östra Mörbylund bor en stor del av kommunens invånare i området från Mörby Centrum ner till Inverness och Stocksundet.

Margareta och Lennart Zettergren

Namn: Margareta Zettergren
Adress: Klostervägen 1C 18276 Stocksund
Epost: margareta@zettergren.se

Enheten för samhällsplanering
Emma Franzén

plan@danderyd.se

Program för fördjupning av översiktsplanen för Centrala Danderyd, Danderyds kommun

Ett program för fördjupning av översiktsplanen för Centrala Danderyd har kommit till Länsstyrelsen för samråd enligt 3 kap. 9 § plan- och bygglagen, PBL (2010:900).

Länsstyrelsens uppdrag

Under samrådet ska länsstyrelsen särskilt ta tillvara och samordna statens intressen, tillhandahålla underlag för kommunens bedömningar och ge råd i fråga om allmänna intressen enligt 2 kapitlet PBL. Länsstyrelsen ska vidare särskilt verka för att riksintressen enligt miljöbalken tillgodoses, att miljö-kvalitetsnormer enligt miljöbalken följs, att mellankommunala frågor samordnas på ett lämpligt sätt och att bebyggelse inte blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsen har remitterat programsamrådshandlingen till Försvarsmakten, Svenska kraftnät och Trafikverket. Inkomna yttranden bifogas. Länsstyrelsen har även tagit del av yttrande från Tillväxt- och regionplaneförvaltningen, Stockholms läns landsting.

Kommunens arbete med en fördjupning är i ett tidigt skede. I programförslaget är många avvägningar mellan allmänna intressen ännu inte gjorda. Därför är Länsstyrelsens synpunkter också övergripande och till sin karaktär vägledande om vad som behöver beaktas i det fortsatta arbetet med ett samrådsförslag.

LÄNSSTYRELSENS SYNPUNKTER

Övergripande synpunkter

Åtgärdsvalsstudie

Trafikverket arbetar på en rad olika sätt för att hantera miljö- och hälsopåverkan från trafiken på E18. Sammantaget bedöms aktuella och planerade åtgärder vara tillräckliga för att begränsa miljö- och hälsoeffekterna lokalt. Programförslaget omfattande åtgärder i form av tunnelförläggning och överdäckning skapar dock möjligheter till en stadsutveckling kring E18 som är positiv för kommunen och hela regionen.

Den åtgärdsvalsstudie som fortfarande pågår för E18 tar framför allt utgångspunkt i kommunens stadsutvecklingsplaner. Därför är det också kommunen som initierat, driver och finansierar åtgärdsvalsstudien. Trafikverket och Trafikförvaltningen är medverkande. Detta förhållande behöver tydligt framgå i planhandlingarna. Eftersom åtgärdsvalsstudien ännu inte är klar, är åtgärdernas genomför-

PROGRAMSAMRÅDDatum
2016-10-17Beteckning
4011-24243-2016

barhet ännu inte utredd. Bedömningar om åtgärdernas genomförbarhet bör därför göras med stor försiktighet.

Samband med översiktsplanen

För en ändring av översiktsplanen genom en fördjupning gäller samma krav på innehållet som för översiktsplanen i övrigt. Sambanden med och konsekvenser för översiktsplanen som helhet ska redovisas.

Bostadsmarknaden

Det är positivt att kommunen i sina ekonomiska beräkningar utgått från en viss procentandel hyresrätter. För att uppnå en god utveckling i kommunen skulle det dock vara bra om kommunen i det fortsatta arbetet fördjupar diskussionen hur den sociala situationen ser ut bland olika grupper som bor i Danderyd, samt vilken typ av grupper kommunen förväntar sig ska flytta in.

Stockholmsregionen utvecklas idag starkt och prognoser pekar på en fortsatt kraftig tillväxt av antalet invånare. Detta ställer ökade krav på kommunernas planering. Att bostadsmarknaden fungerar väl är av avgörande betydelse för regionens utveckling. Bostadsbristen påverkar företagens och universitetens rekryteringsmöjligheter och människors möjligheter att hitta en lämplig bostad utifrån livssituation. För att klara bostadsbehovet behöver regionen ha ett högt och jämnt bostadsbyggande. Det behövs också en större variation på bostäderna som byggs, så att fler får möjlighet att efterfråga en nybyggd bostad.

De senaste årens goda konjunkturläge har i hög grad påverkat bostadsbyggandet och det visar sig i att många nya bostäder byggs. Men samtidigt som bostadsbyggandet ökar blir det allt svårare för hushåll med små inkomster och kort kötid att etablera sig på bostadsmarknaden. Det beror på att befolkningen ökar i kombination med höga bostadspriser och ett lågt utbud av hyresrätter. För att skapa en bostadsmarknad som är tillgänglig för alla behöver det tas ett större grepp över både utbudet av bostäder och hur människor ska ha möjlighet att efterfråga en passande bostad.

Riksintressen*Riksintresse 3 kap. 8 § miljöbalken, kommunikationer E18*

E18 utgör ett riksintresse för kommunikationer, vilket behöver framgå tydligare. Det är positivt att kommunen prövar möjligheten till stadsutveckling genom tunnelförläggning av E18. En tunnelförläggning, och delvis överdäckning, får dock inte äventyra E18:s funktion och inte påverka nuvarande eller eventuella framtida kapacitetsbehov.

Riksintresse 3 kap. 8 § miljöbalken, eldistribution

Stamnätet för elförsörjning med 400 kV och 220 kV ledningar/kablar inkl. transformatorstationer har av Länsstyrelsen bedömts utgöra riksintresse enligt 3 kap. 8 § MB. Inom aktuellt planområde finns 220 kV-ledning, en 400 kV-ledning samt en kraftstation. Svenska kraftnät har ledningsrätt för de befintliga kraftledning-

PROGRAMSAMRÅDDatum
2016-10-17Beteckning
4011-24243-2016

arna. Se Svenska kraftnäts yttrande för ytterligare information om förhållanden inom planområdet.

Miljö kvalitetsnormer*MKN vatten*

Det är positivt att redan ianspråktagen mark tillgängliggörs för bebyggelse och därmed minskar belastningen av oexploaterad mark. Tunnelldrivning och tunnlar kan dock ha stor påverkan på grundvattnet och hydrogeologin i området. Grundvattenberoende ekosystem, inklusive mossor, i små och stora utströmningsområden måste beaktas och hänsyn tas till eventuella brunnar. Vid alternativet med den längsta tunneln måste man beakta spricksystem, hydraulisk konduktivitet och kontakt med urbergsförekomsten Täby-Danderyd (SE659439-162852) och dess vattentäkter. Grundvattenförekomsten riskerar att inte nå god kemisk status till 2021 och omfattas därmed av miljö kvalitetsnormer för att komma till rätta med riskerna.

Dagvatten som förorenas från trafiken i tunneln och vatten förorenat av sprängmedelsrester och tätningsmedel under byggfasen måste renas tillfredsställande med hänsyn till gällande miljö kvalitetsnormer i recipienterna/vattenförekomster. Stora Värtan har för närvarande måttlig ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Edsviken har dålig status och uppnår ej god kemisk status. Alla vattenförekomster runt planområdet har därmed krav på förbättringar för att följa miljö kvalitetsnormerna. Vid planering av nya bostadsområden måste därför yta avsättas för rening av dagvatten. Rening behöver ske till sådan grad att förhållanden förbättras jämfört med nuvarande förhållande. Hårda ytor bör i största möjliga mån undvikas och där det medges kan rent vatten infiltreras till grundvattnet. Synligt vatten kan skapa rekreativmiljöer och pedagogiskt lyfta fram vattencykeln i naturen.

MKN luft

Beroende på längd av tunnlar och trafikmängd kan luften i tunnel påverka hälsan för de som dagligen utnyttjar sträckan. Det finns utredningar från Förbifart Stockholm som kan utnyttjas i fortsatt arbete.

Förutom tunnelloösning för trafiken på E18 bör kommunen även se på åtgärder för att minska transportbehovet långsiktigt.

Hälsa och säkerhet*Farligt gods*

E18 Norrtäljevägen är utpekad som primär transportled för farligt gods, vilket framgår i programhandlingarna. Anledningen är dess funktion som genomfartsled för farligt gods, såväl inom regionen som till och från Kapellskärs hamn. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att vägen även i framtiden ska vara möjlig att använda för alla slags transporter av farligt gods och att detta ska vara en utgångspunkt i den fortsatta planeringen. När det gäller den fortsatta riskhanteringen är det positivt att kommunen inte planerar att lägga bebyggelse ovanpå en

PROGRAMSAMRÅDDatum
2016-10-17Beteckning
4011-24243-2016

eventuell överdäckning av vägen. Detta har också stor betydelse för möjligheten att hålla vägen öppen för alla slags farligt gods-klasser på lång sikt.

Länsstyrelsen bedömer inte att olycksrisker kommer vara av avgörande betydelse för vilket scenario som är mest lämplig att gå vidare med utifrån beskrivningarna i programhandlingarna. Oavsett vilket scenario som väljs, rekommenderar Länsstyrelsen dock att kommunen utreder olycksriskerna från E18 i god tid före att bebyggelsestrukturer läggs fast i förslag till detaljplaner. Inom området för den fördjupade översiktsplanen finns även en sekundär transportled för farligt gods, Vendevägen. Denna behöver beaktas i det fortsatta riskhanteringsarbetet.

Översvämningsrisk

Den föreslagna utvecklingen av området kommer att förändra flödena av dagvatten. Länsstyrelsen i Stockholms län har tagit fram en lågpunktskartering för länet som visar var i landskapet vatten kan ansamlas vid kraftig nederbörd. Karteringen visar att vatten kan ansamlas inom stora delar av området för den fördjupade översiktsplanen. Lågpunktskarteringen kan användas som aktsamhetskarta där kommunen sedan kan göra en mer detaljerad kartering över problemområden. Länsstyrelsens kartering är tillgänglig i Länsstyrelsens [WebbGIS](#).

Till det fortsatta planeringsarbetet behöver kommunen utreda hur bebyggelsen påverkas vid kraftig nederbörd och om eventuella åtgärder, till exempel höjdsättning av byggnader eller dagvattendamm, behöver vidtas för att motverka översvämningsproblematik som planen kan ge upphov till.

Förorenade områden

Länsstyrelsen informerar om att det finns objekt i länsstyrelsens databas över förorenade områden inom aktuellt område. Det är viktigt att frågan avseende förorenade områden lyfts tidigt i efterföljande detaljplanearbete.

Roslagsbanan

Länsstyrelsen anser att risken för urspårning behöver beaktas om ny dragning av Roslagsbanan kommer att ske. En riskbedömning behöver visa på vilka skyddsavstånd och skyddsåtgärder som behöver vidtas. Likaså behöver riskerna bedömas med eventuell placering av spår och hållplats för Roslagsbanan ovanpå överdäckningen.

Luffart

Höga objekt ska av flygsäkerhetsskäl även meddelas Transportstyrelsens luftfartsavdelning. Som högt objekt räknas föremål som är 20 m eller högre. Mer information finns på Trafikverkets webbplats.

Kulturmiljö

Kulturmiljövården hittas under rubriken *Stadslandskapet* som redogör för tidigare utredningar. Slutsatserna i detta avsnitt är högst relevanta. Det bör dock framgå av rubriken att kulturmiljöperspektivet behandlas, och man bör även överväga att lyfta fram kulturmiljöfrågorna tidigare i dokumentet. Detta skulle vara till stöd för

PROGRAMSAMRÅDDatum
2016-10-17Beteckning
4011-24243-2016

riktlinjen gällande hanteringen av historiska värden. Denna riktlinje är väldigt övergripande och bör utvecklas mer i enlighet med analysens slutsatser. Samtidigt bör den lyfta fram behovet av en närmare inventering av kulturvärden i bebyggelse och landskap samt att antikvariska konsekvensbeskrivningar tas fram i kommande planarbeten.

Länsstyrelsen instämmer med att det är angeläget att studera landskapets värden och mötet mellan ny och äldre bebyggelse, bl.a. vid Danderyds kyrka och riksintresset Stocksund. En annan central aspekt att arbeta vidare med är hur landsvägssträckningens långa historia ska kunna vara avläsbar vid en eventuell överdäckning med förtätning, samt hur ny bebyggelse tar hänsyn till de bebyggelsekaraktärer som finns i kommunen. Det finns skäl att titta närmare på hur Danderyds kulturmiljöprofil kan berika arbetet med utformningen av bebyggelsestrukturer och i framtagandet av arkitektoniska förhållningssätt.

Danderyds kyrka

Danderyds kyrka och kyrkogård är skyddad enligt kulturmiljölagen, eventuella ingrepp kräver Länsstyrelsens tillstånd. Denna miljö ansluter till ett öppet landskapsrum som minner om kommunens äldsta historia. Det finns skäl att studera om en överdäckning kan ge möjlighet till att förstärka kulturhistoriska värden och rumsliga samband.

Fornlämningar

Området kring dagens E18 är ur fornlämnings synpunkt hårt ansatt av exploatering och sträckningen för dagens E18. Den fortsatta planeringen för området bör anpassas så att det blir möjligt att skydda de kvarvarande lämningarna. Utgångsläget är att bevara de fornlämningar som finns kvar.

Inom programområdet finns geografiskt spridda fornlämningar som är skyddade enligt Kulturmiljölagen. Dessa utgörs exempelvis av Danderyd 109:1 (milstolpe), men även lämningar som representerar det järnålderslandskap som en gång präglade trakten. Exempelvis Danderyd 137:1 (område med husgrunder och terrasser med möjliga spår av äldre bebyggelse), Danderyd 7:1 och Danderyd 8:2 (stensättning), Danderyd 8:1 (gravhög) samt på Mörbybergets östra sida Danderyd 32:1 (fornborg).

Grönstruktur

Det är positivt att en av inriktningarna för utvecklingen av stadsmiljön inkluderar naturmiljö- och hälsopåverkan samt ökad biologisk mångfald. En ökad förtätning medför utmaningar för den lokala miljön när kvaliteter med betydelse för bland annat ekosystemtjänster och klimatanpassning riskerar att minska. Länsstyrelsen anser att den fortsatta planeringen särskilt bör hantera aspekter som barnperspektiv, lokal grönstruktur och kopplingar till den regionala, det biologiska kulturarvet, samt klimatanpassning.

Barns och ungas utemiljöer

Boverket har tillsammans med Movium vid Sveriges lantbruksuniversitet tagit fram en vägledning för planering, utformning och förvaltning av barns och ungas

PROGRAMSAMRÅDDatum
2016-10-17Beteckning
4011-24243-2016

utemiljö med särskilt fokus på skolgårdar och förskolegårdar. Boverket har även tagit fram allmänna råd till 8 kap. 9 § andra stycket samt 10-11 §§ PBL (BFS 2015:1 FRI).

Miljöbedömning

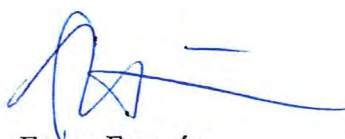
Fördjupningen av översiktsplanen för Centrala Danderyd handlar om att ange förutsättningar för sådana åtgärder som kan medföra betydande miljöpåverkan i enlighet med 4 § första stycket i förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar (MKB-förordningen). Det innebär att en miljöbedömning ska göras för översiktsplanen. Samråd, framtagande av rimliga alternativ och redovisning av motiv till valda alternativ är viktiga inslag i miljöbedömningen. Hur processen gått till och de bedömningar som gjorts ska redovisas i en miljökonsekvensbeskrivning (MKB).

Avgränsningen av miljökonsekvensbeskrivningens innehåll ska göras i samråd med länsstyrelsen. I och med att kommunen valt att samråda om program för fördjupning av översiktsplanen anser Länsstyrelsen att samrådet även fungerar som samråd om avgränsning av miljöbedömning. Länsstyrelsen anser att programmet fungerar som underlag för att lyfta de frågor som kan komma att medföra betydande miljöpåverkan. Programmet utgår också från ett nollalternativ samt olika utbyggnadsförslag. Av vårt yttrande ovan framgår vilka frågor som behöver utredas vidare och vad som kan komma att medföra betydande miljöpåverkan.

I slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit samhällsbyggnadsdirektör Patrik Åhnberg, beslutande, miljödirektör Göran Åström och översiktsplanerare Emma Franzén, föredragande.

Patrik Åhnberg

Emma Franzén

Bilagor:

1. Yttrande från Svenska kraftnät
2. Yttrande från Trafikverket Region Stockholm

Sändlista:

Svenska kraftnät
Tillväxt, miljö och regionplanering, Stockholms läns landsting
Trafikverket Region Stockholm

Meddelande (19)

Synpunkter: Lång tunnel är det enda alternativ som känns rimligt med tanke på den stora miljöpåverkan E18 har i Danderyd och de utvecklingsmöjligheter det skulle ge.

Danderyd kommer bara att få en chans att lösa E18-problemet under överskådligt tid, då är lång tunnel rätt lösning.

Det skulle ge en mycket förbättrad miljö, nya bostäder och en möjlighet att knyta ihop kommundelarna.

Namn: Ola Eriksson
Adress: Björns Backe 7
Epost: ola.eriksson@live.se

Danderyds kommun
Djursholms slott
Box 66
182 05 Djurholm
plan@danderyd.se

Samrådsyttrande skickat 2016-10-17 via e-post

Synpunkter på Program för fördjupning av översiktsplanen: Centrala Danderyd

Danderyd 2016

I slutet av 1800-talet skapades Djurholm utifrån ett helhetstänkande vari ingick infrastruktur, kommunikationer (Roslagsbanan), skola, service, mm. Än idag präglas kommunen av den arkitektoniskt värdefulla och vackra villastaden i öster och söder samtidigt som det tillkommit mer bebyggelse i väster mot Edsviken. Värdefulla grönområden som Ekebysjön och Rinkebyskogen har till stor del bevarats liksom andra betydelsefulla naturområden som Ösbysjön, Nora träsk och Sätra ängar vilka alla gynnar den biologiska mångfalden och människors rekreationsbehov.

Men E18 skär tvärs igenom kommunen som en mur mellan kommundelarna i öst och väst samt är en stor källa till buller och föroreningar. Sverigeförhandlingen har väckt tankarna på att riva denna mur, låt oss ta vara på den chansen och skapa en förenande och sammanhållen kommun både fysiskt och socialt.

Från 50-talet har det byggts många flerbostadshus i Danderyd, idag är ca halva bostadsbeståndet sådana. Ändå har kommunen kvar sin karaktär av grön villaförort, vilket vi ska värna om. De kommunala hyresrätterna har dock sålts vilket idag skapat en brist och begränsning för att kunna erbjuda blandade boendeformer för olika kategorier av invånare i önskad omfattning.

Danderyd 2050

Villastaden ska bevaras men i det tomrum som uppstår om E18 läggs i en ”lång tunnel” kan vi bygga en tät och levande stad som tar vara på våra behov av bostad, arbete, social samvaro, kultur och handel. Samtidigt behöver vi återupprätta de ekologiska samband som brutits mellan våra särskilt värdefulla grönområden Rinkebyskogen-Ekebysjön-Altorsparkogen

Förutsättningar

Danderyd har ett ypperligt läge för att bli en attraktiv del av centrala Stockholm med närhet till högskolor och Stockholms innerstad på cykelavstånd och med tillgång till bra kollektivtrafik samtidigt som vi har en unikt fin natur med mycket vatten och grönområden för att vara så storstadsnära. Det förenar vad många anser utgöra grunden för god livskvalité. Vi kan idag initiera ett samhällsbygge som 2050 framstår som ett föredöme.

Ändamål

Centrala Danderyd 2050 ska vara en mötesplats på alla plan. Med bostäder, arbetsplatser, handel och kultur i centrum skapas fysiska möten mellan människor och trafiknoden vid Danderyds sjukhus blir ett nav med förgreningar i olika trafikslag och riktningar såväl lokalt som regionalt.

En tunnelförläggning av E18 innebär även att korridorer kan öppnas upp mellan grönområdena för att återupprätta de gröna sambanden vilket gynnar den biologiska mångfalden och ekosystemtjänster, funktioner som är livsviktiga/nödvändiga för oss människor.

Egenskaper

- Det ska vara enklare att ta cykeln eller bussen än bilen för lokala transporter. Prioritera bussar, cyklar och gångtrafikanter i gaturummet. Avståndet till busshållplatsen ska inte vara längre för de boende än till parkeringsplatsen.
- Barnperspektivet ska prioriteras vid utformning av allmänna ytor och barns behov av lek, barnomsorg och skolor.
- Ett holistiskt tänkande bör prägla utformning av stadsrummet; de offentliga rummen ska tillsammans med de kommersiella delarna samverka för att ge trygghet och stimulera den sociala kontakten mellan medborgarna.

Målet bör vara att skapa en levande stad med grönska, biologisk mångfald, ekosystemtjänster, människor i centrum, jämställdhet och goda transporter. Närhet och blandning är ledord. En mångfald av upplåtelseformer, t ex kooperativa hyresrätter, privata hyresrätter, kommunala hyresrätter och bostadsrätter behöver säkerställas.

Bygg säkra och trygga gång- och cykelbanor, inte som idag kombinerade gång-cykelbanor. De ska vara helt separerade och cykelbanor med genomfartstrafik ska ha särskilt utrymme för snabbcykling. Bygg ihop inte isär kommundelar och människor, centrala Danderyd får inte bli en ny "mur". Bygg mångfunktionellt, inte bara för bostäder utan även för arbete, kultur, rekreation mm. Bygg flexibelt; byggnaderna ska kunna anpassas till nya användningsområden (husen står under lång tid). Bygg med hållbara byggnadskonstruktioner av förnybart material, framför allt trä. Gör naturliga mötesplatser för boende, yrkesveksamma och besökare. Skapa rekreativa miljöer för fritid och avkoppling.

Grundbultar

I det stråk som utgör E18/Centrala Danderyd finns idag två utpräglade "funktioner", dels Danderyds sjukhus och dels Mörby centrum. I Danderyd 2050 kan dessa förstärkas så att området vid Danderyds centrum blir ett kluster för vård och hälsa samt Mörby centrum ett kluster för kultur, service och handel. Danderydsberg präglas av handel och tjänsteutbud vilket kan förstärkas samt rymma fler bostäder. I området norr om Danderydsberg upp till och med Enebyängen är det av yttersta vikt att ett tillräckligt brett grönt samband upprättas mellan Rinkebyskogen och Altorpsskogen/Ekebysjön.

Tre "grundbultar" behöver särskild uppmärksammas:

- Infrastruktur

En fortsatt ändlös utveckling med privatbilar för resor till och från arbete är orimlig. Redan dagens trafikintensitet överstiger vad klimat och hälsa tål. År 2050 måste därför längre jobbresor huvudsakligen ske med kollektiva färdmedel eller cykel och trafikstråken vara anpassade därefter.

Att tunnelförlägga de "transkommunala" vägtransporterna är utmärkt men de ska i huvudsak vara till för nyttotrafik och då inte privatbilar till och från jobbet. Infartsparkeringar längre ut i

norrortskommunerna kombinerat med bra kollektivlösningar frigör vägbanor för snabbussar till och från centrala Stockholm, bussarna ska vara fossilbränslefria.

Danderyds sjukhus är redan idag en betydande kommunikationsnod och bör förstärkas som sådan. De bussar som kommer via tunneln ska snabbt och smidigt kunna angöra kommunikationsnoden och möjliggöra direkta övergångar mellan Roslagsbanan, tunnelbanan och bussar (lokala och regionala). Att därvid flytta Roslagsbanans hållplats närmare sjukhuset är fördelaktigt. Kommunikationsnoden behövs inte bara för omstigning utan även för att Danderyds sjukhus är en viktig besöks- och arbetsplats samt Mörby centrum ett besöksmål för handel, kultur, nöje, mm.

Den fördjupade översiktsplanen bör samtidigt inkludera en förlängning av tunnelbanan norrut, liksom tillkommande tunnelbanestationer.

Kommunikationsbehoven lokalt i Danderyd ska vara löst så attraktivt att det är enklare att åka kollektivt, gå eller cykla än att åka bil. Privatbilism blir undantag och cyklar ett betydande inslag i gatubilden.

Förorenat dagvatten är ett stort problem i Danderyd. En betydande del kommer från E18 och med en tunnelförläggning måste omhändertagandet av trafikens föroreningar ske på ett ansvarsfullt sätt. Men dagvatten kommer även från övriga trafikleder, parkeringar mm i Danderyd samt från byggnader. Dagvattnet från dessa ska åtgärdas nära källan och inte fortsätta att belasta kommunens vattendrag och sjöar samt Edsviken och Värtan.

- Stadsrum

Idag sker stor inflyttning till Stockholmsregionen och behovet av bostäder är stort. Danderyd ligger nära Stockholms centrum samtidigt som det finns god tillgång på grönområden och stränder som behövs för att vara attraktivt som boplats. Bostäder, arbetsplatser och rekreationsområden ska integreras, bebyggelsen vara varierad och upplåtelseformerna för bostäder blandas. Stadsrummet ska stimulera till kontakt mellan de boende, oberoende av ålder och inkomst. Ett brett utbud av vård, utbildning och omsorg är självklart för att stadsrummet ska utgöra den helhet som behövs till en blandad befolkning.

De bostäder som byggs ska vara ”mänskliga” i utformning och placering, inga kaserner som trängs ihop likt vissa delar av Stockholms innerstad. Tillgången till dagsljus och skydd från direkt insyn ska beaktas. Upplåtelseformen ska präglas av mångfald.

Arbetsplatserna ska ha nära och god tillgång till kollektiva transportmedel samt bra cykelstråk. Parker och grönområden är också viktiga ingredienser för att bidra till att göra arbetsplatser attraktiva.

- Ekosystem

Våtmarker är ett naturligt reningssystem som även buffrar vatten och minskar översvämningssproblemen. Att värna om de få befintliga våtmarkerna måste därför ha högsta prioritet men detta räcker inte. Förstörda våtmarker behöver restaureras och nya anläggas.

Rösjökilen är den av Stockholms gröna kilar som främst berör Danderyd (alla kilar hänger dock ihop). Rinkebyskogen, Altorpsskogen och Ekebysjöns naturreservat är utpekade som kildelar men även andra områden berörs som t ex Sättra ängar. För att kilarna ska fungera ekologiskt krävs obrutna samband mellan dessa områden. Sambanden har allvarligt skadats i Danderyd pga okänsliga exploateringar. Vid en tunnelförläggning av E18 skapas möjligheter att återupprätta dessa samband och då inte enbart som gräsmattor och alléliknande trädplanteringar utan med verklig naturmark som möjliggör spridningskorridorer för såväl växter som djur. En möjligheten till att

förbinda Rinkebyskogen med Altorpskogen är från alldeles söder om Enebyängen till norr om ”tennistomten”. Detta utrymme måste säkras som grön korridor. Fler ställen bör utredas för att tillföra sk Ekodukter.

Genomförande

När vi bygger den täta staden i centrala Danderyd ska vi i markanvisningar ställa de krav som präglas av modern och hållbar stadsbyggnad:

- sätt tak på hur mycket CO2 ett bygge får släppa ut både under byggtiden och hela dess livslängd
- passivhus och byggnader med trä som byggstomme, väderstrecksorienterade tak för solceller och gröna tak där solceller inte passar
- planera för intelligenta och miljövänliga infrasytem till uppvärmning, VA och sophantering/återvinning
- ställ krav på varierad och begränsad byggnadshöjd, mänsklig skala är högst fyra våningsplan sedan förloras upplevelsen av markkontakt och samtidigt uppstår dagsljusproblem
- begränsa bilåkandet med låg P-norm och en mobilitetsplan, gynna bilpooler
- blandade boendeformer (hyresrätter kommunalt, kooperativt och privatägt, bostadsrätter, mm)

Handlingskraft

Hur ser samhället ut 2050? Tillgången på råvaror? Teknisk utveckling? Klimatpåverkan?

Det enda vi vet är att det då finns fler människor i Danderyd.

Att inte göra något åt E18 blir ett svek mot kommande generationer. Ökad trafik och därmed mer buller, luftföroreningar och förstörda sjöar och vattendrag. Dessutom ökad trängsel och längre restider, permanent bostadsbrist och en stigande medelålder hos kommuninvånarna.

Det samråd som har påbörjats behöver fortsätta men med en bredare dialog där alla parter ingår; näringsliv – medborgare – ideella organisationer – myndigheter – politiker tillsammans. Alla har något viktigt att tillföra varandra.

Genomförandet kommer på kort sikt att bli en ekonomisk belastning men återbetalar sig på lång sikt om det genomförs på ett förnuftigt sätt och med medborgarnas intressen i första rummet. Kommunen ska behålla ledartröjan och inte lämna över till privata intressen att styra utvecklingen.

Ett kraftfullt verktyg för kommunen är att ställa vägledande preciserade krav vid markanvisning
Ta vara på möjligheten att bygga socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart.

Danderyd, den 16 oktober 2016

Miljöpartiet de gröna i Danderyd
Kjell Rosén

Kevingeringen 83
182 50 Danderyd
E-post: kjell.rosen@gmail.com
Mobil: 070-7714 248

Meddelande (20)

Synpunkter: Översiktsplan, Centrala Danderyd.

Vi har översiktligt studerat de fyra förslagen och ansluter oss till det tredje förslaget: "Överdäckning vid Danderyds sjukhus".

Tunnelförslagen leder till en mycket omfattande strukturuomvandling, som kan skapa frustration, genom sin låsning till kraftig byggnadsförtätning och snabb befolkningstillväxt. Problemet med trafiken på E18 måste lösas på högre nivå med kringfarter och liknande, som fördelar trafiken innan den kommer till Stocksundsbron. Kanske även nya satellitstäder med ett aktivt näringsliv. Det är omöjligt att förstå hur trafiken från ytterligare kraftigt utbyggda nordostförorter skall kunna tränga ihop sig på denna "enda" passage. Innan detta problem fått en varaktig och hållbar lösning bör tunnelalternativen läggas på is.

Med vänlig hälsning

Hélène och Palne Mogensen

Namn: Hélène och Palne Mogensen

Adress: Emblavägen 29, 182 67 Djursholm

Epost: palne.mogensen@pmab.se

Meddelande (25)

Synpunkter:

Mer ljus på gatorna.

Behåll mörbyskogen. Lämna förbindelser mellan rinkebyskogen och resten av djursholm öppna. Till exempel behåll korridorer för vilt liv som rådjur, räv, grävling, hare, får lov att passera.

Bänkar med tak, lite varstans, kring parker och gärna vid lutande gräsmattor där folk får för sig att sola på sommaren också. Taket får vara genomskinligt och släppa igenom eller tex vara en stor spegel som reflektera ljuset till den som sitter på bänken.

Fler parkeringshus, till exempel hortusparkeringen vid sjukhuset kan då frigöra markyta för annat.

Tydligare återvinningsinfo för matavfall tex vid kreationspunkter som joggingstråk. Löpbanor får gärna ha vattenstopp på jogging stråket.

Namn: Sven Karlson
Adress: Anundvägen 21
Epost:

Meddelande (20)

Synpunkter: Vi önskar inga stora utbyggnader med en mängd nya bostäder utan att Danderyd skall fortsätta att vara ett lugnt villasamhälle! Stoppa även alla dessa förtätningar som pågår!

Namn:

Adress:

Epost:

UTKAST

Yttrande över program för centrala Danderyds utveckling

Danderyds Hembygdsförening (DHF) har beretts tillfälle att yttra sig över ett program för centrala Danderyds utveckling. Kommunen har som underlag presenterat fyra scenarier. Materialet är väl utformat och lättillgängligt.

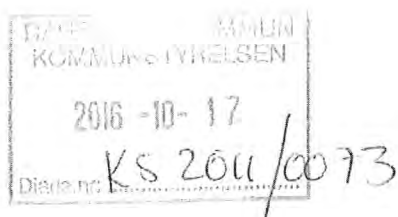
Trafiken på motorvägen ger tydliga störningar genom barriäreffekter och miljö, vilket upplevs mycket negativt av DHF:s medlemmar och kräver särskilda åtgärder vid planeringen av DHF:s verksamheter. DHF saknar efter en snabb genomläsning dock en ekonomisk analys av de miljöförbättringar som några projekten förväntas medföra.

Materialet visar mycket tydligt att scenariot ' Lång tunnel' är det enda alternativ, som på sikt ger möjligheter till lösningar för såväl Danderyds kommun och dess innevånare. Med tanke de många skolor av olika slag med unga elever, som finns längs motorvägen och att barn och ungdomar normalt är känsligare för miljöstörningar än vuxna är det för DHF av primärt intresse att prioritera åtgärder för skolornas utemiljö.

Danderyds Hembygdsförening

Tord Céwe

Ordförande

Danderyds kommun
 Djursholms slott
 Box 66
 182 05 Djursholm
plan@danderyd.se

Synpunkter på Centrala Danderyd, Program för fördjupning av Översiktsplanen 2016-06-20.

I den fördjupade översiktsplanen har det utvecklingsområde, som i princip tidigare endast bestod av motorvägen och områden i tät anslutning till denna utökats till att omfatta t.o.m. privatägda villa- och radhusområden. Jag/vi har noterat att området mellan Edsbergsvägen och Sätträängsvägen, från kraftledningsgatan till Örtvägen, ingår som utökat utvecklingsområde i Scenariot Lång tunnel. Området består av 12 privatägda radhus och 44 privatägda villafastigheter och det kan finnas skäl att uttrycka oro över konsekvenserna för dessa fastigheter.

Jag/vi undrar varför man utökat utvecklingsområdet till att omfatta även privatägda villa- och radhusfastigheter och vilka konsekvenser detta kommer att få för oss som fastighetsägare/hyresgäster.

Givetvis motsätter jag mig/vi oss åtgärder som leder till negativa effekter för oss som fastighetsägare såsom kostnader, värdesänkning, expropriationshot, expropriation, minskad attraktivitet på säljmarknaden, förfall, förslumning och inte minst försämrad miljö och trivsel. Åtgärder mot störningar från den nya bebyggelsen och ökande trafik skall i första hand vidtagas utanför privatägda villa- och radhusfastigheter.

Övriga synpunkter:

Jag/vi förbehåller oss rätten att komma in med ytterligare synpunkter under den kommande planprocessen.

Danderyd, den 13 oktober 2017

Namnteckning: *Åsa Dahlqvist*

Namnförtydligande: ÅSA DAHLQVIST

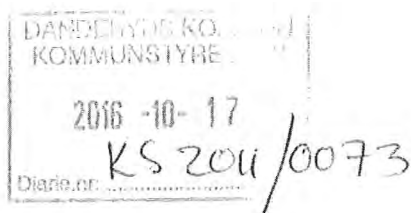
Personnummer: 580302-0089

Gatuadress: BLADVÄGEN 6

Postnummer och ort: 182 56 DANDERYD

Fastighetsbeteckning: DDONET 3

Danderyds kommun
Djursholms slott
Box 66
182 05 Djursholm
plan@danderyd.se

Synpunkter på Centrala Danderyd, Program för fördjupning av Översiktsplanen 2016-06-20.

I den fördjupade översiktsplanen har det utvecklingsområde, som i princip tidigare endast bestod av motorvägen och områden i tät anslutning till denna utökats till att omfatta t.o.m. privatägda villa- och radhusområden. Jag/vi har noterat att området mellan Edsbergsvägen och Sättraängsvägen, från kraftledningsgatan till Örtvägen, ingår som utökat utvecklingsområde i Scenariot Lång tunnel. Området består av 12 privatägda radhus och 44 privatägda villafastigheter och det kan finnas skäl att uttrycka oro över konsekvenserna för dessa fastigheter.

Jag/vi undrar varför man utökat utvecklingsområdet till att omfatta även privatägda villa- och radhusfastigheter och vilka konsekvenser detta kommer att få för oss som fastighetsägare/hyresgäster.

Givetvis motsätter jag mig/vi oss åtgärder som leder till negativa effekter för oss som fastighetsägare såsom kostnader, värdesänkning, expropriationshot, expropriation, minskad attraktivitet på säljmarknaden, förfall, förslumning och inte minst försämrad miljö och trivsel. Åtgärder mot störningar från den nya bebyggelsen och ökande trafik skall i första hand vidtagas utanför privatägda villa- och radhusfastigheter.

Övriga synpunkter:

Jag/vi förbehåller oss rätten att komma in med ytterligare synpunkter under den kommande planprocessen.

Danderyd, den 13 oktober 2017

Namnsteckning:

Namnförtydligande:

ÅKE DAHLQVIST

Personnummer:

581015-0192

Gatuadress:

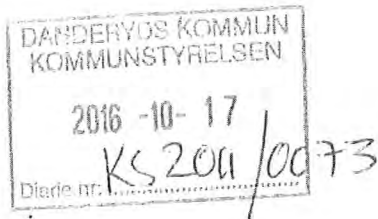
BLADVÄGEN 6

Postnummer och ort:

182 56 DANDERYD

Fastighetsbeteckning:

ODONET 3

Danderyds kommun
Djursholms slott
Box 66
182 05 Djursholm
plan@danderyd.se

Synpunkter på Centrala Danderyd, Program för fördjupning av Översiktsplanen 2016-06-20.

I den fördjupade översiktsplanen har det utvecklingsområde, som i princip tidigare endast bestod av motorvägen och områden i tät anslutning till denna utökats till att omfatta t.o.m. privatägda villa- och radhusområden. Jag/vi har noterat att området mellan Edsbergsvägen och Sätträängsvägen, från kraftledningsgatan till Örtvägen, ingår som utökat utvecklingsområde i Scenariot Lång tunnel. Området består av 12 privatägda radhus och 44 privatägda villafastigheter och det kan finnas skäl att uttrycka oro över konsekvenserna för dessa fastigheter.

Jag/vi undrar varför man utökat utvecklingsområdet till att omfatta även privatägda villa- och radhusfastigheter och vilka konsekvenser detta kommer att få för oss som fastighetsägare/hyresgäster.

Givetvis motsätter jag mig/vi oss åtgärder som leder till negativa effekter för oss som fastighetsägare såsom kostnader, värdesänkning, expropriationshot, expropriation, minskad attraktivitet på säljmarknaden, förfall, förslumning och inte minst försämrad miljö och trivsel. Åtgärder mot störningar från den nya bebyggelsen och ökande trafik skall i första hand vidtagas utanför privatägda villa- och radhusfastigheter.

Övriga synpunkter:

Jag/vi förbehåller oss rätten att komma in med ytterligare synpunkter under den kommande planprocessen.

Danderyd, den 11/ oktober 2017

Namnsteckning:
Maria Larsson

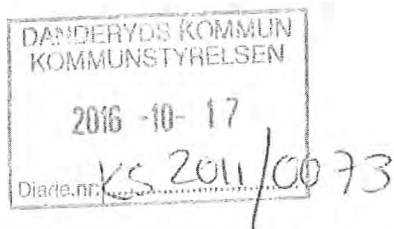
Namnförtydligande:
680408-8521

Personnummer:
Skiljev-26

Gatuadress:
18256 Danderyd

Postnummer och ort:

Fastighetsbeteckning: EKALLONET 2

Danderyds kommun
Djursholms slott
Box 66
182 05 Djursholm
plan@danderyd.se

Synpunkter på Centrala Danderyd, Program för fördjupning av Översiktsplanen 2016-06-20.

I den fördjupade översiktsplanen har det utvecklingsområde, som i princip tidigare endast bestod av motorvägen och områden i tät anslutning till denna utökats till att omfatta t.o.m. privatägda villa- och radhusområden. Jag/vi har noterat att området mellan Edsbergsvägen och Sättraängsvägen, från kraftledningsgatan till Örtvägen, ingår som utökat utvecklingsområde i Scenariot Lång tunnel. Området består av 12 privatägda radhus och 44 privatägda villafastigheter och det kan finnas skäl att uttrycka oro över konsekvenserna för dessa fastigheter.

Jag/vi undrar varför man utökat utvecklingsområdet till att omfatta även privatägda villa- och radhusfastigheter och vilka konsekvenser detta kommer att få för oss som fastighetsägare/hyresgäster.

Givetvis motsätter jag mig/vi oss åtgärder som leder till negativa effekter för oss som fastighetsägare såsom kostnader, värdesänkning, expropriationshot, expropriation, minskad attraktivitet på säljmarknaden, förfall, förslumning och inte minst försämrad miljö och trivsel. Åtgärder mot störningar från den nya bebyggelsen och ökande trafik skall i första hand vidtagas utanför privatägda villa- och radhusfastigheter.

Övriga synpunkter:

Jag/vi förbehåller oss rätten att komma in med ytterligare synpunkter under den kommande planprocessen.

Danderyd, den 14 oktober 2017

Namnsteckning:

Namnförtydligande:

JONAS LARSSON

Personnummer:

680205-0317

Gatuadress:

SKILJEVÄGEN 26

Postnummer och ort:

182 56 DANDERYD

Fastighetsbeteckning:

EXOLLONET 2

Angående 4 förslag om försämlad boendemiljö kring E18 i Danderyd.

Mitt namn är Stefan Karlsson och kommer 50 med min familj och 2 små barn i hyrproducerad bostadsrätt vid hyttstaden från Juni 2017.

Med stor trevning höjde vi detta, ligger ju i väldigt dålig trafikmiljö vid E18. Men min fru vill ha nära arvstäm till arbetet vilket var av betydelse vid köpet.

Vi kommer från ett unikt område Enskededalen nära Globen, tele2 arena.

Det unika är att det k-märkta området är byggt i 13 gårdar med ca 100 lägenheter per gård, och hela området är i praktiken bilfritt. Detta en unik miljö för små familjer.

Till förslagen:

Jag ser enda alternativ som är tunnelövergångarna gärna lång tunnel.

Detta ger unik möjlighet att besogsa området från bussen ner mot Danderyd kyrka och mot Ekeshöjden, och där tycker jag mig i intressanta som jag beskrivit hur Enskededalens område är byggt med dess ca: 13 gårdar.

Jag ser det äro som nödvändigt att kommunen väter för att bygga skatteintäkter, övrig tid annars kanske Danderyd/Täby måste slås ihop till en kommun.

Slutsats: Tunnelövergångar kort eller lång helst lång enda alternativ som ger bra och attraktiv framtid för Danderyd centrum med omnejd.

Mvh: Stefan Karlsson
Täppgränd 24
12133 Enskededalen

DANDERYDS KOMMUN
KOMMUNSTYRELSEN

2016-10-17

KS 2011/0073

0733/999467

Danderyds kommun
Djursholms slott
Box 66
182 05 Djursholm
plan@danderyd.se

Synpunkter på Program för fördjupning av översiktsplanen: Centrala Danderyd

Miljöproblemen från E18 är omvittnat stora och det är angeläget att en långsiktigt hållbar lösning snarast kommer till stånd.

Äntligen har vi fått det bekräftat att det blir förmånligare att utnyttja urberget och dra en bergtunnel genom hela Danderyd än att genomföra andra föreslagna alternativ. Ser man på höjdskillnaderna vore det fördelaktigt att fortsätta tunneln ända ner till Roslags Näsby. Vi ser alltså fram emot att E18 tunnelförläggs genom hela Danderyd.

E18 är en av Sveriges mest trafikerade vägar och betjänar hela nordostregionen samt trafiken till och från Finland och Baltikum. Det är alltså fler utsocknes än Danderydsbor som belastar trafiken genom Danderyd. Trafiken kommer att avsevärt öka på grund av den stora bebyggelse som planeras i Nordostkommunerna Täby (Täby Park och Arninge bl.a.), Vallentuna, Vaxholm, Österåker och Norrtälje. Därför bör urberget också utnyttjas till att förlänga tunnelbanan från Mörby Centrum till Täby. En förlängning av tunnelbanan till Roslags Näsby skulle skapa omstigningsmöjligheter till Roslagsbanan, som ju förgrenar sig strax efter Roslags Näsby. Vi ser givetvis gärna att tunnelbanan förlängs åtminstone till Täby Centrum och gärna ända till Arninge eller än längre.

En totalfinansiering av projektet genom bebyggelse av området måste dock ifrågasättas av flera olika skäl. Dels är E18 en statlig väg där staten/trafikverket borde stå för kostnaderna. Dels skulle den föreslagna bebyggelsen drastiskt förändra Danderyds karaktär av grön villastad. En bullrande motorväg, som delar kommunen i två delar skulle ersättas av en bullrande stadsmiljö som riskerar permanenta eller t.o.m. ytterligare försvaga de redan svaga gröna sambanden mellan våra grönområden: Rinkebyskogen, Altorpsskogen och Stora Värtan samt Ekebyskogen och Ekebysjön.

Naturskyddsföreningen har konsekvent betonat betydelsen av gröna samband i geografin, inte bara som spridningsyta för biodiversitet utan även för rekreation genom vandring/promenad och skidåkning mm. Vi vill redan i detta tidiga skede betona att för sin funktion räcker det inte med en smal remsa såsom en allé utmed en gata: det krävs rejält breda förbindelser som inte enbart har karaktär av öppen klippt gräsmatta med enstaka träd utan verklig natur. Enligt expertis bör gröna samband ha en bredd på minst 500 m för att fungera som spridningskorridorer.

Vi har med förundran konstaterat att det ursprungliga utvecklingsområdet enligt ÖP2030 nu utvidgats till att omfatta mer av våra grönområden och t.o.m. enskilda villaområden. Vi har inte i tillgängligt material kunnat tolka betydelserna av de tre olika nyanserna av lila som markerar utvecklingsområde. Vi noterar dock att sådana områden omfattar betydande antal privata villor med trädgårdar. Naturskyddsföreningen har till uppgift att värna om våra grönområden och ser inte heller att de berörda villakvarteren bör omvandlas från dagens gröna trädgårdsmiljö till någonting som mer liknar en stenstad. Tiden för genomförande av dessa visioner sträcker sig även över hela 34 år varför osäkerhet om framtiden vore förödande för de boende i dessa områden.

Naturskyddsföreningen känner oro inför en bebyggelse som gör stora områden närmast till en stenstad av innerstadskaraktär. Föreningen efterlyser vad det gäller dessa aspekter djupgående analys av alternativ med mindre grad av bebyggelse med bevarad grönska mellan.

En bebyggelse på 9.000 – 11.000 bostäder åstadkommer i sig störningar i form av ianspråktagande av grönytor, ökad trafik på lokalgatorna och därmed följande trafikbuller, avgaser och partiklar samt också ökad belastning på våra grönområden. En bebyggelse på 9.000 – 11.000 bostäder skulle leda till att Danderyds befolkning fördubblas, vilket får konsekvenser även på andra områden: vård, skola, omsorg, trafik etc. Även en halvering av bebyggelsen, vilket enligt programmet skulle räcka för en totalfinansiering av tunnelförläggningen, ter sig på tok för stor.

Förvisso tål området en viss exploatering, men en sådan bör ske så att Danderyds karaktär av grön villastad bibehålls och de gröna sambanden förstärks. En finansiering av projektet bör i första hand ske via statliga medel. I dagsläget planerar trafikverket kostsamma åtgärder för att bredda bussfilerna. Varför inte i stället använda de pengarna som delpost för tunnelförläggning. Och förhandla med Täby och Trafikverket om en förlängning av den planerade tunneln så att den inte behöver gå upp på högsta punkt.

Naturskyddsföreningen delar förslagets syn att ett fullständigt genomförande omfattar en mycket lång tidsrymd; fram till 2050 förefaller rimligt. Föreningen noterar därvid att visionen sträcker sig betydligt längre fram i tiden än nuvarande regionala överenskommelser om kollektivtrafikens utbyggnad. Därför anser föreningen att föreliggande vision skyndsamt måste kompletteras med en vision för god kollektivtrafik för nordostsektorn med fokus på dess utbyggnad 2030-2050 i ett Stockholm med inte bara betydligt större befolkning utan i ett samhälle med mycket högre krav på hållbarhet i alla dess dimensioner. Detta kräver enligt föreningen väsentligt högre ambition på bekväm flexibel och snabb kollektivtrafik.

Vi vill bevara Danderyds karaktär av villaområde och passa på att knyta ihop de olika kommundelarna med varandra genom starka gröna samband med en tunnelförlagd motorväg genom hela kommunen och förlängd tunnelbana till Täby. Vi vill att Danderyd förblir en grön lunga i en alltmer växande storstad.

Det är nu, när planerna börjar konkretiseras som kommunen behöver gå ut i brett samråd och kalla till offentliga möten, där alternativen presenteras och allmänheten bereds tillfälle ge synpunkter och ställa frågor och få svar från styrande tjänstemän och politiker. Hittills har medborgardialogen varit lam och av många nog upplevts som ostrukturerad och svår att greppa. Förläng tiden för samråd. Vi deltar gärna i en fortsatt dialog och yrkar i enlighet med våra synpunkter.

Danderyd, den 16 oktober 2016

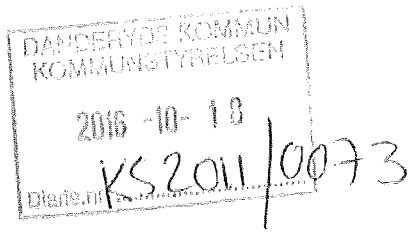
Naturskyddsföreningen i Danderyd

Eivor Niklasson, ordf.

Eivor Niklasson
Ekbacksvägen 33B
182 38 Danderyd
Eivor.niklasson@telia.com

Tfn 08 / 755 42 46

Danderyds kommun
 Djursholms slott
 Box 66
 182 05 Djursholm
plan@danderyd.se

Synpunkter på Centrala Danderyd, Program för fördjupning av Översiktsplanen 2016-06-20.

I den fördjupade översiktsplanen har det utvecklingsområde, som i princip tidigare endast bestod av motorvägen och områden i tät anslutning till denna utökats till att omfatta t.o.m. privatägda villa- och radhusområden. Jag/vi har noterat att området mellan Edsbergsvägen och Sättraängsvägen, från kraftledningsgatan till Örtvägen, ingår som utökat utvecklingsområde i Scenariot Lång tunnel. Området består av 12 privatägda radhus och 44 privatägda villafastigheter och det kan finnas skäl att uttrycka oro över konsekvenserna för dessa fastigheter.

Jag/vi undrar varför man utökat utvecklingsområdet till att omfatta även privatägda villa- och radhusfastigheter och vilka konsekvenser detta kommer att få för oss som fastighetsägare/hyresgäster.

Givetvis motsätter jag mig/vi oss åtgärder som leder till negativa effekter för oss som fastighetsägare såsom kostnader, värdesänkning, expropriationshot, expropriation, minskad attraktivitet på säljmarknaden, förfall, förslumning och inte minst försämrad miljö och trivsel. Åtgärder mot störningar från den nya bebyggelsen och ökande trafik skall i första hand vidtagas utanför privatägda villa- och radhusfastigheter.

Övriga synpunkter:

Jag/vi förbehåller oss rätten att komma in med ytterligare synpunkter under den kommande planprocessen.

Danderyd, den 16 oktober 2017

Namnsteckning: *Ulrika Royen*

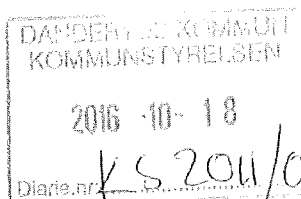
Namnförtydligande: *Ulrika Royen*

Personnummer: *590214-1166*

Gatuadress: *Blomv. 3*

Postnummer och ort: *182 56 Danderyd*

Fastighetsbeteckning: *Odomet 6*

Danderyds kommun
Djursholms slott
Box 66
182 05 Djursholm
plan@danderyd.se

Synpunkter på Centrala Danderyd, Program för fördjupning av Översiktsplanen 2016-06-20.

I den fördjupade översiktsplanen har det utvecklingsområde, som i princip tidigare endast bestod av motorvägen och områden i tät anslutning till denna utökats till att omfatta t.o.m. privatägda villa- och radhusområden. Jag/vi har noterat att området mellan Edsbergsvägen och Sätträngsvägen, från kraftledningsgatan till Örtvägen, ingår som utökat utvecklingsområde i Scenariot Lång tunnel. Området består av 12 privatägda radhus och 44 privatägda villafastigheter och det kan finnas skäl att uttrycka oro över konsekvenserna för dessa fastigheter.

Jag/vi undrar varför man utökat utvecklingsområdet till att omfatta även privatägda villa- och radhusfastigheter och vilka konsekvenser detta kommer att få för oss som fastighetsägare/hyresgäster.

Givetvis motsätter jag mig/vi oss åtgärder som leder till negativa effekter för oss som fastighetsägare såsom kostnader, värdesänkning, expropriationshot, expropriation, minskad attraktivitet på säljmarknaden, förfall, förslumning och inte minst försämrad miljö och trivsel. Åtgärder mot störningar från den nya bebyggelsen och ökande trafik skall i första hand vidtagas utanför privatägda villa- och radhusfastigheter.

Övriga synpunkter:

Jag/vi förbehåller oss rätten att komma in med ytterligare synpunkter under den kommande planprocessen.

Danderyd, den 17 oktober 2017

Namnsteckning:

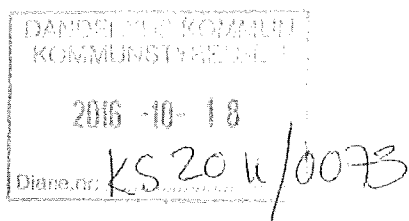
Namnförtydligande: Ole Rager

Personnummer: 580403-1059

Gatuadress: Blområgen 3

Postnummer och ort: 182 56 D-RYD

Fastighetsbeteckning: Odonet 6

Danderyds kommun
 Djursholms slott
 Box 66
 182 05 Djursholm
plan@danderyd.se

Synpunkter på Centrala Danderyd, Program för fördjupning av Översiktsplanen 2016-06-20.

I den fördjupade översiktsplanen har det utvecklingsområde, som i princip tidigare endast bestod av motorvägen och områden i tät anslutning till denna utökats till att omfatta t.o.m. privatägda villa- och radhusområden. Jag/vi har noterat att området mellan Edsbergsvägen och Sättraängsvägen, från kraftledningsgatan till Örtvägen, ingår som utökat utvecklingsområde i Scenariot Lång tunnel. Området består av 12 privatägda radhus och 44 privatägda villafastigheter och det kan finnas skäl att uttrycka oro över konsekvenserna för dessa fastigheter.

Jag/vi undrar varför man utökat utvecklingsområdet till att omfatta även privatägda villa- och radhusfastigheter och vilka konsekvenser detta kommer att få för oss som fastighetsägare/hyresgäster.

Givetvis motsätter jag mig/vi oss åtgärder som leder till negativa effekter för oss som fastighetsägare såsom kostnader, värdesänkning, expropriationshot, expropriation, minskad attraktivitet på säljmarknaden, förfall, förslumning och inte minst försämrad miljö och trivsel. Åtgärder mot störningar från den nya bebyggelsen och ökande trafik skall i första hand vidtagas utanför privatägda villa- och radhusfastigheter.

Övriga synpunkter:

Jag/vi förbehåller oss rätten att komma in med ytterligare synpunkter under den kommande planprocessen.

Danderyd, den 17 oktober 2017

Namnsteckning: *Lars Åke Lyckhult*

Namnförtydligande: LARS ÅKE LYCKHULT

Personnummer: 481216-2958

Gatuadress: Blomvägen 8

Postnummer och ort: 18256 Danderyd

Fastighetsbeteckning: Hallonet 4

P.150

Från: Pedersen Jenny
Skickat: den 19 oktober 2016 08:48
Till: Plan
Ämne: Synpunkt Centrala Danderyd

Hej,
Anne-Charlotte Sillén, Danderyd, hälsar att hon är för det långa tunnelalternativet.

Med vänlig hälsning

Jenny Pedersen
Kommunikatör

Danderyds kommun
Kommunledningskontoret - Information Danderyd
Mörby Centrum, butiksplanet, Box 74, 182 11 Danderyd
Telefon direkt: 08 568 912 61, mobil: 0738-070 261
E-post: jenny.pedersen@danderyd.se

DANDERYD
KOMMUNSTYRELSEN

2016-10-20

Diarienummer: KS 2011/0073

Danderyds kommun
Djursholms slott
Box 66
182 05 Djursholm
plan@danderyd.se

Synpunkter på Centrala Danderyd, Program för fördjupning av Översiktsplanen 2016-06-20.

I den fördjupade översiktsplanen har det utvecklingsområde, som i princip tidigare endast bestod av motorvägen och områden i tät anslutning till denna utökats till att omfatta t.o.m. privatägda villa- och radhusområden. Jag/vi har noterat att området mellan Edsbergsvägen och Sätträängsvägen, från kraftledningsgatan till Örtvägen, ingår som utökat utvecklingsområde i Scenariot Lång tunnel. Området består av 12 privatägda radhus och 44 privatägda villafastigheter och det kan finnas skäl att uttrycka oro över konsekvenserna för dessa fastigheter.

Jag/vi undrar varför man utökat utvecklingsområdet till att omfatta även privatägda villa- och radhusfastigheter och vilka konsekvenser detta kommer att få för oss som fastighetsägare/hyresgäster.

Givetvis motsätter jag mig/vi oss åtgärder som leder till negativa effekter för oss som fastighetsägare såsom kostnader, värdesänkning, expropriationshot, expropriation, minskad attraktivitet på säljmarknaden, förfall, förslumning och inte minst försämrad miljö och trivsel. Åtgärder mot störningar från den nya bebyggelsen och ökande trafik skall i första hand vidtagas utanför privatägda villa- och radhusfastigheter.

Övriga synpunkter:

Jag/vi förbehåller oss rätten att komma in med ytterligare synpunkter under den kommande planprocessen.

Danderyd, den 18 oktober 2017

Namnsteckning: *Kjell Ringquist*

Namnförtydligande: **KJELL RINGQUIST**

Personnummer: **28 09 17 - 0513**

Gatuadress: KJELL RINGQUIST

Postnummer och ort: Skiljevägen 32
S 182 56 DANDERYD

Fastighetsbeteckning: Tel/fax 08- 755 00 64
E-post: kjell.rq@tele2.se

Program för fördjupning av översiktsplanen för Centrala Danderyd, Danderyds kommun

Ett program för fördjupning av översiktsplanen för Centrala Danderyd har kommit till Länsstyrelsen för samråd enligt 3 kap. 9 § plan- och bygglagen, PBL (2010:900).

Länsstyrelsens uppdrag

Under samrådet ska länsstyrelsen särskilt ta tillvara och samordna statens intressen, tillhandahålla underlag för kommunens bedömningar och ge råd i fråga om allmänna intressen enligt 2 kapitlet PBL. Länsstyrelsen ska vidare särskilt verka för att riksintressen enligt miljöbalken tillgodoses, att miljö-kvalitetsnormer enligt miljöbalken följs, att mellankommunala frågor samordnas på ett lämpligt sätt och att bebyggelse inte blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsen har remitterat programsamrådshandlingen till Försvarmakten, Svenska kraftnät och Trafikverket. Inkomna yttranden bifogas. Länsstyrelsen har även tagit del av yttrande från Tillväxt- och regionplaneförvaltningen, Stockholms läns landsting.

Kommunens arbete med en fördjupning är i ett tidigt skede. I programförslaget är många avvägningar mellan allmänna intressen ännu inte gjorda. Därför är Länsstyrelsens synpunkter också övergripande och till sin karaktär vägledande om vad som behöver beaktas i det fortsatta arbetet med ett samrådsförslag.

LÄNSSTYRELSENS SYNPUNKTER

Övergripande synpunkter

Åtgärdsvalsstudie

Trafikverket arbetar på en rad olika sätt för att hantera miljö- och hälsopåverkan från trafiken på E18. Sammantaget bedöms aktuella och planerade åtgärder vara tillräckliga för att begränsa miljö- och hälsoeffekterna lokalt. Programförslagets omfattande åtgärder i form av tunnelförläggning och överdäckning skapar dock möjligheter till en stadsutveckling kring E18 som är positiv för kommunen och hela regionen.

Den åtgärdsvalsstudie som fortfarande pågår för E18 tar framför allt utgångspunkt i kommunens stadsutvecklingsplaner. Därför är det också kommunen som initierat, driver och finansierar åtgärdsvalsstudien. Trafikverket och Trafikförvaltningen är medverkande. Detta förhållande behöver tydligt framgå i planhandlingarna. Eftersom åtgärdsvalsstudien ännu inte är klar, är åtgärdernas genomför-

PROGRAMSAMRÅD

Datum
2016-10-17Beteckning
4011-24243-2016

barhet ännu inte utredd. Bedömningar om åtgärdernas genomförbarhet bör därför göras med stor försiktighet.

Samband med översiktsplanen

För en ändring av översiktsplanen genom en fördjupning gäller samma krav på innehållet som för översiktsplanen i övrigt. Sambanden med och konsekvenser för översiktsplanen som helhet ska redovisas.

Bostadsmarknaden

Det är positivt att kommunen i sina ekonomiska beräkningar utgått från en viss procentandel hyresrätter. För att uppnå en god utveckling i kommunen skulle det dock vara bra om kommunen i det fortsatta arbetet fördjupar diskussionen hur den sociala situationen ser ut bland olika grupper som bor i Danderyd, samt vilken typ av grupper kommunen förväntar sig ska flytta in.

Stockholmsregionen utvecklas idag starkt och prognoser pekar på en fortsatt kraftig tillväxt av antalet invånare. Detta ställer ökade krav på kommunernas planering. Att bostadsmarknaden fungerar väl är av avgörande betydelse för regionens utveckling. Bostadsbristen påverkar företagens och universitetens rekryteringsmöjligheter och människors möjligheter att hitta en lämplig bostad utifrån livssituation. För att klara bostadsbehovet behöver regionen ha ett högt och jämnt bostadsbyggande. Det behövs också en större variation på bostäderna som byggs, så att fler får möjlighet att efterfråga en nybyggd bostad.

De senaste årens goda konjunkturläge har i hög grad påverkat bostadsbyggandet och det visar sig i att många nya bostäder byggs. Men samtidigt som bostadsbyggandet ökar blir det allt svårare för hushåll med små inkomster och kort kötid att etablera sig på bostadsmarknaden. Det beror på att befolkningen ökar i kombination med höga bostadspriser och ett lågt utbud av hyresrätter. För att skapa en bostadsmarknad som är tillgänglig för alla behöver det tas ett större grepp över både utbudet av bostäder och hur människor ska ha möjlighet att efterfråga en passande bostad.

Riksintressen*Riksintresse 3 kap. 8 § miljöbalken, kommunikationer E18*

E18 utgör ett riksintresse för kommunikationer, vilket behöver framgå tydligare. Det är positivt att kommunen prövar möjligheten till stadsutveckling genom tunnelförläggning av E18. En tunnelförläggning, och delvis överdäckning, får dock inte äventyra E18:s funktion och inte påverka nuvarande eller eventuella framtida kapacitetsbehov.

Riksintresse 3 kap. 8 § miljöbalken, eldistribution

Stamnätet för elförsörjning med 400 kV och 220 kV ledningar/kablar inkl. transformatorstationer har av Länsstyrelsen bedömts utgöra riksintresse enligt 3 kap. 8 § MB. Inom aktuellt planområde finns 220 kV-ledning, en 400 kV-ledning samt en kraftstation. Svenska kraftnät har ledningsrätt för de befintliga kraftledning-

PROGRAMSAMRÅDDatum
2016-10-17Beteckning
4011-24243-2016

arna. Se Svenska kraftnäts yttrande för ytterligare information om förhållanden inom planområdet.

Miljö kvalitetsnormer*MKN vatten*

Det är positivt att redan ianspråktagen mark tillgängliggörs för bebyggelse och därmed minskar belastningen av oexploaterad mark. Tunnelndrivning och tunnlar kan dock ha stor påverkan på grundvattnet och hydrogeologin i området. Grundvattenberoende ekosystem, inklusive mossor, i små och stora utströmningsområden måste beaktas och hänsyn tas till eventuella brunnar. Vid alternativet med den längsta tunneln måste man beakta spricksystem, hydraulisk konduktivitet och kontakt med urbergsförekomsten Täby-Danderyd (SE659439-162852) och dess vattentäkter. Grundvattenförekomsten riskerar att inte nå god kemisk status till 2021 och omfattas därmed av miljö kvalitetsnormer för att komma till rätta med riskerna.

Dagvatten som förorenas från trafiken i tunneln och vatten förorenat av sprängmedelsrester och tättningsmedel under byggfasen måste renas tillfredsställande med hänsyn till gällande miljö kvalitetsnormer i recipienterna/vattenförekomster. Stora Värtan har för närvarande måttlig ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Edsviken har dålig status och uppnår ej god kemisk status. Alla vattenförekomster runt planområdet har därmed krav på förbättringar för att följa miljö kvalitetsnormerna. Vid planering av nya bostadsområden måste därför yta avsättas för rening av dagvatten. Rening behöver ske till sådan grad att förhållanden förbättras jämfört med nuvarande förhållande. Hårda ytor bör i största möjliga mån undvikas och där det medges kan rent vatten infiltreras till grundvattnet. Synligt vatten kan skapa rekreativmiljöer och pedagogiskt lyfta fram vattencykeln i naturen.

MKN luft

Beroende på längd av tunnlar och trafikmängd kan luften i tunnel påverka hälsan för de som dagligen utnyttjar sträckan. Det finns utredningar från Förbifart Stockholm som kan utnyttjas i fortsatt arbete.

Förutom tunnellsning för trafiken på E18 bör kommunen även se på åtgärder för att minska transportbehovet långsiktigt.

Hälsa och säkerhet*Farligt gods*

E18 Norrtäljevägen är utpekad som primär transportled för farligt gods, vilket framgår i programhandlingarna. Anledningen är dess funktion som genomfartsled för farligt gods, såväl inom regionen som till och från Kapellskärs hamn. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att vägen även i framtiden ska vara möjlig att använda för alla slags transporter av farligt gods och att detta ska vara en utgångspunkt i den fortsatta planeringen. När det gäller den fortsatta riskhanteringen är det positivt att kommunen inte planerar att lägga bebyggelse ovanpå en

PROGRAMSAMRÅD

Datum
2016-10-17Beteckning
4011-24243-2016

eventuell överdäckning av vägen. Detta har också stor betydelse för möjligheten att hålla vägen öppen för alla slags farligt gods-klasser på lång sikt.

Länsstyrelsen bedömer inte att olycksrisker kommer vara av avgörande betydelse för vilket scenario som är mest lämpligt att gå vidare med utifrån beskrivningarna i programhandlingarna. Oavsett vilket scenario som väljs, rekommenderar Länsstyrelsen dock att kommunen utreder olycksriskerna från E18 i god tid före att bebyggelsestrukturer läggs fast i förslag till detaljplaner. Inom området för den fördjupade översiktsplanen finns även en sekundär transportled för farligt gods, Vendevägen. Denna behöver beaktas i det fortsatta riskhanteringsarbetet.

Översvämningsrisk

Den föreslagna utvecklingen av området kommer att förändra flödena av dagvatten. Länsstyrelsen i Stockholms län har tagit fram en lågpunktskartering för länet som visar var i landskapet vatten kan ansamlas vid kraftig nederbörd. Karteringen visar att vatten kan ansamlas inom stora delar av området för den fördjupade översiktsplanen. Lågpunktskarteringen kan användas som aktsamhetskarta där kommunen sedan kan göra en mer detaljerad kartering över problemområden. Länsstyrelsens kartering är tillgänglig i Länsstyrelsens WebbGIS.

Till det fortsatta planeringsarbetet behöver kommunen utreda hur bebyggelsen påverkas vid kraftig nederbörd och om eventuella åtgärder, till exempel höjdsättning av byggnader eller dagvattendamm, behöver vidtas för att motverka översvämningsproblematik som planen kan ge upphov till.

Förorenade områden

Länsstyrelsen informerar om att det finns objekt i länsstyrelsens databas över förorenade områden inom aktuellt område. Det är viktigt att frågan avseende förorenade områden lyfts tidigt i efterföljande detaljplanarbete.

Roslagsbanan

Länsstyrelsen anser att risken för urspårning behöver beaktas om ny dragning av Roslagsbanan kommer att ske. En riskbedömning behöver visa på vilka skyddsavstånd och skyddsåtgärder som behöver vidtas. Likaså behöver riskerna bedömas med eventuell placering av spår och hållplats för Roslagsbanan ovanpå överdäckningen.

Luffart

Höga objekt ska av flygsäkerhetsskäl även meddelas Transportstyrelsens luftfartsavdelning. Som högt objekt räknas föremål som är 20 m eller högre. Mer information finns på Trafikverkets webbplats.

Kulturmiljö

Kulturmiljövården hittas under rubriken *Stadslandskapet* som redogör för tidigare utredningar. Slutsatserna i detta avsnitt är högst relevanta. Det bör dock framgå av rubriken att kulturmiljöperspektivet behandlas, och man bör även överväga att lyfta fram kulturmiljöfrågorna tidigare i dokumentet. Detta skulle vara till stöd för

PROGRAMSAMRÅD

Datum
2016-10-17Beteckning
4011-24243-2016

riktlinjen gällande hanteringen av historiska värden. Denna riktlinje är väldigt övergripande och bör utvecklas mer i enlighet med analysens slutsatser. Samtidigt bör den lyfta fram behovet av en närmare inventering av kulturvärden i bebyggelse och landskap samt att antikvariska konsekvensbeskrivningar tas fram i kommande planarbeten.

Länsstyrelsen instämmer med att det är angeläget att studera landskapets värden och mötet mellan ny och äldre bebyggelse, bl.a. vid Danderyds kyrka och riksintresset Stocksund. En annan central aspekt att arbeta vidare med är hur landsvägssträckningens långa historia ska kunna vara avläsbar vid en eventuell överdäckning med förtätning, samt hur ny bebyggelse tar hänsyn till de bebyggelsekaraktärer som finns i kommunen. Det finns skäl att titta närmare på hur Danderyds kulturmiljöprofil kan berika arbetet med utformningen av bebyggelsestrukturer och i framtagandet av arkitektoniska förhållningssätt.

Danderyds kyrka

Danderyds kyrka och kyrkogård är skyddad enligt kulturmiljölagen, eventuella ingrepp kräver Länsstyrelsens tillstånd. Denna miljö ansluter till ett öppet landskapsrum som minner om kommunens äldsta historia. Det finns skäl att studera om en överdäckning kan ge möjlighet till att förstärka kulturhistoriska värden och rumsliga samband.

Fornlämningar

Området kring dagens E18 är ur fornlämnings synpunkt hårt ansatt av exploatering och sträckningen för dagens E18. Den fortsatta planeringen för området bör anpassas så att det blir möjligt att skydda de kvarvarande lämningarna. Utgångsläget är att bevara de fornlämningar som finns kvar.

Inom programområdet finns geografiskt spridda fornlämningar som är skyddade enligt Kulturmiljölagen. Dessa utgörs exempelvis av Danderyd 109:1 (milstolpe), men även lämningar som representerar det järnålderslandskap som en gång präglade trakten. Exempelvis Danderyd 137:1 (område med husgrunder och terrasser med möjliga spår av äldre bebyggelse), Danderyd 7:1 och Danderyd 8:2 (stensättning), Danderyd 8:1 (gravhög) samt på Mörbybergets östra sida Danderyd 32:1 (fornborg).

Grönstruktur

Det är positivt att en av inriktningarna för utvecklingen av stadsmiljön inkluderar naturmiljö- och hälsopåverkan samt ökad biologisk mångfald. En ökad förtätning medför utmaningar för den lokala miljön när kvaliteter med betydelse för bland annat ekosystemtjänster och klimatanpassning riskerar att minska. Länsstyrelsen anser att den fortsatta planeringen särskilt bör hantera aspekter som barnperspektiv, lokal grönstruktur och kopplingar till den regionala, det biologiska kulturarvet, samt klimatanpassning.

Barns och ungas utemiljöer

Boverket har tillsammans med Movium vid Sveriges lantbruksuniversitet tagit fram en vägledning för planering, utformning och förvaltning av barns och ungas

PROGRAMSAMRÅD

Datum
2016-10-17Beteckning
4011-24243-2016

utemiljö med särskilt fokus på skolgårdar och förskolegårdar. Boverket har även tagit fram allmänna råd till 8 kap. 9 § andra stycket samt 10-11 §§ PBL (BFS 2015:1 FRI).

Miljöbedömning

Fördjupningen av översiktsplanen för Centrala Danderyd handlar om att ange förutsättningar för sådana åtgärder som kan medföra betydande miljöpåverkan i enlighet med 4 § första stycket i förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar (MKB-förordningen). Det innebär att en miljöbedömning ska göras för översiktsplanen. Samråd, framtagande av rimliga alternativ och redovisning av motiv till valda alternativ är viktiga inslag i miljöbedömningen. Hur processen gått till och de bedömningar som gjorts ska redovisas i en miljökonsekvensbeskrivning (MKB).

Avgränsningen av miljökonsekvensbeskrivningens innehåll ska göras i samråd med länsstyrelsen. I och med att kommunen valt att samråda om program för fördjupning av översiktsplanen anser Länsstyrelsen att samrådet även fungerar som samråd om avgränsning av miljöbedömning. Länsstyrelsen anser att programmet fungerar som underlag för att lyfta de frågor som kan komma att medföra betydande miljöpåverkan. Programmet utgår också från ett nollalternativ samt olika utbyggnadsförslag. Av vårt yttrande ovan framgår vilka frågor som behöver utredas vidare och vad som kan komma att medföra betydande miljöpåverkan.

I slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit samhällsbyggnadsdirektör Patrik Åhnberg, beslutande, miljödirektör Göran Åström och översiktsplanerare Emma Franzén, föredragande.

Patrik Åhnberg

Emma Franzén

Bilagor:

1. Yttrande från Svenska kraftnät
2. Yttrande från Trafikverket Region Stockholm

Sändlista:

Svenska kraftnät
Tillväxt, miljö och regionplanering, Stockholms läns landsting
Trafikverket Region Stockholm

Länsstyrelsen i Stockholms län

Program till fördjupning av översiktsplanen för centrala Danderyd

Trafikverket har av Länsstyrelsen ombetts att lämna synpunkter på rubricerat förslag till program för fördjupad översiktsplan inför Länsstyrelsens sammanvägda statliga yttrande med utgångspunkt i 3 kap. 10 § PBL. Trafikverkets synpunkter redovisas nedan under de tre rubrikerna Syftet, Det fortsatta arbetet respektive Övrigt.

Syftet

En trafikled eller järnväg kan överdäckas för att förbättra stadsmiljön, minska barriäreffekter, skapa ytor för nyexploatering och förtätning. Men överdäckning är av samhällsekonomiska skäl inte en miljö- och hälsoåtgärd, d v s en åtgärd att ta till för att hantera miljö- och hälsoproblematik som huvudsyfte, även om den kan resultera i förbättrad närmiljö, t.ex. genom mindre buller och föroreningar. Överdäckningar kan samtidigt vara förenade med högre halter av luftföroreningar, framförallt vid tunnelmynningar, liksom ökad energianvändning och betydande risker, särskilt vid transportleder för farligt gods.

Trafikverket arbetar på en rad olika sätt för att hantera miljö- och hälsopåverkan från trafiken på E18. Till exempel dammbindning inom ramen för Länsstyrelsens "Åtgärdsprogram för kvävedioxid och partiklar i Stockholm län", mätningar och beräkningar av luftföroreningshalter inom Luftvårdsförbundets regi och hastighetsanpassning där hastigheten på den aktuella sträckan sänkts för att minska halten av luftföroreningar. Trafikverket planerar också för utökad användning av s k ITS-lösningar, intelligenta transportsystem, för att bättre kunna styra trafikens miljö- och hälsopåverkan genom t ex variabel hastighet anpassat efter grad av luftförorening. Sammantaget bedömer Trafikverket att aktuella och planerade åtgärder är tillräckliga för att begränsa miljö- och hälsoeffekterna i erforderlig omfattning. Detta är något som tyvärr inte framgår i programförslaget, t ex i redovisningen av åtgärder enligt fyrstegsprincipen (sidan 17), eller under beskrivningen av nollalternativet (sidan 24). Innehållet i Vad är centrala Danderyd? (tredje stycket, sidan 6) är också felaktigt; det finns inget som visar att de omfattande åtgärder längs E18 som kan antas åsyftas (d v s de som redovisas som tunnel eller överdäckningsalternativ i programförslaget) är en förutsättning för att klara miljö- och hälsoproblematiken eller säkerställa

riksintresset. Däremot kan de vara lättare att förstå mot bakgrund av kommunens stadsutvecklingsplaner längs E18 vilka bl a har sin utgångspunkt i gällande översiktsplan.

Ovanstående är en viktig bakgrund till och förutsättning för den åtgärdsvalsstudie som fortfarande pågår där utgångspunkten framför allt är kommunens stadsutvecklingsplaner. Därför är det också kommunen som initierat, driver och finansierar åtgärdsvalsstudien. Trafikverket och Trafikförvaltningen är medverkande. Detta förhållande behöver framgå och korrigerande måste ske under Olika omfattning av åtgärder på E18 (andra stycket, sidan 17), där "Trafikverkets åtgärdsvalsstudie..." ska ändras till "kommunens åtgärdsvalsstudie..." samt under Scenario Ingen tunnel, nollalternativ (sista meningen, femte stycket, sidan 24), där "Trafikverket har inte detaljstuderat..." ska ändras till "Kommunen har inte detaljstuderat...". I andra stycket på sidan 8 saknas helt stadsutvecklingsperspektivet.

Åtgärdsvalsstudien är heller inte klar, vilket det är framställt som i figuren under Resultat (sidan 11), och åtgärdernas genomförbarhet ännu inte utredd. Därför bör referenser till åtgärdsvalsstudien inte göras i den omfattning som gjorts i programförslaget. Under Åtgärdsvalsstudie (ÅVS) står att åtgärdsvalsstudien redovisas i en separat rapport (tredje stycket, sista meningen), vilket inte stämmer eftersom den ännu utgör arbetsmaterial och därför inte är tillgänglig inom ramen för denna remiss. Hur den ska redovisas när den väl är klar är inte heller avgjort. Det hänvisas också till målen i åtgärdsvalsstudien under Scenario Ingen tunnel, nollalternativ (näst sista stycket, första meningen, sidan 24). Inte heller dessa är klara. Bedömningar om åtgärdernas genomförbarhet bör göras med stor försiktighet, t ex står det i inledningen "Dags att välja väg..." att alla alternativ är genomförbara (tredje stycket). Under Scenario Lång tunnel (fjärde stycket, sista meningen, sidan 18) finns också en hänvisning, "...nyttorna med en lång bergtunnel utifrån de frågor som Trafikverket särskilt ansvarar för att hantera", som väcker fler frågor än svar och som därför bör undvikas.

Trafikverket ser ett stort behov av att klargöra syftet med programförslaget och ett fortsatt arbete med en fördjupad översiktsplan och att samtidigt ge en tydligare bild av stadsutvecklingsambitionerna snarare än de relativt detaljerade sträckningsalternativen för E18, vars genomförbarhet i dagsläget är högst osäkra. Oavsett vetskap om utgångspunkterna för åtgärdsvalsstudien blir syftet också oklart för att programförslaget innehåller olika definitioner. I inledningen är syftet miljö- och hälsoproblematiken, i avslutningen, under rubriken Fortsatt arbete (sidan 43), är syftet "att omvandla de centrala delarna av Danderyd...", d v s stadsutvecklingen där överdäckningen är en del.

Det skulle, inte minst ur allmänhetens perspektiv, underlätta förståelsen av de tunga investeringsåtgärder som föreslås, om stadsutvecklingsplanerna redovisas så att man får klart för sig vilken omfattning och skala det handlar om. I programförslaget ges en antydning med uppskattade antal möjliga bostäder i scenariobeskrivningarna och under Ekonomi (fjärde stycket, sidan 40) där det

konstateras att en hög exploateringsgrad krävs. Vad kan detta innebära, hur kan det komma att se ut, vad blir trafikallsträngen, hur behöver den lokala trafikinfrastrukturen och bebyggelsen planeras för att exempelvis inte innebära nya barriäreffekter större än de befintliga?

Det fortsatta arbetet

Trafikverket ser positivt på att pröva möjligheten till överdäckning då den kan ge en bättre stadsutveckling. Men en överdäckning får inte äventyra E18:s funktion, varken idag eller i framtiden. Flera utgångspunkter måste därför utredas och redovisas i det fortsatta arbetet (se nedan) och Trafikverket saknar rådighet över flera av dessa. En dialog bör alltid föras med länsstyrelsen, eftersom det är de som ytterst prövar en överdäckning utifrån bl a hälsa och säkerhet och riksintressen enligt Plan- och bygglagen och Miljöbalken.

Generellt gäller Trafikverkets råd för tunnel också för överdäckningar. Därtill behöver fördjupade riskbedömningar göras. Överdäckning ska utformas så att risker för ovanförliggande och intilliggande bebyggelse inte är större än för bebyggelse intill motsvarande trafikled i ytläge. Överdäckning ska utformas så att olyckor vid ovanförliggande och intilliggande bebyggelse inte orsakar allvarlig trafikstörning eller skada i tunneln.

Följande ska utredas och redovisas i ett tidigt skede utifrån respektive plats förutsättningar:

- *Tekniska förutsättningar:* För planering av överdäckning gäller Trafikverkets råd för tunnel, TRVR tunnel 11. Därtill behöver fördjupade riskbedömningar göras.
- *Påverkan på riksintresset:* En överdäckning får inte påverka riksintresset negativt.
- *Kapacitet:* En överdäckning får inte påverka nuvarande eller ett eventuellt framtida behov av kapacitet.
- *Restriktioner för trafiken:* En överdäckning får inte innebära restriktioner gällande trafik på den aktuella leden för persontrafik eller farligt gods och tung trafik. Det behöver tydliggöras hur riskbilden respektive trafiken påverkas. I detta sammanhang behöver också frågan om omledningsvägar hanteras. En riskbedömning ska göras. Även påverkan under byggtiden behöver beaktas.
- *Störningar på omgivningen och trafikleden:* Eventuellt ovanliggande bebyggelse ska inte påverkas negativt av en överdäckning (gäller framför allt risk för olyckor, störningar, buller och vibrationer). Överdäckning och trafikled ska inte störa varandra (avseende konstruktion, ansvarsförhållanden mm).
- *Finansiering och genomförbarhet:* utgångspunkten är att överdäckningen/tunnelförläggningen samt merkostnader därtill för

exempelvis framtida drift- och underhåll finansieras av den part som önskar genomföra överdäckningen, normalt kommunen. Kostnadsansvar och tidplan behöver tidigt klaras ut mellan Trafikverket och kommunen, lämpligen genom en avsiktsförklaring, så att resursbehov kan planeras in. Likaså behöver framtida ansvarsförhållanden samt drift- och underhållsfrågor belysas.

Det behöver klargöras tydligare att det inte finns några statliga medel att finansiera de föreslagna investeringsåtgärderna med och att de förutsätter annan finansiering.

Om kommunen förväntas finansiera detta bör det också framgå t ex under avsnittet Ekonomi (sidorna 40-41) samt under Aktörer, roller och ansvar (sidorna 42-43).

Övrigt

Den specifika kopplingen till översiktsplanen för just detta programförslag bör tydliggöras.

E18 utgör ett riksintresse för kommunikationer, vilket behöver framgå tydligare.

Programförslaget hänvisar till en inaktuell basprognos. Sedan våren 2016 finns Trafikverkets basprognos för år 2040.

Under Olika omfattning av åtgärder på E18 (sidan 17) likställs felaktigt fyrstegsprincipens olika åtgärds-kategorier med små respektive stora åtgärder. Även steg 1-3 åtgärder kan vara stora åtgärder.

Under Scenario Ingen tunnel, nollalternativ (sidan 24), står det felaktigt att Trafikverket tar fram en vägplan för E18 på delen Arninge-Danderyds kyrka för att utreda behovet av ytterligare körfält. Trafikverket tar fram en vägplan för ett kollektivtrafikkörfält i vardera riktning (totalt tre körfält inklusive kollektivtrafikkörfält i vardera riktning, idag är befintliga kollektivtrafikkörfält för smala) mellan trafikplats Danderyds kyrka och trafikplats Arninge på E18. Däremot är avsikten att befintliga broar på sträckan ska anpassas så gott det går så att de i framtiden medger en breddning av vägområdet om behov skulle uppstå. Därmed är ingenting sagt om transportslag, d v s för kollektivtrafik (buss eller annat kollektivt färdmedel), gods, cykel eller bil. Men vägplanen kommer inte att ta mer mark i anspråk än vad som krävs för tre fullgoda körfält i vardera riktning.

För Trafikverket

David Nykvist

Koncessioner och kommunikation
Planhandläggare
Mats Borrie
010-475 87 82
mats.borrie@svk.se

Länsstyrelsen i Stockholm
stockholm@lansstyrelsen.se
Danderyds kommun
plan@danderyd.se

2016-09-29

2016/1462
2016/1427

YTTRANDE

Yttrande angående samråd för program till fördjupning av översiktsplanen för centrala Danderyd

Svenska kraftnät har tagit del av handlingarna för rubricerat ärende och har följande synpunkter:

Nuläge – utbyggnadsplaner

Inom aktuellt planområde har Svenska kraftnät en 220 kV-ledning, en 400kV-markkabel samt en kraftstation i Danderyds kommun. Utöver dessa nyttjar även Svenska kraftnät ledningar med andra huvudmän i kommunen.

Svenska kraftnät har av regeringen fått i uppdrag att, tillsammans med elnätsföretagen Vattenfall och Fortum, utreda en helt ny struktur för Stockholmsregionens elnät. Utredningen går under namnet Stockholms Ström och har resulterat i ett femtiotal stora och små projekt som när de genomförs leder till ett elnät som säkrar elförsörjningen i regionen för en lång tid framöver. Projekten innebär att drygt 20 kommuner kommer att beröras av nybyggnationer och ombyggnationer där en del befintliga luftledningar kommer att rivas och nya anläggningar kommer att byggas.

Inom ramen för Stockholms Ström planerar Svenska kraftnät att förlägga en ny 400 kV-kabel i tunnel mellan stationerna Anneberg och Skanstull. För att förverkliga detta behöver flera delprojekt genomföras, för mer information se:

<http://www.stockholmsstrom.net/vad-hander-i-din-kommun/>

Frågeställningen om framtida ombyggnadsplaner för E18 i Danderyd och eventuella konflikter med tunneln mellan stationerna Anneberg och Skanstull har tidigare varit uppe för dialog mellan Svenska kraftnät och Danderyds kommun. Bland annat i möte 2014-09-05 angående Svenska kraftnäts kommande detaljplane- och bygglovsärenden. Svenska kraftnät framförde då synpunkten att någon konflikt inte bör föreligga då Anneberg-Skanstull Tunnel går på stort djup i området, cirka 80 meter under markytan.

Svenska kraftnät har i tidigare samråd med Danderyds kommun mottagit synpunkten att det är av stor vikt att kabeltunneln inte hindrar framtida infrastrukturprojekt såsom tunnelbana och nedgrävning av E18. Tunnelns placering har anpassats efter bland annat befintliga tunnlar. Största möjliga hänsyn har även tagits till framtida infrastrukturplaner. Svenska kraftnät har även i ett bemötande på Stockholms läns landstings yttrande beskrivit hur framtida tunnelbaneutbyggnad har beaktats.

Inom kommunen finns i dagsläget flera tunnelanläggningar. City Link etapp 2 kommer att hamna på ett större djup än dessa tunnlar och någon konflikt med framtida nedgrävning av E18 bedöms inte som sannolik.

För ventilationsschaktet i Mörby och området mellan påslaget i Anneberg och Kyrkskolan gäller dock andra förhållanden. Ventilationsschaktet förbinder kabeltunneln med markytan och i området söder om påslaget i Anneberg är bergtäckningen endast cirka 10-50 meter. Eventuella bergarbeten i dessa områden måste utredas mer i detalj för att kunna bedömas.

Det bör påpekas att Svenska kraftnäts nyligen anlagda 220 kV-kabeltunnel mellan Berga Backe och Klubbvägen (Mörbyttunneln) som korsar E18 är förlagd på avsevärt mindre djup och därmed måste beaktas vidare. Tunnelbanans röda linje följer nära Anneberg-Skanstull Tunnel längs en lång sträcka i Danderyds kommun men med avsevärt grundare läge. Även Käppalattunneln befinner sig på grunt läge i området. Således är närheten till dessa tre tunnlar en frågeställning som Danderyds kommun rekommenderas gå vidare med.

Skyddszonen längs den planerade kabeltunneln mellan Anneberg och Skanstull kommer att vara 10 meter utanför tunneln. Samråd med Svenska kraftnät måste dock även ske för de fall en ny tunnel ska byggas även utanför denna zon (inom cirka 30-50 meter).

Slutsats

Svenska kraftnät har ledningsrätt för de befintliga kraftledningarna som är av betydelse för rikets elförsörjning. Ledningsrätten innebär att åtgärder som på något sätt inskränker Svenska kraftnäts verksamhet, inte får vidtas på fastighet som belastas av ledningsrätten.

Vad gäller Anneberg-Skanstull Tunnel-projektet (City Link etapp 2) hänvisar Svenska kraftnät till tidigare samrådsredogörelse i tillståndsprövningarna.

Svenska kraftnät förutsätter en fortsatt god dialog och samråd med kommunen och vill att våra intressen beaktas i det fortsatta planeringsarbetet.

Svenska kraftnät vill passa på att informera om att våra anläggningsobjekt finns att hämta via Geodataportalen (www.geodata.se) som WMS eller som en shapefil. Informationen innehåller den geografiska positionen för Svenska kraftnäts ledningar, stolpar, stationer och stationsområden. Utöver den geografiska positionen finns uppgifter om förläggningssätt (luftledning, kabel etc) och spänningsnivå för våra ledningar. Vid produktion av kartor där Svenska kraftnäts geografiska anläggningsinformation används ska följande copyrighttext framgå: "© Affärsverket Svenska kraftnät".

För övergripande information rörande Svenska kraftnäts framtida planer för stamnätet för el hänvisar vi till **Perspektivplan 2025** och **Nätutvecklingsplan 2016 – 2025**. Dessa dokument finns publicerade via vår hemsida:

<http://www.svk.se>

Detta yttrande har beslutats av avdelningsdirektören Malin Werner efter föredragning av samhällsplanerare Mats Borrie. Vid ärendets handläggning har även Helen Broström, Magnus Leander, Kristina Arrehag och Sofia Högfeldt deltagit.

Med vänliga hälsningar

A blue ink signature of Malin Werner, featuring a large, stylized initial 'M' and 'W' followed by a long horizontal flourish.

Malin Werner

A blue ink signature of Mats Borrie, consisting of a series of connected, somewhat abstract loops and lines.

Mats Borrie

Information angående remisser till Svenska kraftnät

Svenska kraftnät önskar att ni vid remittering av kommande ärenden sänder fullständigt material till oss via: registrator@svk.se alternativt till: Svenska kraftnät, Box 1200 172 24 Sundbyberg.

Danderyds kommun
 Djursholms slott
 Box 66
 182 05 Djursholm
plan@danderyd.se

DANDERYDS KOMMUN	
Inkom	2016 -10- 21
Dnr	KS 2011/0073

Synpunkter på Centrala Danderyd, Program för fördjupning av Översiktsplanen 2016-06-20.

I den fördjupade översiktsplanen har det utvecklingsområde, som i princip tidigare endast bestod av motorvägen och områden i tät anslutning till denna utökats till att omfatta t.o.m. privatägda villa- och radhusområden. Jag/vi har noterat att området mellan Edsbergsvägen och Sätträngsvägen, från kraftledningsgatan till Örtvägen, ingår som utökat utvecklingsområde i Scenariot Lång tunnel. Området består av 12 privatägda radhus och 44 privatägda villafastigheter och det kan finnas skäl att uttrycka oro över konsekvenserna för dessa fastigheter.

Jag/vi undrar varför man utökat utvecklingsområdet till att omfatta även privatägda villa- och radhusfastigheter och vilka konsekvenser detta kommer att få för oss som fastighetsägare/hyresgäster.

Givetvis motsätter jag mig/vi oss åtgärder som leder till negativa effekter för oss som fastighetsägare såsom kostnader, värdesänkning, expropriationshot, expropriation, minskad attraktivitet på säljmarknaden, förfall, förslumning och inte minst försämrad miljö och trivsel. Åtgärder mot störningar från den nya bebyggelsen och ökande trafik skall i första hand vidtagas utanför privatägda villa- och radhusfastigheter.

Övriga synpunkter:

Jag/vi förbehåller oss rätten att komma in med ytterligare synpunkter under den kommande planprocessen.

Danderyd, den 16 oktober 2017¹⁶

Namnsteckning: Irène Granström

Namnförtydligande: IRÈNE GRANSTRÖM

Personnummer: 300907-0347

Gatuadress: Handelsvägen 33

Postnummer och ort: 18256 Danderyd

Fastighetsbeteckning: Hallmet 8

Ert tjänsteställe, handläggare
Länsstyrelsen i Stockholm, Emma Franzén

Ert datum
2016-06-28

Er beteckning

Vårt tjänsteställe, handläggare
HKV PROD INFRA Anders Ferdinandsson,
08-788 84 40, Anders.Ferdinandsson@mil.se

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

Yttrande över fördjupad översiktsplan för centrala Danderyd, Danderyd kommun, Stockholms län

Försvarsmakten har inget att erinra i rubricerat ärende.

Bramer, Camilla

Delprocessledare fysisk planering, produktionsledningens infrastrukturavdelning

Handlingen är fastställd i Försvarsmaktens elektroniska dokument- och ärendehanteringssystem.

Sändlista

Länsstyrelsen Stockholms län

stockholm@lansstyrelsen.se

För kännedom

Danderyd kommun

oversiktsplan@danderyd.se

(AFE)

Postadress
Försvarsmakten
107 85 Stockholm

Besöksadress
Lidingövägen 24

Telefon
08-788 75 00

Telefax
08-788 77 78

E-post, Internet
exp-hkv@mil.se
www.forsvarsmakten.se

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Remissvar - Program för fördjupning av översiktsplanen – centrala Danderyd

Ärendet

Ett program för fördjupning av översiktsplanen har skickats på remiss till miljö- och hälsoskyddsnämnden. Remisstiden är fastställt till perioden 23 juni – 17 oktober 2016. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har fått anstånd med svarstid till den 26 oktober 2016.

Syftet med programmet är att visa olika handlingsalternativ för att åstadkomma en bättre miljö i området längs med E18.

Miljöavdelningen anser att om inriktningen ”En stadsmiljö med liten naturmiljö- och hälsopåverkan samt ökad biologisk mångfald” följs vid genomförande av programmet så är det positivt för miljön oavsett scenario. En tunneldragning har större potential att förbättra miljön för såväl människor, som växter och djur.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar:

1. att tillstyrka program för fördjupning av översiktsplanen - centrala Danderyd.
2. att godkänna kontorets tjänsteutlåtande, daterat 2016-09-16, reviderat 2016-10-18 som ett underlag för det fortsatta planarbetet.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets yttrande

Processen fram till program har varit omfattande och transparent, där berörda aktörer har involverats och miljöfrågor har hanterats. Berörda tjänstemän på miljö- och stadsbyggnadskontoret har varit aktivt delaktiga och involverade i arbetet med projektet. Inriktningen för programmet har en grund i fyra övergripande förhållnings-sätt där den första hanterar miljö "En stadsmiljö med liten naturmiljö- och hälsopåverkan samt ökad biologisk mångfald".

Programförslagets fyra scenarier innebär alla mer byggnation och fler bostäder i kommunen. Scenariot lång tunnel ger de största positiva effekterna vad gäller buller, barriäreffekter, avgasutsläpp och partiklar. Scenario överdäckning vid Danderyds sjukhus samt nollalternativet ger endast begränsade förbättringar av miljön, där luft och bullerproblematik kvarstår för större delen av E18s sträckning genom kommunen. Nollalternativet kan innebära att miljö kvalitetsnormen för luft inte kan innehållas i framtiden om trafiken ökar.

Oavsett om åtgärdstyp 4, dvs. partiella överdäckningar eller tunnel-förläggning, kommer att ske eller inte framöver så är det fördelaktigt att genomföra relevanta mindre infrastrukturåtgärder enligt åtgärdstyp 1- 3.

De förändringsmöjligheter som anges i olika delområden i programmet längs E18, till en bostads- och stadsmiljö, är i stora drag positiv ur miljöperspektivet då hårdgjorda ytor kan ersättas med bostäder och grönområden som innehåller ekosystemtjänster och främjar lokal biologisk mångfald. Det är mycket viktigt att kommunen gör en ansats för ett miljöanpassat samhällsbyggande, detta för att skapa ett hållbart samhälle på lång sikt i ett generationsperspektiv. Kontoret ser därför positivt på att en av riktlinjerna för framtida stadsutveckling som lyfts i programmet är att centrala Danderyd byggs hållbart.

Programmet anger översiktligt kostnader och intäkter för olika scenario. Motsvarande bedömning kring fördelar och nackdelar ur ett miljöperspektiv vore positivt, kontoret ser med fördel att detta lyfts fram i kommande steg av arbetet.

Miljöprogram

Föreslaget program för fördjupad översiktsplan ligger i stora delar i linje med kommunens miljöprogram. I detta tidiga skede är det mycket svårt att bedöma vilka effekter på miljön som ett förverkligande av programmet kommer att innebära. Mycket beror på "hur" och "vad" som byggs. Följs intentionerna och riktlinjerna i pro-

grammet så innebär det sannolikt en förbättring av miljön i kommunen.

Nedan finns en översiktlig bedömning av hur de olika scenario som beskrivs i programmet står i förhållande till Danderyds kommuns miljöprogram. Detta efter slutfört projekt och under förutsättning att den inriktning som beskrivs med hållbart byggande följs.

Åtgärdsområde	Frisk luft	Friskt vatten	Biologisk mångfald	God bebyggd miljö	Giftfri miljö
Scenario Lång tunnel					
Scenario Kort tunnel					
Scenario Överdäckning vid Danderyds sjukhus					
Scenario Ingen tunnel, nollalternativ					

Virpi Lindfors
Miljö- och stadsbyggnadsdirektör

Jonas Qvarfordt
Miljösamordnare

Exp:
Kommunstyrelsen

§ 42

MHN 2016-000883

Remissvar – Program för fördjupning av översiktsplanen Centrala Danderyd

Ärendet

Ett program för fördjupning av översiktsplanen har skickats på remiss till miljö- och hälsoskyddsnämnden. Remisstiden är fastställt till perioden 23 juni – 17 oktober 2016. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har fått anstånd med svarstid till den 26 oktober 2016.

Syftet med programmet är att visa olika handlingsalternativ för att åstadkomma en bättre miljö i området längs med E18.

Miljöavdelningen anser att om inriktningen ”En stadsmiljö med liten naturmiljö- och hälsopåverkan samt ökad biologisk mångfald” följs vid genomförande av programmet så är det positivt för miljön oavsett scenario. En tunneldragning har större potential att förbättra miljön för såväl människor, som växter och djur.

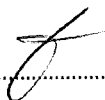
I ärendet föreligger förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2016-09-16, reviderat 2016-10-18.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut

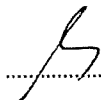
1. Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att tillstyrka program för fördjupning av översiktsplanen - centrala Danderyd.
2. Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att godkänna kontorets tjänsteutlåtande, daterat 2016-09-16, reviderat 2016-10-18, som ett underlag för det fortsatta planarbetet.

_____
Exp:
Kommunstyrelsen

Justerandes sign.....

.....

..... Utdragsbestyrkande .....

§ 79

UN 2016/0493

Remiss - Programsamråd; Program för fördjupning av översiktsplanen centrala Danderyd, Danderyds kommun

Ärendet

Ett program för fördjupning av översiktsplanen har skickats ut på samråd. Syftet med programmet är att visa olika handlingsalternativ för att åstadkomma en bättre miljö i området längs med E 18. I ärendet finns ett tjänsteutlåtande daterat 2016-10-20.

Utbildnings- och kulturkontorets förslag till beslut

Utbildningsnämnden ställer sig positiv till programmet och insänder förvaltningens yttrande som sitt svar.

Yrkanden

Patrik Nimmerstam (C) yrkar att beslut i ärendet ska vara:
-Utbildningsnämnden insänder förvaltningens yttrande som sitt svar.

Proposition

Ordförande Monica Renstig ställer proposition på förvaltningens förslag till beslut och på Patrik Nimmerstams (C) förslag till beslut och finner att utbildningsnämnden bifaller Patrik Nimmerstams (C) förslag.

Votering och omröstningsresultat

Votering begärs. Utbildningsnämnden godkänner följande beslutgång.

Ja-röst för ordförandens förslag.

Nej-röst för Patrik Nimmerstams förslag.

Ledarmot/tjänstgörande ersättare:

Monica Renstig, Ordf (L): Nej

Ulla Hurtig Nielsen, 1:e v ordf (M): Nej

Patrik Nimmerstam, 2e v ordf (C): Nej

Robert Nibelius (M): Nej

Christian Ljungdahl (C): Nej

Fredrik Palmquist (L): Nej

Dorothea Hårleman (KD): Nej

Bodil Borison (M): Nej

Cecilia Ålander (M): Nej

Sven-Gunnar Norsell (M): Nej

Ruby Rosén (MP): Nej

Summa: Ja: 0, Nej: 11

Ordförande finner att utbildningsnämnden beslutar i enlighet med Patrik Nimmerstams (C) yrkande.

Beslut

Utbildningsnämnden insänder förvaltningens yttrande som sitt svar.

Exp:
Kommunstyrelsen
Produktionsutskottet

Polisen

Datum

2016-10-28

Diariernr (åberopas)

Yttrande

Program för fördjupning av översiktsplanen CENTRALA DANDERYD,
DANDERYDS KOMMUN

Polismyndigheten önskar att ett brottsförebyggande tänkande finns med i detta tidiga skede av planering. Vi önskar också att det i den slutgiltiga planbeskrivningen av området bör få finnas med ett stycke som upptar det brottsförebyggande/trygghetsrelaterade tänkandet. Kanske i form av en rubrik av typen "Bebyggelseinriktade hinder mot brott".

Bakgrund

Att begå brott underlättas av:

- enkel och direkt tillgänglighet till objektet
- säkra och varierade flyktvägar
- ostörd "arbetsmiljö" där man varken syns eller hörs
- obefolkade – eller överbefolkade – platser
- anonymitet och diffust ansvar för miljön
- dåligt underhållen miljö

Inom kriminologin finns något som kallas beslutsteorin. Enkelt uttryckt tar denna upp fyra olika inriktningar på hur vi kan bekämpa brottslighet:

- öka upptäcktsrisken
- försvåra genomförandet av brott
- minska utbytet av brott
- försvåra bortförklaringar

Polismyndigheten tar här fram förslag på de två första punkterna – öka upptäcktsrisken och försvåra genomförandet av brott. En ökad upptäcktsrisk försvårar också genomförandet av brott.

Informell kontroll

Informell kontroll utövas av alla människor i samhället.

Människor känner sig tryggare med en naturlig informell kontroll än utan. Det känns bra att jag från min bostad kan se ut genom fönstren på det som händer utanför. Det känns också bra för dem som finns ute att veta att man kan bli sedd av dem som är inne – om något skulle hända. Därför är det viktigt med en informell kontroll.

Brottsförebyggande tänkande.

Polismyndigheten är för en blandad bebyggelse, d v s arbetsplatser och bostäder i samma område. Detta gör att området är befolkat dygnet runt med informell social kontroll. Gärningsmännen vill inte bli sedda. En blandad bebyggelse med informell kontroll dygnet runt gör att chansen för upptäckt ökar.

Byggnaderna bör utformas och placeras så att gärningsmän inte kan gömma sig eller begå brott på insynsskyddade ställen. Som exempel kan nämnas att fastigheterna inte utformas med prång utan insyn, att garagen placeras så att en gärningsman kan observeras vid garaget (och bostaden) av den boende eller dess grannar, att parkeringsplatserna (med målade rutor) placeras så att man kan se mellan parkerade bilar.

Då det byggs nytt är det också bra om det redan från början installeras ett ordentligt skalskydd. Med skalskydd menar vi från fabriken monterade låsbara terrass- och fönsterhandtag- samt dörrlås med hakregel. Dörrar bör vara försänkta i huslivet så att en negativ brytvinkel uppstår.

Det är också viktigt att området får överblickbarhet och rätt belysning. Den informella kontrollen stärks genom visuella samband och siktlinjer mellan rörelsestråk och byggnader och omvänt. Eftersträva därför att platser och stråk är väl överblickbara för att inte skapa lägen gynnsamma för rån och överfall. Undvik nischer, vrår, hörn eller vegetation intill gångvägar där det går att gömma sig.

Platser och stråk ska vara ändamålsenligt belysta, utan att blända, för att undvika känslan av utsatthet och otrygghet. Belysningen ska vara utformad så att mötande personer kan känna igen varandra samt så att människor kan urskiljas från den omgivande bebyggelsen. Belysning utomhus behöver inte vara stark och energikrävande. Även ytor vid sidan av rörelsestråk bör belysas så att gående kan överblicka området de rör sig igenom och så att de inte enbart själva blir belysta "måltavlor".

Människor är i högre grad observanta på vad som sker och även beredda att ingripa om de känner en personlig tillhörighet till och ansvar för det egna området. Vid planeringen av området är det därför en fördel att försöka dela in området i privata, halvprivata, halvvoffentliga eller offentliga rum genom portaler, häckar och dylikt. De boende bör få möjlighet att sätta personlig prägel på sin miljö och därmed signalera sin "hemvist". Känslan av att vara på privat mark kan få en gärningsman att avstå från att begå brott.

Koncentrera trafiksystemen. Samla gärna olika trafikslag såsom bilar, cyklar och gående synliga intill varandra i parallella stråk för att stärka den informella bevakningen.

Minimera gångvägarnas antal och längd. Lokalisera dessa till angränsande stadsdelar för att höja närvaron av människor. Förbindelse mellan kollektivtrafik och bostad, arbete och service bör ske längs bostadsbebyggelse.

En in- och utfart till området, för biltrafik, ökar upptäcktsrisken.

Vi som er polis, i Lokalpolisområde Täby, ställer oss självklart till ert förfogande om ni önskar få ytterligare synpunkter vad gäller trygghet och brottsförebyggande åtgärder.

Polismyndigheten önskar, i ett senare skede, även ha en brottsförebyggande dialog med utsedd byggherre.

Med vänlig hälsning

Mats Hessler/polisen
0709-360 689

 DANDERYDS KOMMUN
Inkom 2016 -11- 10
Dnr KS 2011/0073

Utdrag ur protokoll fört vid kommunstyrelsens sammanträde
onsdagen den 9 november 2016.

Justerat den 9 november 2016

Anslaget den 10 november 2016

Karin Wanngård
Anna König Jerlmyr
Clara Lindblom

§ 18

PM: Program för fördjupning av översiktsplanen Centrala Danderyd, Danderyds kommun

Remiss från Danderyds kommun

Dnr 120-1161/2016

Beslut

1. Som svar på remissen "Program för fördjupning av översiktsplanen Centrala Danderyd, Danderyds kommun" hänvisas till vad som anförs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Ärendet

Kommunstyrelsen behandlar ett ärende om program för fördjupning av översiktsplanen Centrala Danderyd, Danderyds kommun.

Borgarrådet Mogert redovisar ärendet i **promemoria 2016:183**.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är borgarrådsberedningens förslag. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar enligt borgarrådsberedningens förslag.

Vid protokollet

Kerstin Tillkvist

PM 2016:183 RII (Dnr 120-1161/2016)

Program för fördjupning av översiktplanen Centrala Danderyd, Danderyds kommun

Remiss från Danderyds kommun

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen "Program för fördjupning av översiktplanen Centrala Danderyd, Danderyds kommun" hänvisas till vad som anförs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Roger Mogert anför följande.

Ärendet

Med centrala Danderyd avses de områden som ligger längs E18 från Stocksundsbron (gränsar till Solna) och fram till kommungränsen mot Täby. Området är centralt beläget men saknar en tydlig identitet och avgränsning. Dagligen passerar nästan 100 000 fordon över Stocksundsbron enligt uppgifter från år 2010. Påverkan på miljön gäller främst buller, avgaser, hälsofarliga partiklar, farligt gods och det faktum att E18 upptar stora markytor och är en barriär till olika kommundelar. Enligt resvaneundersökning från år 2015 så sker 52 procent av Danderyds invånares resor med bil. I den åtgärdsvalstudie som pågår har konstaterats att det finns brister i gång- och cykelpassager utmed hela E18 genom Danderyd.

Parallellt med programmet pågår en åtgärdsvalsstudie (ÅVS) i samarbete med Trafikverket och Stockholms läns landstings trafikförvaltning. Åtgärdsvalstudien ska utgöra underlag för en prioritering av effektiva lösningar för trafiksituationen idag och på längre sikt.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafikinämnden. Stadsbyggnadskontoret har inkommit med kontorsyttrande. Exploateringsnämnden och trafikinämnden har avstått från att svara.

Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att samtliga kommuner i Stockholms län tar ett tydligare ansvar för bostadsförsörjningen och att det är positivt att Danderyds kommun vill tillskapa ett stort antal nya bostäder.

Stadsbyggnadskontoret anser att det förslag som skapar mest antal nya bostäder ska förordas.

Mina synpunkter

Bostadsbristen i Stockholmsregionen är omfattande och det är viktigt att alla kommuner tar sitt ansvar för bostadsförsörjningen. Det är därför positivt att Danderyds kommun i detta ärende vill tillskapa ett stort antal nya bostäder. Jag förordar därför de förslag som ger flest antal bostäder. Inom ramen för Sverigeförhandlingen utreds en förlängning av Roslagsbanan till city, detta arbete berör Stockholm i allra högsta grad och det är viktigt att banan får en bra helhetslösning. I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen "Program för fördjupning av översiktplanen Centrala Danderyd, Danderyds kommun" hänvisas till vad som anförs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 27 oktober 2016

ROGER MOGERT

Bilaga

Remiss program för fördjupning av översiktplanen Centrala Danderyd, Danderyds kommun

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Med centrala Danderyd avses de områden som ligger längs E18 från Stocksundsbron (gränisar till Solna) och fram till kommungränsen mot Täby. Området är centralt beläget men saknar en tydlig identitet och avgränsning. Dagligen passerar nästan 100 000 fordon över Stocksundsbron enligt uppgifter från år 2010. Påverkan på miljön gäller främst buller, avgaser, hälsofarliga partiklar, farligt gods och det faktum att E18 upptar stora markytor och är en barriär till olika kommundelar. Enligt resvaneundersökning från år 2015 så sker 52 procent av Danderyds invånares resor med bil. I den åtgärdsvalstudie som pågår har konstaterats att det finns brister i gång-och cykelpassager utmed hela E18 genom Danderyd.

Parallellt med programmet pågår en åtgärdsvalsstudie (ÅVS) i samarbete med Trafikverket och Stockholms läns landstings trafikförvaltning. Åtgärdsvalstudien ska utgöra underlag för en prioritering av effektiva lösningar för trafiksituationen idag och på längre sikt.

Fyra olika scenarior redovisas, varav scenario fyra är ett nollalternativ. *Scenario "Lång tunnel"* innebär att E18 förläggs i tunnel i stor sett genom hela kommunen. Stora delar av tunneln kan föläggas i berg och två nya trafikplatser anläggs dels norr om Danderyds kyrka, dels vid Danderyds sjukhus i området vid Mörbyskolan. Det vägområde som friläggs kan tillsammans med intilliggande mark ge plats för ca 10 000 nya bostäder.

Scenario "Kort tunnel" innebär en tunnel från Stocksund till strax norr om Danderyds kyrka, vilket kan ge ca 5 000 nya bostäder.

I de bägge tunnelalternativen ges möjlighet att skapa en mer samlad resandenod vid Danderyds sjukhus genom att Roslagsbanan flyttas västerut närmare tunnelbanan och däremellan anlägga en ny bussterminal.

I scenario "Överdäckning vid Danderyds sjukhus" ligger E18 kvar i sitt huvudskaliga läge. Området framför Danderyds sjukhus kan överdäckas genom en betongtunnellösning i vissa delar. Detta alternativ har utretts tidigare som den s.k. "Knutpunkt Danderyd". Alternativet rymmer upp till 2 000 nya bostäder.

Tunnel- respektive överdäckningsalternativen skulle enligt beräkningar ge ett positivt ekonomiskt resultat.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden. Stadsbyggnadskontoret har inkommit med kontorsyttrande. Exploateringsnämnden och trafiknämnden har avstått från att svara.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 15 september 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm stad har inte någon landgräns mot Danderyd men E18 passerar norrut genom universitetsområdet på Norra Djurgården. Stadsledningskontoret förutsätter att de olika sce-

nariernas påverkan på trafiken i angränsande områden studeras i åtgärdsvalsstudien. Särskilt viktigt är att inte kapaciteten på E18 minskar samt att störningar, såväl permanenta som provisoriska, på denna Europaväg undviks.

Stadsledningskontoret anser även att det är viktigt att samtliga kommuner i länet tar ett tydligare ansvar i regionens bostads-försörjning. Det är därför positivt att Danderyds kommun i detta ärende vill tillskapa ett stort antal nya bostäder.

För närvarande utreds inom ramen för Sverigeförhandlingen en förlängning av Roslagsbanan till Stockholm City. Detta arbete berör Stockholms stad i flera avseenden och stadsledningskontoret anser att en helhetslösning för hela sträckningen bör eftersträvas.

Stadsbyggnadskontoret

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 5 september 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm stad har inte någon landgräns mot Danderyd, men E 18 passerar norrut genom universitetsområdet på Norra Djurgården. Kontoret förutsätter att de olika scenariernas påverkan på trafiken i angränsande områden studeras i åtgärdsvalsstudien.

F n utreds inom ramen för sverigeförhandlingen en förlängning av Roslagsbanan till city. Detta, liksom en flyttning av Roslagsbanan västerut, kan komma att påverka området kring Östra station.

Stadsbyggnadskontoret ser gärna en helhetslösning för Roslagsbanan.. Kontoret har därför ett intresse i det fortsatta arbetet med Roslagsbanan.

Beträffande de olika scenarionalternativen konstaterar kontoret att de senaste årens befolkningstillväxt inte har motsvarats av ett högt bostadsbyggande. Stadsbyggnadskontoret förordar det förslag som ger mest antal nya bostäder.

SAMHÄLLSUTVECKLINGSSKONTORET
Marie Broberg

Kommunstyrelsen 2016-10-17

Remissvar - Centrala Danderyd Program för fördjupning av översiktsplanen

Sammanfattning

Danderyd har skickat ut ett program för fördjupning av översiktsplanen för centrala Danderyd på samråd. Programmet visar fyra olika scenarier för tunnellsnring E18 och vad de ger för möjligheter till stadsutveckling. Täby kommun anser att det är positivt att Danderyd vill växa och att programmet undersöker hur det kan skapas förutsättningar för fler bostäder och arbetstillfällen i goda kollektivtrafiklägen. Redovisning av bullereffekter och påverkan på närliggande befintliga områden vid tunnelmynningarna behöver fördjupas i det fortsatta arbetet.

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att godkänna yttrande från Täby kommun över remiss av Centrala Danderyd - Program för fördjupning av översiktsplanen, daterad 2 september.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Ärendet

Danderyd har skickat ut ett program för fördjupning av översiktsplanen för centrala Danderyd på samråd. Syftet med programmet är att visa olika handlingsalternativ för att åstadkomma en bättre miljö i området längs med E18. Programmet visar fyra olika scenarier för tunnellsnring för E18 och vad de ger för möjligheter till stadsutveckling. Storleken på utveckling beror på hur stor del av E18 som förläggs i tunnel och hur mycket byggbar mark som kan tillskapas.

Överväganden

Täby kommun anser att det är positivt att Danderyd vill växa och att programmet undersöker hur det kan skapas förutsättningar för fler bostäder och arbetstillfällen i goda kollektivtrafiklägen. Det fortsatta arbetet med en fördjupning av

översiktsplanen behöver beskriva hur centrala Danderyds utveckling förhåller sig till den regionala stadskärnan Täby centrum – Arninges roll i nordostsektorn. Täby saknar också hänvisning till hur föreslagen ny infrastruktur förhåller sig till övriga kollektivtrafiknätet och till andra utpekade regionala kopplingar i RUFSS och trafikförvaltningens stamnätsplan. Redovisning av bullereffekter och påverkan på närliggande befintliga områden vid tunnelmynningarna behöver fördjupas i det fortsatta arbetet.

Bilaga

1. Centrala Danderyd Program för fördjupning av översiktsplan
2. Yttrande från Täby kommun (16-09-02).

Carina Lundberg Uudelepp
Kommundirektör

Joachim Quiding
Samhällsutvecklingschef

SAMHÄLLSUTVECKLINGSKONTORET
Marie Broberg

Yttrande över Centrala Danderyd Program för fördjupning av översiktsplanen

Sammanfattning

Danderyd har skickat ut ett program för fördjupning av översiktsplanen för centrala Danderyd på samråd. Syftet med programmet är att visa olika handlingsalternativ för att åstadkomma en bättre miljö i området längs med E18. Programmet visar fyra olika scenarier för tunnellsnring för E18 och vad de ger för möjligheter till stadsutveckling. Storleken på utveckling beror på hur stor del av E18 som förläggs i tunnel och hur mycket byggbar mark som kan tillskapas.

Täby kommun anser att det är positivt att Danderyd vill växa och att programmet undersöker hur det kan skapas förutsättningar för fler bostäder och arbetstillfällen i goda kollektivtrafiklägen. Det fortsatta arbetet med en fördjupning av översiktsplanen behöver beskriva hur centrala Danderyds utveckling förhåller sig till den regionala stadskärnan Täby centrum – Arninges roll i nordostsektorn. Täby saknar också hänvisning till hur föreslagen ny infrastruktur förhåller sig till övriga kollektivtrafiknätet och till andra utpekade regionala kopplingar i RUFSS och trafikförvaltningens stornätsplan.

Ärendet

Danderyd har skickat ut ett program för fördjupning av översiktsplanen för centrala Danderyd på samråd. Syftet med programmet är att visa olika handlingsalternativ för att åstadkomma en bättre miljö i området längs med E18. Bakgrunden är att trafiken på E18 förväntas öka och medför buller, avgaser och hälsofarliga partiklar som påverkar människor i bostäder, skolor och arbetsplatser.

I samband med framtagandet av programmet har Danderyds kommun genomfört en medborgardialog, samverkat med berörda aktörer och tagit fram en åtgärdsvalsstudie tillsammans med Trafikverket och landstingets trafikförvaltning. En åtgärdsvalsstudie är ett första steg i en planeringsprocess för vägprojekt, där en uppskattning av kostnader, effekter och konsekvenser redovisas.

Fyra olika scenarier för E18 och centrala Danderyds utveckling

Programmet visar fyra olika scenarier för tunnelloösning för E18 och vad de ger för möjligheter till stadsutveckling. Storleken på utveckling beror på hur stor del av E18 som förläggs i tunnel och hur mycket byggbar mark som kan tillskapas.

Tre av scenarierna innebär tunnelförläggning av E18 i olika omfattning, vilka motsvarar stora åtgärder enligt fyrstegsprincipen i åtgärdsvalsstudier. Ett scenario innebär inga stora åtgärder (ingen tunnelförläggning av E18) och motsvarar små åtgärder i åtgärdsvalsstudien. Samtliga scenarier redovisar konsekvenser av åtgärderna.

Scenario lång tunnel

Scenario lång tunnel innebär att E18 förläggs i tunnel genom nästan hela Danderyd. Tunneln startar strax norr om Stocksundsbron och återansluter till befintlig E18 strax innan gränsen mot Täby. Stora delar av tunneln förläggs i berg, med två trafikplatser vid Danderyds sjukhus och Danderyds kyrka.

Tunnelloösningen för E18 kan möjliggöra ett resecentrum vid Danderyds sjukhus i flera plan med effektiva byten mellan transportslagen, genom att Roslagsbanan flyttas västerut närmare sjukhuset och tunnelbanan. Mellan tunnelbanan och Roslagsbanan föreslås en ny bussterminal. Det vägområde som friläggs kan, tillsammans med intilliggande mark, rymma 9 000 – 11 000 bostäder i varierad och relativt tät stadsmiljö samt lokaler för service och verksamheter. En lång tunnel kan, i kombination med en förlängning av röd tunnelbanelinje norrut eller en förlängning av gul linje från Solna, ge möjlighet att utveckla området mellan Danderyds kyrka och Enebyängen. Ett alternativ till tunnelbana för västlig förbindelse föreslås vara en utbyggd tvärsparväg från Sundbyberg och Solna vidare mot Danderyd.

Lång tunnel ger störst positiva effekter vad gäller buller, barriäreffekter, avgasutsläpp och partiklar och skapar möjlighet att åtgärda den negativa inverkan på stads- och landskapsbild som E18 har.

Scenario kort tunnel

Scenario kort tunnel innebär att E18 förläggs i en tunnel från Stocksund till strax norr om Danderyds kyrka. Även detta scenario innebär en bergtunnel, två nya trafikplatser vid Danderyds sjukhus och Danderyds kyrka samt möjlighet att skapa en ny samlad resandenod vid Danderyds sjukhus och att Roslagsbanan flyttas västerut. Området norr om Danderyds kyrka bedöms inte kunna utvecklas i samma omfattning som i scenario lång tunnel i och med fortsatta restriktioner för utveckling av stadsmiljö i motorvägens närhet. Utvecklingsområdet kan rymma 4 000 – 6 000 bostäder.

Kort tunnel ger positiva effekter för miljö och hälsa på den sträcka där vägen ligger i tunnel. Norr om Danderyds kyrka bedöms buller, avgaser och partiklar dock att öka i takt med den förväntade trafikökningen.

Scenario överdäckning vid Danderyds sjukhus

I scenario överdäckning vid Danderyds sjukhus ligger E18 kvar i sitt huvudsakliga läge. Området framför Danderyds sjukhus kan överdäckas genom en betongtunnellösning i vissa delar. En delvis ny stadsmiljö skulle kunna utvecklas i södra Danderyd från Stocksund till Mörbyhöjden. En betongtunnel innebär framförallt nya verksamheter i den direkta närheten till Danderyds sjukhus, men försvårar för omfattande bostadsbebyggelse. Scenariot begränsar möjligheten att skapa en samlad resandenod eftersom det blir svårt att förlägga Roslagsbanan i tunnel i anslutning till tunnelbanan. Denna tunnellösning bedöms vara mer kostsam i förhållande till de möjligheter för stadsutveckling den kan ge. Scenariot inrymmer 1 500 – 2 000 bostäder.

Miljöeffekterna blir bättre öster om sjukhuset, men eftersom Roslagsbanan inte kan flyttas kvarstår den barriäreffekten.

Scenario ingen tunnel (nollalternativ)

Scenario ingen tunnel (nollalternativ) innebär att E18 ligger kvar i nuvarande sträckning. Ingen omfattande exploatering eller utveckling av stadsmiljön bedöms vara möjlig. Ett antal åtgärder kan genomföras för att åtgärda den negativa påverkan från trafiken på E18, exempelvis bullerskyddsåtgärder, variabla hastighetsgränser, ombyggnadsåtgärder såsom nya passager över eller under E18 samt ombyggnader av korsningar och trafikplatser.

Täby kommuns synpunkter

Täby kommun anser att det är positivt att Danderyd vill växa och att programmet tittar på hur det kan skapas förutsättningar för fler bostäder och arbetstillfällen i goda kollektivtrafiklägen. Det är också bra att programmet visar på bättre omstigningsmöjligheter mellan Roslagsbanan och tunnelbanan vid Danderyds sjukhus.

Täby lämnar därutöver synpunkter på vad kommunen anser är viktiga att ta med i det fortsatta arbetet med en fördjupning av översiktsplanen för centrala Danderyd, mot bakgrund av Täbys arbete för att utveckla den regionala stadskärnan Täby centrum – Arninge och pågående arbete inom Stockholm Nordost för utvecklad kollektivtrafik.

Utvecklingen av den regionala stadskärnan Täby centrum – Arninge

Översiktsplanen ska hantera mellankommunala och regionala mål och förutsättningar. Den regionala utvecklingsplanen RUFS 2010 pekar ut Täby

centrum – Arninge som en framtida regional stadskärna. Nordostkommunerna har enats om att det är här den ekonomiska tillväxten kan stimuleras och att det kan förstärka nordostsektorn som en attraktiv plats att leva och verka i. Täby anser att det fortsatta arbetet med en fördjupning av översiktsplanen för centrala Danderyd därför behöver beskriva den regionala stadskärnan Täby centrum – Arninges roll i nordostsektorn och hur centrala Danderyds utveckling förhåller sig till det. Programmet innehåller inte någon sådan diskussion.

Idag planeras det och byggs ut för ca 12 000 bostäder i centrala Täby och Arninge. Ytterligare bostäder utreds i arbetet med en fördjupning av översiktsplanen för centrala Täby (den regionala stadskärnans sydvästra tyngdpunkt). När Arninge resecentrum byggs ut förstärks möjligheterna för fler att resa med kollektivtrafik, såväl resenärer från andra nordostkommuner som invånare och verksamma i Arninge. Den nya stationen i Arninge bidrar också till att den regionala stadskärnans två tyngdpunkter kopplas samman på ett bättre sätt än idag.

Tvärförbindelser västerut

Programmet anger möjligheter till att koppla tunnelbana alternativt tvärsparväg västerut mot Sundbyberg och Solna. Täby anser att de scenarier där en sådan koppling kan möjliggöras tydligare skulle kunna visa de prioriterade trafikstråkens innehåll samt var nya spår eller annan stomtrafik utreds i ett större och regionalt sammanhang. Täby saknar också hänvisning till hur föreslagen ny infrastruktur förhåller sig till övriga nätet och till andra utpekade regionala kopplingar i RUFSS och trafikförvaltningens stomnätplan. Det behöver utvecklas i det fortsatta arbetet.

Täby vill i det sammanhanget poängtera den regionala stadskärnans roll som knutpunkt i kollektivtrafiknätet. Regionen behöver utvecklas med snabba, effektiva och kapacitetsstarka förbindelser mellan de yttre regionala stadskärnorna som komplement till trafik i det radiella kollektivtrafiksystemet. I och med nordostkommunernas gemensamma arbete för en förlängning av Roslagsbanan till Arlanda och City kommer centrala Täby att kunna utvecklas till en nod mellan viktiga regionala målpunkter. Funktionen som kollektivtrafiknod kan också utvecklas i enlighet med den rumsliga flerkärniga strukturen som anges i RUFSS 2010 med en yttre regional tvärförbindelse västerut.

Täby har påbörjat arbetet med att utreda förutsättningar inom kommunen för en regional yttre tvärförbindelse västerut med i första hand Kista-Sollentuna-Häggvik som målpunkt, mot bakgrund av att tvärförbindelse från Täby C via Roslags-Näsby och västerut finns med i Stomnätplan 2014, trafikförvaltningens plan för utvecklingen av stomtrafiken, och att RUFSS 2010 anger spårreservat Häggvik – Roslags-Näsby. En västlig regional förbindelse från centrala Täby kan skapa bättre koppling mellan Roslagsbanan och stombusstrafiken på E18 till

järnvägsnätet, tunnelbana och framtida tvärförbindelsenät på Kistagrenen. Ett gent stråk västerut genom Danderyd med Kista-Sollentuna-Häggvik saknas dock idag.

Åtgärder på E18

I scenario lång tunnel ligger tunnelmynningen i närhet till kommungränsen. Täby ser att en tunnelmynning i det skisserade läget påverkar boende och verksamma i Lahäll negativt, i och med förstärkt bullereffekt i närheten av mynningen. Redovisning av bullereffekter och påverkan på närliggande befintliga områden vid tunnelmynningarna behöver därför fördjupas i det fortsatta arbetet.

Precis som Danderyd lyfter i programmet så kommer ökade trafikmängder att påverka även Täby, i lägen där det planeras för en tät stadsmiljö och många fler boende och verksamma. Liksom i Danderyd påverkar E18 också omkringliggande bebyggelse med buller och luftföroreningar och utgör en kraftig barriär. E18:s barriäreffekt är en av de stora utmaningarna för att utveckla centrala Täby till en fungerande, sammanhängande och tät stadsmiljö. Täby kommer utreda förutsättningar och genomförbarhet för tunnelförläggning av E18 från kommungränsen mot Danderyd och fram till Viggbyholms trafikplats under hösten 2016, som en del i arbetet med fördjupningen av översiktsplanen för centrala Täby. Det fortsatta arbetet i såväl Täby som i Danderyd behöver samordnas.

Danderyds sjukhus

Danderyds sjukhus är en av regionens viktigaste bytespunkter. Bytespunkten är en viktig omstigningspunkt för resenärer från hela nordostsektorn och dess funktion behöver utvecklas i det fortsatta arbetet, oavsett om den ska utvecklas till en mer samlad resandenod med omdragning av Roslagsbanan närmare sjukhuset och tunnelbanan eller inte. Även sjukhuset i sig är en regional angelägenhet och en viktig arbetsplats. Sjukhusets roll i regionens utveckling skulle med fördel kunna beskrivas och studeras.

Roslagsbanan är en gemensam angelägenhet för hela nordostsektorn, vilket behöver framgå i det fortsatta arbetet. För Täbys del handlar det om hur en ny resandenod i centrala Danderyd förhåller sig till planerat resecentrum i Arninge och det gemensamma arbetet i nordost för nya förbindelser till Arlanda och City. Beroende på vilket eller vilka scenarier som utgör inriktning för fördjupningen av översiktsplanen för centrala Danderyd behöver omdragningen av Roslagsbanan förtydligas och diskuteras i ett större sammanhang mot bakgrund av övriga planerade åtgärder på Roslagsbanan.

Hållbara transporter

Täby saknar diskussion om infartsparkering för bil och cykel i programmet och behovet av utbyggd infrastruktur för cykel. För nordostsektorn är det särskilt

viktigt med snabba cykelstråk in mot City och viktiga målpunkter i Danderyds kommun. Det innebär attraktiva och gena cykelbanor byggda för cykelpendlare genom Danderyd och att den fortsatta planeringen tar hänsyn till ytor för detta. Parkering är också en viktig fråga som behöver belysas liksom busstrafiken i de nya stadsmiljöerna.

Om E18 kan förläggas i tunnel kan Danderyd utveckla stationssamhället med tydliga och gena stråk mot stationerna och skapa goda förutsättningar för hållbara resor. Det fortsatta arbetet kan med fördel belysa stationssamhällena som kan skapas vid exempelvis Mörby centrum och Danderyds sjukhus.

KOMMUNSTYRELSEN

Dnr KS 2016/204-29

§ 133

Remissvar: Centrala Danderyd - program för fördjupning av översiktsplanen

Danderyd har skickat ut ett program för fördjupning av översiktsplanen för centrala Danderyd på samråd. Programmet visar fyra olika scenarier för tunnellösning E18 och vad de ger för möjligheter till stadsutveckling. Täby kommun anser att det är positivt att Danderyd vill växa och att programmet undersöker hur det kan skapas förutsättningar för fler bostäder och arbetstillfällen i goda kollektivtrafiklägen. Redovisning av bullereffekter och påverkan på närliggande befintliga områden vid tunnelmyningarna behöver fördjupas i det fortsatta arbetet.

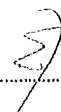
Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att godkänna yttrande från Täby kommun över remiss av Centrala Danderyd - Program för fördjupning av översiktsplanen, daterad den 2 september.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

ordf.sign:.....

just.sign:.....

Kultur- och fritidsnämnden 2016-10-25

Remissbrev - Programsamråd; Program för fördjupning av översiktsplanen centrala Danderyd, Danderyds kommun

Ärendet

Programmet för fördjupning av översiktsplanen centrala Danderyd, Danderyds kommun har sänts ut på samråd.

Programmet presenterar fyra olika möjliga scenarier för att utveckla Danderyds centrum och för att åstadkomma en bättre miljö i området längs E18. De fyra scenarierna är: Lång tunnel, kort tunnel, Överdäckning vid Danderyds sjukhus samt nollalternativ, ingen tunnel.

Programmet skissar också på ett positivt sätt möjligheten av att utbudet av tillgängliga, trygga och socialt och kulturellt attraktiva mötesplatser kan öka och understryker barns och ungdomars behov.

Utvecklingen kan också innebära att centrala Danderyd utvecklas till en attraktiv etableringsnod och en stadsmiljö med inslag av kulturella och kommersiella verksamheter.

Ledorden för programmet är – tänk om, optimera, bygg om, bygg nytt.

Vid alternativet Lång tunnel förväntas befolkningen öka med 24 700 personer till 57 000 personer år 2050. Störst är ökningen i åldersgrupperna 10-15 år och 75- 80 år 2050.

Utbildnings- och kulturkontoret förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden godkänner förvaltningens yttrande avseende Program för fördjupning av översiktsplanen, Centrala Danderyd 2016-06-20 och översänder det till Kommunstyrelsen

Utbildnings och kulturkontoret yttrande

Utbildnings och kulturkontoret har tagit del av programmet och konstaterar att det på ett pedagogiskt utmärkt sätt beskriver dagsläget för Danderyd idag med dess utmaningar och möjligheter.

De olika scenarierna för utveckling av Centrala Danderyd är också föredömligt kortfattade, tydliga och inkluderar samhällets utveckling inom de flesta områden och pekar med ett helhetstänkande mot en bättre miljösituation och en stadsutveckling.

Programmet har tagit sin utgångspunkt i människan, hälsan och naturen.

Viktiga begrepp är då Närhet och Valfrihet, d v s Danderyds kommun kan utvecklas som en mötesplats för människor istället för att vara en knutpunkt för trafik.

Den framtida befolkningsstrukturen med en stor ökning av personer i åldrarna 10-15 år och 75-80 år innebär att planeringen måste ske med tanke på dessa befolkningsgrupper. En nästintill fördubbling av invånarantalet ställer krav på satsningar på kultur- och idrottsanläggningar för bibehållen service-nivå. Det är viktigt att redan i tidigt skede planera för sådana ytor. Vi ser också vikten av att ta tillvaka Danderyds kommuns unika kulturhistoriska miljö och att på rätt sätt låta den finnas med som en resurs i de framtida utvecklingsplanerna.

Vi kan i programmet inte utläsa om plan finns för ytor för olika typer av kultur- och idrottsanläggningar, vilket vi anser är en nödvändighet om man läser intentionerna i programmet. Utbildnings- och kulturkontoret skulle vilja se att man i prioriteringarna tar hänsyn till ungdomarnas egna önskemål, i form av centralt belägna näridrottsplatser i grönområden av multisportskaraktär d v s anläggningar där man kan utöva olika idrotter, och spontanläggningar i form av parkourområden, skateytor, bollväggar, näridrottsanläggningar (T. ex en Kulananläggning som är en s k multisportarena på 20 x 40 m. Den har ett konstgräsunderlag och är utrustad för fotboll, landbandy, basket, handboll eller streetbasket.), aktivitetsbanor som t ex pumptrackbanor (En Pumptrack är en typ av bana där man med hjälp av en pumpande rörelse driver cykeln framåt istället för att trampa. Pumptracken är en perfekt bana för att öva balans, lära sig färdigheter och förbättra sitt självförtroende på cykeln. Det är säkert och roligt att åka för alla åldrar och färdighetsnivåer. Pumptracken är lämplig för cyklar i alla storlekar, skateboards, inlines och sparkcyklar.) och konstgräsplaner. Flexibla mötesplatser är viktiga och möjligheter att se film i Mörby centrum tas upp av ungdomarna.

Birgitta Jacobsson
Förvaltningschef

Kerstin Hassner
Kultur- och bibliotekschef

§ 58

KFN 2016/0084

Remissbrev - Programsamråd; Program för fördjupning av översiktsplanen centrala Danderyd, Danderyds kommun

Ärendet

Programmet för fördjupning av översiktsplanen centrala Danderyd, Danderyds kommun har sänts ut på samråd. Programmet presenterar fyra olika möjliga scenarier för att utveckla Danderyds centrum och för att åstadkomma en bättre miljö i området längs E18. Tjänsteutlåtande daterat 2016-09-07 föreligger. Ordföranden Johanna Hornberger (M) föreslår förvaltningen att i tjänsteutlåtandet daterat 2016-09-07 även betona de kulturhistoriska värdena, vilket bifalls av nämnden.

Kultur- och fritidsnämndens beslut

Kultur- och fritidsnämnden godkänner förvaltningens yttrande, reviderat vid möte 2016-10-25, avseende Program för fördjupning av översiktsplanen, Centrala Danderyd 2016-06-20 och översänder det till kommunstyrelsen.

Exp: Kommunstyrelsen

_____

Plats och tid Träffpunkt Enebyberg, kl 19:00-21:25

Paragrafer 56-62

Beslutande

Johanna Hornberger (M), Ordf.	Ersättare
Torun Hegardt (L), 1:e v.ordf.	Mattias Arenius (M) §56-57
Lovisa Eriksson (C) 2:e v.ordf.	Linnéa Sundman (M)
Christer Bergquist (M)	Gunilla Wästlund (M)
Sten Lindquist (M)	Pia-Lena Moller (M)
Anna Edman (M)	Klas Nilsson (M)
Gunilla Friis (M)	Lennart Sundquist (L)
Inger Fabian (C) § 56-59, §61-62	
Rolf Lundgren (L)	
Christian Klingspor (KD)	
Rolf Hansen (MP)	

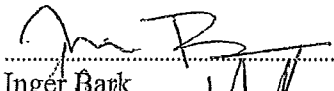
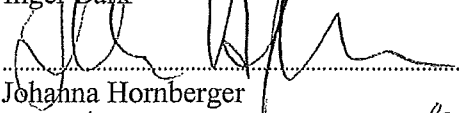
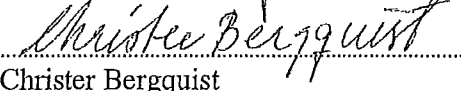
Övriga deltagare

Kerstin Hassner, kultur/bibliotekschef
Håkan Arfwedson, fritidschef
Jonas Jonsson, fritidsgårdschef
Pernilla Elfstrand, ekon/controllerer
Inger Bark, nämndsekreterare

Utses att justera Christer Bergquist (M)

Justeringens plats och tid Utbildnings- och kulturkontoret, 2016-11-07, kl.16:30

Underskrifter

Sekreterare	 Inger Bark
Ordförande	 Johanna Hornberger
Justerande	 Christer Bergquist

ANSLAG/BEVIS

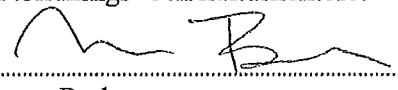
Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.

Nämnd/Styrelse Kultur- och fritidsnämnden

Sammanträdesdatum 2016-10-25

Datum för anslags uppsättande 2016-11-07 Datum för anslags nedtagande 2016-11-30

Förvaringsplats för protokollet Utbildnings- och kulturkontoret

Underskrift
Inger Bark

Kearsley Maria

Från: Grind David
Skickat: den 10 november 2016 13:10
Till: Kearsley Maria
Ämne: VB: frågor kring tunnelförslag vid Mörby

Kan du registrera detta som en synpunkt för centrala Danderyd

David

Från: Grind David
Skickat: den 17 oktober 2016 08:57
Till: 'Christer'
Kopia: Plan
Ämne: SV: frågor kring tunnelförslag vid Mörby

Hej Christer!

Tack för ditt mail! De scenarier som presenteras i programmet är väldigt översiktliga och schematiska. Villaområden kommer vid en utbyggnad inte att beröras direkt. Eventuell ny bebyggelse tillkommer i områden som idag inte är bebyggda. Det är heller inte färdigstuderat var en ev tunnel förläggs och om den påverkar exempelvis bergvärmeanläggningar. Utgångspunkten är att fastighetsägare ersätts för eventuella kostnader detta i så fall skulle medföra. Projektet centrala Danderyd är ännu i ett mycket tidigt skede och idag finns ännu inga beslut om fortsättning.

Mvh

David Grind

Plan- och exploateringschef / VD Djursholms AB

Danderyds kommun
Kommunledningskontoret
Plan- och exploateringsavdelningen
Mörby Centrum
Telefon: 08-568 910 38
E-post: david.grind@danderyd.se

-----Ursprungligt meddelande-----

Från: Christer [<mailto:christermoritz@hotmail.com>]
Skickat: den 16 oktober 2016 20:43
Till: Grind David
Ämne: frågor kring tunnelförslag vid Mörby

Hej!

Jag har tagit del av information kring det eventuella tunnel bygget av E18 vid Mörby Centrum och har några frågor:

På kartan över förslaget är det gråmarkerat över vår trädgård, Karlsrovägen 23, vad innebär det ?
Kartan visar även att tunneln ska gå under vårt hus, vad innebär det för oss och vår bergvärme som ha sitt borrhål 200 meter under vår trädgård?
Hur går tankarna kring oss boende som kommer att direkt påverkas i förslagen? då vi bor i gråmarkerat område.

Hälsningar

Christer Moritz

Kearsley Maria

Från: Grind David
Skickat: den 10 november 2016 13:11
Till: Kearsley Maria
Ämne: VB: Kontakta informationsansvarig angående sidan: Scenarier

Och denna!

Från: Grind David
Skickat: den 14 oktober 2016 11:50
Till: 'Lenarune@gmail.com'
Kopia: Enmark Malin
Ämne: SV: Kontakta informationsansvarig angående sidan: Scenarier

Hej Lena

Tack för ditt mail! De scenarier som presenteras i programmet är väldigt översiktliga och schematiska. Huvudprincipen är att inga områden som idag är bebyggda med bostäder kommer att beröras. Däremot kan det komma ny bebyggelse där det idag inte finns bebyggelse. Projektet centrala Danderyd är ännu i ett mycket tidigt skede och det kommer att finnas flera tillfällen framöver att ta del av och medverka i planeringen.

Med vänlig hälsning

David Grind

Plan- och exploateringschef / VD Djursholms AB

Danderyds kommun
Kommunledningskontoret
Plan- och exploateringsavdelningen
Mörby Centrum
Telefon: 08-568 910 38
E-post: david.grind@danderyd.se

-----Ursprungligt meddelande-----

Från: Lena Rune [<mailto:Lenarune@gmail.com>]
Skickat: den 13 oktober 2016 14:14
Till: Kjellman Frida
Ämne: Kontakta informationsansvarig angående sidan: Scenarier

Lena Rune skickade ett meddelande via sidan "Scenarier".

Kontaktinformation

Namn: Lena Rune
E-post: Lenarune@gmail.com
Skickat: 2016-10-13 14:14
Meddelande:

Hej,

Om jag förstår rätt så innefattas min bostad i ett av förslagen på förändring av centrala Danderyd (lång tunnel) som "utvecklingsområde". Vad menas med detta? Vad för typ av konsekvenser skulle detta få för mig och min familj i form av livskvalitet, värde på vår bostad etc? Jag bor på Handelsvägen 35.

Tacksam för snabb återkoppling!

Mvh

Lena Rune

Sida: Scenarier [8850], Adress: <http://www.danderyd.se/Centrala-Danderyd/Samrad/Scenarier/>

Kearsley Maria

P.162

Från: Grind David
Skickat: den 10 november 2016 13:24
Till: Kearsley Maria
Ämne: VB: Ny kontaktförfrågan

Denna också

David

Från: Grind David
Skickat: den 14 september 2016 15:53
Till: 'John'
Ämne: SV: Ny kontaktförfrågan

Hej John

Tack för synpunkterna. Vi funderar också på hur man kan göra alternativa lösningar vad gäller byggande och marktilldelningar. Till viss del är vi styrda i lag men såklart finns exempel på hur man kan föra en annan markpolitik. Flera av de projekt som nu ska byggas startades för flera år sedan, men i nya projekt kommer vi att se om vi kan göra på andra alternativa sätt. Projekt centrala Danderyd ligger långt fram som du skriver och självklart är det viktigt att få till en bra stadsmiljö. Om vi får i uppdrag att göra en fördjupad översiktsplan för centrala Danderyd kommer vi under det arbetet att titta mer på dessa frågor.

Med vänlig hälsning

David Grind

Plan- och exploateringschef / VD Djursholms AB

Danderyds kommun
Kommunledningskontoret
Plan- och exploateringsavdelningen
Mörby Centrum
Telefon: 08-568 910 38
E-post: david.grind@danderyd.se

Från: John [<mailto:john.sunnert.kjerstadius@gmail.com>]
Skickat: den 13 september 2016 14:18
Till: Grind David
Ämne: Re: Ny kontaktförfrågan

Okej.

Anledning till att jag undrar är framtida utbyggnad i kommunen. Jag utgår ju ifrån att Centrala Danderyd kommer att bli av exempelvis (det är eg det jag funderar kring), med tanke på både de mycket positiva orden från deltagarna på förberedande dialogmöten (unikt i princip?), men också Swecos rapport om att projektet ju kommer att gå med vinst oavsett vilken tunneldragning som görs. Det vore ju fullkomligt ologiskt att inte gräva ner den.

Och då följer ju frågan hur det arbetet kommer att bedrivas. Inte tunneldragningen utan bebyggelsen ovanpå. Jag tänker mig byggemaskiner och mer individuellt byggande som ett alternativ till den stadsutveckling som bedrivits i Stockholmstrakten hittills. Det som byggs är en katastrof och jag tror varken danderydsborna eller ni, eller politikerna heller för den delen, vill ha den typen av bebyggelsen i nya Danderyd. Jag går händelserna i förväg och visst är det en pessimistisk framtidsutsikt jag uppvisar, men med tanke på facit i många andra områden så är det väl inte så konstigt att ha låga förväntningar?

Ta husen som planeras vid Mörbylynd som exempel dessutom. Som jag förstår det så så är det bara volymstudier som presenterats, och i lokaltidningen kunde man ju läsa att det inte skulle bli en vägg mot motorvägen (eller vad det stod), men att utformningen skulle bli något som liknar skisserna. Alltså en vägg mot motorvägen, oavsett vilka ord som används för att beskriva det. Dessutom går ju bebyggelsen så starkt emot medborgarnas fantasier om en småskalig stad, och det var det jag reagerade på. Just där och just nu måste ju det projektet vara helt fel!? Vad händer sen?

Jag tänker mig att kommunen istället skulle kunna anamma en stadsbyggnadsfilosofi som i vissa tyska städer, där kommunen bara ställer upp riktlinjer, stycker tomter och säljer. Inte till stora byggbolag utan byggemaskiner, mindre utvecklare med kul idéer och privatpersoner. Jag vet inte exakt hur det arbetet går till i Tyskland (i delar av Amsterdam gör dom likadant nu också, i Amsterdam Noord, mycket populärt som jag förstår det).

Ni känner ju såklart till det här, men frågan är om inte Danderyds kommun skulle kunna fundera på att göra på det här viset, främst för att undvika alla misstag som görs precis över allt, och skapa en attraktiv miljö som folk faktiskt vill ha det, och inte bara vad NCC, Skanska, IKANO och vad det nu är, låtsas tycka om (dom vet också att det är skit naturligtvis!).

Finns det någon som helst relevans i vad jag skriver? Skulle det ens vara möjligt för Danderyd att arbeta så, hur det skulle passa in i en svensk kontext? Kan jag föra fram det som förslag?

Här har vi en kommun som har all chans i världen att sätta nya standarder, och där privat byggande borde passa bra in i den politiska bilden, och där en småskala också lämpar sig med tanke på hela kommuns villakarakter, och uppenbarligen medborgarnas önskemål också. Förstås kommer inte arbetet kunna dra igång på 20 år, eller vad det kan handla om, men det är ju lika bra att vara ute i tid.

Massor av funderingar, men jag vill bara att kommunen ska göra ordentligt när chansen finns!

mvh John

2016-09-07 7:42 GMT+02:00 Grind David <David.Grind@danderyd.se>:

Hej John!

Tack för ditt mail och dina synpunkter! Kommunen utreder ny bebyggelse där kraftkraftledningen går idag, dessutom planeras en nybyggnad av Kevingeskolan som då kan inordnas i den nya miljön. Husen i parken planeras att uppföras med start under nästa år. Detaljplanen där är redan antagen. Planen anger att det ska vara flera huskroppar, därmed inte bestämt att det ska vara punkthus. Kommunen äger i stort all mark. I dagsläget finns inga planer på byggemenskap.

Med vänlig hälsning

David Grind
Plan- och exploateringschef / VD Djursholms AB
Danderyds kommun
Kommunledningskontoret
Plan- och exploateringsavdelningen
Mörby Centrum
Telefon: 08-568 910 38
E-post: david.grind@danderyd.se

-----Ursprungligt meddelande-----

Från: Miljo Stadsbyggnad
Skickat: den 6 september 2016 15:57
Till: john.sunnert.kjerstadius@gmail.com
Ämne: SV: Ny kontaktförfrågan

Hej!

Jag vidarebefordrar ditt mail till plan- och exploateringschef David Grind.

Vänligen
Christina Eriksson
Registrator

Danderyds kommun
Miljö- och stadsbyggnadskontoret
Box 74, 182 11 Danderyd
Telefon: 08-568 912 55
E-post: christina.eriksson@danderyd.se

-----Ursprungligt meddelande-----

Från: no-reply
Skickat: den 6 september 2016 15:53
Till: Miljo Stadsbyggnad
Ämne: Ny kontaktförfrågan

Ett nytt meddelande har inkommit under kategorien "Kontakta miljö- och stadsbyggnadskontoret".

Från: John

Kontakt: john.sunnert.kjerstadius@gmail.com

Meddelande:

Hej

Jag undrar om det finns några planer kring att bebygga den lilla slänten mellan golfbanevägen och klubbvägen? För visst har jag rätt i att kraftledningen kommer att försvinna?

Är det kommunen som äger den marken? Vore inte det ett alldeles perfekt tillfälle för kommunen att satsa på byggemaskiner och att folket får bygga vad de tycker är bra och rimligt efter krav såklart? Och vore inte det ett utmärkt tillfälle att tjuvstarta utvecklingen av centrala danderyd, krav på lokaler i botten mm? Jag har förstått att det planeras punkthus på andra sidan i parken, och det är ju fullkomligt knasigt tycker jag. Hur ser det egentligen ut på den punkten?

Många frågor men tacksam för ett bra svar såklart!

Mvh John

 DANDERYDS KOMMUN
Inkom 2016 -11- 23
Dnr KS 2011 / 0073

§ 108

Dnr BN 2016-001044

Svar på remiss angående program för fördjupning av översiktsplanen, centrala Danderyd

Kommunledningskontoret har på uppdrag av kommunstyrelsen utarbetat ett program för en fördjupning av översiktsplanen. Syftet med programmet är att visa olika handlingsalternativ för att åstadkomma en bättre miljö i området längs med E18. Programmet pekar ut och belyser strategiska utvecklingsfrågor för det centrala stråket genom Danderyd, samt visar på olika alternativa tunnelloseringar och vad de olika alternativen innebär. Programmet redovisar också möjligheter och konsekvenser. Programarbetet har bedrivits parallellt med en åtgärdsvalsstudie för E18 genom Danderyd. Åtgärdsvalsstudien har tagits fram gemensamt av Trafikverket, Danderyds kommun och Trafikförvaltningen i Stockholms läns landsting. Programmet har remitterats till byggnadsnämnden för yttrande.

Det utsända programmet bedöms väl avvägt och visar på ett överskådligt sätt olika alternativa lösningar för ett framtida Danderyd. I den fortsatta planeringen bör dock en framtida struktur för stadsutveckling visas mer konkret. Det är viktigt att den framtida bebyggelsen utformas i varierande skala, anpassad till befintlig bebyggelse.

I ärendet föreligger förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2016-10-06.

Beslut

Byggnadsnämnden antar kommunledningskontorets yttrande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Exp.
Kommunstyrelsen

Svar på remiss angående program för fördjupning av översiktsplanen, centrala Danderyd

Ärendet

Kommunledningskontoret har på uppdrag av kommunstyrelsen utarbetat ett program för en fördjupning av översiktsplanen. Syftet med programmet är att visa olika handlingsalternativ för att åstadkomma en bättre miljö i området längs med E18. Programmet pekar ut och belyser strategiska utvecklingsfrågor för det centrala stråket genom Danderyd, samt visar på olika alternativa tunnelloseringar och vad de olika alternativen innebär. Programmet redovisar också möjligheter och konsekvenser. Programarbetet har bedrivits parallellt med en åtgärdsvalsstudie för E18 genom Danderyd. Åtgärdsvalsstudien har tagits fram gemensamt av Trafikverket, Danderyds kommun och trafikförvaltningen i Stockholms läns landsting. Programmet har remitterats till byggnadsnämnden för yttrande.

Det utsända programmet bedöms väl avvägt och visar på ett överskådligt sätt olika alternativa lösningar för ett framtida Danderyd. I den fortsatta planeringen bör dock en framtida struktur för stadsutveckling visas mer konkret. Det är viktigt att den framtida bebyggelsen utformas i varierande skala, anpassad till befintlig bebyggelse.

Kommunledningskontorets förslag till beslut

Byggnadsnämnden antar kommunledningskontorets yttrande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Bakgrund

Stockholm växer och E18, som går rakt genom Danderyd, är en viktig trafikled för den växande stockholmsregionen. Vägen utgör idag en barriär och störningskälla i stadslandskapet och står för en negativ miljöpåverkan i centrala Danderyd. Trafiken på E18 orsakar bullerstörningar och luftföroreningar bland annat i form av hälsofarliga partiklar.

Under de närmaste åren bedöms trafiken på E18 öka. I samband med detta ökar även den negativa miljöpåverkan. Danderyds kommun har under många år arbetat för att minska miljöpåverkan längs E18-stråket, dels genom utredningar om en eventuell tunnelförläggning, dels genom att gemensamt med Trafikverket få till stånd en hastighetssänkning genom kommunen. Om vägen helt eller delvis tunnelförläggs skulle nya markområden frigöras i det centrala stråket genom kommunen, där förutsättningar för ut-

veckling skapas. Området längs E18 har stor potential för stadsutveckling med nya bostäder och verksamheter samt även nya torg, parker och gator. Centrala Danderyd, med sin närhet till kollektivtrafik, skulle kunna bli en mötesplats för människor i stället för att bara vara en knutpunkt för trafik. En tunnelförläggning av E18 genom centrala Danderyd skulle alltså kunna möjliggöra både en bättre miljösituation och en stadsutveckling.

Kommunledningskontoret har på uppdrag av kommunstyrelsen utarbetat ett program för en fördjupning av översiktsplanen. Syftet med programmet är att visa olika handlingsalternativ för att åstadkomma en bättre miljö i området längs med E18. Programmet pekar ut och belyser strategiska utvecklingsfrågor för det centrala stråket genom Danderyd, samt visar på olika alternativa tunnelloseringar och vad de olika alternativen innebär. Programmet redovisar också möjligheter och konsekvenser. Programarbetet har bedrivits parallellt med en åtgärdsvalsstudie för E18 genom Danderyd. Åtgärdsvalsstudien har tagits fram gemensamt av Trafikverket, Danderyds kommun och trafikförvaltningen i Stockholms läns landsting. Programmet har remitterats till byggnadsnämnden för yttrande.

Kommunledningskontorets yttrande

E18 har under många år utgjort ett huvudstråk för kommunikationer, men vägen är samtidigt en källa till miljö- och hälsopåverkan, både i närområdet och i kommunen som helhet.

I programmet presenteras fyra olika alternativ; lång tunnel, kort tunnel, överdäckning vid Danderyds sjukhus samt ingen tunnel alls (nollalternativ). Samtliga alternativ förutom nollalternativet ger möjligheter till utveckling på områden som idag i huvudsak består av trafikplatser och andra hårdgjorda ytor.

Det utsända programmet bedöms väl avvägt och visar på ett överskådligt sätt olika alternativa lösningar för ett framtida Danderyd. I den fortsatta planeringen bör dock en framtida struktur för stadsutveckling visas mer konkret. Det är viktigt att den framtida bebyggelsen utformas i varierande skala, anpassad till befintlig bebyggelse.

David Grind
Plan- och exploateringschef

Annika Alm
Planeringschef

Bilaga:
Centrala Danderyd, program för fördjupning av översiktsplanen, 2016-06-20

Exp:
Kommunstyrelsen
Plan- och exploateringsavdelningen